THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS
LIBRARY
839.83
H18m
v.1-2

Return this book on or before the
Latest Date stamped below.

University of Illinois Library

APR 22 1959

MAY 13 1971

JUN 28 1973

JUL 16 1973

JAN - 3 1974
JAN - 2 1974

DEC 2 1974
NOV 20 1974
SEP 8 1975
SEP 19 1975
SEP 20 1977
SEP 20 1977
OCT 25 1989
SEP 01 1989
MAR 29 2006

L161—H41

MARKENS GRØDE

FØRSTE DEL

KNUT HAMSUN

FRA DET MODERNE AMERIKAS AANDSLIV. 1899 (udsolgt.)
MYSTERIER. Roman (1892). 2. Oplag 1908.
NY JORD. Roman. (1893). 2. Oplag 1908.
REDAKTØR LYNGE. Roman. 1893.
PAN. Af Løjtnant Thomas Glahns Papirer. (1894). 8. Udg. (Festudgave). 1919.
VED RIKETS PORT. Forspil. 1895.
LIVETS SPIL. 1896.
SIESTA. Skitser. 1897.
AFTENRØDE. Slutningsspil. 1898.
VICTORIA. En Kærlighedshistorie. (1898). Ny Udgave 1911.
MUNKEN VENDT. (Brigantinens Saga I). 1902.
DRONNING TAMARA. Skuespil i 3 Akter. 1903.
I ÆVENTYRLAND. Oplevet og drømt i Kaukasien. 1903.
KRATSKOG. Historier og Skitser. 1903.
DET VILDE KOR. Digte. 1904.
SVÆRMERE. Roman. Illustr. af Louis Moe. 1904.
STRIDENDE LIV. Skildringer fra Vesten og Østen. 1905.
UNDER HØSTSTJERNEN. En Vandrers Fortælling. 1906.
BENONI. Roman. (1908). 2. Oplag 1913.
ROSA. Af Student Parelius' Papirer. 1908.
EN VANDRER SPILLER MED SORDIN. (1909). 14. Tusind. 1917.
LIVET IVOLD. Skuespil I 4 Akter. 1910.
DEN SIDSTE GLÆDE. Skildringer. (1912). 6. Oplag 1913.
BØRN AV TIDEN. Roman. (1913). 15 -16. Tusind. 1916.
SEGELFOSS BY. I-II. (1915). 37. Tusind. 1919.
SAMLEDE VERKER I—X. (1916). 2. Udgave 1918.
SPROGET I FARE. (1918). 2. Oplag. 1918.

KNUT HAMSUN

MARKENS GRØDE

FØRSTE DEL

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KRISTIANIA OG KJØBENHAVN
MDCCCCXIX

33. Tusinde.

Copyright 1917
by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

* * *

Oversættelsesretten for Rusland forbeholdes.

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

839.83
H18m
v.1-2

I

Den lange, lange Sti over Myrene og ind i Skogene, hvem har trakket op den? Manden, Mennesket, den første som var her. Det var ingen Sti før ham. Siden fulgte et og andet Dyr de svake Spor over Moer og Myrer og gjorde dem tydeligere, og siden igjen begyndte en og anden Lap at snuse Stien op og gaa den naar han skulde fra Fjæld til Fjæld og se til sin Ren. Slik blev Stien til gjennem den store Almenning som ingen eiet, det herreløse Land.

Manden kommer gaaende mot Nord. Han bærer en Sæk, den første Sæk, den indeholder Niste og nogen Redskaper. Manden er stærk og grov, han har rødt Jærnskjæg og smaa Ar i Ansigtet og paa Hænderne — disse Saartomter, har han faat dem i Arbeide eller i Strid? Han er kanske kommet fra Straf og vil skjule sig, han er kanske Filosof og søker Fred, men ialfald saa kommer han der, et Menneske midt i denne uhyre Ensomhet. Han gaar og gaar, det er stilt for Fugler og Dyr omkring ham, stundom taler han et eller andet Ord med sig selv: Aaja Herregud! sier han. Naar han kommer over Myrene og til venlige Steder med en aapen Slette i Skogen sætter han Sækken ned og begynder at vandre

482451

omkring og undersøke Forholdene, efter en Stund kommer han tilbake, tar Sækken paa Ryggen og gaar igjen. Det varer hele Dagen, han ser paa Solen hvad det lider, det blir Nat og han kaster sig paa sin Arm i Lyngen.

Om nogen Timer gaar han igjen, aaja Herregud! gaar igjen ret mot Nord, ser paa Solen hvad det lider, holder Maaltid paa en Leiv Flatbrød og Gjeitost, drikker Vand i en Bæk og fortsætter sin Gang. Ogsaa denne Dag gaar med til hans Vandring, for han maa undersøke saa mange venlige Steder i Skogen. Hvad gaar han efter? Efter Land, efter Jord? Han er kanske en Utvandrer fra Bygderne, han har Øinene med sig og speider, stundom stiger han op paa en Haug og speider. Nu synker Solen igjen.

Han gaar paa Vestsiden av et Dalføre med blandet Skog, her er ogsaa Løvskog og Græsbund, det rækker i Timer, det skumrer, men han hører et lite Sus av en Elv, og dette lille Sus opliver ham som noget levende. Da han kommer op paa Høiden ser han Dalen i Halvmørke nedover og længst ute Himlen mot Sør. Han lægger sig.

Om Morgningen staar han foran et Landskap av Skog og Beitesmark, han stiger ned, her er en grøn Li, han ser et Skimt av Elven langt nede og en Hare som sætter over den i et Sprang. Manden nikker som om det just høver at Elven ikke er bredere end et Sprang. En rugende Rype slaar pludselig op ved hans Føtter og hvæser vildt imot ham, og Manden nikker igjen at her paa Stedet er Dyr og Fugler, det høver atter! Han vandrer i Blaabærlyng og Tyttebærlyng, i den syvtakkede Skogstjærne

og i Smaabregner; naar han stanser hist og her og graver med et Jærn i Jorden finder han her Muldjord og der Myr, gjødslet av flere Tusen Aars Løvfald og rotten Kvist. Manden nikker at her slaar han sig ned, jo det gjør han, slaar sig ned. I to Dager vedblir han at streife om i Omegnen, men vender om Kvældene tilbake til Lien. Han sover om Nætterne paa et Barleie, han er blit saa hjemme her, han har alt et Barleie under en Berghammer.

Det værste hadde været at finde Stedet, dette ingens Sted, men hans; nu blev Dagene optat av Arbeide. Han begyndte straks at løipe Næver i de fjærnere Skoger nu mens Sevjen var i Trærne, han la Næveren i Pres og tørket den, naar han hadde en stor Bør bar han den alle Milene tilbake til Bygden og solgte den til Bygningsbruk. Og hjem til Lien bar han atter nye Sækker av Matvarer og Værktøi, Mel, Flæsk, en Gryte, en Spade, gik Stien frem og tilbake og bar og bar. En født Bærer, en Pram gjennem Skogene, aa det var som han elsket sit Kald at gaa meget og bære meget, som om det ikke at ha en Bør paa Ryggen var en lat Tilværelse og ikke noget for ham.

Han kom en Dag med sin tunge Bør og desuten leiende to Gjeiter og en Ungbuk i Baand. Han var lykkelig for sine Gjeiter som om de hadde været Kjyr og var god mot dem. Det første fremmede Menneske kom forbi, en vandrende Lap, han saa Gjeiterne og forstod at han var kommet til en Mand som hadde slaat sig ned her, han sa:

Skal du bo her for godt? — Ja, svarte Manden. — Hvad du heter? — Isak. Du vet ikke av en Kvindfolk-

hjælp til mig? — Nei. Men jeg skal orde det der jeg farer. — Gjør saa! At jeg har Dyr og ingen til at passe dem.

Isak altsaa, ogsaa det vilde Lappen orde, Manden i Marken var ingen Rømling, han opgav sit Navn. Han en Rømling? Saa var han blit funden. Han var bare en ufortrøden Arbeider, han slog Vinterfor til sine Gjeiter, begyndte at rydde Mark, at bryte Aker, at bære Sten bort, mure Gjærder av Sten. Om Høsten fik han en Bolig op, en Gamme av Torv, den var tæt og varm, det knaket ikke i den i Storm, den kunde ikke brænde op. Han kunde gaa ind i dette Hjem og lukke Døren og være der, han kunde staa utenfor paa Dørhellen og eie hele Bygningen hvis nogen kom forbi. Gammen var delt i to, i den ene Ende bodde han selv, i den anden Dyrene, inderst mot Berghammeren hadde han indrettet sit Høihus. Alt var der.

Et Par nye Lapper kommer forbi, Far og Søn, de staar og hviler paa sine lange Staver med begge Hænder og ser paa Gammen og paa Rydningen og hører Gjeitbjælderne opi Lien.

Ja Goddag, sier de, og at her er kommet gromt Folk i Marken! — Lapperne de slesker altid.

Dokker vet ikke av nogen Kvindfolkhjælp til mig? svarer Isak. For han har bare denne Ting i Hodet.

— Kvindfolkhjælp? Nei. Men vi skal orde det. — Dokker maatte ha været saa godagtig! Og at jeg har Hus og Jord og Dyr, men ingen Kvindfolkhjælp, skal dokker si.

Aa han hadde søkt efter denne Kvindfolkhjælp hver Gang han var nede i Bygden med sin Næver, men ingen faat. De hadde set paa ham, en Enke, et Par ældre Piker, og ikke vaaget sig til at love ham Hjælp, hvad det nu kunde komme av, Isak forstod det ikke. Forstod han det ikke? Hvem vilde tjene hos en Mand i vide Marken, Mile til Folk, ja en Dagsreise til næste Menneskebolig! Og Manden selv han var ikke det Spor søt eller nydelig, men tværtimot, og naar han talte da var han jo ingen Tenor med Øinene mot Himlen, men litt dyrisk og grov i Røsten.

Saa var det bare at være alene.

Om Vinteren gjorde han store Trætraug og solgte i Bygden og bar Sækker med Mat og Redskaper hjem igjen i Sneen, det var haarde Dager, han var fæstet til en Bør. Da han hadde Dyr og var alene til at passe dem kunde han ikke forlate dem for længere Tid isenn, og hvorledes bar han sig da ad? Nød gjør opfindsom, hans Hjærne var stærk og ubrukt, han øvet den op til mere og mere. Det første han gjorde før han gik hjemmefra var at slippe Gjeiterne ut saa de fik bite Mætten sin av Ris i Skogen. Men han visste ogsaa en anden Raad: han hængte op et Hølke, et stort Kjørrel, ved Elven og lot et enkelt Vanddryp fylde det, det tok fjorten Timer at fylde det. Naar Hølket var fyldt til Randen hadde det faat akkurat den rette Vægt og sank ned fra sin Stilling, men idet det sank trak det i en Line som stod i Forbindelse med Høihuset, en Lem aapnedes og tre Gjeitmater faldt ned: Dyrene fik Mat.

Slik bar han sig ad.

Et sindrig Paafund, ja kanske en Indskytelse fra Gud, Manden var selvhjulpen. Det gik godt like til senhøstes, saa kom det Sne, saa kom det Regn, saa kom det Sne igjen, varig Sne, Maskineriet virket galt, Kjørlet fyldtes av Nedbøren og aapnet Lemmen fortidlig. Manden dækket Kjørlet over, saa gik det godt igjen en Tid, men da Vinteren kom frøs Vanddryppet til Is og Maskineriet stanset helt.

Da maatte hans Gjeiter som Manden selv lære at undvære.

Haarde Dager, Manden skulde hat Hjælp, men hadde ingen og blev allikevel ikke raadløs. Han vedblev at arbeide og gjøre Hjemmet istand, han fik Vindu i Gammen, to Glasruter, det blev en mærkelig og lys Dag i hans Liv, han behøvet ikke at brænde paa Gruven for at se, han kunde sitte inde og arbeide Trætraug i Dagslys. Det bedredes og dagedes, aaja Herregud! Han læste aldrig i en Bok, men hadde ofte sine Tanker paa Gud, det kunde ikke undgaas, det var Troskyldighet og Bæven. Stjærnehimlen, Suset i Skogen, Ensomheten, den store Sne, Vælden paa Jorden og over Jorden gjorde ham dyp og andægtig mange Ganger i Døgnet, han var syndig og gudfrygtig, om Søndagene vasket han sig til Ære for Helgen, men arbeidet da som ellers.

Vaaren kom, han dyrket sin lille Jord og satte Potet. Det var nu blit en større Buskap, hver Gjeit hadde faat Tvillinger, det var syv Gjeiter med smaat og stort i Marken. Han utvidet Fjøset med Fremtiden for Øie og satte

ogsaa et Par Ruter ind hos Dyrene. Det lysnet, det dagedes i alle Maater.

En Dag saa kom Hjælpen. Hun krysset længe frem og tilbake opi i Lien før hun vaaget sig frem, det blev Kvæld før hun kom sig til det, men saa kom hun — en stor, brunøiet Pike, hun var saa frodig og grov, med tunge gode Hænder, med Komager paa Føtterne skjønt hun ikke var Lap og med en Kalveskinds Sæk paa Ryggen. Hun kunde være uti Aarene, høflig talt op til tredive.

Hvad hadde hun at frygte, men hun hilste og skyndte sig at si: Jeg skulde bare over Fjældene og derfor saa gik jeg denne Veien. — Naa, sa Manden. Han forstod hende bare saavidt, hun talte utydelig og vendte desuten Ansigtet bort. — Ja, sa hun. Og det er saa meget til lang Vei! — Ja, svarte han. Skal du over Fjældene? — Ja. — Hvad skal du der? — Jeg har Folket mit der. — Naa, har du Folket dit der. Hvad du heter? — Inger. Hvad du heter. — Isak. — Naa, Isak. Er det du som bor her? — Ja her bor jeg og slik som du nu ser det. — Det skulde vel ikke være uvennes! sa hun rosende.

Han var blit en hel Kar til at tænke sig om og nu faldt det ham ind at hun var kommet ens Ærend, ja at hun var gaat hjemmefra som i Forgaars og skulde bare hit. Hun hadde kanske hørt at han manglet Kvindfolkhjælp.

Gaa ind og hvil Føtterne, sa han.

De gik ind i Gammen og aat av hendes Niste og drak av hans Gjeitmælk; saa kokte de Kaffe som hun hadde med i en Blære. De koset sig med Kaffe før de gik til-

sengs. Han laa og var graadig efter hende om Natten og fik hende.

Om Morgningen gik hun ikke igjen og hele Dagen gik hun heller ikke igjen, men var til Nytte og mælket Gjeiterne og skuret Kjørler med fin Sand og fik dem rene. Hun gik aldrig mere. Inger hette hun. Isak hette han.

Saa blev det et andet Liv for den ensomme Mand. Det var nu det at hans Kone talte utydelig og idelig vendte sig bort fra Folk for Hareskaarets Skyld i hendes Ansigt, men det var intet at klage over. Uten denne vansirede Mund var hun vel aldrig kommet til ham, Hareskaaret var hans Held. Og han selv, var han uten Lyte? Isak med Jærnskjægget og den altfor rotvoksede Krop, han var som en gruelig Kværnkall, ja han var som set gjennem en Hvirvel i Ruten. Og hvem andre gik med et slikt Opsyn i Ansigtet! Han syntes hvert Øieblik at kunne slippe et Slags Barrabas løs. Det var meget at ikke Inger rændte sin Vei.

Hun rændte ikke. Naar han var borte og kom hjem igjen var Inger ved Gammen, de to var ett, Gammen og hun.

Det blev et Menneske mere at forsørge for ham, men det lønnet sig, han slap mere bort, han kunde faa røre sig. Der var nu Elven, en hyggelig Elv og foruten det at den var hyggelig av Utseende ogsaa det at den var dyp og strid, det var ingenlunde en ringe Elv og den maatte komme fra et stort Vand opi Fjældet. Han skaffet sig Fiskeredskaper og søkte Vandet op, han kom hjem igjen om Kvælden med en Bør Ørret og Røyr. Inger tok imot

ham med Forundring og var overvældet og ikke bedre vant, hun slog Hænderne sammen og sa: Du store Verden for dig! Hun mærket vel at han syntes om hendes Ros og blev stolt over den, hun sa endnu flere gode Ord: at hun hadde aldrig set slikt, at hun forstod ikke hvorledes han hadde baaret sig ad!

Ogsaa paa anden Maate var Inger velsignet. Skjønt hun ikke hadde noget herlig Hode med Forstand i saa hadde hun to Sauer med Lam hos en eller anden av sit Folk, og dem hentet hun. De var det nødvendigste som kunde hjembringes til Gammen nu, Sauer med Uld og Lam, fire Liv, Buskapen økedes i stor Maalestok og det var et Regnestykke og en Forunderlighet hvorledes den øket. Inger hentet desuten Klær og andre Smaating som hun eiet, et Speil, en Traad med nogen pene Glasperler paa, Karder og Rok. Se, drev hun paa slik blev det snart fra Gulv til Tak og Gammen kunde ikke rumme alt! Isak blev naturlig bevæget ved denne jordiske Middel, men taus som han altid var hadde han ondt for at uttale sig, han rugget ut paa Dørhellen og saa paa Veiret og rugget ind igjen. Javisst hadde han været svært heldig og han kjendte mere og mere Forelskelse i sig, Dragelse, eller hvad det kunde kaldes.

Du skal ikke vør med saa meget! sa han. — Jeg har endda mere et Sted. Og saa har jeg han Sivert Morbror, har du hørt om ham? — Nei. — Ja han er en rik Mand. Han er Herredskasserer for Bygden.

Forelskelse gjør den Kloke dum, han vilde vise sig velbehagelig paa sin Maate og gjorde formeget av det:

Hvad jeg skulde sagt, sa han; du gjør ikke at hyppe Poteten. Jeg skal hyppe han naar jeg kommer hjem i Kvæld.

Dermed tok han Øksen og gik tilskogs.

Hun hørte ham hugge i Skogen, det var ikke langt borte, hun hørte paa Braket at det var store Trær han fældte. Da hun hadde hørt paa det en Stund gik hun ut paa Akeren og gav sig til at hyppe Poteten. Forelskelse gjør den Dumme klok.

Han kom hjem i Kvælden og drog en uhyre Tømmerstok i Rep. Aa den aldeles grove og troskyldige Isak, han larmet det han kunde med Stokken og kremtet og hostet for at hun skulde komme ut og bli ikke saa lite slagen over ham.

Jeg mener du er gal! sa hun ogsaa meget rigtig da hun kom. Du er da vel et Menneske! sa hun. — Manden svarte ikke. Faldt ham ikke ind. At være litt mere end et Menneske mot en Tømmerstok var ikke noget at snakke om. — Og hvad du skal ha den Stokken til? spurte hun. — Nei det vet jeg ikke, svarte han kostbar.

Men nu saa han at hun alt hadde hyppet Poteten og det gjorde hende næsten like saa dygtig som han. Det var ikke efter hans Sind, han løste Repet av Stokken og gik med det. — Gaar du igjen? spurte hun. — Ja, svarte han forarget.

Han kom med en Stok til, blaaste ikke og larmet ikke, men drog den bare som en Okse frem til Gammen og la den ned.

Han drog i Sommerens Løp mange Tømmerstokker til Gammen.

II

En Dag saa la Inger atter Niste i sin Kalveskinds Sæk og sa: Nu gaar jeg over til Folket mit igjen en Snoptur. — Naa, sa Isak. — Ja jeg skulde ha snakket med dem som snarest. —

Isak fulgte ikke ut med hende med det samme, men drygde længe. Da han endelig rugget ut paa Dørhellen og aldeles ikke lot nysgjærrig og fuld av tunge Anelser holdt Inger paa at forsvinde i Skogkanten. — Hm. Kommer du igjen? ropte han og kunde ikke bare sig. — Kommer jeg ikke igjen! svarte hun. Du aper! — Naa. —

Saa var han alene igjen, jaja Herregud! Med sine Arbeidskræfter og sin Arbeidslyst kunde han ikke gaa ut og ind i Gammen og bare være i Veien for sig selv, han begyndte at gjøre noget, ry Tømmer, telgje Stokkene flate paa to Sider. Han drev paa til Kvælden, saa mælket han Gjeiterne og gik tilsengs.

Øde og stille i Gammen, det tidde tungt fra Torvvæggene og fra Jordgulvet, han var dypt og alvorlig alene. Men Rokken og Karderne var paa sin Plass og Perlerne paa sin Traad laa vel forvaret i en Pose under Taket, Inger hadde intet tat med sig. Men Isak var saa uendelig dum at han blev mørkræd lyse Sommernatten og saa

baade det ene og det andre snike sig forbi Ruterne. Da Klokken efter Lyset kunde være omkring to stod han like saa godt op igjen og aat Frokost, et uhyre Grøtfat for hele Dagen, saa han skulde slippe at hæfte bort Tiden med ny Koking. Han brøt Nyland tilkvælds, et Tillæg til Potetakeren.

Han skiftet med at ry Tømmer og bryte Jord i tre Dager — saa vilde vel Inger komme imorgen. Det var ikke formeget om han hadde Fisk til hende naar hun kom, men han vilde ikke ta Benveien og likefrem gaa imot hende op gjennem Fjældet, men gjøre en Omvei til Fiskevandet. Han kom ind i ukjendte Regioner av Fjældet, her var nu graat Berg og brunt Berg og her var Smaasten saa tunge at de kunde være av Bly eller Kobber. Her kunde være meget i disse brune Stenene, kanske baade Guld og Sølv, han forstod sig ikke paa det og det samme kunde det være for ham. Han kom til Vandet, Fisken nappet godt om Natten i det myggfulde Veir, det blev igjen en Bør av Røyr og Ørret og Inger skulde faa se! Da han gik hjem igjen om Morgningen den samme Omvei som han var kommet fandt han paa at ta med sig et Par av de tunge Smaastener fra Fjældet, og de var brune med mørkeblaa Flækker i og saa mægtig tunge.

Inger var ikke kommet og kom ikke. Det var nu fjerde Dagen. Han mælket Gjeiterne som dengang han var alene med dem og ikke hadde nogen anden til det, saa gik han op i et Stenbrudd og bar frem til Gaardsplassen store Hauger av høvelig Sten til en Mur. Han hadde Alverdens mange Gjøremaal.

Den femte Kvælden gik han tilsengs med en liten Mistanke i Hjærtet, men der var nu forresten Rokken og Karderne og der var Perlerne. Samme Øde i Gammen og ikke en Lyd, det blev lange Timer, og da han endelig hørte som et Slags Tramp utenfor forstod han jo at det bare var noget han syntes. Aaja Herregud! sa han i sin Forlatthet, og slike Ord frembragte ikke Isak uten at han mente dem. Der hørte han nu Trampingen igjen og litt efter saa han noget glide forbi Ruterne, hvad det nu var, noget med Horn, livagtig. Han sprang op, ut paa Dørhellen og saa et Syn. Gud eller Satan! mumlet han, og slikt sa ikke Isak uten at han var nødt til det. Han saa en Ku, Inger og en Ku, de forsvandt i Fjøset.

Hvis han nu ikke stod der og hørte at Inger talte saa smaat med Kua i Fjøset vilde han ikke ha trodd sig selv, men der stod han. I samme Øieblik fik han en ond Anelse: Gud velsigne hende, naturligvis, det var en makeløs og Pokkers Kone, men formeget var formeget. Rokken og Karderne, lat gaa med dem, og Perlerne var mistænkelig fine, men lat gaa med dem ogsaa! Men en Ku, kanske funden paa en Vei eller i en Bumark, den vilde bli savnet av Eiermanden og opspurt.

Inger traadte ut av Fjøset og sa smaaleende av Stolthet: Jeg kom bare med Kua mi! — Naa, svarte han. — Jeg blev saa længe, for jeg kunde ikke gaa haardere med hende over Fjældet. Hun er med Kalv. — Kom du med en Ku? sa han. — Ja, sa hun og var sprækkefærdig av Rikdom paa denne Jord. Eller tror du jeg staar og aper!

sa hun. — Isak frygtet det værste, men aget sig og s
bare: Du maa komme ind og faa dig Mat. —

Saa du Kua? Var hun ikke pen? — Makeløs. Hvor ha
du faat hende? spurte han saa likegyldig som han kund
— Hun heter Guldhorn. Hvad skal du med den Mure
du har muret her? Du arbeider dig ihjæl, det gjør d
Nei kom og se paa Kua!

De gik og Isak var i Underklærne, men det gjorde ikk
noget. De saa Kua over uendelig nøie og paa alle Mæ
ker, paa Hodet, Juret, Krysset, Lænderne; rød og hvi
letforet.

Isak spurte forsigtig: Hvor gammel tror du at hun er
— Tror? sa Inger. Hun er net akkurat ørlite paa fjerd
Foret. Jeg har alet hende, og alle saa sa de at det var de
snilleste Kalv de har set fra Barnsben. Hvad du mene
faar vi Foder til hende? — Isak begyndte at tro det ha
gjærne vilde og erklærte: Hvad som angaar Foder da sk
det bli Foder nok til hende!

Saa gik de ind og aat og drak og kvældet sig. De ble
liggende og talte om Kua, om Begivenheten: Ja men
det ikke en pen Ku? Nu skal hun ha andre Kalven. Hu
heter Guldhorn. Sover du, Isak? — Nei. — Og hvad d
angaar saa kjendte hun mig igjen straks og gik med mi
som et Lam igaar. Vi laa en Stund paa Fjældet inat. -
Naa. — Vi maa tjore hende i hele Sommer, for eller
stryker hun av, for Ku er Ku. — Hvor har hun være
før? spurte Isak endelig. — Hos Folket mit, de hadd
hende. De vilde ikke miste hende og Børnene de gra
da jeg tok hende med.

Var det mulig at Inger kunde lyve saa herlig? Hun alte naturligvis sandt at Kua var hendes. Det blev nu romt paa Plassen, paa Gaarden, der blev værendes, det ar snart sagt ikke den Ting som manglet! Aa den Inger, an elsket hende og hun elsket ham tilbake, de var nøi-omme, de levet i Træskeens Tidsalder og hadde det godt. åt os sove! tænkte de. Og saa sovnet de. Om Morgnin-en vaknet de til den næste Dag, det var et og andet at ale med da ogsaa, javel, Strid og Glæde som Livet det er.

Der var nu for Eksempel disse Tømmerstokkene, skul-e han prøve at lægge dem op? Isak hadde desangaaende at Øinene med sig naar han var nede i Bygden og adde utfunderet Byggemaaten, han kunde hugge en Nov. Og var han ikke absolut nødt til at gjøre det? Her ar kommet Sau tilgaards, Ku tilgaards, Gjeiterne var lit mange og vilde bli flere, Buskapen sprængte sin Av-eling av Gammen, han maatte finde en Utvei. Det høvde t gaa i Gang straks mens Poteten blomstret og Slaatten ndnu ikke var begyndt. Inger maatte gi ham en og an-len Haandsrækning.

Isak vakner om Natten og staar op, Inger sover sten-aardt efter sin Vandring. Han gaar atter til Fjøset. Nu iltaler han jo ikke Kua saaledes at det gaar over til væm-nelig Smiger, men han klapper hende pent og under-øker hende paany paa alle Kanter om hun ikke skulde a et Mærke, et Tegn av en fremmed Eiermand. Han inder intet Mærke og gaar lettet bort.

Der ligger Tømmeret. Han begynder at rulle paa det, t løfte det op paa Muren i en Rute, i en stor Rute til Stue

og en liten Rute til Kammers. Det var saare trøisomt, de optok ham saa helt at han glemte Tiden. Nu røk det fr Takhullet i Gammen og Inger kom og mældte om Fro kosten. Og hvad er det du holder paa med? sa hun. — Er du oppe? svarte Isak.

Se, den Isak, han var saa hemmelighetsfuld, men ha likte nok godt at hun spurte og var nysgjærrig og gjord Væsen av hans Forehavende. Da han hadde faat Mat sa han litt længe i Gammen før han gik ut igjen. Hva ventet han paa?

Nei jeg som sitter her! sa han og reiste sig. Og so har saa meget at gjøre! sa han. — Bygger du en Byg ning? spurte hun. Kan du ikke svare! — Han svarte a Naade, ja han var saa utmærket stor fordi han bygge og var Mand for det hele, derfor svarte han: Du ser ve at jeg bygger. — Naa. Jaja. — Kan jeg slippe unda det sa Isak. Her kommer du med en hel Ku tilgaards og hu maa vel ha Fjøs.

Stakkars Inger, hun var ikke saa ugudelig klok so han, som Isak, Skapningens Herre. Og det var før hu lærte ham at kjende, før hun skjønte hans Maate at tal paa. Inger sa: Ja det er da ikke Fjøs du bygger? — Naa sa han. — Du aper vel? Saa var det meget likere at d bygget Stue. Mener du det? sa han og saa paa hend med en paatat Mine av Tomhet i Ansigtet, ja som o han blev slaat av hendes Ide. — Ja. Saa fik Dyren Gammen. — Han tænkte paa det: Jeg tror saa vel at de blir bedst! — Der ser du, sa den seirende Inger, jeg e nu ikke saa av Veien heller! — Nei. Og hvad du mene

om et Kammers til Stuen? — Et Kammers? Saa blev det som hos andre. Ja om det kunde times os!

Det timedes dem, Isak han bygget og hugget Nov og la sine Omfar, samtidig muret han Gruve av dertil høvelig Sten, men dette siste Arbeide lykkedes mindst for ham og Isak var til Tider utilfreds med sig selv. Da Slaatten begyndte maatte han stige ned av Bygningen og gaa vide om i Lierne og slaa, han bar Høiet hjem i uhyre Bører. En Regnveirsdag sa Isak at han maatte ned i Bygden. — Hvad skal du der? — Nei det vet jeg ikke akkurat. —

Han gik og var borte i to Døgn, han kom bærende hjem med en Kokeovn — Prammen kom duvende gjennem Skogen med en Komfyr paa Ryggen. Du er ikke et Menneske mot dig selv! sa Inger. Nu rev Isak ned igjen Gruven som tok sig saa daarlig ut i det nye Huset og stillet Kokeovnen i Stedet. Det er ikke alle som har Kokeovn, sa Inger, og du store Verden for os! sa hun.

Slaatten fortsatte, Isak berget Høi i Masse, for Skoggræs er desværre ikke det samme som Enggræs, men langt ringere. Det var nu bare i Regnveirsdager han kunde bygge paa Stuen, det gik traat, endda i August da alt Høiet var hjemme og i Skjul under Berghammeren var det nye Huset kommet bare halvt op. I September sa Isak at dette gaar ikke, sa han, jeg mener du maa springe ned i Bygden og faa en Mands Hjælp til mig, sa han til Inger. Inger var begyndt at bli litt pusket av sig i det siste og kunde ikke springe mere, men naturligvis gjorde hun sig færdig til at ta avsted.

Men nu hadde Manden betænkt sig, han blev atter hoffærdig og vilde gjøre alt alene. Det er lite at bry Folk for, sa han, jeg klarer det alene! — Du staar ikke ut med det. — Hjælp mig bare op med Stokkene. —

Da Oktober kom erklærte Inger: Jeg vinn ikke mere! Det var nu stor Skade, Takbjælkerne maatte og skulde op saa han fik tække Huset før Høstvæten begyndte, det var paa høi Tid. Hvad var det med Inger? Hun tok vel ikke paa at sykne? Nu og da ystet hun Gjeitost, men ellers dugde hun mest bare til at flytte Guldhorn i sit Tjor mange Ganger om Dag. — Faa med dig en stor Kurv eller Kasse eller slikt noget næste Gang du er i Bygden! hadde Inger sagt. — Hvad skal du med det? spurte Isak. — Jeg trænger det, svarte hun.

Han drog Takbjælkerne op med Rep og Inger skuvet paa med en Haand, det var som om det hjalp bare at hun var tilstede. Det skred frem litt isenn, det var jo ikke høiere Taket, men Bjælkerne var fantastisk store og stærke til det lille Hus.

Det gode Høstveir holdt sig nogenlunde, Inger tok alene op al Poteten og Isak fik tækket før Nedbøren begyndte for Alvor. Gjeiterne var alt nu flyttet ind i Gammen til Menneskene om Natten, ogsaa det gik, alt gik, Menneskene klynket ikke derover. Isak laget sig atter til at gaa ned i Bygden. — Du maatte ha kunnet faat med dig en stor Kurv eller Kasse til mig! sa Inger igjen som et ydmygt Ønske. — Jeg har bestilt mig nogen Glasvinduer som jeg skal hente, svarte Isak, og jeg har bestilt mig to malte Dører, svarte han og var overlegen. —

Naa, jaja saa faar det være med Kurven. — Hvad skal du med den? — Hvad jeg skal med han? Har du ikke Øine i Hodet! —

Isak gik bort i dype Tanker og kom tilbake om to Døgn med et Vindu og en Dør til Stuen og en Dør til Kammerset, desuten hadde han hængende foran sig paa Brystet den Kassen til Inger og i Kassen var forskjellige Matvarer. Inger sa: Ja dersom at ikke du bærer dig ihjæl en Dag! — Ho, ihjæl? Det var saa uendelig langt ifra at Isak nu var næsten død at han tok op av Lommen en Medicinflaske med Nafta og gav den til Inger med Tilhold om at bruke dygtig av den saa hun kunde komme sig. Og der var nu Vinduerne og de malte Dører som han fremdeles kunde gjøre sig til av, han gav sig straks til at sætte dem ind. Aa de smaa Dører, og brukte var de ogsaa, men malet pene igjen med hvit og rød Maling, de pyntet som Skilderier i Hjemmet.

Nu flyttet de ind i den nye Bygning og Buskapen fordeltes over hele Gammen; det blev en Sau med Lam igjen hos Kua for at hun ikke skulde ha det ensomt.

Folkene i Ødemarken var nu kommet langt, et Under saa langt.

III

Saalænge Marken var tien brøt Isak op Sten og Røtter paa Jordet og jævnet sin Eng til næste Aar, da Marken frøs gik han tilskogs og hugget store Mængder av Favnved. — Hvad skal du med al den Veden? kunde Inger spørre. — Det vet jeg ikke saa nøie, svarte Isak, men han visste det nok. Her stod nu gammel og diger Urskog like ind paa Husene og spærret al Utvidelse av Slaatmarken, desuten agtet han at faa Favnveden ført ned i Bygden paa en eller anden Maate i Vinter og sælge den til Folk som ingen Ved hadde. Det var det god Mening i, Isak var sikker, han drev paa at rydde Skog og hugge den op i Favnved. Inger kom ofte og saa til ham under Arbeidet og han lot jo som om det var ham likegyldig og slet ikke var nødvendig av hende, men hun forstod at hun gjorde vel imot ham ved det. Det kunde falde rare Ord imellem dem: Har du ikke andet at gjøre end som at komme hit og fryse dig fordærvet? sa Isak. — Jeg fryser ikke, svarte Inger, men du sliter Helsen av dig, sa hun. — Nu tar du paa dig Trøien min som ligger der! — Det skulde jeg bra gjøre, for jeg kan ikke sitte her naar Guldhorn skal kalve. — Naa, skal Guldhorn kalve? — Har du ikke hørt det? Og hvad du

mener, skal vi sætte paa Kalven? — Du gjør som du vil for mig, jeg vet ikke. — Ja vi kan da ikke æte op Kalven, vet jeg. For saa har vi ikke mere end som en eneste Ku. — Jeg kan nu aldrig tro at du vil vi skal æte op Kalven, sa Isak.

De ensomme Mennesker, ja saa stygge og altfor frodige, men et Gode for hverandre, for Dyrene og for Jorden!

Saa kalvet Guldhorn. En betydningsfuld Dag i Ødemarken, en Velsignelse og en Lykke saa stor, Guldhorn fik god Meldrikke og Isak sa: Knip ikke paa Melet! skjønt han hadde baaret det hjem paa sin Ryg. Der laa nu en pen Kalv, en Skjønhet av en Kukalv, rødsidet den og, pussig forvildet efter det Mirakel den hadde gjennemgaat. Om et Par Aar vilde den selv være Mor. Den Kalven blir en skamvakker Ku, sa Inger, og jeg skjønner ikke hvad hun skal hete, sa hun. Inger hun var barnagtig og hadde usselt Geni for alting. — Hete? sa Isak, du kan aldrig faa høveligere Navn til hende end som Sølvhorn!

Den første Sne faldt. Saasnart det blev Føre drog Isak ned i Bygderne og var hemmelighetsfuld som sædvanlig og vilde ikke forklare sit Ærend for Inger. Han kom tilbake som den største Overraskelse — med Hest og Slæde. Nu tror jeg du spøker! sa Inger, og du har nu vel ikke tat Hesten? — Har jeg tat Hesten! — Fundet han, mener jeg? — Aa om Isak nu hadde kunnet si: min Hest, vor Hest! Men han hadde bare faat Hesten tillaans for en Tid, han skulde kjøre Favnveden sin med den.

Isak kjørte Favnved til Bygden og Mat og Mel og Sild hjem igjen. Og engang saa kom han hjem med en Fors Okse paa Slæden, han hadde faat den saa urimelig billig fordi det alt begyndte at bli Bunød i Bygden. Mager og lodden var den og hadde ikke godt Maal til at bælje, men den var ingen Vanskapning og vilde komme sig med godt Stel. Oksen var tidungr. Inger sa: Du kommer med alt!

Ja Isak kom med alt, han kom med Planker og Sagbord som han hadde byttet sig til for Stokker, han kom med en Slipesten, med Vafeljærn, med Redskaper, det var altsammen for Favnveden. Inger svulmet av Rikdom og sa hver Gang: Kommer du endda med mere? Nu har vi Okse og alt som tænkes kan! — Og en Dag saa svarte Isak: Nei saaforresten saa kommer jeg ikke med mere!

De hadde nok for lang Tid og var velbergede Folk. Hvad skulde Isak nu slaa ind paa til Vaaren? Han hadde trampet efter sit Vedlass de Hundrede Ganger i Vinter og tænkt det ut: han vilde rydde videre bortover Lien og gjøre det snaut, hugge op Favnved, late den tørke Sommeren over og kjøre dobbelte Lass paa næste Vinterføre. Det fandtes ikke Feil i dette Regnskap. Isak hadde ogsaa de Hundrede Ganger tænkt paa en anden Ting: paa Guldhorn, hvor kom hun ifra, hvem eiet hende? Ingen var slik en Kone som Inger, aa en galen Pike og hun vilde alt han vilde med hende og var tilfreds; men en Dag saa kunde nogen komme og ta Guldhorn tilbake og leie hende bort fra Plassen i et Taug. Og meget galt kunde følge derpaa. Du har vel ikke tat Hesten? sa In-

ger, eller fundet han? sa hun. Det var hendes første Tanke, hun var vel ikke at tro for godt, og hvad skulde han gjøre? Dette hadde han tænkt paa. Hadde han ikke ogsaa faat Okse til Guldhorn, til en kanske stjaalen Ku!

Og nu var det at levere Hesten tilbake. Det var Synd, for Hesten var liten og lubben og var blit Menneskene kjær. — Aaja, men du har alt faat store Ting gjort, sa Inger trøstende. — Det er nu imot Vaaren jeg skulde faat Hesten, svarte Isak, jeg har saa meget Bruk for han!

Om Morgningen saa kjørte han sagtelig hjemmefra med det siste Vedlass og blev borte til den tredie Dagen. Da han kom ruggende hjem igjen tilfots hørte han alt utenfor Stuen en rar Laat, hvad det nu kunde være, han blev staaende litt. Barneskrik — jaja Herregud, det var ingen Raad med det, men det var frygtelig og forunderlig, og Inger hadde intet sagt.

Han steg ind og saa først av alt Kassen, den berømmelige Kasse som han hadde baaret hjem paa sit Bryst, den hang nu i to Taug fra Mønsaasen og var en Vugge og en Huske til Barnet. Inger ruslet oppe halvklædt, ja hun hadde sandelig ogsaa mælket Ku og Gjeiter.

Da Barnet tidde spurte Isak: Har du alt gjort det? — Ja nu er det gjort. — Naa. — Det kom om Kvælden som du fôr. — Naa. — Jeg skulde bare tøie mig og hænge op Kassen, saa jeg hadde alt tillaget; men det taalte jeg ikke, efterpaa saa fik jeg ondt. — Hvorfor varskudde du mig ikke? — Kunde jeg vite saa akkurat Tiden! Det er en Gut. — Naa, det er en Gut. — Og dersom jeg bare kunde skjønne og utgrunde hvad han skal hete! sa Inger.

Isak fik se det lille røde Ansigt og det var velskapt og ikke haremyndt, og det var tykt med Haar paa Hodet. En pen liten Kar efter sin Stand og Stilling i en Kasse, Isak kjendte sig rar og svak, Kværnkallen stod foran Underet, det var tilblit engang i en hellig Taake, det viste sig i Livet med et lite Ansigt som en Allegori. Dager og Aar skulde gjøre Underet til et Menneske.

Kom og faa dig Mat, sa Inger ....

Isak rydder Skog og hugger Favnved. Han er kommet længer end han var, han har Sag, han sager Veden og Vedladene blir mægtige, han gjør en Gate av dem, en By av dem. Inger er mere bunden til Stuen nu og kan ikke være hos Manden under hans Arbeide, men i Stedet derfor gjør Isak Avstikkere hjem. Snodig med en slik liten Fyr i en Kasse! Det kunde ikke falde Isak ind at bry sig om ham og forresten saa var det bare et Kryp, lat det ligge der! Men man var da Menneske og kunde ikke høre udeltakende paa Skriket, paa et saa ørlite Skrik.

Nei, tak ikke i ham! sier Inger, for du har vel Kvae paa Hænderne, sier hun. — Har jeg Kvae paa Hænderne? Du er gal! svarer Isak. Jeg har ikke hat Kvae paa Hænderne siden at jeg bygget denne Bygningen. Tak hit Gutten saa skal jeg disse han! — Nei nu tier han snart ....

I Mai kommer et fremmed Kvindfolk over Fjældet til det ensomme Nybygge, hun er av Ingers Slægtninger langt ute og blir vel mottat. Hun sier: Jeg skulde nu bare se hvorledes at ho Guldhorn har det siden hun kom ifra os! — Folk spør ikke meget efter dig som liten er! klyn-

ker Inger til Barnet. — Ja han — det ser jeg nu hvorledes at han har det. Det er saa meget til Gut, ser jeg! Og dersom at nogen hadde sagt mig det for et Aar siden at jeg skulde finde dig igjen her, Inger, med Mand og Barn og Hus og Middel! — Mig det skal du ikke vør at nævne. Men der sitter nu han som tok mig slik som at jeg var! — Er dokker vigd? Naa dokker er ikke vigd endda. — Men vi faar nu se naar denne Karn her skal kristnes, sier Inger. Vi skulde ha været vigd, men det har ikke høvet saa. Hvad du mener, Isak? — Jo vigd — det forstaar sig. — Kan ikke du, Oline, komme tilbake imellem Onnerne og være her hos Dyrene mens at vi gjør Turen? spør Inger. — Og jo, det lovet den Fremmede. — Vi skal forskylde dig for det. — Ja det visste hun nok .... Og nu har dokker begyndt at bygge igjen, ser jeg. Hvad dokker bygger? Har dokker ikke nok? — Inger nytter Høvet og sier: Ja spør han du, jeg faar ikke vite det. — Hvad jeg bygger, svarer Isak, det er ikke at nævne. Et lite Skur om jeg kom til at trænge det. Hvad det var med ho Guldhorn, vilde du se hende? spør han den Fremmede,

De gaar til Fjøset, Ku og Kalv vises frem, Oksen er en Kult, den Fremmede nikker til Dyrene og til selve Fjøset, at det er bedste Sort, og til den store Renslighеten, at den er storveies. Jeg vaager ho Inger i alt hvad som angaar godt og verdslig Stel med Dyrene! sier Kvindfolket.

Isak spør: Naa, saa har ho Guldhorn været hos dig før? — Like fra Kalv! Ja ikke snoft hos mig, men hos

Sønnen min; men det blir nu det samme. Vi har endda Mor hendes paa Baasen!

Isak hadde ikke hørt glædeligere Ord paa lang Tid og blev en Bør lettere, Guldhorn var nu Ingers og hans Ku med Rette. Sandt at si saa hadde han halvt om halvt tænkt sig den sørgelige Utvei av sin Uvisshet at slagte Guldhorn til Høsten, røite Haarene av Huden, grave Hornene ned i Marken og saaledes utslette ethvert Spor av Kua Guldhorn i dette Liv. Nu var dette unødig. Han blev saa hoffærdig av Inger og sa: Ja renslig? Hun har ikke Make eller Par! Det var nu bare som det kunde være hos mig like til at jeg fik mig sjøleiendes Kvindfolk. — Kunde det være andet at vente! sa Konen Oline.

Denne Kone fra den andre Siden av Fjældet, et blidt og finttalende Menneske, et forstandig Menneske og hette Oline, hun blev da værendes et Par Dager og hun hadde Kammerset at ligge i. Da hun gik hjem igjen fik hun med sig noget Uld av Ingers Sauer, hun skjulte Knyttet for Isak, hvad hun nu gjorde det for.

Barnet, Isak og Konen — Verden blev igjen den samme, daglig Arbeide, mange smaa og store Glæder, Guldhorn mælket godt, Gjeiterne hadde kidet og mælket godt, Inger ystet alt en Række hvite og røde Oster og lot dem staa til Modning. Det var Planen at faa saa mange Oster at hun kunde kjøpe sig en Vævstol for dem — aa den Inger, hun kunde væve.

Og Isak bygget Skur, ogsaa han hadde vel en Plan. Han slog op det nye Tilbygg til Gammen av dobbelt Bordpanel, gjorde Dør i det og et lite net Vindu paa fire

Ruter, saa la han Tak av Bakhun og biet nu med Næveren til Marken tinet saa han kunde faa Torv. Idel Nødvendighet og Nytte, ikke Gulv, ikke høvlede Vægger, men Isak tømret Spiltaug som til en Hest og gjorde en Krybbe.

Det var langt ut i Mai. Solen hadde tinet Bakkerne, Isak tækket sit Skur med Torv og hadde det færdig. Saa en Morgen aat han et Maaltid for et Døgn, tok yderligere Mat med, la Hakke og Spade paa Akslen og gik til Bygden. — Kan du faa med dig fire Alen Sirts! ropte Inger efter ham. — Hvad skal du med det? svarte Isak.

Det saa ut som han skulde bli borte for altid, Inger saa hver Dag paa Veiret, paa Drotten i Luften, som om hun ventet en Seiler, gik ut om Natten og lydde, hun tænkte paa at ta Barnet i Armene og drage efter ham. Endelig kom han tilbake med Hest og Kjærre. Ptro! sa Isak høilydt utenfor Døren, og skjønt Hesten var rolig og venn og stod og homret gjenkjendende til Gammen ropte Isak ind i Stuen: Kan du komme og holde Hesten litt?

Inger ut. — Hvad er det? sa hun. Nei du Isak, har du faat laane han igjen! Hvor har du været henne hele Tiden? Det er sjette Dagen. — Hvor skulde jeg være? Jeg maatte gjøre Vei mange Steder for at komme frem med Vognen min. Hold Hesten litt, har jeg sagt! — Vognen din? Ja du har da ikke kjøpt Vognen, vet jeg? —

Isak stum, Isak tyk av Stumhet. Han gir sig til at løfte av Kjærren Plogen og Harven som han hadde skaffet sig, Spiker, Matvarer, et Spet, en Kornsæk. — Hvorledesen har Barnet det? spør han.

Barnet har ingen Nød. Har du kjøpt Kjærren? spør jeg. For jeg piner og piner nu til en Vævstol, sa hun rigtig spøkefuldt, saa glad var hun over at han var hjemme igjen.

Isak stum en lang Stund igjen og var optat med sit, han tænkte og saa sig om hvor han skulde gjøre av alle Varer og Redskaper, det syntes slet ikke at være saa greit at finde Plass til det paa Gaarden. Men da Inger opgav at spørre mere og i Stedet begyndte at prate med Hesten brøt Isak Tausheten: Har du set en Gaard uten Hest og Vogn og Plog og Harv og alt som tilhører? Og siden du vil vite det saa har jeg kjøpt baade Hesten og Kjærren og alt som i den er, svarte han. — Inger kunde bare vagge med Hodet og si: Du store Verden for dig!

Og Isak, nu var han ikke liten og forsagt, det var som han hadde betalt som en Herremand for Guldhorn: Værsaagod — i rund Sum en Hest fra min Side! Han var saa spændstig at han tok Plogen engang til og flyttet den og bar den med en Haand bort til Stuevæggen og reiste den op. Han var nok slik en Direktør at! Og bakefter saa tok han Harven, Spetet, en ny Greip som han hadde kjøpt, alle de dyrebare Jorddyrkningsredskaper, Klenodierne paa Nybygget. Storartet, aa fuld Utrustning, nu manglet intet mere.

Hm. Og det faar vel bli en Raad til en Vævstol, sa han, hvissaaskjønt at jeg har Helsen. Der er Sirtsen, de hadde ikke andet end som blaa Sirts.

Han var bundløs og øste ut. Det var som han kom fra Byen.

Inger sier: Det var nu Skrôt at ikke ho Oline fik se alt dette mens hun var her.

Idel Fjas og Forfængelighet fra Kvindens Side, og Manden snøste til hendes Ord. Aa men han hadde visst intet hat imot at Oline hadde set Herligheten.

Barnet graat.

Gaa ind igjen til Gutten, sa Isak. For nu har Hesten roet sig.

Han spænder ifra og leier Hesten ind i Stalden — satte Hesten sin paa Stald! Han fodrer og stryker den og er øm til den. Hvad han skyldte for Hest og Kjærre? Alt, hele Summen, en Gjæld saa stor; men den skulde ikke bli ældre end Sommeren over. Han hadde Favnved for den, litt Bygningsnæver fra ifjor og endelig nogen gode Stokker Tømmer. Det stod ikke paa. Siden da Spændingen og Stormotigheten la sig hos ham hadde han mangen bitter Stund av Frygt og Bekymring, nu kom alt an paa Sommeren og Høsten, Aarveien!

Dagene optokes av Jordarbeide og mere Jordarbeide, han rensket nye Smaateiger av Marken for Røtter og Sten, pløiet op, gjødslet, harvet, hakket, smuldret Klumper med Hænderne, med Hælene, var alle Vegne Jorddyrkeren og gjorde Akrene til Fløilstæpper. Han biet et Par Dager til, det saa ut til Regn og han saadde Kornet.

I flere Hundrede Aar hadde vel hans Forfædre saadd Korn, det var en Handling i Andagt en stille og mild Kvæld uten Vind, helst mot en miskundelig og ørliten Duskregn, helst saa snart som mulig efter Graagaastrækket. Poteten det var en ny Frugt, det var intet mystisk

ved den, intet religiøst, Kvindfolk og Børn kunde være med og faa den sat, disse Jordeplerne som kom fra fremmed Land likesom Kaffen, stor og herlig Mat, men i Slægt med Næpen. Korn det var Brødet, Korn eller ikke Korn det var Liv eller Død. Isak gik barhodet og i Jesu Navn og saadde, han var som en Kubbe med Hænder paa, men indvendig var han som et Barn. Han hadde Omhu for hvert av sine Kast, han var venlig og resigneret. Se, nu spirer nok disse Kornøinene og blir til Aks og mere Korn, og slik er det over hele Jorden naar at Korn saaes. I Jødeland, i Amerika, i Gudbrandsdalen — aa hvor Verden den er vid, og den ørlille Ruten Isak gik og saadde paa den var i Midten av alt. Det straalet Vifter av Korn ut fra hans Haand, Himlen var overskyet og god, det tegnet til en uendelig liten Duskregn.

IV

Mellem Onnerne kom Dag og Tid, men Konen Oline kom ikke.

Isak hadde nu fri paa Jordet, han satte sig istand med to Ljaaer og to River til Slaatten, gjorde en lang Bund til Kjærren saa han kunde kjøre Høi paa den og skaffet sig Meier og Æmnestræ til en Vedslæde til Vinters. Han gjorde mange gode Ting. Og hvad to Hylder paa Væggen i Stuen vedkommer, da satte han ogsaa op dem, saa de kunde være at lægge forskjellige Ting paa, baade Almanaken som han endelig hadde kjøpt og Tvarer og Øser som ikke var i Bruk. Inger sa at det var et stort Gode med de to Hylderne!

Inger hun syntes at alle Ting var store Goder. Se nu Guldhorn hun vilde ikke rømme mere, men roet sig med Kalven og Oksen og gik Dagen lang i Skogen. Se nu Gjeiterne de trivedes og drog næsten sine tunge Jur i Marken. Inger sydde et langt Plagg av blaat Sirts og en liten Lue av samme Tøi, det var det peneste man kunde se og det var Daapsdragten. Gutten selv laa nu og da og fulgte Værket med Øinene, det var nok alt saa meget til Gut, og skulde han endelig hete Eleseus saa vilde Isak heller ikke motsætte sig dette længer. Da Kjolen var fær-

dig hadde den et langt Slæp paa to Alen Sirts og hver Alen kostet sine Penger, men det fik ikke hjælpe, Barnet var nu den Førstefødte. — Skal Perlebaandet dit nogen Gang brukes saa er det vel nu! sa Isak. — Aa Inger hadde alt tænkt paa dem, paa Perlerne, hun var ikke Mor for ingenting, men aldeles dum og stolt. Perlerne rak ikke rundt Halsen paa Gutten, men de vilde være pene foran paa Luen hans, og der satte hun dem.

Men Oline kom ikke.

Hadde det nu ikke været for Dyrene saa kunde alle Mennesker ha forlatt Stedet sammen og kommet tilbake om tre fire Dager med Barnet kristnet. Og hadde det ikke været for den velsignede Vielsen saa kunde Inger ha reist alene. — Dersom at vi ikke kunde utsætte Vielsen saalænge? sa Isak. — Inger svarte: Det vil nu ta baade ti og tolv Aar før han Eleseus kan være igjen hjemme og mælke!

Nei saa maatte Isak bruke Vet. Egentlig var det hele begyndt uten Begyndelse, Vielsen var kanske like saa nødvendig som Daapen, hvad visste han. Nu tegnet det til Tørke, til rigtig ond Tørke, kom det ikke Regn snart vilde Avlingen brænde op; men alt stod i Guds Haand. Isak gjorde sig færdig til at rænde ned i Bygden efter et Menneske. Det var atter de mange Mile at rænde.

Al den Trængsel for en Vielse og en Daap! Folk i Marken har i Sandhet mange smaa og store Sorger!

Saa kom Oline ....

Nu var de gifte og døpt, alt i Orden, de hadde endog iagttat at vies først, saa Barnet kunde bli ægte. Men

Tørken vedblev og nu brandt de smaa Kornakrene op, brandt Fløilstæpperne op, og hvorfor det? Alt stod i Guds Haand. Isak slog sine Engstykker og det var ikke stort Græs paa dem endda de var blit gjødslet i Vaar; han slog og slog i Lierne, i fjærne Utmarker, og blev ikke træt av at slaa og tørke og føre Foder hjem, for han hadde alt Hest og stor Buskap. Men midt i Juli maatte han ogsaa slaa Kornet til Grønfoder, det var ikke til andet. Saa nu vilde det bare komme an paa Poteten!

Hvorledes var det med Poteten? Var det bare en Kaffesort fra fremmed Land og kunde undværes? Aa Poteten er en makeløs Frugt, den staar i Tørke, den staar i Væte, men vokser. Den trodser Veiret og taaler meget, faar den litt pen Behandling av Mennesket lønner den femtenfoldig igjen. Se, Poteten har ikke Druens Blod, men den har Kastanjens Kjøt, den kan stekes eller kokes og brukes til alt. En Mand kan være brødløs, har han Potet saa er han ikke matløs. Potet kan ristes i varm Aske og være en Kvældsmat, den kan kokes i Vand og være en Frokost. Hvad kræver den av Suvl? Lite, Poteten er nøisom, en Kum Mælk, en Sild er nok til den. Rikdommen bruker Smør til den, Fattigdommen dypper den i ørlite Salt paa en Skaal, Isak kunde til Søndags faa svælge den ned med en Rømmebunke av Guldhorns Mælk. Den vanagtede og velsignede Potet!

Men nu spøkte det for Poteten og.

Isak saa paa Himlen utallige Ganger om Dagen, Himlen var blaa. Mangen Kvæld tegnet det til en Skur. Isak

gik ind og sa: Undres paa om det ikke blir Regn nu allikevel! Et Par Timer efter var alt Haap ute igjen.

Tørken hadde nu varet i syv Uker og Varmen var svær, Poteten stod i hele denne Tid og storblomstret, blomstret unaturlig og vidunderlig. Akrene saa ut i Frastand som Snemarker. Hvor var Enden paa alt dette? Almanaken gav intet Vink, Almanakerne nu for Tiden de var ikke som før, de var til ingenting. Nu saa det ut til Regn igjen og Isak gik ind til Inger og sa: Det maa nu vel med Guds Hjælp bli Regn i Nat! — Ser han slik ut? — Ja. Og Hesten ryster sig i Skoklerne. — Inger glyttet paa Døren og sa: Jo nu skal du se! — Nogen faa Draaper faldt. Timerne gik, Folkene kvældet sig, da Isak gik ut om Natten for at se var Himlen blaa. — Nei Herregud! sa Inger. Jaja men saa blir det tørt det siste Lauvet dit ogsaa da imorgen, sa hun og trøstet bedst hun kunde.

Javel, Isak hadde ogsaa lauvet kraftig og hadde nu en Mængde Lauv av bedste Slag. Det var værdifuldt Foder, han behandlet det som Høi og tækket det over med Næver i Skogen. Han hadde bare en liten Slump staaende ute nu, derfor svarte han Inger saa dypt fortvilet og likesæl: Jeg tar det ikke ind om det blir tørt heller! — Du aper vel? sa Inger.

Dagen efter tok han det altsaa ikke ind, siden han hadde sagt det, tok ikke ind Lauvet. Det kunde staa der, det blev ikke Regn korsom var, lat bare Lauvet staa der i Guds Navn! Han kunde ta det ind før Jul engang dersom at ikke Solen hadde brændt det rent op til den Tid!

Saa rikt og rundelig krænket følte han sig, det var ikke

længer gildt at sitte paa Dørhellen og se nedover Jordet og eie det. Der stod nu Potetakrene i blomstrende Galskap og tørket op, saa kunde Lauvet staa der det stod, værsaagod! Aa men Isak — kanske hadde han en liten lur Tanke med det midt i sin tykke Troskyldighet, kanske gjorde han det paa Spekulation og vilde prøve at tirre den blaa Himmel nu ved Maaneskiftet.

Om Kvælden saa det atter ut til Regn. Du skulde ha berget Lauvet dit, sa Inger. — Hvorfor det? spurte Isak og gjorde sig yterst fremmed. — Jaja du aper, men det kunde nu komme Regn. — Du ser da vel at det ikke kommer Regn iaar.

Men om Natten var det nu allikevel som det blev saa mørkt i Glasvinduet, det var ogsaa som om noget drev imot det og gjorde det vaatt, hvad det nu kunde være. Inger vaknet og sa: Der regner det, se paa Ruterne! — Isak snøste bare og svarte: Regn? Det er ikke Regn. Jeg skjønner ikke hvad du snakker om! — Du skal ikke vør at ape! sa Inger.

Isak apet ja. Og han bare luret sig selv. Visst var det Regn og det en dygtig Skur, men da den hadde vætt godt ut Lauvet til Isak saa sluttet den. Himlen var blaa. Det var jo det jeg sa at det ikke kom Regn, sa Isak stivnakket og ikke saa lite syndig.

For Poteten var denne Skur til ingenting og Dager kom og gik, Himlen var blaa. Saa begyndte Isak at arbeide paa sin Vedslæde og gjorde sig Flid med den og bøiet sit Hjærte og høvlet ydmykt Meier og Skokler, jaja Herregud! Se, Dager kom jo og gik, Barnet vokste, Inger

kjærnet og ystet, det stod i Grunden ikke paa, ett Aar overlevet nok dygtige Mennesker i Marken. Og desuten — da ni Uker var gaat saa kom det rigtig velsignet med Regn, et helt Døgns Regn, derav høljet det ned i seksten Timer, Himlene var aapne. Hadde det nu været som for to Uker siden vilde Isak ha sagt: Det er forsent! Nu sa han til Inger: Du skal se han berger noget av Poteten! — Aaja da, svarte Inger trøstefuldt, han berger altsammen!

Og nu begyndte det at se bedre ut, det regnet Skurer hver Dag, Haaen grønnedes, det var som Trollværk. Poteten blomstret, det gjorde den, ja værre end før, og det vokset ut store Bær i Toppene paa den, og det var paa langt nær rigtig; men ingen visste hvad som var under Røtterne paa den, Isak hadde ikke vaaget at se efter. Saa kom Inger en Dag og hadde fundet over tyve smaa Poteter under ett Skal. Og de har fem Uker at vokse i endda! sa Inger. — Den Inger, hun skulde idelig trøste og tale godt med sin Haremund. Og elendig Snak var det hun hadde, hun hvæset, det var som naar en Ventil lækker Damp; men hendes Trøst var god at ha i Marken. Og en livslysten Natur det hadde hun. — Dersom at du kunde gjøre en Seng til! sa hun til Isak. — Naa, sa han. — Jaja det haster nu ikke, men.

De begyndte at ta op Poteten og blev færdig med den til Mikaeli, som den gamle Sædvane var. Det blev middels Aar, godt Aar, det viste sig atter at Poteten ikke var saa uendelig nøie paa Veiret, men vokste allikevel og stod ut med meget. Naturligvis blev det ikke rigtig middels Aar og godt Aar naar de regnet nøie, men de kunde

ikke regne nøie iaar; en Lap var gaat forbi en Dag og hadde undret sig over al Poteten her paa Nybygget, i Bygderne var det langt værre, sa han.

Saa hadde Isak igjen nogen Uker at bryte Jord i til Tælen kom. Kreaturerne gik nu og beitet paa Jordet og hvorhelst de vilde, det var trivelig for Isak at arbeide sammen med dem og høre paa Bjælderne, det hæftet ham jo ogsaa noget bort, for Oksen var lei til at gjøre Ugagn og stange ind i Lauvstakkerne og Gjeiterne de var høit og lavt og allevegne, endog paa Gammetaket.

Smaa og store Sorger.

En Dag hører Isak et Illskrik, Inger staar paa Dørhellen med Barnet paa Armen og peker nedover til Oksen og den vesle Kua Sølvhorn, de er Kjærester. Isak kaster Hakken og rænder nedover, aa men det var nok forsent, Ulykken var skedd. Ser du Trollet, hun er tidlig ute, bare Aaret, et halvt Aar fortidlig, Trollet, Barnungen! Isak faar hende ind i Gammen, men det er nok forsent. Jaja, sa Inger, det er nu paa en Maate godt, for ellers hadde begge Kjyrene blit høstbær! — Aa Inger, nei hun hadde ikke godt Hode, men hun visste kanske hvad hun gjorde da hun slap Sølvhorn og Oksen ut sammen imorges.

Vinteren kom, Inger kardet og spandt, Isak kjørte Favnved, uhyre Lass med tør Ved paa godt Føre, al Skyld og Gjæld blev strøket, Hest og Kjærre, Plog og Harv var hans. Han kjørte bort med Ingers Gjeitost og fik Tvistgarn, Vævstol, Hespetræ og Rendebom med hjem igjen, han kom atter med Mel og Matvarer, atter med

Planker, Bord og Spiker; en Dag kom han med en Lampe. Saasandt som jeg staar her saa spøker du! sa Inger, men hun hadde længe skjønt at Lampen vilde komme. De tændte den om Kvælden og var i Paradis, lille Eleseus han trodde visst det var Solen. Ser du hvor forundret han er! sa Isak. Inger kunde herefter spinde i Lampelys.

Han kom med Lerret til Skjorter og med nye Komager til Inger. Hun hadde bedt ham om forskjellige Farvevarer til Uldgarn, han kom ogsaa med dem. Men en Dag saa kom han med en Klokke. Med hvad? En Klokke! Da blev Inger himmelfalden og det var ikke Maal i hende en Stund. Isak hængte Klokken paa Væggen med forsigtige Hænder og stillet den efter et Skjøn, han trak Loddene op og hadde den til at slaa. Barnet vendte Øinene efter den dype Klang og saa derefter paa Morn. Ja du kan gjærne undre dig! sa hun og tok Gutten til sig og var selv rørt. For av alt godt her i Ensomheten kunde intet maale sig med en Stueklokke som gik hele den mørke Vinter og slog Timerne pent.

Saa var Veden kjørt, Isak begyndte i Skogen igjen og hugget mere Ved, gjorde sine Gater og sin By av Favnved til næste Vinter. Han kom længer og længer bort fra Husene nu, en stor vid Li laa alt aapen for Dyrkning og han agtet ikke at snauhugge Marken mere, men herefter bare fælde de ældste Trær med tør Top.

Naturligvis hadde han ogsaa længe forstaat hvorfor Inger hadde ordet om en Seng til, nu fik han vel skynde sig og ikke utsætte det længer. Han kom hjem fra Skogen en mørk Kvæld og da var det gjort, Familjen var øket,

Gut igjen, Inger laa. Den Inger, imorges hadde hun villet ha ham ned i Bygden: Du skulde røre Hesten litt igjen, sa hun, for han staar bare og graver i Spiltauget! — Jeg har ikke Tid til slikt Tøv, sa Isak og gik. Nu skjønte han at hun bare hadde villet ha ham av Veien, og hvorfor det? Han kunde været god at ha ved Huset. — Hvorledesen har det sig at du aldrig kan varsko? sa han. — Nu maa du gjøre dig en Seng og ligge i Kammerset, svarte hun.

Det var nu forresten ikke gjort bare med en Seng, det skulde ogsaa Sengklær til. De hadde ikke to Skindfelder, det vilde heller ikke bli Raad til en ny Feld før til næste Høst naar de fik nogen Vædrer at slagte, men selv da vilde det ikke bli Feld av et Par Væderskind. Isak slet ondt og frøs noget om Nætterne nu en Tid utover, han prøvet at grave sig ned i Høiet under Berghammeren, han prøvet at lægge sig hos Kjyrene, husvild var han. Det var en Lykke at det alt var Mai, saa vilde Juni komme, Juli ....

Mærkelig saa meget her var bragt istand i Ødemarken nu, Menneskebolig og Buskapshus og ryddede Marker, alt paa tre Aar. Hvad bygget Isak nu? Et nyt Skur, en Skjaa, Tilbygg til Stuen. Det dundret gjennem Huset naar han drev otte Toms Spiker ind og Inger kom nu og da ut og bad for de Smaa. Javel, de Smaa, snak med dem saalænge, syng til dem, lat han Eleseus faa Spandloket at banke med! Det skal ikke vare saa længe med de store Spikerne, det er just her de maa være, i Strækfiskene, i det som skal fæste hele Tilbygget til Huset. Siden blir

det bare Bord og to og en halv Toms Spiker, bare Dukkeværk.

Kunde det undgaas at han dunket! Der stod nu baade Sildtønden og Melet og Matvarerne i Stalden for ikke at staa under aapen Himmel, men Flæsket tok Smak av det, en Skjaa var den rene Nødvendighet. Smaagutterne maatte vel ogsaa kunne vænne sig til nogen Hammerslag i Væggen, Eleseus han var likesom blit litt spæd og elendig, men den andre han pattet som en tyk Gudsengel og naar han ikke skrek saa sov han. En makeløs Unge. Isak vilde ikke motsætte sig at han blev hetende Sivert, det var kanske bedst, skjønt han hadde atter tænkt sig Jakob. I somme Tilfælder hadde Inger Ret, Eleseus det var efter hendes Præst og var fint, men Sivert det hette Inger sin Morbror, Herredskassereren, han som var Ungkar og Velfærdsmand uten Arvinger. Hvad bedre kunde da Barnet gjøre end at hete efter ham?

Saa blev det ny Vaaronn igjen og alt i Jorden før Pinse. Dengang Inger hadde bare Eleseus kunde hun umulig avse Tid til at hjælpe Manden, den Førstefødte optok hende saa; nu da hun hadde to Børn rensket hun Jordet og utrettet mangt andet omfremt: var med lange Stunder i Potetsættingen, saadde Gulrot og Næpe. En slik Kone var ikke let at finde. Hadde hun ikke ogsaa Væv oppe? Hun nyttet hvert Øieblik til at løpe ut i Kammerset og væve et Par Spoler og det blev halvuld Vendtøi til Underplagg for Vinteren. Da hun fik farvet sit Garn blev det blaat og rødt Kjoletøi til hende selv og de Smaa, hun la tilslut flere Farver ind og gjorde Dynetræk til

Isak av Væven. Lutter nødvendige og nyttige Ting, og saa solide Ting!

Se, nu var Familjen i Marken kommet godt paa Fote og dersom Aarveien lyktes saa var Nybyggerne likefrem at misunde. Hvad stod tilbake? Høihus naturligvis, en Løe med Træskegulv i Midten, det var et Fremtidens Maal, det vilde naas som de andre Maal, giv Tid! Nu hadde vesle Sølvhorn kalvet, Gjeiterne kidet og Sauerne lammet, det vrimlet av Smaafæ i Bumarken. Og hvad med Menneskene? Eleseus gik alt paa sine Ben hvor han vilde og lille Sivert var kristnet. Inger? Hun laget sig visst til med Barn igjen, hun var saa frodig. Hvad var endda en Gang et Barn for hende? Ingenting — det vil si store Ting, pent Smaafolk, hun hovmodet sig over Børnene og lot forstaa at det ikke var alle som Gud betrodde slike store og pene Børn. Inger var i fuld Virksomhet med at være ung. Hun hadde et vansiret Ansigt og hadde levet hele Ungdommen opover som et Utskud, Gutterne saa hende ikke skjønt hun baade kunde danse og arbeide, de forsmaadde hendes Sødme, de vendte sig bort — nu var det hendes Tid, hun utfoldet sig, hun stod idelig i Flor og gik med Barn. Isak selv, Husbonden, han var og blev en alvorlig Mand, men han hadde hat god Fremgang og var tilfreds. Hvad han hadde holdt Liv i sig med før Inger kom var meget dunkelt, Potet og Gjeitmælk, ja dristige Retter uten Navn; nu hadde han alt som nævnes kunde for en Mand i hans Kaar.

Det blev Tørke igjen, Misvekst igjen. Lappen Os-Anders som kom forbi med sin Hund kunde berette at Folk

i Bygderne alt hadde slaat Kornet til Kreaturfoder. — Naa. Saa hadde de ikke noget Haap? spurte Inger. — Nei. Men de har stængt Sild. Han Sivert, Morbror din, faar Landslot. — Han hadde nu ørlite før! Baade i Kjørrel og Gryte! — Net som du, Inger! — Ja Gudsketak, det er ikke at klage. Hvad de sier om mig derhjemme? — Os-Anders vagger paa Hodet og slesker at han har ikke Ord for det. — Dersom at du lyster en Kum Søtmælk saa skal du bare orde det, sier Inger. — Du skal ikke kostværde! Men har du ørlite til Hunden?

Mælken kom, Hundematen kom. Lappen hørte en Musik inde fra Stuen og lydde: Hvad det er? — Det er Stueklokken vores som slaar, sa Inger og var revnefærdig av Storhet.

Lappen vagget igjen paa Hodet og sa: Dokker har Hus og Hest og Middel, kan du nævne mig hvad dokker ikke har! — Nei vi kan ikke Gud fuldtakke. — Ho Oline bad mig om at hilse dig. — Naa. Hvor hun baler? — Taalelig. Hvor Manden din er? — Han er og bryter. — De sier han har ikke kjøpt? henkaster Lappen. — Kjøpt? Hvem som sier det? — De sier det. — Hvem skulde han kjøpe av? Det er Almenning. — Jaja. — Og nogen Svettdraaper har han lagt ned paa denne Jorden! — De sier det er Staten sin Jord?

Inger forstod ingenting av det og sa: Jaja det maa saa være. Er det ho Oline som har snakket paa det? — Jeg mindes ikke hvem det var, svarte Lappen og kastet sine vikende Øine i alle Retninger.

Inger forundret sig over at han ikke tagg om noget,

det gjorde Os-Anders ellers altid, det gjør alle Lapper, de tigger. Os-Anders sitter og karver i sin Kridtpipestubb og tænder. Aa for en Pipe, han røker og drager saa hele hans gamle rynkede Ansigt staar som en Rune. — Ja jeg gjør ikke at spørre om at det er dine Børn, sa han og slesket mere. For de er saa like dig. Net akkurat som da du selv var liten!

Inger som var en Vanskapning og et Utyske — naturligvis var det galt, men hun svulmet allikevel. Selv en Lap kan gjøre et Morhjærte glad. — Dersom at ikke Sækken din var saa fuld saa skulde du faa ørlite i han, sa hun. — Nei du skal ikke kostværde!

Inger gaar ind med Barnet paa Armen og imens er Eleseus tilbake hos Lappen. De kommer godt overens, Gutten faar se noget rart i Lappens Sæk, noget loddent, han faar klappe det. Hunden staar og pister og gjøir. Da Inger kom ut med Nisten gir hun et lite Støn og sætter sig ned paa Dørhellen: Hvad det er du bærer? spør hun. — Nei det er ikke noget. En Hare. — Jeg saa det. — Han Smaakaren din vilde se han. Det var Hunden som jaget han op idag og dræpte han til mig. — Her er Maten din! sa Inger.

V

Det var en gammel Erfaring at mindst to Uaar fulgte paa hverandre, Isak var blit taalsom og fandt sig i sin Lot. Kornet brandt op og Høiavlingen var maatelig, men Poteten saa atter ut til at greie sig; det var altsaa galt nok, men det var ikke Nød. Isak hadde endda engang Favnved og Tømmerstokker at bringe til Bygden og da det var stængt Sild rundt hele Kysten hadde Folk godt med Penger at kjøpe Ved for. Det saa mest ut som en Styrelse at Kornet slog feil, for hvor skulde han ha træsket dette Korn uten en Løe med Træskegulv? Lat det bare være Styrelse, det skader ikke i Længden.

En anden Sak var det at ny Ting kunde dukke op og uroe ham. Hvad var det nu en viss Lap hadde sagt til Inger i Sommer — at han ikke hadde kjøpt? Skulde han kjøpe, hvorfor det? Marken laa jo her, Skogen stod der, han dyrket op og reiste et Hjem midt i Urnaturen, fødde sin Familje og sine Dyr, skyldte ingen, arbeidet, arbeidet. Han hadde flere Ganger tænkt at tale med Lensmanden naar han var nede i Bygden, men det var blit utsat; Lensmanden hadde ikke noget godt Ord og Isak var faamælt. Hvad skulde han si naar han kom, hvad skulde han ha til Ærend?

En Dag om Vinteren kom Lensmanden selv kjørende ut til Nybygget, han hadde en Mand med og mange Papirer i en Væske — og der var da selve Lensmand Geissler. Han saa den store aapne Li som var avskoget og laa jævn og pen under Sneen, han trodde vel at hele Vidden var dyrket og sa: Dette er jo et stort Bruk, mener du at faa slikt for ingenting?

Der var det kommet! Isak fik en Rædsel i Livet og svarte ikke.

Du skulde ha kommet til mig og kjøpt Marken, sa Lensmanden. — Ja. —

Lensmanden talte om Skyldsætting, om Skjel, Skat, kongelig Skat, sa han, og da Isak fik litt Forklaring fandt han det mindre og mindre urimelig. Lensmanden ærtet sin Følgesvend og sa: Naa, du Skjønsmand, hvor stor er Indmarken? Men han ventet ikke paa Svar, han bare skrev op Indmarken paa Slump. Han spurte Isak om Høilassene, om Potettønderne. Og hvorledes skulde de bære sig ad med Skjel? De kunde ikke gaa op Skjel i livdyp Sne i Skogen, men om Sommeren var det ikke kommendes hit for Mennesker. Hvad hadde Isak selv tænkt sig til Skog og Bumark? — Det visste ikke Isak, han hadde hittil tænkt sig som sit alt han saa. Lensmanden sa at Staten satte Grænser. Jo større Vidde du faar des mere koster det, sa han. — Naa. — Ja. Og du faar ikke alt du kan gape over, du faar til dit Behov. — Naa. —

Inger satte Mælk frem og Lensmanden og hans Følgesvend drak. Hun kom med mere Mælk. Lensmanden

stræng? Han strøk endog Eleseus over Haaret og sa: Er det Stener han leker med? Faa se de Stenene. Hvad er dette? De er saa tunge, det er visst et eller andet Slags Metal i dem. — Det er nok av slikt opi Fjældet, sa Isak.

Lensmanden vendte tilbake til Forretningen: Det er vel sør- og vestover det er værdifuldest for dig? spurte han Isak. Skal vi si en Fjerding sørover? — En hel Fjerding! utbrøt Følgesvenden. — Du kunde ikke dyrke op to Hundrede Alen, sa Lensmanden kort. — Isak spurte: Hvad koster en Fjerding? — Lensmanden svarte: Det vet jeg ikke, det vet ingen. Men jeg vil foreslaa en ringe Pris, her er Mile ind i Ødemarken og ingen Adkomst.

Ja men en hel Fjerding! sa Følgesvenden igjen.

Lensmanden skrev en Fjerding sørover og spurte: Og opover mot Fjældene? — Der maa jeg ha til Vandet. Der er et stort Vand, svarte Isak.

Lensmanden skrev. — Nu nordover? — Det er ikke saa nøie, svarte Isak. Det er ikke ordentlig Skog paa Myrene.

Lensmanden skrev efter sit eget Hode en halv Fjerding. — Mot Øst? — Det er heller ikke saa nøie. Det er bare Fjældet over til Sverige.

Lensmanden skrev.

Da han hadde skrevet regnet han det hele over paa et Øieblik og sa: Naturligvis blir dette en stor Eiendom og hadde den ligget nede i Bygden kunde ingen ha kjøpt den. Jeg vil foreslaa et Hundrede Dalers Penge for alt. Hvad mener du? spurte han Følgesvenden. — Følge-

svenden svarte: Det er jo ingen Pris! — Hundrede Daler! sa Inger. Du skal ikke faa saa stor Vidde, Isak! — Nei, sa Isak. — Følgesvenden grep til: Det er som jeg sier! Hvad skal dokker gjøre med en slik Vidde?

Lensmanden sa: Dyrke den.

Han hadde sittet her og slitt og skrevet, nu og da var det Barneskrik i Stuen, han vilde vel nødig skrive op igjen det hele, han kom ikke hjem før langt paa Nat, nei ikke før imorgen tidlig. Han la Papirerne egenraadig i Væsken. — Gaa ut og spænd for! sa han til Følgesvenden. Han vendte sig til Isak og erklærte: Egentlig burde du hat Stedet for ingenting og Betaling atpaa, slik som du har arbeidet. Og det vil jeg si i mit Forslag. Saa faar vi se hvormeget Staten vil ha for at gi Skjøte.

Isak — Gud vet hvorledes han hadde det. Det var som om han ikke hadde noget imot at det blev sat høi Pris paa hans Sted og paa hans uhyre Arbeide her. Han holdt det vel ikke for umulig at kunne klare et Hundrede Daler i Tidens Løp, derfor sa han ikke mere, han kunde arbeide som før og dyrke op Jorden og gjøre forfalden Skog op i Favnved. Isak var ikke av dem som speidet, han holdt ikke Utkik efter Tilfældigheter, han arbeidet.

Inger takket Lensmanden og bad ham være deres Mand hos Staten.

Ja. Men jeg avgjør jo ingenting, jeg bare skriver min Mening. Hvor gammel er den mindste der? — Skikkelig et halvt Aar. — Gut eller Pike? — Gut.

Lensmanden var ikke stræng, men overfladisk og lite samvittighetsfuld. Sin Skjøns- og Takstmand, Stævne-

vidnet Brede Olsen overhørte han, den vigtige Handel ordnet han paa Lykke og Fromme, en stor Affære, avgjørende for Isak og hans Kone selv og avgjørende for deres Efterkommere kanske i utallige Slægtled, skriftfæstet han paa Slump, Lensmanden bare skrev. Men han viste Nybyggerne megen Venlighet, han tok op av Lommen en blank Ort og gav lille Sivert i Haanden, saa nikket han og gik ut i Slæden.

Pludselig spurte han: Hvad heter dette Stedet? — Heter? — Hvad Navn har det? Vi maa sætte et Navn.

Det hadde ikke Menneskene tænkt paa, de saa paa hverandre Inger og Isak.

Sellanraa? sa Lensmanden. Han fandt det vel paa, det var kanske ikke noget Navn engang, men han gjentok: Sellanraa! nikket og kjørte.

Alt paa Slump, Grænserne, Prisen, Navnet ....

Nogen Uker senere hørte Isak engang han var nede i Bygden at det var Ugreie med Lensmand Geissler, det var blit Spurlag efter nogen Penger som han ikke kunde vise Ret for og han var blit mældt til Amtmanden. Saa galt kunde ske, somme Mennesker tumler Livet frem, saa støter de imot dem som gaar det!

En Dag Isak har været i Bygden med et av sine siste Vedlass og er paa Hjemveien oplever han at faa kjøre Lensmand Geissler paa sin Slæde. Lensmanden traadte bare ut av Skogen med en Haandkuffert og sa: Lat mig faa sitte paa hos dig!

De kjørte en Stund, ingen av dem talte. En enkelt Gang tok Lensmanden op en Flaske og drak av den,

han bydde ogsaa Isak som avslog. Jeg er ræd for Maven min paa denne Turen, sa Lensmanden.

Han begyndte at tale om Isaks Gaardhandel: Jeg ekspederte Saken straks og anbefalte den varmt. Sellanraa er et pent Navn. Egentlig saa skulde du hat Stedet for ingenting, men hadde jeg skrevet det saa vilde Staten ha blit ublu og sat sin egen Pris. Jeg skrev femti Daler. — Naa, saa skrev Dokker ikke Hundrede Daler? — Lensmanden rynket Brynene og tænkte sig om: Saavidt jeg mindes skrev jeg femti Daler.

Hvor skal Dokker fare nu? spurte Isak. — Over til Vesterbotten, til min Kones Familje. — Det blir ondt at komme over paa denne Tid av Aaret. — Det gaar vel. Kan ikke du følge mig et Stykke? — Jo. Dokker skal ikke gaa alene. —

De kom til Nybygget og Lensmanden laa Natten over i Kammerset. Om Morgningen tok han sig atter en Sup av Flasken og sa: Jeg ødelægger visst Maven min paa denne Turen! Han var ellers som forrige Gang da han var her, velvillig avgjørende, men vimset og lite optat av sin Skjæbne; kanske var den heller ikke saa sørgelig. Da Isak dristet sig til at si at ikke hele Lien var dyrket, men bare litt, nogen smaa Ruter, gav Lensmanden det forbausende Svar: Det forstod jeg meget godt da jeg sat her og skrev dengang. Men min Kjøregut, Brede, han forstod ingenting, han er en Flab. Departementet har et Slags Tabel. Naar det var saa faa Høilass og saa faa Potettønder paa saa stor Indmark som jeg opgav saa sier Departementets Tabel at det er elendig Jord, billig

Jord. Jeg var paa din Side, og jeg skal ta Saligheten min netop paa det Skjælmstykket. Det er to og tredive Tusen slike Karer som du vi skulde ha her i Landet. — Lensmanden nikket og henvendte sig til Inger: Hvor gammel er den mindste? — Han er nu tre Fjerdingaar. — Naa det er Gut? — Ja. —

Men du skal drive paa og faa Gaardhandelen din ordnet saa snart som mulig, sa han til Isak. Det er en anden Mand som nu vil kjøpe omtrent midtveis mellem her og Bygden, men da stiger dette Stedet i Pris. Kjøp nu du først, saa kan det stige siden! Saa har du litt igjen for Slitet dit. Det var du som begyndte i Ødemarken.

Folkene var taknemmelige for hans Raad og spurte om det ikke var ham selv som skulde ordne med Handelen. Han svarte at han hadde gjort det han kunde, det kom nu bare an paa Staten. — Jeg reiser nu til Vesterbotten og kommer ikke igjen, sa han like ut.

Han gav Inger en Ort og det var altfor meget. Husk paa at bringe litt Slagt ned i Bygden til min Familje, sa han, en Kalv eller Sau, hvad dere har. Min Kone betaler. Tak ogsaa med et Par Gjeitoster nu og da, Børnene er glad i dem.

Isak fulgte ham over Fjældet, og paa Høiden var det haard Skare saa det var godt at gaa. Isak fik en hel Daler.

Slik fôr da Lensmand Geissler bort og kom ikke tilbake til Bygden. Det samme kunde det være, syntes Folk, han blev holdt for en upaalitelig Person og en Æventyrer. Ikke for det at han ikke visste nok, han var

en vellært Mand og hadde studeret meget, men han slog for stort paa og brukte andres Penger. Det blev oplyst at det var efter en skarp Skrivelse fra Amtmand Pleym at Geissler var rømt, men hans Familje blev der intet gjort ved og den bodde en god Stund efter i Bygden, det var Konen og tre Børn. Forøvrig varte det ikke længe før de manglende Penger blev sendt fra Sverige, Lensmandsfamiljen sat da ingenlunde længer i Pant, men vedblev at bo paa sit Sted fordi det lystet den.

For Isak og Inger hadde samme Geissler ikke været nogen daarlig Kar, tværtimot. Gud vet hvorledes nu den nye Lensmand vilde bli, om kanske hele Handelen med Nybygget skulde gjøres op igjen!

Amtmanden sendte en av sine Skrivere op til Bygden, det var den nye Lensmand. Han var en Mand i firtiaars Alder, Søn av en Foged og hette Heyerdahl; han hadde været for fattig til at bli Student og Embedsmand, men han hadde sittet paa Amtskontoret og skrevet i femten Aar. Da han aldrig hadde faat Raad til at gifte sig var han Ungkar, Amtmand Pleym hadde arvet ham efter sin Formand og git ham den samme usle Løn som før var git; Heyerdahl mottok sin Løn og skrev. Han blev en fortrykt og vissen Mand, men paapasselig og retskaffen, han var ogsaa dygtig til Arbeider som han engang hadde lært og saa langt hans Evner rak. Nu da han blev Lensmand begyndte han at faa adskillig Selvfølelse.

Isak tok Mot til sig og gik til ham.

Saken Sellanraa — jo her er den, kommet tilbake fra Departementet. De vil ha Forklaring paa mangt og me-

get, det hele er jo i ett Rot fra denne Geisslers Haand, sa Lensmanden. Det kongelige Departement vil vite om det er store og kanske herlige Multebærmyrer paa Eiendommen. Om det er Tømmerskog. Om det muligens er Ærtser og adskillige Metaller i Bjærgene trindt omkring. Det er nævnt et stort Fjældvand, er det Fisk i det? Denne Geissler har rigtignok git nogen Oplysninger, men han var jo ikke en Mand at stole paa, jeg maa sitte her og gjennemgaa alle Ting efter ham. Nu skal jeg komme op til dit Sted, til Sellanraa, med det første og undersøke alt og taksere det. Hvormange Mil er det dit? Det kongelige Departement vil ha ordentlig Skjel opgaat, naturligvis maa vi gaa op Skjel. — Det blir ondt at gaa op Skjel før utpaa Sommeren, sier Isak. — Det maa vel late sig gjøre. Vi kan ikke vente til utpaa Sommeren med at gi Departementet Svar. Jeg kommer en av Dagene. Paa samme Turen skal jeg paa Statens Vegne sælge noget Dyrkningsmark til en anden Mand. — Er det han som skal kjøpe midtveis mellem mig og Bygden? — Det vet jeg ikke, jo det er det kanske. En Mand herfra, min Takstmand forresten, mit Stævnevidne. Han har spurt Geissler om at faa kjøpe, men Geissler har avvist ham og svaret, at han kunde ikke dyrke to Hundrede Alen engang! Saa skrev Manden til selve Amtskontoret og nu har jeg faat Saken til Uttalelse. Ja den Geissler!

Lensmand Heyerdahl kom til Nybygget og hadde Skjønsmand Brede med, de hadde gaat sig vaate paa Myrene og blev endda vaatere da de skulde gaa op Skjel i braanende Vaarsne opover Fjældet. Lensmanden var

ivrig den første Dag, men den næste gik han træt og stod bare igjen langt nede og ropte og pekte. Det var ikke længer Tale om at skjærpe „Bjærgene trindt omkring", og Multebærmyrene skulde paa det nøieste bli undersøkt paa Hjemveien, sa han.

Departementet hadde fremsat mange Spørsmaal, det hadde vel atter en Tabel. Det eneste som det var Mening i var Spørsmaalet om Skogen. Det var meget rigtig noget Tømmer og det stod indenfor Isaks Fjerding, men der fandtes ikke Trælast til Salg, bare til Husbruk godt og vel. Men selv om her hadde været nok av Tømmer, hvem kunde drive det milevis frem til Folk? Det kunde bare Kværnkallen Isak naar han i Vinterens Løp kjørte nogen Stokker til Bygden og fik Planker og Bord igjen.

Det viste sig at den mærkelige Mand Geissler hadde git en Fremstilling som ikke var til at komme forbi. Der sat nu den nye Lensmand og prøvet at imøtegaa ham og finde en Feil at rette, men opgav det. Han spurte bare oftere end Geissler sin Følgesvend og Skjønsmand til Raads og tok Hensyn til hans Ord, og samme Skjønsmand maatte vel ha omvendt sig og faat et andet Syn siden han selv blev Kjøper i Statens Almenning. — Hvad du mener om Prisen? spurte Lensmanden. — Femti Daler er evig nok for den som kjøpe skal, svarte Skjønsmanden. — Lensmanden formulerte det i pyntelig Sprog. Geissler hadde skrevet: Manden vil fra nu av ogsaa faa aarlig Skat at utrede, han ser sig ingen Utvei til at betale en høiere Kjøpesum end

femti Daler fordelt paa ti Aar. Staten kan motta hans Tilbud eller frata ham hans Mark og hans Arbeide. — Heyerdahl skrev: Manden ansøker ærbødigst det høie Departement om at faa beholde den Mark som ikke er hans, men som han har nedlagt et betydelig Arbeide paa, for 50 — femti — Speciedaler, at betale i Terminer efter Departementets velvillige Skjøn.

Jeg tror det skal lykkes mig at sikre dig Eiendommen, sa Lensmand Heyerdahl til Isak.

VI

Idag skal Storoksen avgaarde. Den er blit et uhyre Dyr og for kostbar at holde her paa Nybygget, Isak skal ned i Bygden med den, avhænde den og faa en høvelig Fors Okse med tilbake.

Det er Inger som har sat dette igjennem og Inger visste vel hvad hun gjorde da hun fik Isak avsted netop idag.

Skal du gaa saa maa det være idag, sa hun. Oksen er fremfødd, det er god Pris paa fremfødd Slagt om Vaaren, han kan sendes til Byen, der er det saa storveies hvad de betaler. — Jaja, sa Isak. — Det værste er om at Oksen skulde bli farlig for dig paa Veien. — Det svarte ikke Isak paa. — Men nu har han jo smaat været ute en Ukes Tid og set sig om og blit vant. — Isak tidde. Men han hængte en stor Kniv i Slir paa sig og tok Oksen ut.

Aa for en Rugg, blank og frygtelig, Lænderne gynget paa den naar den gik. Den var noksaa lavbenet; naar den løp brøt den Ungskog ned med Brystet, den var som et Lokomotiv. Dens Hals var vældig indtil Vanskapthet, i denne Hals bodde en Elefants Styrke.

Dersom at han nu bare ikke slaar sig gal for dig,

sa Inger. — Isak svarte om en Stund: Jaja, saa faar jeg slagte han paa Veien og bære Kjøtet.

Inger satte sig ned paa Dørhellen. Hun hadde ondt og var flammet i Ansigtet, hun hadde holdt sig opret til Isak gik, nu blev han borte med Oksen i Skogen og Inger kunde ynke sig uten Fare. Lille Eleseus taler alt og han spør: Mama ondt? — Ja ondt. — Han hærmer efter Morn, tar sig til Ryggen og ynker sig. Lille Sivert sover.

Inger faar Eleseus med sig ind, gir ham Saker og Ting at leke med paa Gulvet og gaar selv tilsengs. Stunden var kommet. Hun er hele Tiden ved fuld Samling, hun holder Øie med Eleseus, hun kaster Blikket bort paa Væggen og ser hvad Klokken er. Hun skriker ikke, rører sig knapt; en Kamp foregaar i hendes Indvolde, en Byrde glider pludselig ifra hende. Næsten i samme Øieblik hører hun et fremmed Skrik i sin Seng, en liten velsignet Røst stakkar, og nu har hun ingen Ro, men løfter sig op og ser nedover sig. Hvad ser hun? Hendes Ansigt blir i samme Nu graat og uten Uttryk, uten Forstand, et Støn høres, det er saa unaturlig, saa umulig, det er som et skjevt Hyl ifra hende.

Hun synker tilbake i Sengen. Det gaar et Minut, hun har ingen Ro, det lille Skrik i Sengen blir stærkere, hun løfter sig atter op og ser — aa Gud, det værste av alt, ingen Naade, Barnet var atpaa Kjøpet Pike. —

Isak var kanske ikke kommet en halv Mil bort, det var en knap Time siden han gik ut av Gaarden. I Løpet av ti Minutter var Barnet født og dræpt ..

Isak kom hjem igjen den tredje Dag, han leiet i Baand en sultefodret Fors Okse som næppe kunde røre sig, derfor var Veien blit saa lang.

Hvorledes gik det? spurte Inger, og endda var hun selv saa nedfor og syk.

Det hadde gaat taalelig. Jaja Storoksen hadde jo været gal den siste Halvmil og Isak hadde maattet binde den og hente Hjælp fra Bygden. Da han saa kom tilbake hadde Oksen slitt sig og ikke været at finde paa en Stund. Naa, det gik jo altsammen, Handelsmanden som kjøpte op Slagt til Byen hadde betalt godt. — Og her er nu den nye Oksen, sa Isak, lat Børnene komme og se han!

Den samme Interesse for hvert nyt Dyr, Inger saa paa Oksen og kjendte paa den, spurte om Prisen; lille Sivert fik sitte paa Ryggen av den. — Jeg savner saa Storoksen, sa Inger, han var saa blank og snil. Bare de nu slagter han pent!

Dagene blev optat med Onnearbeide, Kreaturerne var utslupne, i det tomme Fjøs stod Potet i Kasser og Binger for at gro. Isak saadde endda mere Korn iaar og brukte sin yterste Flid med at faa det pent i Jorden, han gjorde Senger til Gulrot og Næpe og Inger saadde Frø. Alt gik som før.

Inger gik en Tid med en Høipose over Maven for at være tyk, hun minket litt paa Høiet efterhvert og kastet tilslut Posen. Isak blev endelig en Dag opmærksom og spurte forundret: Hvorledes var det, blev det ikke til noget dennegang? — Nei, sa hun, ikke dennegang. —

Naa. Hvorfor det? — Det hadde sig vel saa. Hvad du tror, Isak, før du faar brutt op alt dette som vi ser! — Gik det galt med dig? spurte han. — Ja. — Naa. Fôr du ikke selv ilde? — Nei. Jeg har saa ofte tænkt paa om at vi ikke kunde faa os Gris. — Isak, sen i Vendingen, svarte om en Stund: Ja Gris — jeg har tænkt paa han hver Vaar. Men saalænge det ikke blir mere Potet og mere Smaapotet og ørlite Korn saa har vi ikke noget at gi han. Vi faar nu se iaar. — Det kunde ha været saa godt at ha Gris. — Ja. —

Dagene gaar, det kommer Regn og Aker og Eng staar pent, det blir nok til noget iaar! Smaa og store Oplevelser følger, det er Mat, Søvn og Arbeide, det er Søndager med Ansigtsvask og kjæmmet Haar, Isak sitter i ny rød Skjorte som Inger har vævet og sydd. Saa hænder det at det jævne Liv uroes av en større Tildragelse: En Sau med Lam har gaat sig fast i en Bergklype, de andre Sauer kommer hjem om Kvælden, Inger savner øieblikkelig de to Liv som er borte, Isak ut at lete. Og Isaks første Tanke er at naar galt skulde være er det et Held at det er Søndag saa han ikke hæfter sig bort fra Arbeidet. Han leter i Timer, det er en endeløs Bumark, han gaar og gaar; hjemme er hele Huset i Spænding, Morn tysser paa sine Børn med de korte Ord at to Sauer er borte, ti stille! Alle er med i Omsorgen, hele det lille Samfund, selv Kjyrene skjønner at noget usædvanlig er paafærde og rauter, for Inger er ute iblandt og lokker med høi Røst imot Skogen skjønt det snart er Nat. Det er en Ødemarkens Begi-

venhet, en komunal Ulykke. Da Inger faar Børnene lagt gaar hun ogsaa selv ut og leter. Iblandt saa soer hun, men faar intet Svar, Isak er vel saa langt borte.

Hvor i Alverden er Sauene, hvad har hændt dem? Er Bjørnen ute? Er Vargen kommet over Fjældet fra Sverige og Finland? Ingen av Delene, da Isak finder Sauen staar den fast i en Bergklype med et brukket Ben og oprevet Jur. Den maa være holdt længe i Klypen, skjønt den er alvorlig saaret har den gnaget Græsset ned til den bare Muld omkring sig. Isak løfter Sauen op og frelser den, det første den gjør er at søke Beite. Lammet patter straks, det er den rene Lægedom for det stakkars saare Jur at bli tømt.

Nu finder Isak Sten og fylder den farlige Bergklypen, den lumske Bergklypen, den skal aldrig mere bryte et Saulaar! Isak bruker Buksesæler av Læder, han tar dem av og spænder dem om Sauen og holder det oprevne Jur paa Plass. Saa løfter han Sauen paa Akslen og gaar hjem med den. Lammet følger.

Siden? Spjelker og Tjærekluter. Om nogen Dager begynder Sauen at sprætte med den syke Fot fordi Saaret klør og gror. Jo altsammen retter sig igjen — til næste Gang noget hænder.

Daglig Liv, Tildragelser som fylder Nybyggerne helt. Aa det er ingenlunde Smaatterier, det er Skjæbne, det gjælder Lykke, Nydelse og Velfærd.

Isak nytter Tiden mellem Onnerne til at telgje paa nogen nye Tømmerstokker han har liggende, han har vel en Tanke med det. Han bryter desuten mangen nyt-

tig Sten og faar den frem tilgaards; naar han har faat nok Sten lægger han den op til Mur. Hadde det nu været som for et Aar siden eller saa, vilde Inger ha været nysgjærrig og undret sig over hvad Mandens Tanke var, men nu syslet hun helst med sit eget og gjorde ingen Spørsmaal. Inger er flittig som før og steller Hus og Børn og Dyr, men hun har begyndt at synge, det gjorde hun ikke før, hun lærer Eleseus Kvældsbøn, det gjorde hun ikke før. Isak savner hendes Spørsmaal, det var hendes Nysgjærrighet og hendes Ros over det han fik istand som gjorde ham til en tilfreds Mand og en makeløs Mand, nu gaar hun forbi og sier i Høiden at han sliter sig ihjæl. Hun maa allikevel ha faret ilde den siste Gangen! tænker han.

Oline kommer paa nyt Besøk. Hadde det nu været som ifjor vilde hun ha været velkommen, nu er det anderledes. Inger møter hende fra første Øieblik med Uvilje, hvad nu Grunden kunde være, men Inger er blit fiendsk.

Jeg trodde saa halvt at jeg kom i retten Tid igjen, sa Oline fintalende. — Hvorledes? — Ja at den Tredje skulde kristnes. Hvorledes er det? — Nei, sa Inger, for den Saks Skyld skulde du ikke ha umaket dig. — Naa. —

Oline gaar over til at skryte av Smaagutterne som er blit saa store og pene, av Isak som dyrker Jord og nu ser ut til at ville bygge igjen — storveies, ikke Maken noget Sted! Og kan du fortælle mig hvad han skal bygge? — Nei det kan jeg ikke, det maa du spørre han

selv om. — Nei, sa Oline, det er ikke noget som skjeller mig. Jeg skulde nu bare se hvorledes at dokker hadde det, for det er en stor Glæde og Trøisomhet for mig. Guldhorn vil jeg ikke spørre om eller ta paa Tungen mere, hun har nu faat det som hun skulde ha det!

Det gaar en Stund med godt Prat og Inger er ikke længer saa uvenlig. Da Klokken borte paa Væggen slaar sine herlige Slag faar Oline Taarer i Øinene og har aldrig i sit fattige Liv hørt et slikt Kirkeorgel, Inger blir rik og generøs igjen til sin ringe Slægtning og sier: Du skal komme ut i Kammerset og se paa Væven min!

Oline blir Dagen ut. Hun taler med Isak og lovorder alle hans Gjærninger. — Jeg hører du har kjøpt en Mil paa hver Kant, kunde du ikke hat det for ingenting? Hvem misundte dig?

Isak faar nu den Ros han har savnet og blir mere til Kar: Det er nu Regjeringen jeg kjøper av, svarer han. — Jaja, men hun skulde vel ikke være noget Rovdyr imot dig, Regjeringen. Hvad du bygger? — Det vet jeg ikke. Det blir ikke noget videre. — Du baler og du bygger! Du har malte Dører og Slagklokke paa Væggen, saa er det vel Storstue du bygger? — Du skal ikke ape! svarer Isak. Men han liker sig godt og sier til Inger: Kan du ikke koke ørpitterlite Rømmegrøt til den som Fremmed er? — Nei, svarer Inger, for jeg har nys kjærnet. — Jeg aper ikke, jeg er bare et enfoldig Kvindfolk som spør sig for, skynder Oline sig at svare. Jaja naar det ikke er Storstue saa er det vel et overhændig

Hus til al Loen din. Du har Akrer og Enger, det staar og vokser net som i Bibelen med Mælk og Honning.

Isak spør: Hvorledes tegner Aarveien paa dokkers Kanter? — Jaja det staar nu der. Dersom at bare ikke Vorherre sætter Ild paa det iaar ogsaa og brænder det op, forlate min Synd! Alt staar i hans Haand og Almagt. Men saa storveies som her hos dokker er det ingen Steder hos os, det være evig langt fra!

Inger spør efter andre av Folket sit, især efter Sivert Morbror, Herredskassereren, han er Familjens store Mand og har Notbruk og Naust, han vet snart sagt ikke hvor han skal gjøre av al sin Middel. Under denne Tale blir jo Isak mere og mere borte og hans nye Byggeforetakende glemt. Han sier da tilslut: Nei efterdi du endelig vil vite det, Oline, saa er det akkurat en liten Løe med Træskegulv jeg prøver at faa mig op.

Skjønte det! svarer Oline. Folk som er Folk bruker at tænke fremover og bakover og ha alting i Hodet. Her er ikke at nævne Krus eller Kjørrel som ikke du har utgrundet. Var det Træskegulv du sa?

Isak er et stort Barn, han taaler ikke Olines Smiger og gjør sig litt til Nar: Hvad den nye Husbygning anbetræffer saa skal det være Træskegulv i han, det er min Agt og Mening, sier han. — Træskegulv! sier Oline beundrende og vagger med Hodet. — For hvad skal vi med Korn paa Akeren naar at vi ikke kan træske det? — Det er som jeg sier: du grunder ut alt i Hodet. — Inger er atter blit umild, Pratet mellem de to har vel ophidset hende, hun sier pludselig: Rømmegrøt —

hvor vil du jeg skal ta Rømmen ifra? Er det Rømme i Elven?

Oline møter Faren: Inger, kjære velsigne dig, har du ikke Bønhørelse? Du skal ikke orde om Rømmegrøt eller nævne han! Et Menneske som jeg som bare ræker i Gaardene!

Isak sitter litt til, saa sier han: Nei her sitter jeg som skal bryte mere Sten til Muren min! — Ja det gaar Sten til en slik Mur som din! — Sten? svarer Isak. Ja det er net akkurat som det aldrig skulde bli nok. —

Da Isak er gaat blir de to Kvindfolk mere sams igjen, de har saa meget at tale om fra Bygden, Timerne gaar. Om Kvælden faar Oline se hvor Buskapen har vokset, tre Kjyr med Oksen, to Kalver, et Mylder av Gjeit og Sau. Hvor skal det ende! spør Oline og ser til Himmels.

Hun blir Natten over.

Men Dagen efter gaar hun. Hun har atter faat med sig noget i et Knytte og da Isak er i Stenbruddet gjør hun en liten Omvei for at undgaa ham.

To Timer efter kommer Oline tilbake til Nybygget, træder ind og sier: Hvor er han Isak?

Inger staar og vasker op. Hun skjønner at Oline maa ha passeret Isak og Børnene som er i Bruddet, hun aner straks Uraad: Han Isak? Hvad du vil han Isak? — Nei hvad jeg vil han! Men jeg fik ikke bydd han Farvel. — Taushet. Oline siger uten videre ned paa en Bænk som om Benene ikke vilde bære hende mere. Hun indvarsler med Vilje noget usædvanlig, netop ved sin Daanefærdighet.

Inger styrer sig ikke længer, hendes Ansigt er fuldt av Raseri og Rædsel, hun sier: Jeg fik en Helsing fra dig med han Os-Anders. Det var en pen Helsing! — Hvorledes? — Det var en Hare. — Hvad du sier? spør Oline forunderlig mildt. — Du skal ikke vør at nægte det! roper Inger vild i Øinene. Jeg skal drive denne Træøsen midt i Kjæften paa dig! Se der!

Slog hun? Javisst. Og da ikke Oline tumler for det første Slag, men tværtimot mukker og roper: Du skal vare dig! Jeg vet hvad jeg vet om dig! saa bruker Inger Træøsen videre og faar Oline ned paa Gulvet, faar hende under sig, knægaar hende.

Vil du bent tyne mig? spør Oline. Hun hadde denne frygtelige Haremund over sig, et stort stærkt Kvindfolk med et Banketræ av en Slev i Haanden. Oline var alt bulnet av Slag, hun blødde, men hun mukket mere og gav sig ikke: Naa, du vil tyne mig og! — Ja — dræpe dig, svarer Inger og slaar. Der har du! Jeg skal slaa dig ihjæl! — Hun hadde nu Visshet, Oline kjendte hendes Hemmelighet og hun brydde sig om ingenting mere. — Der har du i Trynet dit! — Trynet mit? Det er du som har Tryne! stønner Oline. Vorherre har skaaret et Kors i Ansigtet dit!

Da Oline er saa seig at faa Bugt med, saa forbandet seig, maa Inger holde inde med sine Slag, de er til intet, de maser hende selv ut. Men hun truer — aa hun truer med Træøsen under Olines Øine, at hun skal faa mere, hun skal faa evig nok! Jeg har en Bordjunge, du skal faa se han!

Hun reiser sig op som for at lete efter Kniven, efter Bordjungen, men nu er hendes værste Ophidselse over og hun bare bruker Mund. Oline kommer sig op paa Bænken igjen gul og blaa i Ansigtet, bulnet og blodig, hun stryker Haaret bort, retter paa sit Hodeplagg, spytter; hendes Mund er opsvulmet. Dit Kreatur! sier hun.

Du har været i Skogen og snuset, roper Inger, det er det du har brukt Timerne til, du har fundet den ørlille Graven. Men du skulde ha gravet et Hul til dig selv med det samme. — Nu skal du faa se! svarer Oline og hun lyser av Hævngjærrighet. Jeg sier ikke mere men det blir ikke længer Stue med Kammers og Orgelværk i Klokken. — Det raar ikke du for! — Det skal ho Oline og jeg raade for!

De to Kvindfolk kjækler herom. Oline er ikke saa grov og høirøstet, nei hun er likefrem fredelig i sin grumme Ondskap; men hun er indætt og farlig: Jeg ser efter Knyttet mit, jeg angrer paa at jeg la det igjen i Skogen. Du skal faa Ulden igjen, jeg vil ikke eie den! — Naa, saa tror du jeg har stjaalet den? — Selv vet du hvad du har!

Det kjækler de atter om. Inger tilbyr at peke paa dem av sine Sauer som hun har klippet Ulden av, Oline spør fredelig og melet: Jaja, men hvem vet hvor du fik den første Sauen? Inger nævner Navn og Sted hvor hendes første Sauer var i Foder med sine Lam. Og du skal bare klinke klare vare dig for Munden din! truer hun. — Haha! ler Oline saa smaat. Hun har altid hver Gang et Svar og gir sig ikke: Munden min? End din egen

Mund! Hun peker paa Ingers Vanskapthet og kalder hende en Skabelon for Gud og Mennesker. Inger svarer fræsende, og fordi Oline er fet kalder hun hende et Ister — et slikt Hundeister som du er! Og du skal faa Tak for Haren som du sendte mig! — Haren? Dersom at jeg hadde været saa fri for Synd som for den Haren! Hvorledes saa han ut? — Hvorledes ser en Hare ut? — Som du. Net akkurat som du. Og du skulde ikke ha fornøden at se paa Harer. — Du skal ha dig ut! skriker Inger. Det var du som lot han Os-Anders komme med Haren. Jeg skal faa dig paa Straf. — Straf? Var det Straf du nævnte? — Du misunder mig alt jeg har og du stekes op av Misundelse til mig, vedblir Inger. Du har snartsagt ikke faat Søvn paa Øinene siden at jeg blev gift og fik han Isak og alt det som her er. Du store Gud og Fader, hvad du vil mig? Er det min Skyld at Børnene dine ikke kom sig nogen Steder hen og blev til noget? Du taaler ikke at se at Børnene mine er velskapte og har grommere Navne end som dine, og kan jeg hjælpe for at de er penere av Kjøt og Blod end som dine var!

Skulde noget gjøre Oline rasende saa var det dette. Hun hadde været saa mange Ganger Mor og hadde intet andet end Børnene slike som de nu engang var, hun gjorde dem gode og skrytte av dem, løi paa dem Fortjenester de ikke hadde og skjulte deres Brøst. — Hvad du sier? svarte hun Inger. At du ikke søkker i Jorden av Skam! Børnene mine, de som var Himlens lyse Engleskarer imot dine! Er det Børnene mine som

du vaager at ta paa Tungen? De var allesammen syv Guds Skapninger da de var smaa og nu er de voksne og store alleihop. Du skal ikke vør! — End ho Lise, kom ikke hun paa Straf, hvorledes var det? spør Inger. — Hun hadde ikke gjort noget, hun var uskyldig som en Blomster, svarer Oline. Og hun er da gift i Bergen og gaar med Hat, men hvad gjør du! — Og hvorledes var det med han Nils? — Jeg estimerer ikke at svare dig. Men du har nu et av dine liggende borti Skogen, hvad har du gjort med det? Du har dræpt det! — Hut og tiks og snask ut med dig! skriker Inger igjen og gaar Oline paa Livet.

Men Oline viker ikke, hun ikke engang reiser sig. Denne Uforfærdethet som likner Forhærdelse lammer Inger igjen og hun sier bare: Nei jeg skal benest lete op Bordjungen! — Det skal du ikke vør, raader Oline til, jeg skal nok gaa av mig selv. Men hvad det angaar at du huter ut dit eget Folk saa er du et Kreatur! — Ja du skal bare gaa!

Men Oline gaar ikke. De to Kvindfolk kjækler endnu en god Stund og hver Gang Stueklokken slaar halvt eller helt Slag saa haanler Oline og gjør Inger rasende. Tilslut kommer de begge i mere Ro og Oline gjør sig færdig til at gaa. Jeg har lang Vei og Natten imot mig, sier hun. Og det var Skrôt, jeg kunde jo ha tat med mig ørlite Mat hjemmefra sier hun.

Hertil svarer ikke Inger noget, hun har faat sin Forstand tilbake og slaar Vand i et Fat til Oline: Der — dersom at du vil tørke dig over! sier hun. Oline ind-

ser at hun bør fli sig før hun gaar, men da hun ikke vet hvor hun er blodig vasker hun feil. Inger staar og ser paa dette en Stund, saa peker hun: Der — far over Tindingen ogsaa! Nei den andre Tindingen jeg staar jo og peker! — Kunde jeg vite hvad for en Tinding du peker paa! svarer Oline. — Det er mere paa Munden din ogsaa. Er du snoft ræd Vand? spør Inger.

Det ender med at Inger maa vaske den Saarede og slænge et Haandklæde til hende.

Hvad det var jeg skulde sagt, sier Oline mens hun tørker sig, og hun er saa fuldkommen fredelig igjen, hvorledes skal han Isak og Børnene staa det over? — Vet han det? spør Inger. — Vet han det ikke! Han kom og fik se det. — Hvad han sa? — Hvad kunde han si! Han blev maalløs likesom jeg.

Taushet.

Det er du som er Skyld i altsammen! klager Inger og brister i Graat. — Dersom at jeg hadde været saa fri for Synd! — Jeg skal spørre han Os-Anders, det kan du være viss paa. — Gjør saa!

De taler det over i Ro og Oline synes at bli mindre hævngjærrig. Hun er Politiker av høi Rang og er vant til at finde Utveier, nu ytrer hun endog et Slags Medfølelse: at naar det nu kommer op saa blir det stor Synd i han Isak og Børnene. — Ja, sier Inger og graater mere. Jeg har grubliseret og grubliseret paa det Nat og Dag. — Oline tænker sig som en Frelse at hun kunde være til nogen Hjælp. Hun kunde kanske komme og være her paa Nybygget naar Inger blev sat fast.

Inger graater ikke mere, hun likesom med ett lytter og overveier: Nei, du ser ikke efter Børnene. — Ser jeg ikke efter Børnene? Du aper. — Naa. — Er det nogen Ting jeg har Hjærte for saa er det Børn. — Ja dine egne, sier Inger, men hvorledes vilde du bli imot mine? Og naar jeg tænker paa at du skikket mig Haren bare snoft for at ødelægge mig saa er du ikke andet end fuld av Synd. — Jeg? spør Oline. Er det mig du mener? — Ja det er dig jeg mener, svarer Inger og graater. Du har været det værste Utskud imot mig og jeg har ingen god Tro om dig. Og desforuten saa vilde du bare stjæle al Ulden ifra os dersom at du kom hit. Og den ene Gjeitosten efter den andre vilde gaa til dit Folk og ikke til mit. — Du er et Kreatur! sa Oline.

Inger graater og tørker Øinene og taler iblandt. Oline vil saavisst ikke trænge sig paa, for hun kan være hos han Nils, sin Søn, som hun hele Tiden har været. Men naar at nu Inger skal paa Straf saa blir han Isak og de uskyldige Smaa opraadde og Oline kunde gaa her og ha et Øie med dem. Hun fremstiller det tillokkende, det skulde slet ikke gaa saa ilde. Du kan nu tænke paa det, sier hun.

Inger er slagen. Hun graater og ryster paa Hodet og ser ned. Hun gaar søvngjængeragtig ut i Skjaaen og steller istand Niste til Gjesten. — Nei du skal ikke kostværde! sier Oline. — Du skal nu ikke gaa matløs over Fjældet, sier Inger.

Da Oline er gaat sniker Inger sig ut, ser sig om, lytter. Nei ingen Lyd fra Stenbruddet. Hun gaar nærmere

og hører Børnene, de leker med Smaastener. Isak har sat sig, han holder Spetet mellem Knærne og støtter sig paa det som en Stav. Der sitter han.

Inger sniker sig op i Skogkanten. Hun hadde sat et lite Kors i Jorden et Sted, Korset ligger nede, men der det har staat er Torven lettet op og Jorden omrotet. Hun sætter sig og soper Jorden sammen igjen med Hænderne. Og der sitter hun.

Hun kom av Nysgjærrighet for at se hvormeget Oline har rotet i den lille Grav, hun blir sittende fordi Kreaturerne endnu ikke er hjemkommet tilkvælds. Hun graater og ryster paa Hodet og ser ned.

VII

Dagene de gaar.

Det er et velsignet Veir for Jorden, med Solskin og Regnskurer, og Avlingen blir derefter. Nybyggerne har nu gjort næsten al Slaatten og faar en Mængde Høi, det kniper haardt med Husrum for altsammen, de stapper ind under Berghamrene, ind i Stalden, stapper under Stuebygningen, rømmer Skjaaen for alt som i er og stapper ogsaa den fuld til Taket. Inger arbeider med som en umistelig Hjælp og Støtte sent og tidlig, Isak nytter hver Regnøkt til at faa den nye Løen under Tak og ialfald Sørvæggen i fuld Stand, saa kan Alverdens Høi stappes dit. Det gaar dygtig fremover, det skal nok gaa!

Den store Sorg og Tildragelse — javel, den var tilstede, Gjærningen var gjort og Følgerne maatte komme. Det gode gaar oftest en sporløs Vei, det onde drager altid Følger efter sig. Isak tog Saken forstandig fra Begyndelsen, han sa saa meget til sin Kone at hvorledes har du faret ad! sa han. — Hertil svarte ikke Inger noget. — Og om en Stund talte Isak igjen: Er det saa at du har strupt det? — Ja, sa Inger. — Du skulde ikke ha gjort det. — Nei, svarte hun. — Og ikke for-

staar jeg hvorledes du kunde gjøre det. — Hun var net akkurat som jeg, svarte Inger. — Hvorledes? — I Munden. — Isak tænkte længe paa det: Jaja, sa han.

Saa blev det ikke til mere da med det samme, og eftersom Dagene gik nøiagtig like saa rolig som før og det desuten var saa meget Høi at berge og slik usædvanlig stor Avling saa traadte Ugjærningen litt efter litt tilbake i deres Tanker. Men den hang over Menneskene og Stedet hele Tiden. De kunde ikke haape paa Taushet av Oline, det var for utrygt. Og selv om Oline tidde vilde andre tale, de stumme Vidner vilde faa Mæle, Væggene i Stuen, Trærne omkring den lille Grav i Skogen; han Os-Anders vilde gjøre Hentydninger, Inger selv vilde røbe sig vaken eller sovende. De var forberedt paa det værste.

Hvad andet kunde Isak gjøre end ta Saken med Forstand? Han skjønte nu hvorfor Inger hver Gang hadde villet være alene med Fødslen, alene utstaa den store Angst for Fostrets Velskapthet, alene møte Faren. Tre Ganger hadde hun gjentat det. Isak rystet paa Hodet og syntes Synd i hende for hendes Vanskjæbne, stakkars Inger. Han hørte om Lappens Sendelse med Haren og han frikjendte hende. Det førte til stor Kjærlighet mellem dem, en gal Kjærlighet, de koset sig til hverandre i Faren, hun var fuld av raa Sødme til ham og han blev gal og umaatelig efter hende, Kværnkallen, Kubben. Av Skotøi saa brukte hun Komager, men det var intet av Lap ved hende, hun var ikke liten og vissen men tværtimot makeløs og stor. Nu om Somme-

ren gik hun barbenet og hadde nakne Lægger høit oppover, og disse nakne Lægger kunde han ikke faa sine Øine ifra.

Hun vedblev at synge Salmestubber hele Sommeren og at lære Eleseus Bønner, men hun kom til at hate ukristelig alle Lapper og gav ren Besked til dem som drog forbi: De kunde være sendt av nogen igjen, de hadde gjærne en Hare i Skindsækken igjen, de skulde bare gaa! — En Hare? Hvad for en Hare? — Naa, har du ikke hørt hvad han Os-Anders gjorde? — Nei. — Jeg er like sæl om jeg sier det; han kom hit med en Hare da jeg gik med Barn. — Skulde du ha hørt saa galt! Tok du Skade? — Det skjeller dig ikke, du skal bare gaa! Her har du ørlite at stikke i Munden og saa skal du gaa! — Du skulde ikke ha en Læderbot til Komagen min? — Nei. Men jeg skal gi dig av en Staur dersom at du ikke nu gaar!

Men en Lap han tigger ydmygt, men faar han Nei saa blir han hævngjærrig og truer. Et Lappepar med to Børn kom forbi Nybygget, Børnene blev sendt ind i Stuen for at tigge, de kom tilbake og mældte at det var ingen i Stuen. Familjen stod en Stund og talte det over paa Lappisk, saa gik Manden ind for at se. Han blev borte. Konen gik efter, derpaa Børnene, de blev alle staaende i Stuen og smaapratet Lappisk. Manden stikker Hodet ind i Kammerset, det var heller ingen der. Stueklokken slaar, Familjen lytter forundret og blir staaende.

Inger maa ha anet Fremmedfolk ved Gaarden, hun

kom fort gaaende nedover Lien, da hun ser det er Lapper, og Lapper som hun ikke engang kjender, saa sier hun bent ut: Hvad dokker vil her? Saa dokker ikke at her var frit for Folk? — Mja, sier Manden. — Inger vedblir: Dokker skal gaa ut igjen herfra.

Familjen rykker seigt og motvillig ut. Vi blev staaende og høre paa Stueklokken din, sier Manden, hun slog saa navnkundig pent. — Du skulde ikke ha en Brødleiv til os? sier Konen. — Hvor er dokker ifra? spør Inger. — Ifra Vatnan paa andre Siden. Vi har gaat i hele Nat. — Hvor dokker skal hen? — Over Fjældet. —

Inger gaar og steller istand Nisten, da hun kommer ut igjen tigger Konen om et Luetøi, om en Dott Uld, om en Gjeitostbete, alt har hun Bruk for. Inger har ikke Tid, Isak og Børnene er paa Slaatmarken. Dokker skal bare gaa, sier hun.

Konen slesker: Vi saa Buskapen din opi Marken, det var Dyr net akkurat som alle Stjærner paa Himlen. — Navnkundig! sa Manden ogsaa. Du skulde ikke ha et Par gamle Komager?

Inger lukker Døren til Huset og gaar tilbake til sit Arbeide i Lien. Da ropte Manden noget som hun lot som hun ikke hørte og bare gik videre, men hun hørte det godt: Er det saa at du kjøper Harer?

Det var ikke til at misforstaa. Lappen spurte kanske i god Tro, nogen hadde indbildt ham det, han spurte kanske i ond; men Inger hadde ialfald faat et Bud. Skjæbnen varslet ....

Dagene gik. Nybyggerne var sunde Mennesker, det som komme skulde fik komme, de gjorde sit Arbeide og ventet. De levet tæt hos hverandre som Dyr i Skogen, de sov og spiste, det lidde saa langt at de alt hadde prøvet den nye Poteten og den var stor og melrik. Støtet — hvorfor kom ikke Støtet? Nu var det sist i August, snart kom September, skulde de spares Vinteren over? De levet stadig paa Vakt, hver Kvæld krøp de sammen i Hiet lykkelige over at Dagen var gaat uten at noget hadde hændt. Slik gik Tiden til Oktober da Lensmanden kom med en Mand og en Væske. Loven skred indad Døren.

Efterforskningen tok sin Tid, Inger blev forhørt i Enrum, hun nægtet intet, Graven i Skogen blev aapnet og tømt, Liket blev sendt til Undersøkelse. Og det lille Lik, det var pyntet i Eleseus sin Daapskjole og hadde Luen med Perlerne paa.

Isak blev likesom igjen vakt til Mæle: Jaja nu er det saa galt for os som det kan bli, sa han. Jeg sier endda mit samme at du skulde ikke ha gjort det. — Nei, svarte Inger. — Hvorledes bar du dig ad? — Inger svarte ikke. — Og at du bent kunde faa det over dit Sind! — Hun var likeens skapt som jeg. Saa snudde jeg hende rundt paa Ansigtet. — Isak rystet paa Hodet. — Og saa blev hun død, fortsatte Inger og begyndte at storgraate. — Isak tidde en Stund: Jaja nu er det forsent at graate, sa han. — Hun hadde brunt Haar i Nakken, hulket Inger.

Dermed endte det igjen.

Og atter gik Dagene. Inger blev ikke sat fast, Øvrigheten brukte Mildhet mot hende, Lensmand Heyerdahl spurte hende ut som han vilde ha spurt et andet Menneske ut og sa bare: Det er sørgelig at slikt skal hænde! Da Inger spurte hvem som hadde mældt hende svarte Lensmanden at det var ingen, det var mange, han hadde faat Nys om Saken fra forskjellige Kanter. Hadde hun ikke selv delvis røbet sig til nogen Lapper? — Inger: Jo hun hadde fortalt nogen Lapper om han Os-Anders som kom til hende med en Hare midt paa Sommeren og gjorde Barnet under hendes Hjærte haremyndt. Og hadde ikke Oline sendt Haren? — Det visste ikke Lensmanden. Men korsom var saa vilde han ikke engang føre ind i sin Protokol slik Uvidenhet og Overtro. — Mor mi hun fik se en Hare da hun gik med mig, sa Inger .....

Løen var færdig, det blev et rummelig Hus med Høistaal paa begge Sider og Træskegulv i Midten. Skjaaen og de andre midlertidige Steder blev nu rømmet og Høiet bragt ind i Løen, Kornet blev skaaret, tørket paa Staur og indkjørt, Inger tok Gulrot og Næpe op. Alt var i Hus. Nu kunde alt ha været saa godt, det var Velstand paa Nybygget, Isak brøt atter Nyland til Tælen kom og gjorde Kornakeren stor, og det var Jordbryter han var; men i November sa Inger: Nu kunde hun ha været Halvaaret og ha kjendt os alle! — Det er ingen Raad med det nu, sa Isak.

Om Vinteren træsket Isak Kornet paa det nye Løegulv og Inger var med lange Stunder og brukte Tusten

saa godt som han, mens Børnene lekte opi Høistaalene. Det blev stort og lubbent Korn. Ut paa Nyaaret blev det fint Slædeføre og Isak begyndte at kjøre Favnveden til Bygden, han hadde faste Kjøpere nu og fik sin sommertørkede Ved godt betalt. En Dag saa blev han enig med Inger om at ta den staute Oksekalven som var unda Guldhorn og kjøre den ned til Madam Geissler tillikemed en Gjeitost. Madamen blev henrykt og spurte bare hvad det kostet. — Ingenting, svarte Isak, Lensmanden har betalt det før. — Gud velsigne ham, har han det! sa Madam Geissler og blev rørt. Hun sendte med til Eleseus og Sivert baade Billedbøker og Kaker og Leker. Da Isak kom hjem og Inger saa Sakerne vendte hun sig bort og graat. — Hvad det er? spurte Isak. — Inger svarte: Det er ikke noget. Retnu saa hadde hun været aarsgammel og kunde ha skjønt alt dette! — Jaja, men du vet jo hvorledes at hun var, sa Isak for at trøste hende. Og desforuten saa kan det hænde at det ikke gaar saa galt. Jeg har faat spurt op hvor han Geissler holder til. — Inger lyttet: Ja kan han hjælpe os? — Det vet jeg ikke. —

Saa kjørte Isak Kornet til Kværnen og fik det malet og kom hjem igjen med Mel. Saa begyndte han i Skogen igjen og hugget næste Aars Favnved. Hans Liv gik fra ett Arbeide til et andet efter Aarstiderne, fra Jorden til Skogen og fra Skogen til Jorden igjen. Isak hadde nu arbeidet i seks Aar paa Nybygget og Inger i fem, alt kunde ha været godt hvis det hadde varet. Det varte ikke. Inger hun slog Væven og røktet sine Dyr, hun sang ogsaa

flittig Salmer, men Herregud for Sang, hun var en Klokke uten Kolv.

Saasnart det blev fremkommelig i Marken blev hun hentet ned i Bygden til Forhør. Isak maatte være igjen hjemme. Mens han gik her alene foresatte han sig at gjøre Turen over til Sverige og opsøke Geissler, den snille Lensmand vilde kanske endda engang vise sin Venlighet mot Folkene paa Sellanraa. Men da Inger kom tilbake hadde hun alt spurt sig for og faat litt Rede paa Dommen: egentlig var det Livsstraf, Paragraf 1, men. Se, hun hadde reist sig her midt i Rettens Helligdom og bare tilstaat; de to Bygdens Vidner hadde set medlidende paa hende og Sorenskriveren hadde spurt hende pent ut; men hun blev allikevel den underlegne blandt Lovens lyse Hoder. De høie Herrer Jurister er saa flinke, de kan Paragrafer, de har lært dem utenad og husker dem, saa lyse Hoder er de. Og de er heller ikke uten privat Forstand, ikke engang uten Hjærte. Inger kunde ikke klage paa Retten; hun nævnte ikke Haren, men da hun under Taarer bekjendte at hun ikke hadde villet sit vanskapte Barn saa ondt som at late det leve, saa nikket Sorenskriveren sagte og alvorlig. Men, sa han, du er jo selv haremyndt og har faat det bra i Livet? — Ja Gudskelov! svarte Inger bare. Og hun fik intet sagt om sin Barndoms og Ungdoms dulgte Lidelser.

Men Sorenskriveren maatte vel allikevel ha skjønt et og andet, han var selv med Klumpfot og hadde aldrig kunnet danse. Dommen — nei det vet jeg ikke, sa han. Egentlig er det Livsstraf, men. Og jeg vet ikke om vi

faar det ned i Graderne, anden Grad eller tredje Grad, 15 til 12 Aar, 12 til 9 Aar. Det sitter nogen Mænd og humaniserer Straffeloven, de blir ikke færdige. Men vi faar haape det bedste, sa han.

Inger kom tilbake i sløv Ro, det hadde været unødvendig at arrestere hende. Et Par Maaneder gik, saa en Kvæld Isak kom hjem fra Fiskevandet hadde Lensmanden og hans nye Stævnevidne været paa Sellanraa. Inger var snil og glad til Isak og skrytte av ham skjønt han ikke hadde faat stort Fisk.

Hvad det var jeg skulde sagt, har her været Fremmede? spurte han. — Fremmede? Hvad du spør for? — Jeg ser nye Fotefar her utenfor. De har gaat i Støvler. — Her har ikke været andre Fremmede end som Lensmanden og en til. — Naa. Hvad de vilde? — Det skjønner du vel. — Kom de efter dig? — Nei kom de efter mig! Det var bare Dommen. Og det skal jeg si dig, Isak, Vorherre han var naadig, det blev ikke det som jeg frygtet for. — Naa, sa Isak spændt, saa blev det kanske ikke saa lang Tid? — Nei bare nogen Aar. — Hvormange Aar? — Jaja du vil nok synes det er mange Aar, men jeg takker Gud for Livet!

Inger nævnte ikke Tallet. Senere paa Kvælden spurte Isak hvad Tid de kom efter hende, men det visste hun ikke eller vilde hun ikke opgi. Hun var nu atter tankefuld av sig og talte om at hun forstod ikke hvorledes alt skulde gaa, men de fik vel faa Oline hit, og Isak visste heller ingen anden Raad. Hvor blev forresten Oline av? Hun kom ikke iaar som hun pleiet. Var det hendes Me-

ning at bli borte for godt efter at hun hadde stelt alt avlage for dem? De gjorde Onnen, men Oline kom ikke. Skulde hun kanske hentes! Hun kom nok rækende, Istret, Udyret.

Endelig en Dag saa kom hun. Maken til Menneske, det var som om intet var foregaat mellem hende og Ægteparret, hun bandt endog paa et Par randede Hoser til Eleseus, sa hun. — Jeg skulde nu se hvorledes at dokker hadde det paa denne Siden av Fjældet, sa hun. — Det viste sig at hun hadde sine Klær og Ting liggende igjen i en Sæk i Skogen og var forberedt paa at være.

Om Kvælden tok Inger sin Mand avsides og sa: Var det saa at du vilde prøve at finde han Geissler? Nu er det mellem Onnerne. — Ja, svarte Isak, efterdi at Oline er her saa gaar jeg imorgen tidlig. — Inger var taknemmelig herfor. Og du skal ta med dig alle Skillingerne som at du eier og har, sa hun. — Naa, kan ikke du gjemme dem? — Nei.

Inger gjorde stor Niste istand straks og Isak vaknet alt om Natten og stelte sig færdig. Inger fulgte ham ut paa Dørhellen og graat ikke og klaget ikke, men hun sa: Det er nu saa at de kan komme efter mig hvad Dag somhelst. — Vet du noget? — Nei vet jeg noget! Og det blir nu vel ikke for som først, men. Dersom at du nu bare fandt han Geissler og fik en og anden god Raad!

Hvad skulde Geissler kunne gjøre nu? Intet. Men Isak gik.

Men jo, Inger hadde vel visst noget, hun hadde kan-

ske ogsaa sørget for at faa Bud paa Oline. Da Isak kom hjem fra Sverige var Inger blit hentet. Oline var igjen hos de to Børn.

Det var et tungt Budskap for Isak at bli møtt med og han spurte med høi Røst: Er hun reist? — Ja, svarte Oline. — Hvad Dag var det? — Dagen efter at du fôr. — Isak skjønte nu at Inger atter hadde villet ha ham bort og være alene med Avgjørelsen, derfor hadde hun ogsaa bedt ham om at ta med alle Pengene. Aa, Inger selv kunde gjerne ha hat nogen smaa Skillinger til den store Reise!

Men nu var det saa at Smaagutterne de blev straks optat av den lille gule Grisungen som Isak hadde med hjem. Det var nu forresten ogsaa det eneste han hadde med sig: hans Adresse paa Geissler var blit forældet, Geissler var ikke længer i Sverige, men var vendt tilbake til Norge, han var i Trondhjem. Men Grisungen hadde Isak baaret paa Armen fra Sverige og git den Mælk av en Flaske og sovet med den paa Brystet paa Fjældet; han hadde villet glæde Inger med den, nu lekte Eleseus og Sivert med den og hadde stor Spas. Dette adspredte Isak litt. Dertil kom at Oline kunde hilse fra Lensmanden at nu hadde Staten endelig indgaat paa Salget av Sellanraa, og Isak skulde bare komme ned paa Lensmandens Kontor og betale. Dette var en god Tidende og rykket Isak bort fra hans værste Nedtrykthet. Skjønt han alt var træt og utgaat tok han ny Niste i Sækken og gav sig avgaarde til Bygden straks. Han hadde vel et lite Haap om at række Inger endda.

Det glapp, Inger var reist paa 8 Aar. Isak blev tom og mørk og hørte bare et og andet Ord av det Lensmanden sa: At det var bedrøvlig at slikt skulde ske. Han haapet, at det blev Inger en Lærepenge, saa hun omvendte sig og blev et bedre Menneske og ikke dræpte sine Børn!

Lensmand Heyerdahl var blit gift ifjor. Hans Kone vilde ikke være Mor og skulde ingen Børn ha, Tak. Hun hadde heller ingen.

Endelig kan jeg avslutte Saken Sellanraa, sa Lensmanden. Det kongelige Departement har gaat ind paa Salget nogenlunde efter mit Forslag. — Naa, sa Isak. — Det har tat Tid, men jeg har den Tilfredsstillelse at mit Arbeide ikke har været forgjæves. Det som jeg skrev er gaat igjennem næsten til Punkt og Prikke. — Til Punkt og Prikke, sa Isak og nikket. — Her er Skjøtet. Du kan faa det tinglæst paa første Ting. — Ja, nikket Isak. Hvad har jeg at betale? — Ti Daler aarlig. Ja her har Departementet gjort en liten Forandring: ti istedetfor fem Daler Aaret. Jeg vet ikke hvorledes du tar det? — Dersom at jeg bare klarer det, sa Isak. — Og i ti Aar. — Isak saa forskræmt op. — Ja Departementet vil ikke paa anden Maate, sa Lensmanden. Og det er heller ingen Betaling for saa stor Eiendom, dyrket og opbygget som den nu staar der.

Isak hadde de ti Daler for iaar, han hadde faat dem for Favnved og for Gjeitosten som Inger hadde sparet ihop. Han betalte. Saa hadde han litt til Rest.

Det er virkelig et Held for dig at ikke Departemen-

tet har faat Nys om din Kones Adfærd, sa Lensmanden. Ellers vilde det kanske ha faat en anden Kjøper. — Naa, sa Isak og spurte: Og saa er hun nu reist for godt paa 8 Aar? — Ja det kan ikke omgjøres, Retfærdigheten maatte ha sin Gang. Hendes Dom er forresten mildere end mild. Nu er det ett for dig at gjøre: du maa hugge op klart Skjel mellem dig og Staten. Hug Rub og Stub, i ret Linje efter de Mærker jeg har utpekt og ført ind i min Protokol. Veden blir din. Jeg skal komme og se paa det senere.

Isak vandret hjem.

VIII

Aarene gaar fort? Ja for den som ældet er.

Isak hadde ikke Alderen og Avkræftelsen, for ham blev Aarene lange. Han arbeidet paa sin Gaard og lot sit Jærnskjæg vokse som det vilde.

Nu og da avbrøtes Ensformigheten i Ødemarken ved en Lap som gik forbi eller en Hændelse med et eller andet Dyr i Buskapen, saa blev alt som før igjen. Engang saa kom mange Karer gaaende, de hvilte paa Sellanraa og spiste og fik Mælk, de spurte Isak og Oline ut om Stien over Fjældet, de skulde gaa op Telegraflinje, sa de. En anden Gang saa kom Geissler — ingen mindre end Geissler. Han kom sandelig fri og frels spaserende op fra Bygden og hadde med sig to Mand med Mineredskaper og Hakke og Spade.

Den Geissler! Han var den samme som før, uforandret, han hilste Goddag, talte med Børnene, gik ind i Stuen og kom ut igjen, saa Jorden over, aapnet Dører til Fjøs og Høihus og kikket ind. Utmærket! sa han. Isak, har du de Smaastenene endda? — Smaastenene? spurte Isak. — De smaa tunge Stenene som Gutten din lekte med da jeg var her engang?

Stenene de var kommet ut i Skjaaen og laa som Vægt paa hver sin Musefælde og nu blev de hentet frem. Lensmanden og de to Mænd undersøkte dem og talte om dem, slog litt paa dem, veiet dem i Haanden. Blaakobber! sa de — Kan du være med opi Fjældet og vise os hvor du har fundet dem? sa Lensmanden.

Det bar tilfjælds med allesammen og det var ikke langt til Findestedet, men de vandret allikevel i Fjældet et Par Dager og søkte efter Metalaarer og skjøt Skud. De kom ned til Gaarden med to Poser tunge av Smaasten.

Isak hadde nu faat talt med Geissler om hele sin Stilling, om Gaardkjøpet som var blit paa et Hundrede Daler i Stedet for femti. — Ja det spiller ingen Rolle, sa Geissler letvindt. Du har kanske Værdier for Tusener her opi Fjældet dit. — Naa, sa Isak. — Men du skal faa tinglæst Skjøtet saa fort som Raad er. — Ja. — Saa ikke Staten begynder at krangle med dig, forstaar du. — Isak forstod. Men det værste er med ho Inger, sa han. — Ja, sa Geissler og grundet usædvanlig længe for ham at være. Saken kunde kanske optakes igjen. Naar alt kom for en Dag vilde hun vel faa litt Nedsættelse i Straffen. Men vi kunde kanske søke om Benaadning og opnaa omtrent det samme med det. — Naa, mener Dokker det. — Men Benaadning kan vi ikke søke om endda. Det maa gaa nogen Tid. Hvad jeg skulde sagt: Du har været hos min Familje baade med Slagt og Gjeitost, hvad skylder jeg? — Nei Lensmanden har betalt saa meget før. — Jeg? — Og været os saa meget til Hjælp.

— Nei, sa Geissler kort og la op nogen Dalersedler. Tak det der! sa han.

Det var Mand som ikke vilde ha noget gratis, og Penger lot det til at ligge nok av igjen i Lommeboken, saa tyk var den. Gud vet om det virkelig var saa rikt med ham.

Men hun skriver at hun har det bra, sa Isak som bare tænkte paa sit. — Naa, din Kone? — Ja. Og siden at hun fik den lille Piken — hun har faat en stor og velskapt Pike. — Det er utmærket! — Ja og siden saa hjælper de hende allesammen og er snille, sier hun.

Geissler sa: Nu sender jeg disse Smaastenene til nogen Bergkyndige og faar vite hvad som bor i dem. Er det ordentlig med Kobber saa faar du mange Penger. — Naa, sa Isak. Og hvad Tid tror Dokker at vi kan søke om Benaadning? — Om nogen Tid. Jeg skal skrive for dig. Jeg kommer igjen senere. Hvad var det du sa, har din Kone alt faat et Barn siden hun reiste? — Ja. — Saa har de transporteret hende frugtsommelig herfra. Det hadde de ikke Lov til. — Naa. — Det er en Grund mere til at slippe hende ut om en Tid. — Det maatte ha været saa vel! sa Isak taknemmelig.

Isak kjendte ikke til at Myndigheterne alt hadde maattet forfatte mange og lange Skrivelser frem og tilbake om den frugtsommelige Kone. De hadde i sin Tid undlatt at arrestere hende paa Hjemstedet av to Grunde: de manglet Arresthus til hende i Bygden og de vilde være milde. Følgen blev uberegnelig. Senere da Inger skulde hentes hadde ingen spurt om hendes Tilstand og hun

selv hadde intet sagt. Kanske hadde hun ogsaa tiet med Vilje for at ha et Barn i sin Nærhet i de onde Aar: naar hun opførte sig godt vilde hun vel faa se det nu og da. Kanske hadde hun bare været sløv og gaat likegyldig med paa at bli leidd hjemmefra trods sin Tilstand ....

Isak arbeidet og strævet, han grøftet og brøt paa sin Indmark, han hugget Skjel mellem sig og Staten, Veden blev atter et Aars Favnved. Men da han ikke længer hadde Inger at gjøre sig grom for saa slet han mere av Vane end av Velbehag. Der hadde han nu ogsaa ved to Ting forsømt at faa Skjøtet tinglæst fordi det ikke laa ham paa Hjærte, endelig nu i Høst hadde han hat Tiltak til at faa det gjort. Det var ikke som det skulde være med ham. Taalsom og sindig — javisst var han det, men han var taalsom og sindig fordi han hadde faat Helde paa. Han fandt frem Skind fordi det skulde gjøres, Gjeitskind, Kalvskind, han la dem i Elven og røitte dem, la dem i Bark, gjorde dem færdige til Fottøi. Han tok av om Vinteren, allerede ved første Træsking tok han av, sit Saakorn for næste Vaar for at ha det gjort, det var bedst at ha det gjort, han var Ordensmand. Men det var blit graat og ensomt for ham, aaja Herregud, ugift Mand igjen og alt ihop.

Hvad Glæde var det for ham nu at sitte om Søndagen i sin Stue, vasket og i pen rød Skjorte, naar han ikke hadde nogen at være pen for mere! Søndagene var de længste av alle Dager, de fordømte ham til Lediggang og traurige Tanker, han maatte bare drive om paa Jordet og se paa alt som skulde være gjort. Hver

Gang hadde han Smaagutterne med, altid en av dem paa Armen. Det var trøisomt at høre paa deres Prat og svare paa deres Spørsmaal.

Gamle Oline hadde han fordi han ikke hadde nogen anden. Oline var i Grunden slet ikke saa gal at ha, hun kardet og spandt og bandt Hoser og Votter og ystet Gjeitost hun ogsaa; men hun hadde ingen lykkelig Haand og hun arbeidet uten Kjærlighet, intet av det hun tok sine Hænder i tilhørte hende. Der hadde nu Isak engang i Ingers Tid kjøpt en saare pen Daase hos Handelsmanden, den hadde Plass paa Hylden, var av Krus og hadde et Hundehode paa Loket, egentlig var det vel et Slags Røktobaksdaase, Oline tok Loket av og slap det i Gulvet. Inger hadde efterlatt sig nogen Avlæggere av Fuchsia i en Kasse, de stod under Glas, Oline tok Glassene av og trykket dem haardt og ondt paa igjen — Dagen efter var alle Avlæggerne døde. Det har vel ikke været saa let for Isak at se paa dette, han satte kanske op en Mine, og da det ikke var noget bløtt eller svaneagtig ved ham saa var det kanske en farlig Mine. Oline var seig og melet, hun mukket: Kunde jeg for det! — Ja, sa Isak, det vet jeg ikke, men du kunde ha latt det være. — Jeg skal ikke røre Blomsterne hendes mere, sa Oline da. Men nu var de døde.

Og hvad kom Lapperne saa ofte indom Sellanraa for nu mere end før? Os-Anders, hvad Ærend hadde han her, kunde han ikke bare gaa forbi? Han kom to Ganger over Fjældet paa en Sommer og Os-Anders hadde jo ingen Ren at se til, men levet av at tigge og være hos

andre Lapper. Naar han kom til Nybygget slap Oline alt sit Arbeide og begyndte at sladre med ham om Folk fra Bygden, naar han gik igjen hadde han Sækken tung av mangt og meget. Isak tidde sindig i to Aar.

Saa skulde Oline ha nye Sko igjen og da tidde han ikke længer. Det var om Høsten og Oline slet Sko hver Dag i Stedet for at gaa i Komager eller Trætøfler. Isak sa: Det er fint Veir om Dagen. Hm! — Slik begyndte han. — Ja, sa Oline. — Var det ikke saa, Eleseus, at du fik det til ti Gjeitoster paa Hylden imorges? spurte Isak. — Jo, svarte Eleseus. — Nu er det ikke mere end som ni. —

Eleseus talte over igjen og husket sig om i sit lille Hode og sa: Ja og saa den som at han Os-Anders fik. Saa blir det ti.

Taushet rundt i Stuen. Lille Sivert skulde jo ogsaa tælle og gjentok Brorns Ord: Saa blir det ti.

Taushet rundt igjen. Da maatte Oline endelig forklare sig: Ja han fik en ørliten Ost, jeg trodde ikke det skulde gjøre noget. Men Børnene er ikke store før at de viser hvad som bor i dem. Og at jeg kan skjønne eller utregne hvem det er de slægter paa! For det er nu ikke paa dig, Isak, det vet jeg.

En Hentydning, som Isak maatte avvise: Børnene er bra nok. Men kan du si mig hvad det er for Velgjerninger han Os-Anders har gjort mig og mine? — Velgjærninger? sier Oline. — Ja? — Han Os-Anders? sier hun. — Ja? Siden at jeg skylder han Gjeitoster? — Oline har faat Tid paa sig og gir følgende Svar: Nei

Gud bevare mig for dig, Isak! Er det jeg som har begyndt med han Os-Anders? Dersom at jeg saa meget som tok han paa Tungen saa lat mig aldrig komme levende av Flækken!

Brillant. Isak maa gi sig som saa mangen Gang før.

Oline gav sig ikke: Og er det saa at jeg skal gaa snoft barfotet her imot Vinteren og ikke eie det Gud har skapt til Sko paa Føtterne saa skal du late mig vite det. Jeg ordet om Sko for baade tre og fire Uker siden, men jeg ser ikke Tegn til dem, og her gaar jeg som jeg gik. — Isak spurte: Hvad det er som mankerer Trætøflerne dine siden du ikke bruker dem? — Hvad som mankerer dem? spør Oline overrumplet. — Ja det maa jeg spørre om? — Trætøflerne? — Ja? — Du nævner ikke at jeg karder og spinder og steller Dyrene og holder Børnene flidd, det nævner du ikke. Og korsom er saa gik vel heller ikke Konen din som er paa Straf — hun gik vel heller ikke barfotet i Sneen. — Nei hun gik i Trætøfler, sa Isak. Og naar hun skulde til Kirke eller til ordentlig Folk saa gik hun i Komager, sa han. — Jaja, svarte Oline, hun var nu saa meget grommere! — Ja det var hun. Og naar at hun gik i Komagerne om Sommeren saa hadde hun bare klinke klare Senegræs i dem. Men du — du bruker Hoser i Skoene hele Aaret rundt.

Oline sa: Hvad som det angaar saa faar jeg vel Trætøflerne utslitt. Jeg trodde ikke det hastet med at slite ut ens Ærend saa gode Trætøfler. — Hun talte sagte og melet, men hun halvlukket Øinene og var god og snedig: Ho Inger, sa hun, Byttingen som vi kaldte hende,

hun gik nu blandt mine Børn og lærte baade det ene og det andre i alle de Aar. Nu har vi Takken. Naar Datter min i Bergen gaar med Hat saa er det kanske det ho Inger gjør sørover ogsaa, at hun er reist til Trondhjem for at kjøpe sig en Hat, hehe.

Isak steg op og vilde gaa ut. Men nu hadde Oline aapnet for sit Hjærte, for sin Skat av Sorthet, ja hun utstraalet Mørke og tilstod at ingen av hendes Døtre var oprevet i Ansigtet som et ildsprutende Rovdyr, kan jeg gjærne si, men derfor fik de nu være bra nok. Det var ikke alle som kunde ha Haandlag til at dræpe Børn. — Nu varer du dig! ropte Isak, og for at gjøre sig soleklart forstaat la han til: Dit Fans Kvindfolk!

Men Oline varet sig ikke, nei hehe! sa Oline og saa til Himmels og antydet at det i Grunden var et Misbruk av Haremyndthet at gaa med det slik som visse Folk. Det kunde nu være Maate paa!

Isak var vel glad til at han endelig slap ut av Huset. Og hvad andet hadde han at gjøre end at skaffe Oline Sko? En Jordbryter i Skogen, han var ikke engang litt Gudernes Like og kunde lægge Armene over Kors og si til sit Tyende: Gaa! En Husholderske saa uundværlig, hun var i Sikkerhet hvad hun saa sa og gjorde.

Nætterne er kjølige og med Fuldmaane, Myrene stivner til saa de til Nød bærer en Mand, om Dagen tiner Solen dem op igjen og gjør dem ufremkommelige. Isak gaar til Bygden en kjølig Nat forat bestille Sko til Oline. Han har med sig to Gjeitoster til Madam Geissler.

Midtveis til Bygden har nu den næste Nybygger ned-

sat sig. Han var vel en Mand med Middel siden han hadde hat Bygningsfolk fra Bygden til at tømre Hus for sig og dertil Leiehjælp til at pløie op en Lapp Sandmyr til Potet; han gjorde lite eller intet selv. Manden var Brede Olsen, Lensmandskar og Stævnevidne, en Mand at ta til naar Doktoren skulde hentes eller naar Præstefruen skulde ha slagtet sin Gris. Han var endnu ikke tredive Aar, men hadde fire Børn at forsørge, omfremt Konen som ogsaa var Barn godt nok. Aa Bredes Middel var vel ikke saa stor, det kastet ikke ordentlig av sig at være Pot og Pande og fare omkring paa Panting; nu vilde han prøve Jordbruk. Han hadde laant i Banken til sit Hus i Marken. Hans Sted hette Breidablik, det var Lensmand Heyerdahls Frue som hadde git ham dette herlige Navn til Stedet.

Isak haster forbi Nybygget og gir sig ikke Tid til at gaa indom, men det er alt fuldt av Børn i Glasvinduet saa tidlig paa Morgningen det er. Isak skynder sig fordi han agter at komme tilbake saa langt som hit paa næste Natføre. Det er meget en Mand i Ødemarken skal tænke ut og faa til at høve paa bedste Maate. Han har det ikke netop saa overhændig travlt med Arbeide just nu, men han har Hugsott for Smaagutterne som er igjen hjemme hos Oline.

Mens han nu gaar mindes han sin første Vandring her. Tiden er lakket, de to siste Aarene har været lange; meget har været godt paa Sellanraa og noget har været ondt, aaja Herregud! Nu var det altsaa blit en ny Rydning i Marken, Isak kjendte sig godt igjen her, det var

et av de venlige Steder som han selv hadde undersøkt paa sin Vandring, men derpaa gaat forbi. Her var nærmere Bygden, javel, men Skogen var ikke saa god; her var Flate, men Myr; Jorden var let at bryte, men vanskelig at grøfte. Den gode Brede hadde nok ikke Aker om han snudde Myr! Og hvad var Meningen, vilde ikke Brede sætte op et Skur i Enden av Høihuset til Redskaper og Kjøredoninger? Isak la Mærke til at en Kjærre stod midt ute paa Gaarden, under aapen Himmel.

Han utretter sit Ærend hos Skomakeren, og Madam Geissler hun er nu reist herfra, saa han sælger sine Gjeitoster til Handelsmanden. Saa gaar han hjemover om Kvælden. Det fryser mere og mere paa saa det er let at gaa, men Isaks Gang er tung. Gud vet hvad Tid Geissler nu kom igjen siden Konen var reist, kanske kom han aldrig igjen. Inger var borte, Tiden gik.

Han gaar ikke indom Bredes nu paa Tilbakeveien heller, nei han gjør en Bue utenom Breidablik og kommer sig forbi. Han vil ikke tale med Folk, han vil bare gaa. Endda staar Kjærren til Brede der, skal tro om den blir staaende? tænker han. Naa, enhver har sit! Nu har jo han selv — Isak selv — baade Kjærre og Skur til den, men han er ikke derfor bedre faren: hans Hjem er bare halvt, det var engang helt, nu er det halvt.

Da han høit paa Dag er kommet saa langt frem at han ser sit Hjem borti Lien lysner hans Sind skjønt han er træt og utgaat efter et Par Døgns Vandring: Husene staar, Røk stiger op fra Takpipen, begge Smaagutterne er ute, saasnart de ser ham kommer de imot ham. Han

gaar ind, i Stuen sitter to Lapper, Oline reiser sig overrasket op fra Krakken og sier: Hvad — er du alt der! Hun koker Kaffe paa Komfyren. Kaffe? Kaffe!

Isak har nok mærket det før: naar Os-Anders eller andre Lapper har været her saa koker Oline Kaffe i Ingers lille Kjel i lang Tid bakefter. Hun gjør det naar Isak er i Skogen eller paa Marken, og naar han kommer uforvarende paa hende og ser det saa tier han. Men han vet at han er blit en Gjeitost eller en Dott Uld fattigere for hver Gang. Derfor er det bra gjort av Isak at han ikke tar Oline mellem Fingrene og klemmer hende istykker for hendes Nederdrægtighet. I det hele tat prøver sandelig Isak at bli et bedre og bedre Menneske, hvad han nu mener med det, enten han gjør det for Husfredens Skyld eller han haaper at Gud snarere vil gi ham Inger igjen derved. Han har Hang til Grublisering og Overtro, selv den Bondefulhet han har er troskyldig. Her først paa Høsten viste det sig at Torvtaket paa hans Stald begyndte at sige ned paa Hesten, da tygget Isak et Par Ganger i sit Jærnskjæg, men derpaa smilte han som en Mand som forstod en Spøk og stivet Taket op igjen med Spærrer. Ikke et ondt Ord undslap ham. Et andet Træk: Skjaaen som han hadde alt sit Matforraad i var reist paa bare høie Stenføtter paa Noverne. Nu kom det Smaafugl ind i Skjaaen gjennem de store Gap i Muren og flakset rundt derinde og fandt ikke ut igjen. Oline klaget over at Titingen hakket i Matvarerne og labbet paa Spekekjøtet og gjorde det som værre var paa det. Isak sa: Det er nu galt at

Smaafuglene skal komme ind og ikke finde Veien ut igjen! Og midt i en travl Tid brøt han Sten og la Gapene i Muren igjen.

Gud vet hvad han mente med det, om han haapet at faa Inger igjen med det første naar han opførte sig saa godt.

IX

Aarene gaar.

Det kom atter en Ingeniør med Formand og to Arbeidskarer til Sellanraa og de skulde atter gaa op Telegraflinje over Fjældet. Som de nu skred frem vilde Linjen bli liggende litt ovenfor Husene, en ben Vei vilde bli hugget i Skogen, det skadet ikke, det gjorde Stedet mindre øde, Verden slap ind og lyste.

Ingeniøren sa: Dette Stedet blir nu Midtpunktet mellem to Dalfører, du vil kanske bli tilbydd Opsynet med Linjen til begge Kanter. — Naa, sa Isak. — Du vil faa en fem og tyve Daler om Aaret. — Naa, sa Isak, men hvad har jeg at gjøre for det? — Holde Ledningen istand, reparere Traaden naar den slites av, rydde bort Busker som vokser op i Linjen. Du faar en liten pen Maskine paa Væggen som viser dig naar du skal ut. Og da maa du kaste alt du har i Hænderne og gaa.

Isak tænkte paa det: Jeg kunde paata mig Arbeidet om Vinteren, sa han. — Hele Aaret, sa Ingeniøren, hele Aaret naturligvis, Sommer som Vinter. — Isak erklærte: Vaar og Sommer og Høst har jeg Jordarbeide og faar ikke Tid til andet.

Da maatte Ingeniøren se paa ham en god Stund før han gjorde følgende forbausede Spørsmaal: Kan du tjene mere med det? — Tjene? sa Isak. — Om du tjener mere paa Jordarbeide de Dagene du kunde være paa Linjeopsyn? — Ja det vet jeg ikke, svarte Isak. Det er nu saa at det er Jorden jeg er her for. Jeg har mange Mennesker og endda flere Dyr at holde Liv i. Vi lever av Jorden. — Jaja, jeg kan by Posten til en anden, sa Ingeniøren.

Denne Trusel syntes sandelig bare at lette Isak og han vilde vel nødig gjøre den høie Herre imot, han forklarte sig: Det er nu saa at jeg har Hest og fem Kjyr omfremt Oksen. Saa har jeg tyve Sauer og seksten Gjeiter. Dyrene de gir os Mat og Uld og Skind, de maa ha Foder. — Ja det er klart, sa Ingeniøren kort. — Jaja. Og nu sier jeg ikke mere end at hvorledes skulde jeg skaffe Foder til dem naar at jeg maatte bort i Onnetider og gaa efter Telegrafen? — Ingeniøren sa: Vi taler slet ikke mere om det. Manden her nedenfor skal faa Opsynet, Brede Olsen, han tar det nok gjærne. — Ingeniøren vendte sig til sine Folk med et Par Ord: Lat os komme videre, Gutter!

Nu skjønte vel Oline paa Tonen at Isak hadde været stiv og urimelig, det maatte kunne komme hende tilgode: Hvad det var du sa, Isak: seksten Gjeiter? Det er nu ikke mere end som femten, sa hun. — Isak saa paa hende. Og Oline saa paa ham igjen, midt i Ansigtet. — Er det ikke seksten Gjeiter? spurte han. — Nei, sa hun og saa hjælpeløst paa de Fremmede over hans

Urimelighet. — Naa, sa Isak sagte. Han fik fat i noget av sit Skjæg med Tænderne og begyndte at bite i det.

Ingeniøren og hans Folk gik.

Hvis det nu hadde været Isak om at gjøre at vise sig misfornøiet til Oline og kanske lemlæste hende saa hadde han godt Høve, aa et himmelsk Høve, de var igjen alene i Stuen, Smaagutterne var fulgt efter de Fremmede og var blit borte. Isak stod der midt paa Gulvet og Oline sat ved Kokeovnen. Isak kremtet et Par Ganger for at late forstaa at han ikke var langt fra at tale. Han tidde. Det var hans Sjælsstyrke. Hadde han ikke Rede paa sine egne Gjeiter som paa sine ti Fingrer, var Konen gal! Skulde nogen bli borte av Dyrene i Fjøset som han omgikkes personlig og snakket daglig med, Gjeiterne som var seksten i Tal! Saa hadde vel Oline borttusket den ene Gjeiten igaar da Konen paa Breidablik var her og saa sig om. Hm! sa Isak og var paa yterste Nippet til at si mere. Hvad hadde Oline gjort? Det var kanske ikke likefrem Mord, men det var ikke langt unda. Han kunde tale i dødelig Alvor om den sekstende Gjeiten.

I al Evighet kunde ikke Isak staa der paa Gulvet og tie. Han sa: Hm. Naa, det er ikke mere end som femten Gjeiter nu? — Nei, svarte Oline mildt. Ja du kan nu selv tælle dem, jeg faar det ikke til mere end som femten.

Nu, i dette Øieblik kunde han gjøre det: strække ut Hænderne og forandre Oline betydelig av Figur bare

med et godt Grep. Det kunde han. Han gjorde det ikke, men han uttalte kjækt idet han gik til Døren: Jeg sier ikke mere just nu! Dermed gik han ut som om det næste Gang ikke skulde mangle paa ordentlige Ord fra hans Side.

Eleseus! ropte han.

Hvor var Eleseus, hvor var begge Børnene blit av? Farn hadde et Spørsmaal til dem, de var store Gutter nu, de hadde Øinene med sig. Han fandt dem under Løegulvet, de var krøpet inderst ind og var usynlige, de forraadte sig ved en ængstelig Hvisken. Saa kom de frem som to Syndere.

Saken var at Eleseus hadde fundet en Stub Farveblyant efter Ingeniøren og da han vilde løpe efter med den var de skrævende voksne Karer alt et godt Stykke oppe i Skogen, Eleseus stanset. Den Tanke opstod i ham at han kanske kunde beholde Blyanten — tænk, om han kunde det! Han fik med sig lille Sivert saa han ikke skulde være rent alene Mand om det og de krøp begge to ind under Løegulvet med Byttet. Aa den Blyantstubben — en Mærkelighet i deres Liv, et Under! De fandt Spaaner og skrev dem ut med Tegn, og Blyanten viste rødt med den ene Enden og blaat med den andre; Gutterne skiftet til at bruke den. Da Farn kaldte saa nødvendig og høit hvisket Eleseus: De Fremmede er vel kommet tilbake efter Blyanten! Glæden var borte med ett, blev sopt ut av deres Sind, og deres smaa Hjærter begyndte at slaa og regjere haardt. Brødrene krøp frem;

Eleseus holdt Blyanten frem i Armlængde ut imot Farn at her var den og de hadde ikke gjort den istykker, men gid de aldrig hadde set den for sine Øine. —

De saa ingen Ingeniør. Deres Hjærter stilnet igjen, de følte en Guds Lykke i sig efter Spændingen.

Det var en Kone her igaar, sa Farn. — Ja? — Konen her nedenfor. Saa dokker da hun gik igjen? — Ja? — Hadde hun en Gjeit med sig? — Nei, sa Smaagutterne. En Gjeit? — Hadde hun ikke en Gjeit med sig da hun gik hjem igjen? — Nei. Hvad for en Gjeit?

Isak grundet og grundet. Om Kvælden da Buskapen kom hjem fra Marken talte han Gjeiterne først en Gang: det var seksten. Han talte dem engang til, talte dem fem Ganger — det var seksten Gjeiter. Ingen var borte.

Isak pustet lettet. Hvorledes var dette at forstaa? Oline, Kreaturet, hadde vel ikke kunnet tælle til seksten. Han sa til hende i en ærgerlig Tone: Hvad du farer og vaaser med, det er jo seksten Gjeiter? — Er det seksten Gjeiter? spurte hun uskyldig. — Ja. — Naa. Jaja. — Jo du er saa meget til Regnemester at. — Oline svarte hertil stille og forurettet: Naar at alle Gjeiterne er her saa har Gudskelov ikke ho Oline ætt op nogen av dem. Det er jeg glad for paa hendes Vegne!

Hun forvildet ham med dette Puss og fik ham til at slaa sig til Ro. Han talte ikke Buskapen mere, det faldt ham saaledes ikke ind at tælle Sauerne. Naturligvis var ikke Oline saa værst, hun holdt et Slags Hus for ham og stelte hans Dyr, hun var bare saa dum at hun ska-

det sig selv og ikke ham. Lat hende gaa der og leve, hun var ikke mere værdt. Men det var graat og glædesløst at være Isak i et slikt Liv.

Aarene var gaat. Nu var det grodd Græs paa Stuetaket, ja endog Løetaket som var flere Aar yngre stod grønt. Skogens Indfødte Markmusen var for længe siden kommet i Skjaaen. Det svirret av Meiser og anden Smaafugl paa Nybygget, her var Orre opi Lien, ja her var kommet Skjur og Kraake. Men det forunderligste skete siste Sommer at det kom Maase op fra Kysten, kom mange Mil op fra Kysten og satte sig paa dette Jorde i Ødemarken. Saa kjendt var Nybygget blit blandt al Skapningen! Og hvad tror vi at Eleseus og lille Sivert fik for Tanker da de saa Maaserne? Aa det var fremmede Fugler yterst langt ifra, det var ikke mange av dem, men det var seks Stykker, hvite, akkurat ens, de gik tilfots paa Marken fra og til, stundom bet de i Græsset. — Far, hvad er de kommet hit for? spurte Smaagutterne. — Fordi de venter Uveir i Havet, svarte Farn. — Aa det var dunkelt og rart med de Maaserne!

Og megen anden nyttig og god Lærdom gav Isak sine Børn. De var saa gamle nu at de skulde ha været paa Skole, men Skolen laa mange Mil ned i Bygden og var ikke at naa. Isak hadde selv lært Gutterne Abc om Søndagene, men for nogen Slags høiere Undervisning laa heller ikke han, laa heller ikke denne fødte Jordbryter nei; Katekisme og Bibelhistorie hvilte derfor rolig paa Hylden hos Gjeitosten. Isak maatte mene at boklig Uvi-

denhet var til en viss Grad Mennesket en Kraft, slik lot han Børnene vokse op. De var begge to hans Glæde og Velsignelse, Isak maatte ofte mindes da de var smaa og deres Mor hadde nægtet ham at løfte dem fordi han hadde Kvae paa Hænderne. Ho, Kvae, det reneste i Livet! Tjære og Gjeitmælk og for Eksempel Marv — sundt og fortræffelig det ogsaa; men Kvae, Furukvae — ti stille!

Ja der gik da Børnene i et Paradis av Skitt og Vankundighet; men de var pene Børn naar de en sjælden Gang fik vasket sig, og lille Sivert han var likefrem en Kjærnekar, men Eleseus han var finere og dypere. — Ja men hvorledes kan Maaserne vite at det blir Uveir? spurte han. — De er veirsyke, sa Farn. Men desforuten saa er det ingen mere veirsyk end Fluen, sa han, hvorledes det nu kan ha sig med hende, om at hun faar Gigt eller blir svimmel eller ikke. Men slaa aldrig efter Fluen, for saa blir hun bare værre, sa han. Husk paa det, Gutter! Klæggen han er av et andet Slag, han dør selv. Bedst som det er saa kommer Klæggen en Dag om Sommeren og bedst som det er saa er han like saa snoft borte igjen. — Hvor blir han av? spurte Eleseus. — Hvor han blir av? Fettet størkner i han saa han blir liggende!

Hver Dag fremover mere Lærdom: Naar de hoppet ned fra høie Stener skulde de holde Tungen godt ind i Munden og ikke faa den mellem Tænderne. Naar de blev større og skulde ha god Lugt paa sig til Kirke skulde de gnide sig med litt Reinfant som vokste opi

Lien. Farn var fuld av Visdom. Han lærte Børnene om Stener og om Flint, at den hvite Stenen var haardere end som den graa; men da han fandt Flint maatte han ogsaa finde en Kote som han kokte i Lut og gjorde Knusk av. Saa slog han Ild til dem. Han lærte dem om Maanen at naar de kunde gripe ind i den med venstre Haand saa var den voksende, og naar de kunde gripe ind i den med høire Haand saa var den fældende — husk paa det, Gutter! En sjælden Gang drev Isak det for vidt og blev sælsom: engang kom han med en Uttalelse som gik ut paa at det var vanskeligere for en Kamel at komme i Himlen end for et Menneske at træ i et Naaløie. En anden Gang da han underviste om Englenes Glans sa han at de hadde spikret Stjærner under Skohælene i Stedet for Hæljærn. God og trohjærtig Lære som høvde til Nybygget, Skolelæreren nede i Bygden vilde smile av den, Isaks Børn næret passe stærkt sit Drømmeliv med den. De blev oplært og tildannet for deres egen snævre Verden, hvad kunde være bedre? Om Høsten i Slagtingen var Gutterne meget nysgjærrige og meget rædde og tunge av Sind for Dyrene som skulde dø. Der maatte nu Isak holde med en Haand og stikke med den andre, og Oline hun rørte i Blodet. Gammelbukken blev leidd frem, vis og skjægget, Smaagutterne stod paa Hjørnet og kikket. — Det er en svinagtig kold Vind iaar, sa Eleseus og snudde sig bort og tørket Øinene. Lille Sivert han graat mere ugenert og kunde ikke bare sig, men ropte: Nei stakkars Gammelbukken! Da Bukken var stukket kom Isak frem til sine Smaa og

gav dem følgende Lære: Dokker skal aldrig staa og si stakkars og ynke et Slagtoffer. For saa blir det bare seiglivet. Husk paa det!

Slik var Aarene gaat, og nu begyndte det at bli Vaar engang til.

Inger hadde skrevet igjen at hun hadde det bra og lærte meget i Anstalten. Hendes lille Pike var stor og hette Leopoldine efter den Dag hun var født, den 15de November. Hun kunde alle Ting og hadde Geni for Hækling og Søm, ja det var utmærket pent, det være sig paa Tøi eller Stramei.

Det mærkelige ved dette siste Brev var at Inger selv hadde bokstaveret og skrevet det. Isak var ikke likere Kar, han maatte faa Brevet læst hos Handelsmanden nede i Bygden; men da han hadde faat det ind i sit Hode sat det ogsaa der, han kom hjem og kunde det utenad.

Nu satte han sig med stor Høitidelighet ved Bordenden, bredte Brevet ut og læste det for Smaagutterne. Oline kunde ogsaa gjærne se at han læste flytende Skrift, men ellers henvendte han ikke et Ord til hende. Da han var færdig sa han: Der kan dokker høre, Eleseus og Sivert, det er Mor dokkers som selv har skrevet dette Brev og har lært saa meget av alt Slag. Og den ørpitterlille Søster dokkers hun kan mere end som vi allesammen. Husk paa det! — Børnene sat og undret sig stille. — Ja det er gromt! sa Oline.

Hvad mente hun? Drog hun Ingers Sandfærdighet i Tvil? Eller hadde hun Mistanke til Isaks Læsning? Det

var ikke godt at utgrunde Olines sande Mening naar hun sat med sit sagtmodige Ansigt og sa Tvetydigheter. Isak besluttet ikke at ænse hende.

Og naar at nu Mor dokkers kommer hjem saa skal dokker ogsaa lære at skrive, sa han til Smaagutterne.

Oline flyttet paa nogen Klær som hang til Tørk ved Ovnen, flyttet paa en Gryte, flyttet paa Klærne igjen og gav sig i det hele tat noget at gjøre. Hun tænkte hele Tiden. — Naar at det blir saa gromt her i Skogen saa kunde du ha kjøpt med dig en Mark Kaffe til Huset, sa hun til Isak. — Kaffe? sa Isak. Det undslap ham. — Oline svarte rolig tilbake: Til denne Tid har jeg kjøpt ørlite av min egen Middel, men.

Kaffe som var en Drøm og et Æventyr for Isak, en Regnbue! Oline apet naturligvis, han blev ikke sint paa hende; men endelig kom den sentænkte Mand til at huske paa Olines Tuskhandel med Lapperne og han sa arg: Ja jeg skal kjøpe Kaffe til dig! Var det en Mark du nævnte? Du skulde ha nævnt et Pund. Det skal saavisst ikke mankere! — Du gjør ikke at ape, Isak. Han Nils Bror min har Kaffe, hernede hos han Brede paa Breidablik har de Kaffe. — Ja for de har ikke Mælk, eier ikke Mælk. — Hvad det nu kan være med det. Men du som vet saa meget og kan læse Skrift net akkurat som en Simle hun rænder — du vet vel at Kaffe det er det i Hvermands Hus. — Kreatur! sa Isak.

Da satte Oline sig ned paa Krakken og vilde ingenlunde tie: Og hvad som angaar ho Inger, sa hun — dersom at jeg tør nævne saa stort et Ord. — Du kan

si just det du vil. Jeg estimerer dig ikke. — Hun kommer hjem og har lært alt. Saa har hun vel Perler og Fjær paa Hatten? — Ja det har hun vel. — Jaja, sa Oline, hun kan nu takke mig ørlite for al den Storheten hun er kommen til. — Dig? spurte Isak. Det undslap ham. — Oline svarte ydmyg: Eftersom at jeg var et ringe Redskap til at faa hende bort.

Det kunde ikke Isak si noget til, alle hans Ord stoppet op, han sat og stirret. Hørte han ret? Oline saa ut som om hun ikke hadde sagt nogen Ting. Nei i en Ordstrid blev Isak borte.

Han drev ut og var mørk i Hu. Oline, dette Dyr som næret sig av Ondskap og blev fet — aa det var vel galt av ham at han ikke hadde slaat hende ihjæl alt det første Aaret! tænkte han og brisket sig for sig selv. Det skulde han ha været Kar for, tænkte han videre. Kar — han? Ingen kunde være frygteligere.

Og nu følger et løierlig Optrin: han gaar i Fjøset og tæller Gjeiterne. De staar der med sine Kid og er fuldtallige. Han tæller Kjyrene, Grisen, fjorten Høner, to Kalver. Der har jeg nær glemt Sauerne! sier han høit til sig selv, han tæller Sauerne og han later som om han er spændt paa om de er der alle. Isak vet meget godt at en Sau er borte, han har visst det længe, hvorfor da spille fremmed for det? Saken er: Oline hadde jo i sin Tid forvildet ham og løiet ifra sig en Gjeit skjønt alle Gjeiterne var tilstede, han hadde tat svært paa Vei dengang, men hadde ikke hat noget igjen for det. Han

hadde aldrig noget igjen for at kjækle med Oline. Da han skulde slagte i Høst blev han straks var at en Lamsau manglet, men han hadde ikke Mands Mot og Hjærte til at fordre Regnskap for den med det samme. Han fik det heller ikke senere.

Men idag er han morsk, er Isak morsk, Oline har gjort ham gal. Han tæller Sauerne op igjen, sætter Pekefingeren paa hver Sau og tæller høit — Oline kan gjærne høre det hvis hun staar utenfor. Og han sier med høi Røst mange usle Ting om Oline: at hun bruker en fuldstændig ny Maate at fodre Sau paa saaledes at en blir snoft borte, en Lamsau; hun er en yderliggaaende Tyvemær, forstod hun det! Aa Oline kunde gjærne staa utenfor og faa sig en ordentlig Rædsel i Livet.

Han skræver ut fra Fjøset, gaar i Stalden og tæller Hesten, derfra agter han sig ind — agter han sig ind i sit Hus og uttale sig. Han gaar saa fort at Buserullen staar som en ophidset Buserul ut fra hans Ryg. Men Oline hun har kanske mærket et og andet fra Glasvinduet, hun kommer sagte og sikker ut paa Dørhellen, hun har Kjørler i Hænderne og skal i Fjøset.

Hvor har du gjort av Lamsauen med de flate Ørene? spør han. — Lamsauen? spør hun. — Og hadde hun været her saa hadde hun hat to Lam nu, hvor har du gjort av dem? Hun hadde altid to Lam. Paa den Maaten har du hat bort fra mig tre Sauliv, forstaar du det!

X

Dagen efter skulde bringe en meget stor Oplevelse: det kom Fremmede til Nybygget, Geissler kom. Det var ikke Sommer paa Myrene endda, men Geissler saa ikke paa Føret, han kom tilfots, i rike Skaftstøvler med bred lakeret Krave; gule Hansker hadde han paa og var fin; en Mand fra Bygden bar hans Tøi.

Han kom nu egentlig for at kjøpe en Fjældstrækning av Isak, en Kobbermine, og hvad Pris skulde de sætte den i? Men forresten saa kunde han hilse fra Inger — flink Kone, avholdt; han kom fra Trondhjem og hadde talt med hende. Isak, du har arbeidet meget her! — Aaja. Saa Dokker har talt med ho Inger? — Hvad er det derborte? Du har sat op Kværn, du maler dit eget Mel? Utmærket. Og du har brutt meget Jord siden jeg var her. — Og det stod saa bra til? — Ja det staar godt til. Naa med din Kone? Jo nu skal du høre! Lat os gaa ind i Kammerset. — Nei — der er ikke saa flidd! sier Oline av flere Grunde avværgende.

De gik ind i Kammerset og lukket Døren, Oline stod igjen i Stuen og fik intet høre.

Lensmand Geissler satte sig, klasket sig en kraftig Gang paa Knærne og sat inde med Isaks Skjæbne. Du

har vel ikke solgt det Kobberfjældet dit? spurte han. — Nei. — Godt. Jeg kjøper det. Jo jeg har talt med Inger og flere end hende. Hun blir visst fri med det første, det er hos Kongen nu. — Hos Kongen! — Hos Kongen. Jeg gik til din Kone, ingen Vanskelighet for mig at slippe ind naturligvis, vi talte sammen en lang Stund: Naa, Inger, det gaar jo godt, rigtig godt? — Ja det er ikke at klage. — Længes du hjem? — Ja jeg kan ikke si andet. — Du skal snart komme hjem, sa jeg. Og det kan jeg fortælle dig, Isak, hun er en flink Kone, ingen Taarer, tværtimot, hun baade smilte og lo — Munden hendes er forresten opereret og gjensydd. Adjø, sa jeg til hende, du skal ikke bli længe her nu, du har mit Ord!

Jeg gik til Direktøren, det skulde jo bare mangle at han ikke vilde ha tat imot mig. De har en Kone her som bør ut og hjem igjen, sa jeg, Inger Sellanraa. — Inger? sa han, ja hun er et bra Menneske, jeg var tilfreds vi kunde ha hende i tyve Aar til, sa han. — Det blir det ikke noget av med, sa jeg, hun har været her forlænge alt. — Forlænge? sa han, kjender De Saken? — Jeg kjender Saken tilbunds, jeg var hendes Lensmand. — Værsaagod sit! sa han da — det skulde ogsaa mangle! — Jo vi steller saa godt vi kan med Inger, sa Direktøren, og med hendes lille Pike, sa han. Saa, Konen er fra Deres Kanter? Vi har hjulpet hende til at faa sin egen Symaskine, hun er blit Mestersvend paa Værkstedet og vi har lært hende op i adskillig, hun har lært ordentlig Vævning, ordentlig Husflid, Farving, Tilskjæ-

X

Dagen efter skulde bringe en meget stor Oplevelse: det kom Fremmede til Nybygget, Geissler kom. Det var ikke Sommer paa Myrene endda, men Geissler saa ikke paa Føret, han kom tilfots, i rike Skaftstøvler med bred lakeret Krave; gule Hansker hadde han paa og var fin; en Mand fra Bygden bar hans Tøi.

Han kom nu egentlig for at kjøpe en Fjældstrækning av Isak, en Kobbermine, og hvad Pris skulde de sætte den i? Men forresten saa kunde han hilse fra Inger — flink Kone, avholdt; han kom fra Trondhjem og hadde talt med hende. Isak, du har arbeidet meget her! — Aaja. Saa Dokker har talt med ho Inger? — Hvad er det derborte? Du har sat op Kværn, du maler dit eget Mel? Utmærket. Og du har brutt meget Jord siden jeg var her. — Og det stod saa bra til? — Ja det staar godt til. Naa med din Kone? Jo nu skal du høre! Lat os gaa ind i Kammerset. — Nei — der er ikke saa flidd! sier Oline av flere Grunde avværgende.

De gik ind i Kammerset og lukket Døren, Oline stod igjen i Stuen og fik intet høre.

Lensmand Geissler satte sig, klasket sig en kraftig Gang paa Knærne og sat inde med Isaks Skjæbne. Du

har vel ikke solgt det Kobberfjældet dit? spurte han. — Nei. — Godt. Jeg kjøper det. Jo jeg har talt med Inger og flere end hende. Hun blir visst fri med det første, det er hos Kongen nu. — Hos Kongen! — Hos Kongen. Jeg gik til din Kone, ingen Vanskelighet for mig at slippe ind naturligvis, vi talte sammen en lang Stund: Naa, Inger, det gaar jo godt, rigtig godt? — Ja det er ikke at klage. — Længes du hjem? — Ja jeg kan ikke si andet. — Du skal snart komme hjem, sa jeg. Og det kan jeg fortælle dig, Isak, hun er en flink Kone, ingen Taarer, tværtimot, hun baade smilte og lo — Munden hendes er forresten opereret og gjensydd. Adjø, sa jeg til hende, du skal ikke bli længe her nu, du har mit Ord!

Jeg gik til Direktøren, det skulde jo bare mangle at han ikke vilde ha tat imot mig. De har en Kone her som bør ut og hjem igjen, sa jeg, Inger Sellanraa. — Inger? sa han, ja hun er et bra Menneske, jeg var tilfreds vi kunde ha hende i tyve Aar til, sa han. — Det blir det ikke noget av med, sa jeg, hun har været her forlænge alt. — Forlænge? sa han, kjender De Saken? — Jeg kjender Saken tilbunds, jeg var hendes Lensmand. — Værsaagod sit! sa han da — det skulde ogsaa mangle! — Jo vi steller saa godt vi kan med Inger, sa Direktøren, og med hendes lille Pike, sa han. Saa, Konen er fra Deres Kanter? Vi har hjulpet hende til at faa sin egen Symaskine, hun er blit Mestersvend paa Værkstedet og vi har lært hende op i adskillig, hun har lært ordentlig Vævning, ordentlig Husflid, Farving, Tilskjæ-

ring. Har hun været forlænge her, sier De? — Jeg visste nok hvad jeg skulde svare, men jeg vilde vente med det, jeg sa bare: Ja hendes Sak er ilde behandlet, den maa takes op igjen; nu efter Revisionen av Straffeloven vilde hun kanske ha blit helt frikjendt. Hun fik en Hare sendt da hun gik med Barnet. — En Hare, spurte Direktøren. — En Hare, sa jeg. Og Barnet blev haremyndt. — Direktøren smilte og sa: Naa saaledes. Det er altsaa efter Deres Mening ikke tat nok Hensyn til dette Moment? — Nei, sa jeg, dette Moment er slet ikke nævnt. — Naa det er vel heller ikke saa farlig? — Det blev farlig nok for hende. — Tror De at en Hare kan gjøre Undergjærninger? spurte han. — Jeg svarte: Hvorvidt en Hare kan gjøre Undergjærninger eller ikke vil jeg ikke underholde mig med Hr. Direktøren om. Spørsmaalet er hvad Synet av Haren under de Omstændigheter kan ha hat for Virkning paa en haremyndt Kone, paa Ofret. — Det tænkte han en Stund paa: Jaja, sa han, men her paa Anstalten har vi jo bare med at motta de Domfældte, vi reviderer ikke Dommen. Efter Dommen har ikke Inger været her forlænge.

Nu begyndte jeg paa det som skulde sies: Det er begaat Feil ved Indlæggelsen av Inger Sellanraa. — Feil? — For det første skulde hun ikke ha været transporteret i den Tilstand hun var i. — Direktøren saa visst paa mig: Nei det er saa, sa han. Imidlertid er ikke det vor Sak her ved Fængslet. — For det andet, sa jeg, skulde hun ikke ha gaat her i to Maaneder paa fuld Straf før hendes Tilstand var blit aapenbar for Myndigheterne

her ved Fængslet. — Det traf godt, Direktøren tidde længe: Har De Fuldmagt til at handle paa Konens Vegne? spurte han. — Ja, sa jeg. — Som sagt, vi er tilfreds med Inger her og behandler hende derefter, pratet Direktøren, og han regnet atter op alt de hadde lært hende, ja de hadde lært hende at skrive ogsaa, sa han. Og den lille Datteren hadde de sat pent bort til nogen, og saa videre. — Jeg forklarte hvad for Omstændigheter der var i Ingers Hjem: to Smaa der og, leiet Hjælp til at fli og stelle dem, og saa videre. Jeg har en Fremstilling fra Manden hendes, sa jeg, den kan vedlægges enten Saken blir gjenoptat eller Konen skal søkes benaadet. — Lat mig faa den Fremstillingen, sa Direktøren. — Jeg skal bringe den imorgen i Besøktiden, svarte jeg.

Isak sat og hørte paa, det var gripende, et Æventyr fra fremmed Land. Han fulgte Geisslers Mund med Slaveøine.

Geissler fortalte videre: Jeg gik hjem i Hotellet og skrev en Fremstilling, jeg gjorde Saken til min og undertegnet Isak Sellanraa. Men du skal bare ikke tro at jeg skrev et Ord om at de hadde gjort noget galt ved Fængslet. Nævnte det ikke. Dagen efter bragte jeg Dokumentet. — Værsaagod sit! sa Direktøren straks. Han læste min Fremstilling og nikket nu og da, tilslut sa han: Utmærket. Det egner sig ikke til at gjenopta Saken paa, men. — Jo ved en Tillægsfremstilling som jeg ogsaa har, sa jeg og det traf igjen rigtig godt. Direktøren skyndte sig at si: Jeg har overveiet Saken siden igaar og finder god Grund til at indgi Ansøkning for Inger.

— Som i Tilfælde Hr. Direktøren vil støtte, spurte jeg. — Jeg vil anbefale den, anbefale den varmt. — Da bukket jeg og sa: Saa er Benaadningen sikker. Jeg takker paa et ulykkelig Menneskes og et forlatt Hjems Vegne. — Jeg tror ikke vi bryr os om at indhente flere Erklæringer fra hendes Hjembygd, sa Direktøren, De kjender hende jo? — Jeg skjønte nok hvorfor det saa at si skulde gaa i Stilhet og jeg svarte: Erklæringer hjemmefra vilde bare sinke Saken.

Der har du hele Historien, Isak. — Geissler saa paa sit Ur: Og nu til selve Saken! Kan du følge mig op til Kobberfjældet igjen?

Isak var en Sten og en Kubbe, han kunde ikke saa øieblikkelig skifte Æmne, han var nedsænket i Tanker og Undren og begyndte at gjøre Spørsmaal. Han fik høre at Ansøkningen var gaat til Kongen og kunde være avgjort i et av de første Statsraad. Mirakels! sa han.

De gik tilfjælds, Geissler, hans Følgesvend og Isak og blev borte nogen Timer; paa denne korte Tid gik Geissler op Kobberaarens Gang bortover et langt Fjæld og stak op Grænserne for den Vidde han vilde kjøpe. Han var en Vims. Men dum var ikke Manden, hans rappe Omdømme var mærkelig sikkert.

Da han kom tilbake til Gaarden — atter med en Pose nye Stenprøver — fandt han frem Skrivesaker og satte sig til at skrive. Men han drev ikke bare paa med at skrive og skrive, han pratet iblandt: Ja, Isak, saa store Penger blir det ikke for Fjældet dit dennegang, men et Par Hundrede Daler kan du faa! Saa skrev han igjen.

Husk at minde mig paa at jeg vil bort og se paa Kværnen din før jeg gaar, sa han. Han blev opmærksom paa nogen blaa og røde Streker paa Vævstolen og spurte: Hvem har tegnet det? — Se, det var nu Eleseus som hadde tegnet en Hest og en Buk, han brukte sin Farveblyant paa Vævstolen og andet Træværk fordi han ikke hadde Papir. Geissler sa: Det er ingenlunde daarlig gjort! og Eleseus fik en Ort.

Saa skrev Geissler en Stund igjen og sa: Her maa nu vel snart komme nogen flere Nybyggere op gjennem Marken? — Følgesvenden ytret hertil: De er alt begyndt at komme. — Hvem? — Der er nu for det første Breidablik som de kalder, han Brede paa Breidablik. — Nei han! snøste Geissler foragtelig. — Jaja, og saa er det et Par andre som har kjøpt. — Bare de duger til noget! sa Geissler. Og da han med det samme opdaget at det var to Smaagutter i Stuen drog han lille Sivert til sig og gav ogsaa ham en Ort. En forunderlig Kar den Geissler! Nu var forresten hans Øine likesom begyndt at bli saare, det var som rødt Rim i Kanterne om dem. Det kunde være av Nattevaking; stundom kommer slikt av stærke Drikke. Men han gjorde ikke Indtryk av at være nedfor; naar han pratet om løst og fast sat han visst hele Tiden og tænkte paa Dokumentet foran sig, for pludselig grep han Pennen og skrev et Stykke igjen.

Nu syntes han at være færdig.

Han henvendte sig til Isak: Ja som sagt nogen rik Mand blir du ikke paa denne Handelen. Men det kan

bli mere siden. Vi skal skrive det slik at du faar mere siden. Men to Hundrede kan du faa nu.

Isak skjønte ikke stort av det hele, men to Hundrede Daler var ialfald atter et Mirakels og en grov Betaling. Han vilde ikke faa det uten paa Papiret, vilde ikke faa det kontant naturligvis, men det fik saa være, Isak hadde andet i Hodet, han spurte: Og Dokker har den Troen at hun blir benaadet? — Din Kone? Hvis her hadde været Telegraf i Bygden, svarte Geissler, saa skulde jeg ha spurt i Trondhjem om hun ikke alt er løslatt. — Isak hadde hørt Telegraf omtale, det var noget forunderlig, en Streng paa høie Stolper, noget overjordisk, — nu var det ikke frit for at han fik Mistillit til Geisslers store Ord og han indvendte: Men end om Kongen nægter? — Da svarte Geissler: I det Tilfælde sender jeg min Tillægsfremstilling som kommer til at indeholde alt. Og da skal din Kone være fri. Du gjør ikke at tvile paa det.

Saa læste han op det han hadde skrevet, Kjøpekontrakt paa Fjældet, to Hundrede Daler paa Haanden og senere en pen høi Procent ved Drift eller mulig Avhændelse av Kobberfundet. Skriv under her! sa Geissler.

Isak vilde ha skrevet under øieblikkelig, men han var ingen Skribent, han hadde bare i hele sit Liv skaaret Bokstaver i Træ. Aa men der stod den motbydelige Oline og saa paa, han grep Pennen, dette Spektakel av en let Ting, snudde den rette Enden ned og skrev — skrev sit Navn. Efterpaa satte Geissler til noget, formodentlig en Forklaring, og Følgesvenden undertegnet som Vidne.

Færdig.

Men endda stod Oline urørlig, ja det var egentlig først nu hun blev stiv. Hvad vilde ske?

Sæt Maten frem, Oline! sa Isak og var kanske litt høi siden han hadde skrevet paa Papir. Slik Mat som vi nu kan by Fremmedfolk, sa han til Geissler.

Her lugter godt Kjøt og Saadd, sa Geissler. Se nu her, Isak, her er Pengene! — Geissler tok til Lommeboken og den var diger og tyk, tok to Seddelpakker ut av den, talte over og la dem frem: Tæl over selv!

Taushet. Stilhet.

Isak! kaldte Geissler.

Ja. Naa jaja, svarte Isak og mumlet overvældet: Det er nu ikke min Paastand — efter alt det som Dokker har gjort. — Dér skal være ti Tiere og dér tyve Femere, sa Geissler kort. Jeg haaper det skal bli meget mere engang til dig.

Saa kom Oline tilbake til sig selv. Underet var skedd. Hun satte Maten frem.

Morgningen efter var Geissler borte ved Elven og saa paa Kværnen. Alt var smaat og saa grovt gjort, ja det var som en Kværn for Underjordiske, men stærk og nyttig til Menneskers Bruk. Isak førte sin Gjæst litt høiere op efter Elven og fremviste et andet Fald som han alt hadde arbeidet noget paa, det skulde være til en liten Sag — hvis Gud gav Helsen. Men nu er det bare at her er saa langt fra Skolen, sa han, jeg maa lægge Smaagutterne ind nede i Bygden. — Den lettænkte Geissler saa ikke heri nogen større Ulempe: Retnu kommer

her flere og flere Nybyggere i Marken og saa blir her Skolekreds. — Det blir nu vel ikke før mine Smaa er store. — Og end om du lægger dem ind paa en Gaard i Bygden? Du kjører ned med Gutter og Mat og henter dem hjem igjen om tre Uker, seks Uker, er det nogen Sak for dig! — Nei, sa Isak. —

Neida, ingenting var i Grunden nogen Sak nu hvis Inger kom hjem. Hus og Jord og Mat og Herlighet hadde han, store Penger hadde han altsaa ogsaa og en Helse av Jærn. Aa for en Helse, amper og uvisnet paa alle Maater, en Mandfolkhelse.

Da Geissler var reist begyndte Isak at spekulere paa mange hoffærdige Ting. Ja for den velsignede Geissler hadde sagt disse opmuntrende Ord tilslut at han vilde skikke Isak en Besked med det første — naar han kom til Telegrafen. Du kan høre ned paa Posthuset om en fjorten Dages Tid, sa han. Det var store Ting bare det, og Isak gik i Gang med at gjøre et Sæte til Kjærren. Sandelig, et Sæte til at løfte av under Gjødselkjøringen, men til at sætte paa igjen til Skyss. Og da han hadde faat Sætet færdig var det saa hvitt og nyt at det burde males mørkere. Men forresten — hvad burde ikke være gjort! Hele Gaarden burde males. Hadde han ikke ogsaa i aarvis grublet paa en stor Laave med Laavebro til at kjøre ind Høiet paa? Og hadde han ikke tænkt paa at faa Sagen færdig snart, at gjærde ind hele sin Indmark, at bygge en Baat opi Fjældvandet? Mange Ting hadde han tænkt paa. Men det hjalp ikke hvormange Tusen Kræfter han sat inde med, Tiden blev for knap

for ham. Det var Søndag før han visste av det, og om litt var det Søndag igjen.

Men male vilde han ialfald, det vilde han uttrykkelig, Husene stod jo nu saa graa og nakne, stod som Hus i Skjorteærmer. Han hadde Tid før Onnen, det var endda ikke videre Vaar, Smaafæet var sluppet, men det var Tæle i Jorden overalt.

Han tar med sig nogen Snes Æg at sælge, gaar til Bygden og kommer hjem igjen med Maling. Det blev til et Hus, til Løen, den blev rød. Han henter ny Maling, gul Okker til Stuebygningen. — Ja det er som jeg sier, her blir nu gromt! mumler Oline daglig. Aa Oline hun skjønte vel at hendes Tid snart var ute paa Sellanraa, hun var seig og stærk nok til at taale det, men ikke uten Bitterhet. Isak paa sin Side holdt nu intet Opgjør med hende mere skjønt hun underslog og stjal godt i det siste, Isak gav hende en Fors Væder, for hun hadde jo i Grunden været længe hos ham for liten Løn. Oline hadde forresten heller ikke været daarlig mot Børnene, hun var ikke streng og retskaffen og slikt, men hun hadde Lag med Børn, hørte paa det de sa og tillot dem næsten alt. Kom de tilstede naar hun ystet gav hun dem at smake, tagg de en Søndag om at faa slippe Ansigtsvasken saa slap de.

Da Husene var grundet gik Isak til Bygden efter al den Maling han kunde bære, og det var ikke lite. Han gav Husene tre Strøk og gjorde Vinduer og Nover hvite. Naar han nu kom hjem fra Bygden og saa sit Hjem i Lien saa han Soria Moria Slot. Ødemarken var blit

ukjendelig og beboet, en Velsignelse hadde lagt sig over den, Liv var opstaat av en lang Drøm, Mennesker levet her, Børn færdedes omkring Husene. Helt op til de blaa Fjæld stod Skogen stor og venlig.

Men den siste Gang Isak kom efter Maling gav Handelsmanden ham et blaat Brev med et Vaaben paa, det kostet 5 Skilling. Brevet var et Telegram som var sendt videre med Posten, det var fra Lensmand Geissler. Velsignet være den Geissler og et forunderlig Menneske var han! Han telegraferte de faa Ord at Inger fri, kommer snarest. Geissler. — Og nu danset Kramboden litt rundt for Isak, og Disken og Menneskene kom saa langt bort. Han kjendte mere end han hørte sig selv si: Herregud og Tak og Pris! — Du kan ha hende her om saa er imorgen, sa Handelsmanden, hvis at hun er reist fra Trondhjem tidsnok. — Naa, sa Isak. —

Han ventet til Dagen efter. Baatskyssen som førte Posten fra Dampskibsanløpsstedet kom rigtig nok, men Inger fulgte ikke med. — Saa kommer hun ikke før i næste Uke, sa Handelsmanden.

Det var næsten godt at Isak fik saa lang Tid paa sig, han har saa meget at gjøre. Skulde han glemme alt og forsømme sin Jord? Han gaar hjem og begynder at drive Gjødselen ut. Det er snart gjort. Han staurer med Spet i Akrene og følger Tælens Bortgang fra Dag til Dag. Solen er stærk og stor, Sneen borte, det grønnes overalt, ogsaa Storfæet er sluppet. En Dag saa pløier Isak, nogen Dager efter saar han Korn og sætter han Potet. Ho,

Smaagutterne sætter Potet som Engler, de har smaa velsignede Hænder og vinder paa Farn saa komplet.

Saa vasker Isak Kjærren ved Elven og sætter Sætet paa. Han snakker med Smaagutterne om en Tur han skal gjøre ned til Bygden. — Ja men skal du ikke gaa? spør de. — Nei. Jeg har faat den Tanken at fare med Hest og Kjærre idag. — Kan ikke vi faa være med? — Dokker skal være snille Smaagutter og bli hjemme denne Gangen. Retnu kommer Mor dokkers, saa skal hun lære dokker mange Ting. — Eleseus vil gjærne lære og spør: Da du skrev paa Papir, hvorledes kjendes det? — Det kjendes næsten ikke, svarer Farn, Haanden er akkurat som hun er tomreipet. — Vil han ikke rende av likesom paa Isen? — Hvem? — Pennen som du skriver med? — Aajo. Jaja du maa nu lære at styre han.

Men lille Sivert han var av et andet Slag og nævnte ikke Pennen, han vilde sitte paa, vilde bare sitte opi Sætet og smatte til en uforspændt Kjærre og kjøre uhyre fort. Det skyldtes ham at begge Smaagutterne fik sitte paa med Farn et langt Stykke nedover Veien.

XI

Isak kjører til han kommer til et Myrhul, der stanser han. Et Myrhul, Bunden er sort, den lille Vandflate urørlig. Isak visste hvad det var godt til, han hadde vel knapt brukt andet Speil i sit Liv end et slikt Myrhul. Se, han er nydelig pent klædt idag i rød Skjorte, nu tar han op en Saks og klipper sit Skjæg. Den forfængelige Kværnkall, vilde han bent frem gjøre sig pragtfuld og skille sig av med fem Aars Jærnskjæg? Han klipper og klipper og speiler sig. Naturligvis kunde han ha gjort dette Arbeide hjemme idag, men han undsaa sig for Oline, det var allerede meget at han midt for Næsen paa hende tok rød Skjorte paa. Han klipper og klipper, det falder adskillig Skjæg ned paa Speilet. Da Hesten ikke vil staa stille længer avbryter han og kalder sig færdig. Og javel, han kjender sig mest som yngre — Pokker forstod det, men mest som slankere. Saa kjører han til Bygden.

Dagen efter kommer Postbaaten. Isak møter op paa en Berghammer ved Handelsmandens Brygge og speider, men Inger synes ikke nu heller. Herregud, det var flere Passagerer med, baade Voksne og Børn, men Inger ikke.

Han hadde holdt sig tilbake og sat sig paa denne Berghammer, nu var det ingen Grund for ham til at sitte her længer, han gik bort til Baaten. Det vedblev at komme Kasser, Tønder, Folk og Post iland fra Ottringen, men Isak saa ikke sine Folk. Derimot saa han et Kvindemenneske med en liten Pike som alt stod oppe ved Naustdøren, men Kvindemennesket var penere end Inger, skjønt Inger var ikke styg. Hvad — men det var jo Inger. Hm! sa Isak og rugget opover. De hilste paa hverandre, hun sa Goddag og rakte Haanden frem, litt forkjølet, blek efter Sjøsyken og Reisen, Isak han stod bare der, tilslut sa han: Jaja han vart nu fint Veir! — Jeg saa dig godt derborte, men jeg vilde ikke otre mig frem, sa Inger. Er du nede i Bygden idag? spurte hun. — Ja. Hm. — Det staar saa vel til med dokker alle ihop? — Ja du skal ha Tak som spør. — Dette er ho Leopoldine, hun har været meget likere end jeg paa Reisen. Dette er Papa din, nu maa du hilse paa Papa din, Leopoldine. — Hm! sa Isak alt i ett, han var saa rar, aa han var en Fremmed iblandt dem. — Inger sa: Dersom du ser en Symaskine nede ved Baaten saa er det min. Og saa har jeg en Kiste. — Isak avsted, mere end villig avsted, han fik Kisten utpekt av Baatfolkene, men Symaskinen maatte Inger selv ned og finde. Det var en fin Kasse av ukjendt Form, med rundt Tak over sig og en Hank til at bære efter — en Symaskine i denne Landsdel! Isak læsset Kiste og Symaskine paa sig og saa paa sin Familje: Jeg skal rende op som snopast med dette her og komme igjen efter hende, sa han. —

Hvem efter? spurte Inger smilende. Tror du ikke store Piken kan gaa?

De vandret opover til Hesten og Kjærren. Har du faat dig ny Hest? sa Inger, og har du faat dig Kjærre med Sæte? — Ja det forstaar sig. Hvad det var jeg skulde sagt: Lyster du ikke ørlite at spise? Jeg har Mat med. — Lat det være til vi kommer ind i Marken, svarte hun. Hvad du mener, Leopoldine, kan du sitte paa alene? — Farn vil ikke tillate det: Nei hun kan falde ned paa Hjulene. Sæt dig op med hende og kjør selv.

Saa kjørte de og Isak gik bakefter.

Han gik og saa paa de to i Kjærren. Der var Inger kommet, fremmed i Klær og Utseende, fin, uten Hareskaar, bare med en rød Stripe paa Overmunden. Hun hvislet ikke mere, det var det mærkelige, hun talte rent. Et graat og rødt Uldtørklæde med Frynser var pragtfuldt paa hendes mørke Haar. Hun vendte sig om paa Kjærren og sa: Det vilde ha været bra om du hadde hat med dig en Fæld, det kan bli koldt utover Kvælden for Barnet. — Hun skal faa Trøien min, sa Isak, og naar at vi kommer borti Skogen saa har jeg lagt igjen en Fæld der. — Naa, har du en Fæld i Skogen? — Ja. Jeg vilde ikke kjøre han med mig helt frem, paa Vonen om at dokker ikke kom idag. — Naa. Hvad det var du svarte mig: staar det saa vel til med Smaagutterne ogsaa? — Ja du skal ha Tak som spør. — De er store nu, kan jeg skjønne? — Ja det mankerer ikke. De har nu net sat Poteten. — Åa, sa Morn smilende og vagget paa Hodet, kan de alt sætte Potet! — Han Eleseus han

rækker mig hit og han Sivert hit, sa Isak og maalte paa sig.

Lille Leopoldine begyndte at be om Mat. Aa denne pene lille Skapning, en Marihøne paa en Kjærre! Hun talte med Sang, med et utrolig Sprog fra Trondhjem, Farn maatte iblandt faa det oversat. Hun hadde Smaagutternes Træk, de brune Øine og ovale Kinder som alle tre hadde efter Morn; Børnene var Morns Børn og godt var det! Isak var litt undselig for sin lille Pike, undselig for hendes smaa Sko og lange tynde Uldlægger og korte Kjole; da hun hilste paa den fremmede Papa hadde hun neiet og git ham en ørliten Haand.

De kom ind i Skogen og rastet, alle spiste, Hesten fik Foder, Leopoldine sprang omkring i Lyngen med Mat i Haanden. — Du har ikke forandret dig stort, sa Inger og saa paa sin Mand. — Isak saa til Siden og svarte: Naa, synes du det. Men du er blit saa storveies! — Haha, nei jeg er nu gammel, sa hun rigtig spøkende. — Det kunde ikke skjules, Isak fik ikke nogen Sikkerhet op, men vedblev at være tilbakeholdende, han var som skamfuld. Hvor gammel var hans Kone? Hun kunde ikke være mindre end som tredive Aar — det vil si hun kunde ikke være mere, umulig. Og skjønt Isak sat og spiste Mat rykket han op en Lyngkvist og begyndte at tygge paa den ogsaa. Hvad — æter du Lyng! ropte Inger leende. Isak kastet Lyngkvisten, stak Mat i Munden og gik bort og løftet Forparten av Hesten op fra Jorden. Inger fulgte dette Optrin med Forbauselse og saa at Hesten stod paa To. Hvad du gjør det for? spurte

hun. — Han er saa venn, sa han om Hesten og slap den ned igjen. Nei hvad han hadde gjort det for? Han fik vel en mægtig Lyst til det. Kanske vilde han skjule sin Forlegenhet med det.

Saa kjørte de igjen og alle tre gik tilfots et Stykke. De kom til et Nybygg. Hvad er det? spurte Inger. — Det er han Brede sit Sted som han har kjøpt. — Han Brede? — Og det heter Breidablik. Her er vide Myrer, men ringe med Skog. De talte mere om det da de var kommet forbi Breidablik. Isak la Mærke til at Bredes Kjærre stod ute under aapen Himmel.

Men nu blev Barnet søvnig og Farn tok hende varlig paa Armen og bar hende. De gik og gik, Leopoldine var snart sovnet og Inger sa: Nei nu lægger vi hende i Fælden paa Kjærren, saa kan hun sove slikt hun vil. — Hun blir saa skumpet, sier Farn og vil bære hende. De kommer over Myrene og ind i Skog igjen og Ptro! sier Inger. Hun stanser Hesten, tar Barnet fra Isak og ber ham flytte Kisten og Symaskinen, saa kan Leopoldine ligge i Bunden av Kjærren: Hun blir ikke det Slag skumpet, hvad er det for Tøv! Isak ordner med alt og lægger Fælden om sin lille Datter og Trøien sin under Hodet paa hende. Saa kjører de igjen.

Mand og Kone gaar og prater om forskjellig. Det er Sol til langt paa Kvæld og varmt i Veiret. Oline — hvor hun bruker at ligge? spør Inger. — I Kammerset. — Naa. Og end Smaagutterne? — Ja de ligger i sin egen Seng i Stuen. Der er to Senger i Stuen net som da du fôr. — Jeg gaar og ser paa dig at du er akkurat som

før, sier Inger. Og nogen Bører har de Akslerne dine baaret her op gjennem Marken, men de er ikke blit svakere for det. — Aanei. Hvad det var jeg skulde sagt: Har du hat det saa taalelig i alle disse Aarene? — Aa Isak blev saa rørt, han gjorde dette Spørsmaal og vævet. Inger svarte at Ja, hun kunde ikke klage.

Det blev til følsom Samtale mellem dem og Isak spurte om hun ikke var træt av at gaa og heller vilde kjøre. — Nei, du skal ha Tak, sa hun. Men jeg forstaar ikke hvorledes det har sig med mig: siden jeg blev av med Sjøsyken saa er jeg saa sulten hele Tiden. — Er du svang for Mat? — Ja. Dersom jeg ikke hæfter os formeget bort. — Aa den Inger, hun var vel ikke selv sulten, men hun undte Isak Mat igjen, han hadde jo forstyrret sit siste Maaltid med den Lyngkvisten.

Og da Kvelden var varm og lys og de endda hadde en lang Mil at kjøre begyndte de at spise igjen.

Inger tok en Pakke ut av sin Kiste og sa: Jeg har nu et og andet med til Smaakarerne. Lat os gaa borti Buskerne, der er Sol! — De gik bortunder Buskerne og hun viste Saker frem, pene Buksesæler med Spænder til Smaagutterne, Skrivebøker med Forskrift i, en Blyant til hver, en Foldekniv til hver. Til sig selv hadde hun med en utmærket Bok — vil du bare se, her staar Navnet mit i den, en Andaktsbok. Hun hadde faat den av Direktøren til Amindelse. Isak beundret hver Ting med sagte Ord. Hun viste frem en Del smaa Kraver som var Leopoldines og hun gav Isak et sort Halstørklæde blankt som Silke. — Skal jeg ha det? spurte han. — Ja det

skal du. — Isak tok det varlig i Hænderne og strøk det. — Er det pent, synes du? — Aa pent! Det kunde jeg reise Verden rundt med! — Men Fingrene hans var saa fliset, de hang fast i denne aparte Silke.

Nu hadde ikke Inger mere at vise frem, men da hun pakket sammen sat hun slik at hun viste sine Lægger frem, sine rødrandede Strømper frem. — Hm. Det er vel Byhoser? spurte han. — Ja det er Bygarn, men jeg har selv bundet dem — strikket dem, som vi sa. Det er saa høie Strømper, til over Knæet, se her .... Litt efter hørte hun sig selv hviske: Du — du er den samme — som du var!

En Stund efter saa kjører de igjen og Inger sitter paa og holder Tømmerne. Jeg har nu med et Papir med Kaffe ogsaa, sier hun, men du kan ikke faa smake den i Kvæld, for den er ikke brændt. — Du skal heller ikke vør! svarer han.

Efter en Time er Solen nede og det blir kjølig, Inger vil stige av og gaa. De pakker begge Fælden tættere om Leopoldine og smiler over at hun kan sove saa længe. Saa samtaler Mand og Kone igjen paa sin Vandring. Det er trøisomt at høre Inger tale, ingen taler renere end hun nu.

Har vi ikke fire Kjyr? spør hun. — Aanei vi har nu flere, svarer han og er stolt, vi har nu otte. — Otte Kjyr! — Jaja det er nu med Oksen. — Har dokker solgt Smør? — Aaja. Og Æg. — Har vi Høns ogsaa? — Ja det forstaar sig. Og Gris. — Inger blir nu og da saa for-

undret at hun sanser sig ikke, men stopper et Øieblik: Ptro! Og Isak er stolt og vil drive paa at overvælde hende: Han Geissler, sier han, du vet han Geissler? Han var her for en Tid siden. — Ja? — Han kjøpte et Kobberfjæld av mig. — Naa. Hvad det er, et Kobberfjæld? — Av Kobber. Det ligger opi Fjældet, paa hele Nordsiden av Vandet. — Naa. Ja det var ikke noget som du fik Betaling for? — Jo Kors. Han var ikke den Mand som ikke betalte. — Hvad du fik? — Hm. Du vil ikke tro det, men to Hundrede Daler. — Som du fik? roper Inger og stopper et Øieblik igjen: Ptro! — Som jeg fik. Og Gaarden har jeg betalt for længe siden, sa Isak. — Nei du er makeløs! —

Det var i Sandhet trøisomt at gjøre Inger forundret og gjøre hende til en rik Kone, derfor la Isak til at han heller ingen Skyld og Gjæld hadde til Handelsmanden eller til nogen anden. Og han hadde ikke bare Geisslers to Hundrede liggende, men mere end som det, et Hundrede og seksti Daler mere. Saa de kunde ikke Gud fuldtakke.

De talte mere om Geissler, Inger kunde gi Oplysning om Geisslers Arbeide for hendes Løslatelse. Det hadde nok ikke gaat saa glat for ham, han hadde hængt i længe og været hos Direktøren mange Ganger, Geissler hadde ogsaa skrevet til selve Statsraaderne eller nogen andre Øverster, men dette gjorde han bak Direktørens Ryg, og da Direktøren fik vite det saa blev han sint og forarget som vente kunde være. Men Geissler han blev

ikke ræd for det og saa forlangte han nyt Forhør og ny Ret og altsammen. Men da maatte Kongen skrive under.

Den forhenværende Lensmand Geissler hadde altid været disse to Mennesker en god Mand, og de hadde ofte tænkt paa Grunden hertil, han hadde gjort altsammen for snaue Takken, det var ikke til at forstaa. Inger hadde talt med ham i Trondhjem og ikke blit klokere paa ham. Han bryr sig ikke om nogen anden i Bygden end som os, forklarte hun. — Sa han det? — Ja. Han er rasendes paa Bygden her. Han skulde vise Bygden! sa han. — Naa. — Og at de skulde faa angre paa at de hadde mistet ham, sa han.

De kom ut i Skogbrynet og saa frem til deres Hjem. Det var flere Huser end før, Husene var pent malet, Inger kjendte sig ikke igjen og stoppet bent op: Du sier nu ikke at det er der — at det er hos os! utbrøt hun.

Lille Leopoldine vaknet endelig og reiste sig overende, aldeles uthvilet, hun blev løftet ned og fik gaa. Er det dit vi skal? spurte hun. — Ja. Er det ikke pent?

Det rørte sig smaa Skikkelser borte ved Husene, det var Eleseus og Sivert som passet paa; nu kom de springende. Inger blev saa forkjølet, saa fuld av Hoste og Snue, aa det sprængte endog ut i Øinene, sprængte ut med Vand. Man blir saa forkjølet ombord, har du set paa Maken hvor vaat og forkjølet man blir i Øinene!

Men da Smaagutterne kom nærmere stanset de pludselig i sit Sprang og bare stirret. Sin Mors Utseende hadde de glemt og den lille Søster hadde de aldrig set. Men Papa — ham kjendte de ikke igjen før han kom helt nær. Han hadde klippet av sig sit store Skjæg.

XII

Nu er alting godt.

Isak saar sin Havre, harver den ned og ruller. Lille Leopoldine kommer og vil sitte paa. Nei sitte paa en Rul — hun er saa liten og saa ukjendt med det, hendes Brødre vet bedre, det er jo ikke Sæte paa Papa sin Rul.

Men Papa synes det er trøisomt med lille Leopoldine at hun kommer og er saa tillitsfuld alt, han taler med hende og ber hende om at traa pent i Akeren saa hun ikke skal faa Skoene fulde av Jord. Og jammen mener jeg ikke du har en blaa Kjole paa idag? Faa se, jovist er den blaa. Og Belte paa den og altsammen. Husker du det store Skibet du kom paa? Saa du Maskinerne? Ja nu faar du gaa hjem til Smaagutterne, saa finder dere paa noget. —

Siden Oline reiste har Inger traadt ind i sit gamle Arbeide i Hus og Fjøs. Hun overdriver kanske litt sin Renslighet og Orden for at vise at hun agtet at faa et andet Stel paa Tingene, og ja det var mærkelig at se den store Forandring, endog Glasruterne i Fjøsgammen blev nu vasket og Baasene sopt.

Men dette var bare i de første Dagene, den første Uken, siden tok hun paa at slappes. I Grunden var det nu ikke nødvendig med al den Stas i Fjøset, Tiden

kunde nyttes bedre, Inger hadde lært saa meget i Byen og den Lærdom burde komme hende tilgode. Hun tok atter Rok og Vævstol i Bruk, og det var sandt, hun var blit endda mere nethændt og snar, litt for snar, hui, især naar Isak saa paa; han forstod ikke at noget Menneske kunde lære at bruke Fingrene slik, de lange, pene Fingre paa den store Haand. Men bedst som det var forlot Inger det ene Arbeide og gik over til et andet. Javel hun hadde flere Ting at styre med nu end før og mere Omløp, kanske var hun heller ikke fuldt saa taalmodig av Sind, litt Uro hadde set sit Snit til at trænge ind i hende.

Der var nu straks Blomsterne som hun hadde bragt med hjem, det var Knolder og Avlæggere, smaa Liv som maatte tænkes paa de ogsaa. Glasvinduet blev forlite, Posten for smal til at sætte Blomsterpotter i, hun hadde heller ingen Potte og Isak maatte gjøre ørsmaa Kasser til Begonia, Fuchsia og Rose. Og desuten var ikke et Vindu nok; hvad var ett Vindu til en hel Stue!

Men forresten, sa Inger, saa har jeg ikke et Pressejærn heller. Jeg kunde bruke et Strykejærn til at presse med naar jeg syr Kjoler og Plagg, men ingen kan sy utlært Søm uten noget Slags Jærn.

Isak lovet at faa Smeden nede i Bygden til at smie et utmærket godt Pressejærn. Aa Isak vilde gjøre alt, vilde hele Veien gjøre det Inger forlangte, for saa meget skjønte han at hun hadde lært meget og var blit makeløs. Ogsaa hendes Tale var blit anderledes, litt bedre, utsøkt. Aldrig saa ropte hun paa ham mere med

de gamle Ord: Kom ind og faa dig Mat! nu sa hun: Værsaagod, kom og spis! Det hele var blit anderledes. Han hadde i gamle Dager svaret i det høieste et Ja! og arbeidet videre en god Stund før han gik ind, nu svarte han: Tak! og gik straks. Forelskelse gjør den Kloke dum, stundom svarte Isak: Tak, Tak! Men javisst var alt blit anderledes, og begyndte det ikke at bli litt for fint? Naar Isak sa Møkr og talte i Jordbrukets Morsmaal sa Inger Gjødsel, „for Børnene sin Skyld".

Hun var omhyggelig med Børnene og lærte dem op i alt, bragte dem fremover, bittelille Leopoldine hun tiltok da ogsaa raskt i Hækling og Gutterne i Skrivning og Skolekundskap, de vilde saaledes ikke komme uforberedte til Skolen nede i Bygden. Især var nu Eleseus blit meget kyndig, men lille Sivert han var rent ut sagt ikke noget videre, bare en Skøier, en Galning, han dristet sig endog til at skrue litt paa Mama sin Symaskine og hadde alt spikket Fliser baade av Stoler og Bord med Foldekniven som han fik. Han stod nu under Trusel om at bli fratat Foldekniven.

Forresten hadde Børnene alle Gaardens Dyr, og Eleseus han hadde Farveblyanten desforuten. Han brukte den noksaa forsigtig og laante den nødig ut til Brorn, men i det lange Løp kom det jo til at staa Tegninger paa alle Vægger allikevel og Blyanten minket farlig. Tilsist saa Eleseus sig sandelig nødt til at sætte Sivert paa Ration og laane ham Farveblyanten til en Tegning hver Søndag. Dette var nu ikke efter Siverts eget Ønske, men Eleseus var ikke en Mand at forhandle med. Det var

ikke netop det at Eleseus var stærkere, men han hadde længere Armer og kunde veive bedre ut under Uenigheter.

Men den Sivert! Nu og da fandt han et Rypereir i Skogen, engang talte han om et Musbol og gjorde sig interessant, en anden Gang om en menneskestor Ørret i Elven; men det var det klare Paafund av ham, han var ikke fri for at gjøre sort til hvitt, Sivert, men var ellers en bra Kar. Da Katta fik Smaa var det han som bragte hende Mælken, da hun fræste for stærkt til Eleseus, og Sivert blev ikke træt av at staa og se ned i denne urolige Kasse, dette Hjem som aulet av Labber.

Og end Hønerne da som han daglig observerte, Hanen med sin Hingstebringe og sin Pragt, Hønerne som gik der og smaasnakket og plukket Sand eller pludselig skrek uhyre beskadiget efter Værpingen.

Der var nu Storvæderen. Lille Sivert var blit meget belæst i Sammenligning med før, men han kunde ikke si om Væderen at Gud, for en romersk Næse han har! Det kunde han ikke si. Men Sivert kunde det som bedre var: han kjendte Væderen fra Lam og skjønte den og var ett med den, en Slægtning, Medskapning. Engang hadde et mystisk Urindtryk flakket gjennem hans Sanser, det var en Stund han aldrig glemte: Væderen gik og aat paa Marken, pludselig slog den Hodet op og tygget ikke mere, stod bare og saa. Sivert saa uvilkaarlig i samme Retning — nei, intet mærkelig. Men da kjendte Sivert selv noget mærkelig indvendig: Det er mest som han staar og ser i Edens Have! tænkte han.

Der var Kjyrene som Børnene hadde et Par hver av, store, seilende Dyr saa godmodige og venne at de naarsomhelst kunde indhentes og klappes av de smaa Menneskebørn. Der var Grisen, hvit og pertentlig med sin Person naar den fik godt Stel, lyttende til alle Lyde, en Komiker saa matgal, kitlen og skvætten som en Pike. Og der var Bukken — det var altid en Gammelbuk paa Sellanraa, naar den ene lot Livet tok en anden Plassen. Men noget saa bukkeagtig i Ansigtet som en Buk! Akkurat nu om Dagen hadde han mange Gjeiter at passe paa, men iblandt blev han lei og kjei av hele sit Selskap og la sig ned, grundende og langskjægget, en Fader Abraham. Nei bedst som det var knælet han op igjen og lakket efter Gjeiterne. Han efterlot sig en Vaag av ram Lugt i sin Vei.

Det daglige Liv paa Gaarden gaar sin Gang. Naar en sjælden Vandrer som skal over Fjældet kommer forbi og spør: Og Dokker baler bare bra? da svarer Isak og svarer Inger: Ja du skal ha Tak som spør!

Isak arbeider og arbeider, han raadfører sig med Almanaken til al sin Gjærning, passer paa Maaneskiftene, retter sig efter Veirvarslene, arbeider. Han har faat istand saapas til Vei nedover Marken at han kan komme til Bygden med Hest og Kjærre, men oftest bærer han heller Bører selv og da bærer han Gjeitost eller Skind og Bark og Næver og Smør og Æg, altsammen Varer som han sælger og faar andre Varer i Stedet for. Nei han kjører ikke ofte om Sommeren blandt andet fordi Veien fra Breidablik og nedover er saa

ustelt. Han har bedt Brede Olsen om at hjælpe til med Veien han ogsaa, og Brede har lovet det, men aldrig holdt Ord. Saa vil ikke Isak tigge om det mere. Saa bærer han heller Bører paa sin Ryg. Og Inger hun sier da: Jeg forstaar ikke hvorledesen du er, du staar ut med alt! Ja han stod ut med alt. Han hadde nogen Støvler saa æventyrlig tykke og tunge, saa beslaat med Jærn under Saalerne, endog Stropperne hadde han sat paa med Klinknagler — allerede det at en Enkeltmand kunde gaa i slike Støvler var mærkelig.

Paa en av sine Turer til Bygden støter han paa flere Arbeidslag paa Myrene, de murer Stenkar og sætter Telegrafstolper op. Det er tildels Folk fra Bygden, Brede Olsen er ogsaa med skjønt han har nedsat sig her i Marken og skulde drive Jordbruk. At han har Tid! tænker vel Isak.

Opsynsmanden spør Isak om han vil sælge Telegrafstolper. Nei. Ikke naar han faar god Betaling? Nei. Aa Isak var blit litegran rappere, han kunde bedre si ifra. Om han nu solgte Stolper saa fik han bare litt mere Penger, nogen flere Daler, men han hadde ingen Skog, hvad var Fordelen ved det? Selve Ingeniøren kommer til og gjentar Begjæringen, men Isak avslaar. — Vi har Stolper nok, sier Ingeniøren, men det vilde være letvindtere at ta dem i din Skog og spare den lange Transport. — Jeg har forlite Stok og Tømmer selv, sier Isak, jeg skulde faa mig op en liten Sag og sage noget, jeg har ikke Laave, jeg har ikke Huser.

Nu blander Brede Olsen sig i det og sier: Var du

som jeg saa solgte du Stolperne, Isak. — Isak den meget langmodige blev sandelig litt stærk i Øinene til Brede og svarte: Ja det tror jeg nok. — Jaja? spurte Brede. — Men jeg er ikke som du, sa Isak.

Nogen av Arbeiderne kniste litt over dette Svar.

Javel, Isak hadde en særlig Grund til at vise sin Nabo litt tilbake, han hadde just nu idag set tre Sauer i Breidabliks Mark og den ene kjendte Isak igjen, den med de flate Ører som Oline hadde tusket bort. Lat han Brede ha Sauen, tænkte han da han gik sin Vei, lat han Brede og Konen hans bli rik paa Sau!

Og Sagen hadde han ogsaa i Tanker til enhver Tid, det var rigtig nok, ja han hadde alt paa siste Vinterføre kjørt hjem selve det store Cirkelblad og det nødvendige Beslag som Handelsmanden hadde skaffet ham fra Trondhjem. Nu laa disse Maskindeler i hans Skjaa, overtrukket med Linolje for ikke at ruste. Nogen av Stokkene til Spærreværket hadde han ogsaa kjørt frem, han kunde begynde at reise Huset naarsomhelst, men han utsatte det. Han forstod det ikke, var han begyndt at slites, at ta av? Det vilde intet Under være for andre, men ham selv var det dypt utrolig. Var han blit svimmel? Han hadde ikke kviet sig for et Arbeide før, men han maatte være blit litt anderledes siden han bygget Kværnhuset over en like saa stor Foss. Han kunde faa Hjælp fra Bygden, men han vilde prøve det igjen, gaa i Gang en av Dagene, Inger fik gi ham en Haandsrækning.

Han ordet det til Inger: Hm. Nei dersom at du hadde faat Tid og Stunder en Dag til at gi mig en Haand paa den Sagen! — Inger tænkte paa det: Ja dersom at det høver saa for mig. Naa, saa skal du bygge Sag? — Det er min Agt og Mening ja. Jeg har nu grundet hende ut i Hodet. — Er hun værre end som Kværnhuset? — Meget værre, ti Ganger værre, skrytte han. Kjære velsigne dig, her skal altsammen høve til den mindste ørpitterlille Strek, og Cirkelbladet det skal gaa i Midten. — Dersom at du bare klarer det! sa Inger i sin Tankeløshet. — Isak tok sig nær av disse Ord og svarte: Det faar nu staa sin Prøve. — Kan du ikke faa nogen kyndig Mand til at hjælpe dig? spurte hun. — Nei. — Jaja saa klarer du det ikke, sa hun og fremturet.

Isak løftet sagte sin Haand op til Haaret, det var som en Bjørn løftet Labben. — Det var nu just det jeg var rædd for: at jeg ikke skulde klare det, sa han, derfor saa vilde jeg faa en Haand hos dig som forstaar det, sa han. — Javisst, der traf jo Bjørnen, men det blev ikke til nogen Seir, Inger kastet med Nakken og slog sig vrang og nægtet at være med paa Sagen. — Naa, sa Isak. — Ja skal jeg kanske staa vaat i Elven og bli helseløs? Og hvem vil du ha til at sy paa Maskinen og passe Dyrene og gaa i Husholdningen og alt ihop? — Neinei, sa Isak.

Aa men det var jo bare de fire Hjørnestolper og de to Midtstolper paa begge Langvægger han vilde hat Hjælp

til, ikke mere! Var Inger inderst inde blit saa konstig under sit lange Byliv?

Saken var at Inger hadde forandret sig meget og tænkte ikke længer saa stadig paa deres fælles Bedste som paa sig selv. Hun hadde tat Karder og Rok og Vævstol i Bruk, men hun veivet langt heller paa Symaskine, og da Smeden hadde smidd et Pressejærn til hende var hun fuldt rustet til at optræde faglært i Søm. Det var hendes Profession. Til at begynde med sydde hun et Par Kjoler til lille Leopoldine, Isak syntes de var pene og roste dem kanske litt for meget, Inger antydet at det var ingenting imot det hun kunde. — Men de er for korte, sa Isak. — Vi brukte dem saaledesen i Byen, svarte Inger, saa det forstaar ikke du dig paa. — Isak hadde altsaa gaat for vidt og stillet derfor i Utsigt et Tøi av noget Slag til hende selv, til Inger selv. — Et Kaapetøi? spurte Inger. — Ja eller hvad du vil. — Inger samtykket i at faa et Kaapetøi og beskrev hvorledes det skulde være.

Men da hun hadde sydd Kaapen maatte hun ha nogen at vise den frem til og hun fulgte derfor med Smaagutterne ned i Bygden da de skulde lægges ind paa Skolen. Og denne Reise blev ikke gjort helt i Faanytte, den satte Spor.

Først saa kom de forbi Breidablik, og Konen paa Breidablik og hendes Børn kom ut og saa paa de Reisende. Der sat Inger og begge Smaagutterne og kjørte som Herrefolk, og Smaagutterne de skulde likefrem paa Skole og Inger hun sat i Kaape. Det gik en Orm gjennem

Konen paa Breidablik ved dette Syn, Kaapen kunde hun undvære, hun var Gudskelov ikke naragtig; men hun hadde selv Børn, store Piken Barbro, Helge, den næstældste, og Kathrine, alle skolepligtige. Naturligvis hadde de to ældste alt været paa Skole nede i Bygden, men da Familjen flyttet op i Myrene, op til dette avsides Breidablik, maatte Børnene bli Hedninger igjen.

Har du Mat med til Gutterne dine? spurte Konen. — Ja Mat? Ser du ikke denne Kisten? Det er Reisekisten min som jeg hadde med hjem, den er fuld av Mat. — Hvad har du med? — Hvad jeg har med? Jeg har Flæsk og Kjøt til Kokemat og Smør og Brød og Ost til Tørmat. — Ja det er storveies med dokker opi Marken! sa Konen, og hendes stakkars blekkindede Børn hørte baade med Øine og Ører om al den gode Mat. Hvor du skal faa Hus for dem? spurte hun. — Hos Smeden. — Naa, sa Konen. Ja mine skal nu ogsaa paa Skolen igjen, de skal bo hos Lensmanden. — Naa, sa Inger. — Ja eller hos Doktoren eller Præsten. Det er nu saa at han Brede han er saa kjendt med alle de Store. — Da rettet Inger paa Kaapen og fik nogen sorte Silkefrynser fordelagtig frem. — Hvor har du faat Kaapen? spør Konen, har du hat hende med dig? — Jeg har sydd hende selv. — Ja det er som jeg sier, dokker er sprængt av Middel og Magt opi Marken!

Da Inger kjørte videre kjendte hun sig hofmodig og glad, og da hun kom frem til Bygden viste hun sig kanske litt for stor paa det, ialfald tok Lensmand Heyerdahls Frue Forargelse av at hun fremstod i Kaape: Ko-

nen paa Sellanraa glemte hvem hun var, glemte hvor hun kom fra efter seks Aars Fravær! Aa men Inger fik ialfald vist frem sin Kaape, og hverken Handelsmandens Kone eller Smedens Kone eller Skolelærerens Kone hadde noget imot en slik Kaape til sig selv, men de vilde se Tiden an.

Det gik ikke saa lang Tid før Inger begyndte at faa Søkning. Nogen Koner kom fra andre Siden av Fjældet av Nysgjærrighet, Oline hadde vel mot sin Vilje kommet til at nævne hende til en og anden, de som kom bragte da med sig meget Nyt fra Ingers Hjembygd, til Gjengjæld blev de trakteret og fik se paa Symaskinen. Unge Piker kom to og to op fra Sjøsiden, fra Bygden, og raadførte sig med Inger: det var Høsten, de hadde sparet sammen til et nyt Plagg og nu var det at Inger kunde si dem Moten ute i Verden og nu og da klippe Tøiet. Inger levet op ved disse Besøk, blomstret, hun var snil og hjælpsom og dertil dygtig i sit Fag saa hun kunde klippe utenad; iblandt sydde hun ogsaa lange Sømmer paa Maskinen for ingenting og gav de unge Piker Tøiet tilbake med de himmelsk spøkefulde Ord: Saa, nu kan du sy i Knapperne selv!

Senere paa Høsten fik Inger Bud om at komme ned til Bygden og sy for de Store. Det kunde hun ikke, hun hadde Folk og Dyr og hjemlige Gjøremaal, og hun hadde ikke Tjenestepike. Hvad hadde hun ikke? Tjenestepike!

Hun sa til Isak: Dersom at jeg hadde nogen Hjælp saa kunde jeg sy mere stadig. — Det forstod ikke Isak:

Hjælp? — Ja Hjælp i Huset, en Tjenestepike. — Da gik det vel rundt for Isak, for han lo litt i Jærnskjægget og tok det for Spas: Ja vi skulde hat Tjenestepike! sa han. — Det har alle Husmødre i Byen, sa Inger. — Naa, sa Isak.

Se, han var kanske ikke videre blid eller glad, ikke oplagt nei, for nu var han begyndt at reise Sagbruket og det hadde ikke gaat fort, han kunde ikke holde Stolpen med en Haand, styre Vatret med den andre og samtidig fæste Skraabandene. Men nu siden Smaagutterne kom hjem fra Skolen igjen gik det bedre, de velsignede Gutterne var til stor Nytte, især var Sivert en mærkelig dygtig Fyr til at slaa i Spiker, men Eleseus var bedst til at lodde med Snor. Efter en Ukes Tid hadde Isak og Gutterne virkelig faat reist Stolperne og fæstet dem forsvarlig med Skraaband digre som Bjælker. Et stort Arbeide var gjort.

Det gik — altsammen gik. Men Isak begyndte at være træt om Kvældene, hvad det nu kom av. Det var ikke bare at bygge Sag og dermed Punktum, alt andet skulde ogsaa gjøres. Høiet var i Hus, men Kornet stod og matet sig, nu skulde det snart skjæres og staures, Poteten skulde ogsaa snart op. Men Isak hadde utmærket Hjælp i Smaagutterne. Han takket dem ikke, det hørte sig ikke til blandt Folk som han og hans, men han var uhyre tilfreds med dem. En sjælden Gang satte de sig et Øieblik midt i Økten og talte sammen, Farn kunde da næsten for Alvor raadføre sig med Gutterne sine om hvad de skulde ta fat paa først og hvad sist. Dette

var Smaagutternes stolte Stunder og de lærte at tænke sig vel om før de talte for ikke at faa Uret. — Det var nu galt skulde vi ikke faa Sagen under Tak til Høstvæten kommer, sa Farn.

Bare Inger hadde været som i gamle Dager! Men Inger var vel desværre ikke saa stærkhelset længer som før, som vente kunde være efter den lange Indespærring. At hendes Sind hadde skiftet var en Sak for sig, aa hun var blit saa lite omtænksom, likesom mere grund, letsindig. Hun sa om Barnet hun dræpte: Jeg var et godt Kreatur, vi kunde ha faat hende sydd i Munden, saa hadde jeg ikke hat fornøden at strøipe hende! — Og aldrig saa gik hun til en liten Grav borti Skogen hvor hun engang hadde klappet Jorden til med Hænderne og sat et Kors.

Men Inger var intet Umenneske, hun vedblev at ha stor Omhu for sine andre Børn, skiftet paa dem, sydde til dem, kunde sitte oppe utover Natten for at stoppe et Plagg til dem. Det var hendes Drøm at de skulde bli til meget.

Saa kom Kornet paa Staur, saa blev Poteten tat op. Saa kom Vinteren. Neivel, saa kom ikke Sagen under Tak i Høst, men det fik ikke hjælpe, det galdt ikke Livet. Til Sommeren kom Tid og Raad.

XIII

Og om Vinteren var det da det sædvanlige Arbeide med Vedkjøring og Istandsætting av Værktøi og Kjøredoninger, og Inger stelte Huset og sydde. Smaagutterne var atter nede i Bygden paa lang Skole. De hadde alt i flere Vintrer hat et Par Ski tilsammen, det klarte de sig godt med saalænge de var hjemme: saa stod den ene og biet mens den andre rændte sit Rænd, eller den ene stod bakpaa hos den andre. Aa det klarte de sig godt med, de visste ikke om det som gildere var, de var uskyldige. Men nede i Bygden var Forholdene større, Skolen vrimlet av Ski, det viste sig at endog Børnene paa Breidablik hadde hver sit Par. Det blev til det at Isak maatte faa gjort et nyt Par Ski til Eleseus, saa beholdt Sivert det gamle Par alene.

Isak gjorde mere, han fik Smaagutterne opklædt og gav dem uforgjængelige Støvler. Men da det var gjort gik Isak til Handelsmanden og bestilte en Ring. — En Ring? spurte Handelsmanden. — En Fingerring. Jeg er blit saa hoffærdig at jeg vil gi Konen min en Fingerring. — Skal det være en Sølvring eller en Guldring eller bare en Messingring som har hængt i Guldrøken?

— Det skal være en Sølvring. — Handelsmanden tænkte længe paa det: Naar du skulde fare med det, Isak, og dersom at du vil forære Konen din en Ring som hun kan være bekjendt med — saa lat det være en Guldring. — Hvad! sa Isak høit. Men han hadde visst inderst inde selv tænkt paa en Guldring.

De talte det over paa alle Leier og blev enige om et Slags Maal paa Ringen, Isak grundet svært og rystet paa Hodet og syntes det var et stivt Stykke, men Handelsmanden vilde ikke skrive efter noget andet end en Guldring. Da Isak gik hjemover var han i Grunden glad over sin Beslutning, men samtidig forfærdedes han over de Utgifter som Forelskelse kunde føre til.

Det var en jævn Snevinter og da det ut paa Nyaaret blev godt Føre begyndte Folk fra Bygden at kjøre Telegrafstolper opover Myrene og læsse dem av med visse Mellemrum. De kjørte med mange Hester og kom forbi Breidablik, kom forbi Sellanraa Gaard — saa møtte andre Hester med Stolper fra hin Siden av Fjældet, og hele Linjen var komplet.

Slik gik Livet Dag for Dag, uten store Hændelser. Hvad skulde hænde? Om Vaaren begyndte Arbeidet med at sætte Telegrafstolperne op, Brede Olsen var atter med skjønt han skulde ha Vaaronn at gjøre paa sin Gaard. At han har Tid! tænkte vel Isak igjen.

Isak selv hadde knapt Stunder til at spise og sove, det var bare saavidt han fik Onnen gjort i ret Tid, hans Jorde var nu blit noksaa stort.

Men saa, mellem Onnerne, fik han Sagen under Tak

og kunde begynde at sætte ind Maskineriet. Se, det var intet Vidunder av fint Træværk han hadde frembragt, men det var jotunstærkt og stod der og gjorde Nytte, Sagen gik, Sagen skar; Isak hadde brukt Øinene naar han var paa Sagen nede i Bygden og tat godt efter. Det var et hjærtelig lite Sagbruk han hadde opført, men han var tilfreds med det, han hugget ind Aarstal over Døren og satte sit Bumærke.

Og i Sommer hændte nu allikevel noget mere end almindelig paa Sellanraa.

Telegrafarbeiderne var nu kommet saa høit op i Marken at de forreste Lag stak frem til Gaarden en Kvæld og bad om Hus. De fik ligge i Løen. Efterhvert som Dagene gik kom de andre Lag efter, de fik alle Tak over Hodet paa Sellanraa, Arbeidet skred forbi Gaarden, men Folkene vedblev at komme tilbake til Løen og ligge. En Lørdags Kvæld kom Ingeniøren og skulde utrede Lønning.

Da Eleseus saa Ingeniøren fik han Hjærteklap og snikte sig paa Dør for ikke at bli spurt om Farveblyanten. Aa for en ond Stund, og ikke kom Sivert ut saa han kunde faa litt Støtte! Eleseus glidde som en blek Aand forbi Husnoverne, han fik endelig fat i Morn og budsendte Sivert. Det var ikke anden Raad.

Sivert tok Saken mindre tungt, han hadde heller ikke den store Skyld at bære paa. Brødrene satte sig godt avsides og Eleseus sa: Dersom at du vilde ta det paa dig! — Jeg? sa Sivert. — For du er saa meget mindre, han vilde ikke gjøre dig noget. — Sivert tænkte paa

det og saa at Brorn var i Nød, det smigret ham ogsaa at Eleseus trængte til ham. — Jeg kunde kanske gi dig en Haands Hjælp, sa han voksent. — Du maatte ha villet! utbrøt Eleseus og gav simpelthen sin Bror den Stubb som var igjen av Farveblyanten. Du skal ha han til eiendes! sa han.

De skulde gaa ind igjen i Fællesskap, men Eleseus hadde noget at gjøre ved Sagen, sa han, eller rettere at si ved Kværnen, sa han, noget han skulde se efter, det vilde ta Tid, han blev næppe færdig paa en god Stund. Sivert gik ind alene.

Der sat Ingeniøren og lønnet med Sedler og Sølvpenger, og da han hadde lønnet ifra sig fik han Mælk at drikke av Mugge og Glas hos Inger og han var taknemmelig derfor. Saa talte han med lille Leopoldine og da han saa Tegningerne paa Vægstokkene spurte han straks hvem som var Mester for dem, er det du? spurte han Sivert. Ingeniøren skulde vel gjøre sig litt til av Taknemmelighet for Gjæstfriheten, han glædet Morn ved at rose Tegningerne, Inger paa sin Side gav god Forklaring: Gutterne hendes hadde været to om Tegningerne, begge Brødrene. De hadde ikke hat Papir før hun kom hjem og ordnet med det, saa hadde de krotet ut Væggene. Men hun hadde ikke Hjærte til at vaske det av. — Lat det staa, sa Ingeniøren. Papir? sa han og la en Mængde store Ark op: Der, tegn væk til jeg kommer igjen næste Gang! Hvorledes er det med Blyanter? — Sivert fremtraadte simpelthen med Blyantstubben og viste at den var liten. Han fik en ny, en

uopskaaren Farveblyant: Tegn væk! Men gjør heller Hesten rød og Bukken blaa. Ikke sandt, du har ikke set blaa Hester?

Saa reiste Ingeniøren.

Samme Kvæld kom en Mand op fra Bygden med en Skræppe, han leverte ut nogen Flasker til Arbeiderne og gik igjen. Men efter at han var gaat blev det ikke længer saa stille paa Sellanraa, Trækspillet tonet, det blev talt høit og sunget og saa smaat danset paa Tunet. En av Arbeiderne vilde ha Inger med til en Sving, og Inger — hvem forstod sig paa hende, hun lo en liten Latter og danset sandelig med nogen Ganger rundt. Da det var gjort vilde flere ha hende med og hun kom til at danse noksaa meget.

Hvem forstod sig paa Inger! Hun danset kanske nu sin første salige Dans i Livet, hun var efterstræbt, hidsig forfulgt av tredive Mand, hun var alene, den eneste at vælge imellem, ingen stak hende ut. Og hvor de brotstærke Telegrafkarer løftet hende! Hvorfor ikke danse? Eleseus og Sivert sov alt som Stokker i Kammerset midt i Sjauen paa Gaarden og lille Leopoldine hun var oppe og stod og saa forundret paa Morns Spring.

Isak hadde under dette været ute paa Jordet hele Tiden efter Kvældsmaten og da han kom hjem for at lægge sig blev han bydd av en Flaske og drak ogsaa litt. Han satte sig og saa paa Dansen med Leopoldine paa Fanget. Der faar du svinget dig! sa han godslig til Inger, der faar du sandelig Føtter! sa han.

Men om en Stund sluttet Musikanten sit Spil og Dan-

sen var forbi. Arbeiderne gjorde sig nu rede til at drage ned i Bygden for Resten av Natten og for hele Morgendagen og ikke komme igjen før Mandag Morgen. Snart laa Sellanraa igjen stille, et Par ældre Mænd blev tilbake og gik til Ro i Løen.

Isak saa sig om efter Inger til at gaa ind og lægge Leopoldine, men da han ikke saa hende bar han selv Barnet ind og la det. Han gik ogsaa selv tilsengs.

Ut paa Natten vaknet han og Inger var ikke inde. Er hun i Fjøset? tænkte han og stod op og gik i Fjøset. Inger? spurte han. Intet Svar. Kjyrene snudde Hoderne og saa paa ham, alt var Ro. Av gammel Vane talte han Buskapen, talte han Smaafæet, den ene Lamsauen var saa lei til at ligge ute — nu var den ute igjen. Inger? spurte han. Intet Svar nu heller. Hun er nu vel aldrig blit med helt ned i Bygden? tænkte han.

Sommernatten var lys og lun, Isak sat en Stund paa Dørhellen, saa reiste han sig og gav sig ind i Skogen for at lete efter Lamsauen. Han fandt Inger. Inger her? Inger og en til. De sat i Lyngen, hun lot hans Skyggelue danse paa sin Pekefinger, de talte sammen, hun var vel efterstræbt igjen.

Isak rugget sagtelig bortover til dem, Inger vendte sig og saa ham, hun blev som en Klut, seg fremover med Brystet, slap Luen, blev til ingenting. — Hm. Vet du at Lamsauen er borte igjen? sa Isak. Men det vet nok ikke du! sa han.

Den unge Telegrafarbeider samlet Luen sin op og begyndte at gaa sidelængs bort: Jeg faar vel gi mig

efter de andre, sa han, ja Godnat, sa han og gik. Ingen svarte.

Naa, du sitter her! sa Isak. Skal du sitte her?

Han begyndte at gaa hjemover. Inger kom sig paa Knærne, kom sig paa Føtterne og gik efter, saaledes gik de, Manden først, Konen bakefter, Tandem. De kom hjem.

Inger hadde vel faat Tid paa sig, aa hun reddet sig: Det var netop Lamsauen som jeg skulde gaa og lete efter, sa hun, jeg saa at hun var borte. Saa kom den Karn, han hjalp mig at lete. Vi hadde næsten ikke sittet nogen Stund da du kom. Hvor skal du hen nu?

Jeg? Jeg faar vel se efter Dyret.

Nei nu skal du lægge dig. Og dersom at nogen skal lete mere saa skal jeg gjøre det. Du skal bare lægge dig, du kan trænge det. Men forresten saa kan Sauen ligge ute, det har hun gjort før.

Ja og bli opætt av Rovdyr! sa Isak og gik.

Nei du skal ikke vør! ropte hun og indhentet ham. Du trænger at hvile. Jeg skal gaa.

Isak lot sig overtale. Og han vilde heller ikke høre paa at Inger skulde lete mere efter Sauen. De gik ind begge.

Inger saa med en Gang efter Børnene, var i Kammerset og saa til Gutterne, optraadte som om hun hadde været ute i det lovligste Ærend, ja det var ikke frit for at hun gjorde sig litt velbehagelig til Isak, som om hun ventet en Kjærlighet værre end nogensinde i Kvæld — for nu hadde han jo faat fuld Forklaring. Men Tak,

Isak var ikke saa let i Vendingen, han hadde helst set at hun hadde været forunderlig sørgmodig og ikke hadde visst av sig selv for Anger. Det hadde han helst set. Hvad forslog det lille hun sank sammen i Skogen, det stakkars lille hun blev ilde ved da han kom paa hende — hvad forslog det naar det gik saa fort over!

Han var ingenlunde blid Dagen efter heller som var en Søndag, men vandret ute og saa paa Sagen og saa paa Kværnen og saa over Jordet i Selskap med Børnene eller alene. Da Inger engang prøvet at slutte sig til gik Isak sin Vei: Jeg skal opover Elven og se paa noget, sa han. Et eller andet naget ham vel, men han bar det i Stilhet og tordnet ikke. Aa Isak var noget stort, for Eksempel Israel, forjættet og snytt, men noksaa troende.

Om Mandagen var Stemningen alt lettere og eftersom Dagene gik begyndte Indtrykket fra den forargelige Lørdags Nat at utviskes. Tiden gjør saa meget istand igjen, med Spyt og Rusk, Søvn og Mat grør den alle Saar. Isak var ikke værst faren, han hadde ikke engang Visshet om at han var forurettet, han hadde desuten meget andet at tænke paa, retnu skulde Slaatten begynde. Og til syvende og sist var Telegrafen snart færdig nu, saa vilde det vel bli Fred igjen paa Gaarden. En bred og lys Kongsvei gik igjennem Løvskogen, det stod Stolper med Streng paa helt op tilfjælds.

Ved næste Lørdagslønning, som var den siste, laget Isak det saa at han var hjemmefra, han vilde det selv. Han gik ned i Bygden med Ost og Smør og kom hjem

igjen Nat til Mandag. Arbeiderne hadde da allesammen forlatt Løen, næsten allesammen, siste Mand vagget ut av Gaarden med Sæk paa Ryggen, næsten siste Mand. At det endda ikke var helt trygt skjønte Isak paa en Bomme som stod igjen i Løen; hvor Eiermanden var visste han ikke, vilde han ikke vite, men en Skyggelue laa ovenpaa Bommen som et forargerlig Bevis igjen.

Isak slængte Bommen ut paa Tunet og slængte Luen efter ut paa Tunet og lukket Løen. Saa gik han ind i Stalden og kikket ut gjennem Ruten. Lat Bommen staa der, tænker han vel, og lat Luen ligge der, det er det samme hvem som eier den, han er en Skitt og jeg vører ham ikke, tænker han vel. Men naar han nu kommer efter Bommen saa skal jo Isak gaa ut og ta ham litt i Armen og gjøre den blaa. Og hvad en Veivising ut fra Tunet angaar saa skal han faa den ogsaa!

Dermed forlot Isak Ruten i Stalden og gik ind i Fjøset og kikket derfra og hadde ingen Ro. Bommen var surret med Snøre, Stakkaren hadde ikke engang Laas for den og Snøret var løsnet — hadde Isak tat for haardhændt i Bommen? Hvorledes det nu kom, men han var ikke længer sikker paa om han hadde handlet ret. Han hadde netop nu paa Turen ned i Bygden set sin nye Harv, en Nybrotharv som han hadde bestilt, aa en makeløs Maskine, et Helgenbillede, ja og den var det som nu var kommet. Saa var det om det fulgte Velsignelse med den. Den høiere Magt som ledet Menneskenes Skridt stod kanske nu og saa paa ham om han fortjente Velsignelse eller ikke, Isak var altid optat av

de høiere Magter, ja han hadde set Gud med sine egne Øine en Høstnat i Skogen, han var nærmest mærkelig at se.

Isak gik ut paa Tunet og stod over Bommen. Endda betænkte han sig, ja han skubbet Hatten paasnei og klødde sig i Hodet og kom til at se forsoren og flot ut, kom til at se ut som en Spanier. Men saa maa han vel ha tænkt som saa: Nei her staar jeg og er langtfra noget prægtig Menneske og ypperlig Menneske, jeg er en Hund! Saa surret han Snøret fast om Bommen, tok op Luen og bar altsammen ind i Løen igjen. Der var det gjort.

Da han gik ut av Løen og nedover til Kværnen, bort fra Tunet, bort fra alt, stod ikke Inger i Stuevinduet. Neivel, lat hende staa hvor hun vil, forresten laa hun vel i Sengen, hvor ellers skulde hun være? Men i gamle Dager, i de første uskyldige Aar her paa Nyrydningen, da hadde ikke Inger Ro, men var oppe og biet paa ham naar han var ventendes hjem fra Bygden. Det var blit anderledes nu, anderledes med alt. Som da han gav hende Ringen — kunde noget ha været mere mislykket? Isak hadde været overdaadig beskeden og saa langtfra kaldt den en Guldring: Det er ikke noget videre, men du kan nu sætte han paa Fingeren og prøve han! — Er det Guld? spurte hun. — Ja, men han er ikke stor, sa han. — Jo! var det Meningen at hun skulde svare nu, men hun svarte: Neinei, saa stor netop, men. — Du kan nu ha han som et andet Græsstraa, sa han tilslut motløs.

Men Inger var jo taknemmelig for Ringen og hadde den paa høire Haand og glimret med den naar hun sydde; nu og da fik Pikerne fra Bygden prøve den og sitte med den en Stund paa Fingeren naar de var hos hende i Raadslagning. Forstod da ikke Isak at hun var uhyre stolt av Ringen! ...

Men det var ødslig at sitte her i Kværnen og høre paa Fossen den lange Nat, Isak hadde intet galt gjort og trængte ikke at skjule sig. Saa gik han ut av Kværnen, opover Jordet, hjem, ind i Stuen —

Og nu blev Isak flat, sandelig, glad og flat. Brede Olsen sat der, Naboen, ingen anden, han sat og fik Kaffe. Jo Inger var oppe, de to sat der bare og pratet og drak Kaffe. Der er han Isak! sa Inger i en hyggelig Tone og reiste sig og skjænket i en Kop til ham ogsaa. Godkvæld! sa Brede og var like saa hyggelig.

Isak mærket godt at Brede hadde været med og turet Avskedslag med Telegrafarbeiderne, han var noksaa forvaket, men det gjorde ikke noget, han var leende og venlig. Naturligvis brautet han litt: I Grunden hadde han ikke hat Tid til dette Telegrafarbeidet, han hadde Gaarden; men han hadde ikke kunnet si Nei, Ingeniøren hadde været saa efter ham. Og saa hadde det jo ogsaa ført til at Brede maatte overta Inspektørstillingen over Linjen. Det var ikke for Betalingens Skyld, Brede kunde tjene mange Ganger mere nede i Bygden, men han hadde ikke villet være tvær. Saa hadde han faat en liten blank Maskine paa Væggen, det var noksaa trøisomt, næsten en Telegraf.

Isak kunde med sin bedste Vilje ikke bære Nag til denne Smaaskryter og Lathans, dertil blev han formeget lettet ved at finde sin Nabo her i Kvæld istedet for en Fremmed. Isak hadde Bondens Likevægt, hans faa Følelser, hans Stabilitet, Træghet, han jattet med Brede og nikket til hans Overfladiskhet. Har du ikke en Kop Kaffe til aat han Brede? spurte han Inger. Og Inger skjænkte.

Inger fortalte forresten om Ingeniøren, det var en makeløst saa snil Mand, han hadde set paa Smaagutterne sine Tegninger og Skrift og nu vilde han ta Eleseus til sig, sa han. — Ta han til sig? spurte Isak. — Ta han til Byen. Han vilde ha han til at skrive for sig, ha han til Kontorist paa Kontoret, saa meget syntes han om Tegningerne og Skriften hans. — Naa, sa Isak. — Ja hvad du mener? Han vilde konfirmere han og. Jeg syntes det var store Ting. — Det syntes jeg og! sa Brede. Og saa meget kjender jeg Ingeniøren at naar den Mand sier en slik Ting saa mener han det. — Vi har ikke nogen Eleseus at undvære her paa Rydningen, sa Isak.

Det blev litt stille og kjedelig efter disse Ord. Naturligvis var ikke Isak en Mand at tale med. — Naar nu Gutten selv vil frem! sa Inger tilslut, og naar han har Geni for at bli Folk! sa hun. — Stille igjen. Men nu sa Brede leende: Ingeniøren maatte saavisst ha villet ta til sig en av mine! Jeg har nok av dem. Men den ældste er ho Barbro og hun er Pike. — Jaja ho Barbro er vel bra nok, mente Inger for at være høflig. — Ja det

mankerer ikke, sa Brede ogsaa, ho Barbro er dygtig og for sig, hun skal nu til Lensmanden og være. — Skal hun til Lensmanden? — Mener du ikke jeg maatte love det! Lensmandsfruen var saa efter mig om det. —

Det lidde nu langt paa Morgningen og Brede laget sig til at gaa. — Jeg har en Bomme og en Lue igjen i Løen dokkers, sa han. Hvis at ikke Karerne har tat med sig altsammen, sa han og spøkte.

XIV

Og Tiden gik.

Jo naturligvis kom Eleseus til Byen, Inger satte det igjennem. Han var der først et Aars Tid, saa blev han konfirmeret, siden sat han fast paa Ingeniørens Kontor og blev dygtigere og dygtigere til at skrive. Aa, det var nogen Brever han sendte hjem, stundom med sort og rødt Blæk, rene Skilderier. Og det var et Sprog i dem, en Tale! Nu og da bad han om Penger, bad om Støtte, han maatte ha til Lommeur og Kjæde saa han ikke forsov sig om Morgningen og kom forsent paa Kontoret; han maatte ha til Pipe og Tobak som andre unge Byens Kontorister; til noget han kaldte Lommepenger; til noget han kaldte Aftenskole, hvor han lærte Tegning og Gymnastik og andre nødvendige Fag i hans Stand og Stilling. Eleseus var alt i alt ingen billig Mand at ha i Post i Byen.

Lommepenger, spurte Isak, er det Penger at ha i Lommen? — Det maa vel saa være, mente Inger, det er vel for ikke at være snoft fri. Og det er nu heller ikke saa meget en Daler nu og da. — Akkurat, en Daler nu og en Daler da, svarte Isak arg. Men han var arg fordi han

savnet Eleseus og vilde ha ham hjemme. Men det blir mange Dalere, sa han. Jeg staar ikke ut med det, du skal skrive at han faar ikke mere. — Naa, jaja, sa Inger fornærmet. — Han Sivert, hvad faar han til Lommepenger? spurte Isak. — Inger svarte: Du har ikke været i en By og skjønner det ikke, han Sivert trænger ikke Lommepenger. Men saa forresten saa blir det ikke Synd i han Sivert naar han Morbror Sivert dør. — Det vet du ikke. — Jo det vet jeg. —

Og det var paa en Maate rigtig, Morbror Sivert hadde utlatt sig med at lille Sivert skulde arve ham. Morbror Sivert hadde hørt sig forarget paa Eleseus sin Gromhet og Storhet i Byen og han hadde nikket og bitt Munden sammen at en Søstersøn som hette efter ham — efter Morbror Sivert — skulde ingenlunde forsmægte! Men hvad eiet egentlig Morbror Sivert? Eiet han ved Siden av sin vanbrukte Gaard og sit Naust ogsaa den store Slump med Penger og Middel som man almindelig mente? Ingen visste det. Og dertil kom at Morbror Sivert var en egensindig Person, han forlangte at lille Sivert skulde komme og være hos ham. Det var Morbror Sivert en Honnørsak: Han vilde ta til sig lille Sivert som Ingeniøren hadde tat til sig Eleseus. Men hvorledes kunde lille Sivert komme hjemmefra? Det var ikke mulig. Han var Farns eneste Hjælp. Desuten hadde ikke Gutten selv nogen større Lyst til at være hos Morbrorn, hos den berømte Herredskasserer, han hadde prøvet det engang, men var vendt hjem igjen. Han blev konfirmeret, skjøt iveiret og vokste, fik fine Dun nedover Kin-

derne og svære Hænder med Træller i. Han arbeidet som en Kar.

Isak kunde vel aldrig ha faat op den nye Laaven uten Siverts Hjælp, men nu stod den der, med Kjørebro og Luftglugger og alt, stor som selve Prestegaardslaaven. Naturligvis var den bare et Bindingsværkshus med Bordklædning, men ekstra solid bygget med Jærnhaker i Noverne og klædt med Toms Bord, skaaret paa eget Sagbruk. Ja og her hadde lille Sivert drevet ind mere end en Spiker og løftet paa de tunge Stokker i Spærreværket saa han mest segnet. Sivert trivedes sammen med Farn og arbeidet trutt ved hans Side, han var av Farns To. Og endda var han ikke blit finere og mere utskjæmt end at han gik op i Lien og gnidde sig med litt Reinfant naar han skulde ha god Lugt paa sig til Kirke. Da begyndte sandelig lille Leopoldine at faa større Fornødenheter, som vente kunde være siden hun var Pike og eneste Datter. Nu i Sommer hadde hun ikke kunnet spise Kvældsgrøten uten med Sirup paa, nei hun vann ikke paa den. Og hun var heller ikke til noget videre i Arbeide.

Inger hadde ikke opgit Tanken om en Tjenestepike, hver Vaar hadde hun ordet om det og hver Gang var Isak umedgjørlig. Hvor meget mere kunde hun ikke ha klippet Tøi og sydd og vævet fin Væv og broderet Tøfler hvis hun hadde hat nok av Tid! Og Isak var i Grunden ikke saa umedgjørlig længer som før, men han murret endda. Ho, første Gang hadde han talt en bra lang Remse, ikke av Ret og Rimelighet, heller ikke av

Hovmod, men desværre av Svakhet, av Raseri. Men nu var det som han gav litt efter og skammet sig.

Skal jeg ha Hjælp i mit Hus saa er det nu, sa Inger. For siden saa blir Leopoldine større og kan gjøre et og andet. — Hjælp? spurte Isak, hvad skal du ha Hjælp til? — Hvad jeg skal ha Hjælp til? Har du ikke selv Hjælp? End han Sivert? —

Hvad skulde Isak svare til slik Uforstand? Saa svarte han: Jaja naar at du faar Taus saa vil vel dokker to pløie og slaa og høste Gaarden. Saa kan han Sivert og jeg fare vores Vei.

Hvorledes det nu kan være med det, svarte Inger, men nu kunde jeg faa ho Barbro til Taus, hun har skrevet hjem om det. — Hvad for en Barbro? spurte Isak, ho Barbro hans Brede? — Ja. Hun er i Bergen. — Jeg vil ikke se den Barbro hans Brede her, sa han. Hvem anden du nu faar, la han til.

Han avviste altsaa ikke enhver anden.

Se, Barbro paa Breidablik hadde ikke Isaks Tillit, hun var ustadig og overfladisk som Farn — kanske ogsaa som Morn —, var flygtig og uten Utholdenhet. Hun var ikke blit længe hos Lensmandens, bare et Aar, da hun var blit konfirmeret kom hun til Handelsmandens og var ogsaa der et Aar. Her blev hun vakt og religiøs og da det kom Frelsesarmé til Bygden gik hun ind i den og fik Rødt paa Ærmet og Gitar i Hænderne. I denne Mundering reiste hun til Bergen med Handelsmandens Jagt, det var ifjor. Nu hadde hun netop sendt sit Fotografi hjem til Breidablik, Isak hadde set det: en frem-

med Damepike med opkrøllet Haar og lang Urkjæde nedover Brystet. Forældrene var stolte av lille Barbro og viste Billedet frem til hvem som kom forbi Breidablik, det var storveies som hun hadde folket sig og blit til noget, og hun hadde ikke Rødt paa Ærmet og Gitar i Hænderne mere.

Jeg tok det med og viste det til Lensmandsfruen, hun kjendte hende ikke igjen, sa Brede. — Skal hun være i Bergen? spurte Isak mistænksom. — Hun blir i Bergen saa længe hun kan tygge Brød, svarte Brede. Dersom at hun ikke heller reiser til Kristiania, sa han. Hvad skal hun herhjemme? Hun har nu faat sig en ny Post og er Husholderske for to fine Kontorister, Ungkarer. Og det er svært til Løn hun har. — Hvormeget? spurte Isak. — Det sier hun ikke bent ut i Brevet. Men at det er noget forskrækkelig imot her i Bygden det forstaar jeg paa at hun faar Julegave og forskjellige Gaver uten at det blir trukket ifra. — Naa, sa Isak. — Ja du har ikke Bruk for hende til Taus? spurte Brede. — Jeg? spurte Isak. Det undslap ham. — Nei, hehe, jeg spurte nu bare saaledes, ho Barbro skal være der hun er. Hvad det var jeg skulde sagt: du saa ikke noget galt med Telegrafen ovenfor? — Med Telegrafen? Nei. — Aanei det er ikke meget Feil at se paa Telegrafen siden at jeg overtok han. Og saa har jeg jo min egen Maskine paa Væggen til at varsku mig dersom at noget gaar sund. Jeg faar vel opover Linjen en Dag og se hende over. Jeg har saa altfor meget at gjøre og bestyre, det er ikke for een Mand. Men

saa længe som jeg er Inspektør og har dette offentlige Hværv saa maa jeg skjøtte det saa længe som det nu varer. — Isak spurte: Ja du tænker ikke at si det ifra dig? — Det vet jeg ikke, svarte Brede, jeg er ikke bestemt med mig selv. De er efter mig at jeg skal flytte ned i Bygden igjen. — Hvem er efter dig? spurte Isak. — Alle ihop. Lensmanden han vil ha mig til Stævnevidne igjen og Doktoren han savner mig i Skyss og Prestefruen hun har mere end en Gang villet ha mig til en Haands Hjælp hvis at ikke Veien var saa lang. Hvorledes var det, Isak, fik du saa store Penger som de sa for Fjældet dit? — Ja det er ingen Løgn, svarte Isak. — Men hvad skulde han Geissler med det? Det ligger der. Det er noget forunderlig. Og nu er det gaat Aar efter Aar. — Isak hadde ofte grundet paa denne Gaate selv, han hadde talt med Lensmanden om den, hadde spurt efter Geisslers Adresse for at skrive til ham. Visst var hele Saken forunderlig. — Jeg vet ingenting, sa Isak.

Brede skjulte ikke at han hadde Interesse for denne Handel med Fjæld: De sier det er flere Fjæld end som dit opi Almenningen, sa han, det kan være store Ting i dem, vi gaar bare her som umælende Dyr og ser det ikke. Jeg har nu bestemt mig til at komme opover en Dag og undersøke det. — Naa saa forstaar du dig paa Fjæld og Stensorter? spurte Isak. — Ja jeg er ikke fri og jeg har nu smaat spurt andre. Og korsom er saa maa jeg noget finde paa, jeg kan ikke leve her av Gaarden med alle mine. Det er Tusen umulig. Det var en anden Forskjel paa dig som fik al Skogen og al den gode

Marken. Her er ikke andet end som Myr. — Myr er god Jord, sa Isak kort. Jeg har selv Myr. — Det er saa umulig at faa hende tør, svarte Brede .....

Men det var ikke umulig at faa Myren tør. Efterhvert som Isak kom nedover Veien idag støtte han paa nye Rydninger, to av dem laa nedenfor, imot Bygden, men en var høit oppe, mellem Breidablik og Sellanraa — aa det begyndte at bli arbeidet i Marken nu, i Isaks første Tid laa den øde. Og disse tre Nybyggere var utenbygds fra, det syntes at være Folk med Forstand, det første de foretok sig var ikke at laane Penger og bygge Stue, de kom et Aar og grøftet og reiste igjen, akkurat som om de var døde. Det var den rette Maaten: grøfte, pløie, saa. Aksel Strøm var nu Isaks nærmeste Nabo, en dygtig Mand, Ungkar, Helgelænding av Fødsel, han hadde laant Isaks Nybrotharv til at smuldre sin Myr med og først det andet Aar hadde han faat op Høihus og Gamme for sig og et Par Dyr. Hans Sted hette Maaneland fordi Maanen skinnet saa pent paa det. Han hadde ikke sjøleiendes Kvindfolk og hadde ondt for at faa Sommerhjælp til sit avsides Sted, men hans Fremgangsmaate var saa storartet den rette. Eller skulde han som Brede først ha bygget Stue og saa kommet med Familje og mange Smaa i Marken uten at ha Jord eller Dyr at leve av? Hvad visste Brede Olsen om at tappe Myr og bryte Nyland!

Han visste om at fante Tiden bort med Driveri, Brede Olsen. Fôr han ikke forbi Sellanraa en Dag og skulde tilfjælds ens Ærend og lete efter dyre Metaller! Om

Kvælden kom han tilbake og hadde ikke fundet noget bestemt, sa han, bare nogen Tegn, sa han og nikket. Han skulde gjøre Turen op igjen snart, han vilde ogsaa undersøke Fjældene over imot Sverige.

Og rigtig nok, Brede kom igjen. Han hadde vel faat Smak for det, han skyldte paa Telegrafen at han maatte fare Linjen over. Imens stelte Konen og Børnene med Jorden hjemme eller lot alt ligge. Isak blev lei og kjei av hans Besøk og gik ut av Stuen naar han kom, saa pratet Inger og Brede hjærtelig sammen. Hvad de kunde ha at prate om? Brede var ofte nede i Bygden og visste altid Nyt om de Store der, Inger paa sin Side hadde sin navnkundige Reise til Trondhjem og sit Ophold der at fortælle om. Hun var blit saa pratende de Aar hun var borte, hun holdt Passiar med hvemsomhelst. Nei hun var ikke den samme troskyldige og rette Inger imot før.

Det vedblev at komme Koner og Piker til Sellanraa for at faa et Plagg klippet eller en lang Maskinsøm sydd i en Snarvending, og Inger underholdt dem godt. Oline kom ogsaa igjen, hun kunde vel ikke bare sig, men kom baade Vaar og Høst, melet, smørblid og falsk. — Jeg skulde nu se hvorledes at dokker baler, sa hun hver Gang. Og jeg længes saa efter Smaagutterne, sa hun, jeg fik saa stor Godhet for dem, Gudsengler som de var. Jaja de er jo store Karer nu, men det er saa underlig med det, jeg glemmer ikke da de var smaa og jeg hadde dem i min Varetægt. Og dokker bygger og bygger og gjør det til en By! Skal dokker ha Klokke

til at ringe med paa det nye Laavetaket nett som pa
Prestegaarden?

Engang da Oline kom fulgte en anden Kone me
hende, og de to Koner og Inger hadde nu en god Da
sammen. Jo flere Inger hadde sittende omkring sig de
bedre klippet og sydde hun og gjorde sig til og svinge
med Saksen eller Pressejærnet. Det mindte hende on
Tiden paa Anstalten hvor de var saa mange. Inger la ikk
Skjul paa hvor hun hadde sin Kunst og Viden fra, de
var fra Trondhjem. Det var som hun ikke hadde være
paa Straf paa almindelig Maate, men i Lære, Skræd
derlære, Vævskole, Farverlære, Skrivelære, alt saa hadd
hun fra Trondhjem. Hun omtalte Anstalten med Hjem
mefølelse, der var saa mange Folk, der var Øverster o
Opsyn og Vogtere, da hun kom hjem var det blit øde
det hadde faldt hende noksaa haardt at trække sig hel
tilbake fra Selskapslivet som hun var blit vant til. Hu
gik endda og lot som forkjølet fordi hun var uvan
med at være ute i raa Luft, ja Aar efter at hun kon
hjem hadde hun ikke Helse til at være ute i Veir o
Vind. Det var Utearbeidet hun egentlig skulde hat e
Taus til. — Ja du store Alverden, sa Oline, skulde ikk
du ha Taus som har Raad og som har din Lærdom o
har dit store Hus!

Det var noksaa behagelig at bli forstaat og Inge
motsa hende ikke. Hun sydde saa det duret og glimre
med Ringen paa sin Haand.

Nu ser du, sa Oline til den andre Konen, er det ikk
sandt som jeg sa at ho Inger har faat Guldring? –

Vil dokker se han? spurte Inger og tok den av. Oline grep den, hun syntes ikke at være helt tryg, hun undersøkte Ringen som en Ape undersøker en Nøtt, saa paa Stemplet: Ja det er som jeg sier at ho Inger og al hendes Rikdom og al hendes Middel! — Den andre Konen tok Ringen med Ærefrygt og smilte ydmygt. — Du kan faa sitte med han en Stund, sa Inger, sæt han bare paa, han gaar ikke sund!

Og Inger var snil og godhjærtet. Hun fortalte om Domkirken i Trondhjem og begyndte: Dokker har vel ikke set Domkirken i Trondhjem? Nei dokker har ikke været der! Det var som hendes egen Domkirke, hun forsvarte den, skrytte av den, opgav Høide og Vidde, et Æventyr. Syv Prester stod samtidig og præket i den og kunde endda ikke høre hverandre. Saa har dokker vel heller ikke set Sankt Olafs Brønd? Han ligger midt i Domkirken, paa den ene Siden, og den Brønden han er bottnløs. Naar at vi gik dit saa hadde vi med os en Smaasten hver og slap han nedi, men han tok aldrig Bottn. — Han tok aldrig Bottn! hvisket Konerne og vagget paa Hodet. — Men desforuten saa er det Tusen andre Ting i Domkirken, utbrøt Inger henrevet, der er nu Sølvskrinet. Det er Sankt Olaf den Helliges Skrin som at han hadde. Men Marmorkirken, som var en liten Kirke av bare eneste Marmor, den tok Danskerne ifra os under Ufreden ....

Konerne skulde gaa. Oline fik Inger avsides, fik hende med sig ind i Skjaaen hvor hun visste at alle Ostene laa, og lukket Døren. — Hvad vil du mig? spurte Inger.

— Oline hvisket: Han Os-Anders tør ikke komme hit mere. Jeg har sagt det til han. — Naa, sa Inger. — Jeg har sagt at han kan bare vaage, efter det han gjorde mot dig! — Jaja, så Inger. Men han har været her flere Ganger siden, og saa forresten saa kan han gjærne kôm-me, jeg er ikke rædd han! — Nei, sa Oline, men jeg vet hvad jeg vet, og dersom at du vil saa skal jeg mælde han. — Naa, sa Inger. Nei det skal du ikke vør!

Men det var hende ikke imot at Oline stod paa hendes Side, det kostet en liten Gjeitost, men Oline takket storartet for den: Det er som jeg sier og altid har sagt: ho Inger er ikke meget vankelmodig naar at hun gir, da bruker hun begge Hænder! Nei du er ikke rædd han Os-Anders, men jeg har nu forbydd han at komme for dine Øine. Det var det mindste jeg kunde tjene dig i. — Da sa Inger: Hvad kan det gjøre om han kommer? Han kan ikke skade mig mere. — Oline reiste Ører: Naa har du lært et Raad for det? — Jeg faar ikke Barn mere, sa Inger.

Saa var de jo paa like Fot og hadde like gode Trumfer: Oline stod jo og visste at Lappen Os-Anders døde i Forgaars .....

Hvorfor skulde ikke Inger faa flere Børn? Hun var ikke Uvenner med sin Mand, de var ikke Hund og Kat, saa langtfra. De hadde hver sine Egenheter, men de kivedes sjælden og aldrig videre langvarig, efterpaa var alt godt igjen. Mangen Gang kunde ogsaa Inger pludselig bli som i gamle Dager og gjøre store Arbeider i Fjøset

eller paa Jordet, det var som hun gik i sig selv og fik friske Tilbakefald. Isak saa da med taknemmelige Øine paa sin Kone, og hadde han været av dem som straks uttalte sig vilde han ha sagt som saa: Hvad? Hm. Aper du? eller noget andet anerkjendende. Men han tidde forlænge og kom forsent med sin Ros. Saa var det vel ingen Hygge ved det for Inger og hun brydde sig ikke om at være dygtig til Stadighet.

Hun kunde ha været over femti Aar og faat Børn, men som hun stod og gik var hun kanske ikke engang firti. Alt hadde hun lært paa Anstalten — hadde hun ogsaa lært nogen Kunster med sig selv? Hun kom saa opstuderet og velundervist hjem fra Omgangen med de andre Mordersker, hun hadde kanske ogsaa hørt et og andet av Herrerne, av Vagten, Lægerne. Hun fortalte Isak engang hvad en ung Medicinmand hadde sagt om hele hendes Udaad: Hvorfor skulde det være Straf for at dræpe Børn, ja endog sunde Børn, endog velskapte Børn? De var ikke andet end som Kjøtklumper. — Isak spurte: Var han da et Udyr? — Han! ropte Inger og fortalte hvor snil han hadde været mot hende, mot Inger selv, at det netop var han som hadde faat en anden Doktor til at operere hendes Mund og gjøre hende til et Menneske. Nu hadde hun bare et Ar.

Nu hadde hun bare et Ar ja og var en rigtig pen Kone, høi og uten Fett, mørk, haarrik, om Sommeren for det meste barfotet og høit opskjørtet, med meget frimodige Lægger. Isak saa dem, hvem saa dem ikke!

De kivedes ikke nei, Isak hadde ikke Gaver dertil og

Konen var blit saa meget raskere tilsvars. Et godt og grundig Kiv tok Tid for denne Kubbe, denne Kværnkall, han gik rundt og rundt i hendes Ord og fik ikke stort sagt, forresten hadde han ogsaa Hjærte for hende, en kraftig Kjærlighet. Det var heller ikke saa ofte han trængte at svare for sig, Inger angrep ham ikke, han var en utmærket Mand paa mange Vis og hun lot ham være. Hvad hadde hun at klage over? Sandelig, Isak var ikke at foragte, hun kunde ha faat den som værre var. Slitt? Javisst hadde han vist Tegn til Træthet, men ikke saa det gjorde noget. Han var saa at si fuld av gammel Sundhet og Ubrukthet likesom hun, og i Eftersommerens Samliv skjøttet han sin Part av Ømheten mindst like saa varmt som hun.

Men nogen større Pragt og Skjønhet var det ikke over ham? Nei. Og heri var hun ham overlegen. Inger kom vel ogsaa iblandt til at tænke paa at hun hadde set det som grommere var, Mænd med fine Klær og Spaserstok, Herrer med Lommetørklæder og stivet Krave, aa de Byherrer! Hun behandlet derfor Isak bare som den han var, saa at si bare efter hans Fortjeneste, ikke mere: han var en Nyrydningsmand i Skogen; hadde hendes Mund været rigtig hele Tiden vilde hun aldrig ha tat ham, det visste hun nu. Nei saa kunde hun ha tat en anden. Det Hjem hun hadde faat, hele den øde Tilværelse Isak hadde beredt hende, var i Grunden noksaa maatelig, hun kunde ialfald ha været gift nede i sin Hjembygd og hat Selskap og Omgang og ikke blit en

Hulder i Marken. Her høvde hun ikke mere, hun hadde faat et andet Syn.

Var det ikke mærkelig saa Synet kunde skifte! Inger orket ikke længer at glæde sig over en rigtig fin Kalv eller at slaa Hænderne sammen av Forundring naar Isak kom hjem med en stor Bør Fisk fra Fjældvandet, nei hun hadde været seks Aar i større Forhold. Ja det var ogsaa litt i senn blit forbi med de Dager da hun var snil og himmelsk til ham naar hun varskudde til Maaltiderne: Skal du ikke ind og faa dig Mat? sa hun nu. Var det en Maate! I Førstningen forundret han sig litt over denne Forandring, over en saa forbandet tvær og uværsaagod Maate, han svarte: Jeg visste ikke om Maten var færdig. — Men da hun paastod at saapas maatte han vel vite paa Solen sluttet han med at indvende noget og skifte Ord om Saken.

Aa men en Gang hadde han godt Tak paa hende og brukte det: det var da hun vilde stjæle Penger fra ham. Ikke fordi han var saa grisk efter Penger, men fordi de saa absolut var hans. Ho, det kunde ha blit til stor Ruin og Lemlæstelse for hende. Og endda var ikke Inger her aldeles forvorpen og gudsforgaaen, det var jo Eleseus som skulde ha Pengene, den velsignede Eleseus i Byen som bad om sin Daler igjen. Skulde han gaa blandt alle fine Folk og være snoft fri? Hadde hun ikke et Morshjærte? Saa var det at hun begjærte Pengene av Farn og da det ikke hjalp selv langet ut efter dem. Hvorledes det nu hadde sig, om Isak mistænkte hende,

eller om det var tilfældig — den fule Strek blev ialfald straks opdaget og i samme Øieblik kjendte Inger et Grep om hver av sine Armer og kjendte at hun først blev løftet op fra Gulvet og derpaa stuvet ned paa Gulvet igjen. Det var noget overordentlig, et Slags Skred. Isaks Hænder var ikke slitte og trætte nu. Inger satte i et Støn, hendes Hode sank ned, hun skalv og rakte Daleren tilbake.

Heller ikke nu uttalte Isak sig videre, skjønt Inger ikke la ham Hindringer iveien for at komme tilorde, han nærmest pustet ut det han vilde si: Hut og tikse, du er ikke havendes i Hus længer!

Han var ukjendelig. Aa det var vel lange Tiders Ærgrelse han gav Luft.

Det blev en sørgelig Dag og en lang Nat og en Dag igjen. Isak gik bort og laa ute endda han hadde Tørhøi som skulde ind; Sivert var med Farn. Inger hadde lille Leopoldine og Dyrene hos sig, men hun kjendte sig alene, graat for det meste hele Tiden og rystet paa Hodet over sig selv: saa stor Sindsbevægelse hadde hun hat bare en Gang før; nu kom hun til at huske denne ene Gang, det var da hun laa og strøipte et ørlite Barn.

Hvor Isak og Sønnen var? De hadde ikke været ledige, de hadde derimot stjaalet et Døgn eller vel saa det fra Høionnen og bygget en Baat opi Fjældvandet. Aa en plump og rigtig upyntet Farkost, men tæt og stærk som alt de gjorde, og nu hadde de Baat og kunde fiske med Garn.

De kom hjem igjen og Høiet laa like tørt. De hadde gjort Himlen det Puss at lite paa den, og de hadde tjent paa det, de kom ut av det med Vinding. Da pekte Sivert og sa: Ho Mor har høiet! — Farn saa nedover Marken og sa: Naa. — Isak hadde jo straks set at en hel Del av Høiet var borte, nu var vel Inger hjemme til Non. Det var særdeles godt gjort av hende at berge Høiet endda han hadde hutet og tikset hende igaar. Og det var tungt, stort Høi, hun hadde arbeidet haardt og endda hat alle Kjyrene og Gjeiterne at mælke. — Gaa ind og faa dig Mat! sa han til Sivert. — End du? — Nei. —

Da Sivert hadde været inde en liten Stund kom Inger ut og stod ydmyg paa Dørhellen og sa: Kan du ikke gjøre saa vel imot dig selv at du gaar ind og faar dig Mat du ogsaa? — Det murret Isak til og sa Hm! til. Men Ingers Ydmyghet var en saa sjælden Oplevelse i senere Tid at Isak begyndte at rugges i sit Stivsind. — Dersom at du vilde tinde ind et Par Tinder i Riven min saa skulde jeg rake mere, sa hun. Hun henvendte sig til Manden paa Gaarden, Overhodet for alt, med en Begjæring, og hun var taknemmelig da han ikke gav hende et haanlig Avslag: Du har raket og kjørt nok, sa han. — Nei det er ikke nok. — Jeg har ikke Tid til at tinde Riven din nu, du ser han kommer med Regn!

Dermed gik Isak til Arbeide.

Han vilde vel spare hende; det Par Minutter til at tinde Riven vilde ha blit mere end ti Ganger opveiet ved at Inger blev med paa Marken. Nu kom desuten Inger efter med Riven som den var og begyndte at høie

saa det forslog; Sivert kom med Hest og Høivogn, og alle brøt paa og Svetten drev og Høiet kom i Hus. Det var et Kup. Og Isak faldt igjen i Tanker paa den høiere Magt som ledet alle vore Skridt, like fra at stjæle en Daler til at berge en Mængde Tørhøi. Der laa nu desuten Baaten, efter en halv Levealders Grubling over Tingen laa nu en Baat i Fjældvandet. Aaja Herregud! sa Isak.

XV

Det blev i det hele tat en mærkelig Kvæld, et Vendepunkt, Inger som i lang Tid hadde løpet ved Siden av Sporet var ved et enkelt Løft op fra Gulvet kommet paa Plass igjen. Ingen av dem talte om Hændelsen, Isak var senere blit skamfuld over sig selv for denne Daler som ikke var nogen stor Penge og som han allikevel hadde maattet ut med fordi han undte Eleseus den. Og ydermere: Var ikke Daleren like saa meget Ingers som hans? Det kom en Tid da det blev Isak som var den ydmyge.

Det kom mange Slags Tider, Inger hadde vel altsaa igjen skiftet Syn, hun ændret sig atter, forsaget efterhvert sine Finheter og blev alvorlig og inderlig Kone paa et Nybrot engang til. At en Mands Næver kunde utrette saa store Ting! Men slik skulde det være, det dreiet sig her om et stærkt og dygtig Kvindfolk som et langt Ophold i kunstig Luft hadde forkvaklet, — hun stanget imot en Mand som stod altfor fast paa sine Føtter. Han hadde ikke et Øieblik forlatt sin naturlige Plass paa Jorden, sin Tomt. Han kunde ikke flyttes.

Det kom mange Slags Tider, næste Aar kom Tørken igjen og den tynte sagtelig Grøden og tæret paa Menne-

skenes Mot. Kornet stod og sviddes, Poteten — den forunderlige Potet — sviddes ikke, men blomstret, blomstret. Engene de begyndte at bli graa, men Poteten blomstret. En høiere Magt styret alle Ting, men Engene begyndte at bli graa.

Saa kom Geissler en Dag, den forrige Lensmand Geissler, endelig kom han igjen. Det var rigtig rart at han ikke var død, men dukket op igjen. Hvad kom han for?

Geissler hadde nok ikke store Ting og Fjældhandel og Dokumenter at fare frem med denne Gang, men var tværtimot noksaa ringe klædt og var graanet i Haar og Skjæg og rødrandet om Øinene. Han hadde ingen til at bære for sig mere, han hadde en Lomme med Papirer og ikke engang en Væske.

Goddag, sa Geissler.

Goddag, svarte Isak og svarte Inger. Er slikt Fremmedfolk ute og gaar!

Geissler nikket.

Og Tak for sist i Trondhjem! sa Inger særskilt.

Og til dette nikket ogsaa Isak og sa: Ja Tak for sist fra os begge!

Men Geissler hadde den Vane at han ikke blev bare Hjærte og Sentimentalitet, han sa: Jo jeg skal en Tur over Fjældet til Sverige.

Skjønt Gaardens Folk var nedtrykte over Tørken blev de oplivet ved Geisslers Besøk, de trakterte ham rikt, det var en stor Trøisomhet at motta ham hjærtelig, han hadde gjort dem saa meget godt.

Geissler selv var ikke nedtrykt, han begyndte straks

at uttale sig, at se utover Jordet og nikke, han var fremdeles rak i Ryggen og saa ut som han hadde flere Hundrede Daler paa sig. Og det fulgte et Veir og en Oplivelse med ham, ikke saa at han sjauet høit, men han hadde en livlig Tale.

Et herlig Sted dette Sellanraa! sa han. Og nu lakker de alt flere og flere opover Marken efter dig, Isak, jeg talte nu fem Rydninger. Er det flere?

Syv i det hele, de to er ikke synlige fra Veien.

Syv Gaarder, lat os si femti Mennesker. Her blir tilslut en tætbygd Grænd. Har dere ikke allerede Skolekreds og Skolestue?

Jo.

Det hører jeg. Skolestue paa Brede sin Plass, fordi den ligger mere midt i. Tænk, Brede som er blit Rydningsmand! sa han og jeipet. Jeg har hørt om dig, Isak, du er Basen. Det glæder mig. Du har faat Sagbruk ogsaa?

Slikt det nu er. Men jeg er godt berget med det. Og jeg har ogsaa skaaret en og anden Stok for dem nedenfor mig.

Slik skal det være!

Det skal bli rart at høre hvad nu Dokker synes, dersom at Lensmanden vil komme bort og se paa Sagen.

Geissler nikket som om han var Fagmand at det skulde han gjøre, se paa Sagen, se nøie paa alle Ting. Han spurte: du hadde to Gutter, hvor er den andre? I Byen? Paa et Kontor? Hm! sa Geissler. Men han der ser ut som en Kult, hvad var det du hette?

Sivert.

Og den andre? —

Eleseus.

Paa et saant Ingeniørkontor? Hvad lærer han der? Det blir bare svæltihjæl. Han kunde ha kommet til mig, sa Geissler.

Ja, sa Isak bare og vilde være høflig. Han syntes Synd i ham. Aa den gode Geissler saa ikke ut til at kunne holde fremmed Hjælp nu, han hadde det kanske stridt nok alene, se der var jo Trøien hans likefrem frynset ved Haandleddene.

Kanske Dokker vil ha tørre Hoser? spurte Inger og kom med et nyt Par av sine egne, og de var fra hendes fineste Dager og var randede og tynde.

Nei Tak, sa Geissler kort skjønt han visst var dyvaat. — Han kunde meget heller ha kommet til mig, sa han om Eleseus, jeg har stærkt Bruk for ham, sa han og tok op av Lommen en liten Tobaksdaase, av Sølv og lekte med den. Det var kanske det eneste Pragtstykke han hadde tilbake fra fordum.

Men han hadde ikke Ro paa sig længe ad Gangen til noget, han stak Sølvdaasen tilbake i Lommen og begyndte paa noget andet: Men — er Engen g r a a dernede? Jeg trodde det var Skyggen. Hvorfor staar Jordet og brænder op? Kom med mig, Sivert!

Han var oppe fra Bordet og Trakteringen med en Gang, han vendte sig i Døren og takket Inger for Maten og forsvandt. Sivert fulgte.

De gik bortover til Elven, Geissler speidet gløggt hele Tiden. Her! sa han og stanset. Og nu la han ut: Det

gaar ikke an at Jordet ligger og svides av for dere som har en Alverdens Elv at ta Vand av! Engen skal være grøn til imorgen!

Den forbausede Sivert sa Ja.

Du graver en passe Veit paaskraa herfra, Jorden er jævn, ved Indtaket bruker vi en Rænde. Dere som har Sag har vel nogen lange Bord? Godt! Gaa efter Hakke og Spade og begynd her, jeg skal komme tilbake og stake ordentlig op Linjen.

Saa løp han til Husene igjen og det svuppet i hans Støvler, saa vaat var han. Han satte Isak i Arbeide med Rænderne, med mange Rænder, de skulde lægges hist og her hvor Marken ikke maatte rotes op med en Veit. Isak prøvet at indvende at Vandet kanske ikke vilde naa frem, det var for lang Vei, den tørre Jord vilde drikke det før det kom til de svidde Steder. Geissler forklarte at det vilde ta litt Tid, Jorden vilde drikke en Stund, men litt efterhvert vilde Væten gaa videre — Aker og Eng skal være grøn til imorgen ved disse Tider! — Naa, sa Isak og begyndte at spikre Rænder av alle Kræfter.

Geissler tilbake til Sivert: Det er godt, sa han, driv paa slik, det var det jeg forstod at du var en Kult! Linjen skal gaa efter disse Stakerne. Træffer du stor Sten eller Berg saa vik tilside, men i samme Plan. Forstaar du: i samme Høide.

Tilbake til Isak igjen: Du har faat færdig en, vi trænger kanske seks, driv paa, Isak, det skal være grønt til imorgen, Avlingen din er berget! — Geissler satte sig

paa Bakken, slog begge Hænder i Knæerne og var henrykt, pratet, tænkte i Lyn: Har du Bek, har du Drev? Det er storartet, alt har du. For i Begyndelsen vil jo Rænderne lække, siden trutner de og blir tætte som Flasker. Du har baade Drev og Bek siden du bygget Baat, sier du, hvor er den Baaten? Opi Fjældvandet? Jeg skal se paa den ogsaa!

Aa Geissler lovet saa meget. Han var en flygtig Herre og var blit endda mere vimset end før, han maatte arbeide med hver Ting i Rider. Men da gik det med Storm. Han var ikke uten Overlegenhet. Naturligvis hadde han Hang til Overdrivelse, Aker og Eng kunde umulig bli grøn til Dagen efter, men Geissler var en rap Knækt til at se og beslutte, det kom virkelig til at skyldes denne besynderlige Mand at Avlingen blev berget paa Sellanraa.

Hvormange Rænder har du nu? Det er forlite. Jo flere Trærænder du har des glattere løper Vandet. Om du spikrer ti eller tolv ti Alens Rænder saa staar du dig paa det. Har du nogen tolv Alens Bord, sier du? Bruk dem, det betaler sig til Høsten!

Dermed saa hadde ikke Geissler Ro mere, men reiste sig fra Bakken og løp atter bort til Sivert: Storartet, Sivertmand, nu gaar det godt, din Far spikrer og dikter Rænder, vi faar flere end jeg gjorde mig Von om. Gaa nu over og hent Rænder, vi skal begynde!

Hele Eftermiddagen var ett Jag, det var det vildeste Arbeide Sivert hadde været med paa, et aldeles fremmed Tempo for ham, de undte sig knapt Tid til at

være inde til Non. Men nu randt Vandet! Hist og her maatte de veite dypere, her og der maatte en Rænde sænkes eller hæves, men Vandet randt. Til langt paa Kvæld gik de tre Mænd og forbedret og pusset paa sit Arbeide og var alvorlig optat, men da Væten begyndte at sige utover de mest uttørkede Steder paa Jordet flakket en Glæde gjennem Folkene paa Gaarden. — Jeg glemte Lommeuret mit, hvad er Klokken? sa Geissler. Grønt til imorgen ved disse Tider! sa han.

Endda om Natten stod Sivert op og saa til Vandledningen. Han traf sin Far som var ute i samme Ærend. Aa Gud, det var en Spænding og en Oplevelse i Marken!

Men Dagen efter laa Geissler længe i Sengen og var slap, Riden var gaat av ham. Han orket ikke at se paa Baaten i Fjældvandet og det var vel bare for Skams Skyld han var borte og saa paa Sagen. Ikke engang for Vandledningen hadde han den samme varme Interesse; da han saa at hverken Aker eller Eng var blit grøn om Natten tapte han Modet, han tænkte ikke paa at Vandet randt og randt og spredte sig videre og videre nedover Jordet. Han holdt sig nogenlunde oppe ved at si: Det kan gjærne være at det ikke blir før imorgen at du ser Mon paa det. Men tap ikke Motet!

Ut paa Dagen kom Brede Olsen slængende, han hadde Stenprøver som han vilde vise Geissler: Det er noget rent forunderlig, efter mit Skjøn! sa Brede. — Geissler vilde ikke se hans Stener: Er det slik du driver Jordbruk i Marken at du rænder omkring efter Rik-

dommer? spurte han haanlig. — Brede brydde sig vel ikke længer om at motta Tilrettevisninger av sin forhenværende Lensmand, han gav ham ordentlig tilbake, begyndte at dutte ham og sa: Jeg estimerer dig ikke! — Du farer jo bare med Lapperi den Dag idag, sa Geissler. — Nei end du! svarte Brede, hvad andet har du faret med hele Veien! Du har jo et Fjæld heroppe som ikke er til nogen Verdens Ting, det bare ligger der. Hehe, ja du er rette Karn! — Gaa din Vei! sa Geissler. — Og Brede stanset heller ikke længe, men la sin lille Sæk paa Akslen og gik uten Farvel tilbake til sin Rede.

Geissler satte sig til at blade i nogen Papirer og tænkte grundig over dem. Det var som han hadde faat Blod paa Tand og vilde se hvorledes det hadde sig med Kobberfjældet, med Kontrakten, Analysen: det var jo næsten ren Kobber, Blaakobber, han burde gjøre noget og ikke atter falde sammen.

Det jeg egentlig er kommet for er at ordne med det hele, sa han til Isak. Jeg spekulerer paa meget snart at gaa i Gang med mange Folk og stor Drift i Fjældet, hvad mener du om det?

Isak syntes atter Synd i ham og motsa ham ikke.

Det er ikke likegyldig for dig. Det kan jo ikke undgaas at her blir mange Folk og uhyre med Sjau og Skyting, jeg vet ikke hvorledes du kommer til at like det. Paa den anden Side vil det bli Liv og Rørelse i Distriktet og du vil faa letvindt Avsætning paa din Budraat. Du kan forlange det du vil for den.

Ja, sa Isak.

For ikke at tale om at du faar en høi Procent av det som vindes ut av Fjældet. Det blir mange Penger, Isak.

Isak svarte: Jeg har alt faat formeget hos Dokker ....

Morgningen efter forlot Geissler Gaarden og ruslet i østlig Retning, over mot Sverige. Han sa kort Nei Tak til Isak som vilde følge ham paa Vei. Det var næsten ondt at se ham fare saa fattig og ensom bort, Inger hadde git ham en makeløs Niste og blandt andet stekt Vafler til ham, men det var langtfra godt nok; han skulde ogsaa hat Fløte i et Spand og en hel Mængde Æg, men det nægtet han at bære. Saa Inger var noksaa skuffet over ham.

Geissler hadde visst ondt for at forlate Sellanraa uten at betale som han pleiet, han lot da som han hadde betalt, som om han virkelig hadde lagt op en større Seddel, og sa til lille Leopoldine: Og nu skal du faa noget atpaa, kom her! Dermed saa gav han hende Tobaksdaasen, Sølvdaasen. — Du kan vaske den og ha Naaler i den, sa han. Forresten passer den ikke godt, hadde jeg bare naadd hjem saa skulde du faat noget andet, jeg har jo adskillig ....

Men Vandledningen laa tilbake efter Geisslers Besøk, laa og virket Nat og Dag, Uke efter Uke, gjorde Markerne grønne, fik Poteten til at blomstre av, fik Kornet til at skyte.

Nybyggerne nedenfor kom efterhvert opover og saa paa Underet, Aksel Strøm kom, Naboen paa Maaneland, han som var ugift og ikke hadde sjøleiendes Kvindfolk,

men endda stelte for sig selv, han kom ogsaa. Han var lys tilsinds idag og fortalte at han hadde faat Løfte om en Pike til Sommerhjælp, saa var den Pinen slukket! Han nævnte ikke Pikens Navn og Isak spurte ikke om det, men det var Barbro hans Brede han hadde faat Løfte paa, det skulde bare koste et Telegram til Bergen. Naa, Aksel la jo ut Pengene til dette Telegram skjønt han visst var en svært paaholdende Mand og likefrem litt gjærrig.

Det var Vandværket som hadde lokket Aksel opover idag, han saa paa det fra Ende til anden og var stærkt interesseret. Han hadde ikke den store Elv paa sin Eiendom, men han hadde en Bæk, heller ikke hadde han Bord til Rænder, men han vilde veite hele Løpet paa Jorden, det lot sig nok gjøre. Endda saa det ikke værs ut paa hans sidlændte Jorde, men skulde Tørken var maatte han begynde at vande han ogsaa. — Da han hadde set det han vilde sa han Farvel. Han blev bed om at gaa ind, men han hadde ikke Tid, han vild begynde at veite i denne Kvæld. Saa gik han.

Det var noget andet end Brede.

Aa nu hadde Brede faat det at løpe nedover Myren med at det var blit Vandledning og Underværk paa Se lanraa! Det er nu ikke bra at være for flink med Jo den, hadde han sagt, han Isak han har nu grøftet sa længe at han maa begynde at vande!

Isak var taalsom, men han ønsket ofte at han kund bli kvit denne Mand, denne Pratmaker omkring Se lanraa. Brede skyldte paa Telegrafen at saa længe ha

var en offentlig Bestillingsmand maatte han holde Linjen i Orden. Men Telegrafen hadde jo alt flere Ganger maattet irettesætte ham for hans Forsømmelser og hadde atter tilbydd Isak Posten. Nei det var ikke Telegrafen Brede var optat av, det var Metallerne i Fjældet, det var blit til Syke hos ham, til fiks Ide.

Det hændte nu noksaa ofte at han kom indom Sellanraa og mente at ha fundet Skatten, han nikket og sa: Jeg sier ikke mere, men at jeg har fundet noget aparte.det nægter jeg ikke! Han kastet Tid og Kræfter bort til ingen Nytte. Naar han saa kom træt hjem til sin Stue drev han en liten Sæk med Stenprøver i Gulvet og blaaste og pustet efter sit Dagværk og mente at ingen slet haardere for Føden. Han avlet litt Potet paa sur Myr og slog de Græsdotterne som vokste av sig selv omkring Stuen hans, det var Jordbruket. Han var kommet paa feil Hylde, det maatte gaa galt. Nu var allerede hans Torvtak fillet og Trappen til Kjøkkenet forfalden av Dryp; en liten Slipesten laa paa Jorden, Kjærren stod evig under aapen Himmel.

Brede hadde det forsaavidt godt som at slike Smaating aldeles ikke græmmet ham. Naar Børnene rullet Slipestenen for Lek var Farn godslig og snil og hjalp dem stundom at rulle. En let og lat Natur uten Alvor, men ogsaa uten Tungsind, svak i Karakteren, litt uansvarlig, men han gjorde Utvei til Mat slik som den nu var, han levet med sine fra Dag til Dag, de levet allesammen. Men naturligvis kunde ikke Handelsmanden i al Evighet holde Liv i Brede og hans Familje,

han hadde sagt det ofte, nu hadde han sagt det strængelig. Brede indsaa det selv og lovet at nu skulde han ha en Raad med det: han vilde sælge sit Sted og kanske tjene rigtig godt paa det og betale Handelsmanden!

Aa selv om han tapte paa det saa vilde Brede sælge, hvad skulde han med Jord! Han længtet ned til Bygden igjen, til Letsindet og Sladderen og Kramboden — dit længtet han istedet for at slaa sig til Ro her og arbeide og glemme den store Verden. Kunde han glemme Juletræfesterne eller Syttende Mai eller Basarerne i Komunelokalet! Han elsket at tale med nogen, at frege Nyt, men hvem skulde han tale med her paa Myrene? Inger paa Sellanraa hadde en Stund vist litt Anlæg, nu var hun blit saa anderledes, saa faaordet igjen. Og forresten saa hadde hun været paa Straf og han var en offentlig Mand, det høvde sig ikke.

Nei han hadde sat sig selv tilside da han forlot Bygden. Nu saa han med Skinsyke at Lensmanden hadde faat andet Stævnevidne og Doktoren anden Skyss; han hadde løpet bort fra Menneskene som trængte ham, nu da han ikke længer var for Haanden hjalp man sig uten ham. Men slikt Stævnevidne og slik Skyss! Egentlig saa burde han — Brede — hentes tilbake til Bygden med Hest!

Men der var nu Barbro, og hvorfor han hadde interesseret sig for at faa hende til Sellanraa? Jo de var efter Overveielse med sin Kone. Hvis alt gik rigtig til vilde det ha været Fremtid for Piken, kanske lit Fremtid for hele Familjen Brede. Dette at styre Hu

for to Kontorister i Bergen var bra nok, men Gud vet hvad hun fik for det i Længden; Barbro var jo pen og rikelig for sig, hun hadde kanske bedre Tak her hjemme til at komme frem. Det var to Gutter paa Sellanraa.

Men da Brede skjønte at denne Plan vilde strande tænkte han ut en anden. Aa i Grunden var det ikke noget at staa efter at komme i Familje med Inger, med en straffet Person, det var andre Gutter end Sellenraa-gutterne, der var nu Aksel Strøm. Han hadde Gaard og Gamme, det var en Mand som spinket og sparet og smaat isenn samlet sig Dyr og anden Middel, men ingen Kone og ingen Kvindfolkhjælp hadde. Det vil jeg si dig at faar du ho Barbro saa har du al den Hjælp du trænger! sa Brede til Aksel. Og her ser du Fotografiet hendes! sa han.

Et Par Uker gik, saa kom Barbro, ja Aksel var nu et Stykke ute i Slaatten og maatte slaa om Natten og høie om Dagen og var alene med alt, men saa kom Barbro! Det var en ren Gave. Det viste sig ogsaa at Barbro kunde arbeide, hun vasket Kjørler og Klær og kokte Mat, hun mælket Dyrene og var paa Rakemarken, ja hun var med og bar ind Høiet, det mankerte ikke; Aksel bestemte sig til at gi hende god Løn og endda staa sig paa det.

Hun var ikke bare et Fotografi av en fin Dame her. Barbro var rak og tynd, hun talte litt hæst, viste Modenhet og Erfaring i mangt og meget og var ingen Konfirmant. Han forstod ikke hvorfor hun var smal og

medtat i Ansigtet: Jeg skulde kjende dig av Anseelse, sa han, men du ligner dig ikke paa Fotografiet. — Det er efter Reisen, svarte hun, ja ogsaa efter hele Byluften. — Det varte heller ikke længe saa blev hun rund og pen igjen og Barbro sa: Du kan tro at en saan Reise og en saan Byluft tar svært paa! Hun hentydet ogsaa til Fristelserne i Bergen — der fik man passe sig! Men som de sat og snakket bad hun ham om at abonnere paa et Blad, et Bergensblad, saa hun kunde se Nyt fra Verden. Hun var blit vant til Læsning og Teater og Musik, her var saa øde.

Da Aksel Strøm hadde været saa heldig med sin Sommerhjælp saa abonnerte han paa Bladet og bar ogsaa over med at Familjen Brede kom noksaa ofte til hans Nybygg og spiste og drak. Han vilde paaskjønne sin Tjenestetaus. Intet kunde være hyggeligere end Søndagskvældene naar Barbro slog Gitarens Strænge og sang litt til med sin hæse Røst, det var saa han rørtes av det, av de fremmede, pene Viser og av at virkelig nogen sat og sang paa hans Nybygg.

I Sommerens Løp lærte han jo ogsaa at kjende hende fra andre Sider, men han var i det store og hele tilfreds. Hun var ikke uten Luner, og hun kunde være hastig tilsvars, litt for straks paa det. Den Lørdagskvæld Aksel nødvendig maatte ned til Kramboden i Bygden skulde ikke Barbro ha forlatt Dyrene og Gammen og gaat bort fra det hele hun ogsaa. Det kom av en liten Strid. Og hvor gik hun hen? Bare til sit Hjem, til Breidablik, men allikevel. Da Aksel kom hjem til Gammen

om Natten var Barbro borte, han saa til Dyrene, fandt sig Mat og la sig. Ut paa Morgensiden kom Barbro. — Jeg vilde bare kjende hvorledes det var at være i Hus med Trægulv igjen, sa hun noksaa spydig. — Hertil kunde ikke Aksel svare noget videre, for han hadde bare Gamme med Jordgulv endda, men han svarte saapas at han var ikke snoft fri for Tømmer, det blev vel Stue med Trægulv engang! — Da var det som hun angret sig, værre var ikke Barbro, og endda det var Søndag gik hun bent paa Skogen efter ny Ener til Jordgulvet og pyntet det.

Men naar hun var saa ypperlig og hjærtensgod saa maatte jo Aksel op med det pene Hodetørklædet som han hadde kjøpt til hende igaar Aftes, han hadde ellers tænkt at gjemme det og opnaa noget ordentlig av hende for det. Se, nu syntes hun om det og hun prøvet det straks, ja hun spurte ham om det ikke klædte hende. Og jo det gjorde det, og hun kunde gjærne sætte Skindvæsken hans paa Hodet saa klædte den hende! Da lo hun og vilde være rigtig søt tilbake og sa: Jeg vil langt heller gaa med dette Tørklædet til Kirke og til Alters end med Hat. I Bergen gik vi jo med Hat allesammen, ja undtaken almindelige Tjenestepiker som kom fra Landet.

Bare Venskap igjen.

Og da Aksel kom frem med Bladet som han hadde faat med fra Posthuset satte Barbro sig til at læse om Nyt fra Verden, om et Indbrud hos en Guldsmed i Strandgaten, om et Taterslagsmaal, om et Barnelik som

var fundet drivende ind fra Stadthavet. Det var indsydd i en gammel Skjorte som var klippet tværs av ved Ærmerne. Hvem kan nu ha kastet det Barnet ut? sa Barbro. Hun læste ogsaa av gammel Vane Torvpriserne.

Sommeren gik.

XVI

Store Forandringer paa Sellanraa.

Ja intet var til at kjende igjen fra den første Tid, her var nu alskens Huser og Sag og Kværn, og Marken øde var blit et Menneskeland. Og mere forestod. Men Inger var kanske mest mærkelig, saa omvendt og dygtig igjen.

Krisen ifjor hadde vel ikke paa en Gang kunnet faa Bugt med hendes Letsind, i Begyndelsen kjendte hun Tilbakefald, hun grep sig i at ville tale om Anstalten og Trondhjems Domkirke. Aa smaa og uskyldige Ting, og Ringen tok hun av Haanden og sine frimodig høie Skjørt gjorde hun sidere. Hun var blit eftertænksom, det blev stillere paa Gaarden, Besøkene avtok, de fremmede Piker og Koner fra Bygden kom sjældnere fordi hun ikke indlot sig med dem. Ingen kan leve i dype Marken og drive paa at flokse. Glæde er ikke Moro.

I Marken har hver Aarstid sine Undere, men altid og uforanderlig den tunge, umaatelige Lyd fra Himmel og Jord, Omringelsen til alle Kanter, Skogmørket, Trærnes Venlighet. Alt er tungt og bløtt, ingen Tanke er umulig der. Nord for Sellanraa laa et bitte lite Tjern, en Pyt, bare stor som et Akvarium. Der svømmet no-

gen ørsmaa Fiskebørn som aldrig blev større, de levet og døde der og var ikke til noget, Herregud, ikke til det mindste. En Kvæld stod Inger der og lydde efter Kubjælderne, da hørte hun intet andet, for alt var dødt, men hun hørte en Sang fra Akvariet. Den var saa liten og næsten ikke til, men borte. Det var disse smaa Fiskene sin Sang.

De var heldige med det paa Sellanraa at hver Høst og Vaar saa de Graagaasen seile i Flaate over Vildmarken og de hørte hendes Snak opi Luften, det var som en Tale i Vildelse. Og det var som Verden stod stille det Øieblik til Toget var forsvundet. Kjendte ikke Menneskene en Svakhet glide gjennem sig nu? De begyndte sit Arbeide igjen, men de tok efter Aanden først, noget hadde talt til dem hinsides fra.

Store Undere omgav dem til enhver Tid, om Vinteren Stjærnerne, om Vinteren ogsaa ofte Nordlyset, et Firmament av Vinger, en Ildløs hos Gud. Nu og da, ikke ofte, ikke almindelig, men nu og da hørte de Tordenen. Det var især om Høsten, det var mørkt og høitidelig for Mennesker og Dyr, Buskapen som gik paa Hjemmebeite stimlet gjærne sammen og blev staaende. Hvad lutet den for? Ventet den Enden? Og hvad ventet Menneskene i Marken naar de stod i Tordenen og lutet med Hodet?

Vaaren — jovel, dens Hastighet og Galskap og Henrykkelse; men Høsten! Den stemte til Mørkrædhet og Kvældsbøn, man blev synsk og hørte Varsler. Menneskene kunde gaa ut en Dag om Høsten og lete efter

noget, Mændene kunde lete efter et Æmnestræ og Kvinderne efter Dyrene som nu løp sanseløse efter Sop, — de kom hjem igjen med mange Hemmeligheter i Sindet. Traadde de uforvarende paa en Maur og klinte dens Bakpart fast til Stien saa Overkroppen ikke kunde komme sig løs mere? Kom de for nær et Rypereir og fik en flaksende og hvæsende Mor imot sig? Og ikke engang de store Kusoppene er intetsigende, Mennesket blir ikke tom og hvit i Øinene av at se paa dem. En Kusop blomstrer ikke og flytter sig ikke, men det er noget væltende ved den og den er et Monstrum, den ligner en Lunge som staar og lever naken, uten et Legeme.

Inger blev tilslut noksaa nedbrutt, Marken trykket hende, hun blev religiøs. Kunde hun undgaa det? Ingen i Marken kan undgaa det, her er ikke bare jordisk Stræv og Verdslighet, her er Fromhet og Dødsfrygt og rik Overtro. Inger mente vel at ha en Grund mere end andre til at vente Himlens Refselse, den vilde vel ikke utebli, hun visste jo at Gud gik om Kvældene og saa over al sin Ødemark og hadde fabelagtige Øine, han vilde nok finde hende. Det var ikke saa svært meget i hendes daglige Liv som hun kunde rette paa, jo hun kunde gjemme Guldringen dypt paa Kistebunden og hun kunde skrive til Eleseus at han skulde omvende sig han og; men saa forresten var det ikke andet tilbake end at gjøre vel Arbeide selv og ikke spare sig. Endda ett kunde hun gjøre: klæde sig i ydmyge Plagg og bare knytte et lite blaat Silkebaand om Halsen for at markere Søndagen. Denne uægte og unødvendige Armod var Uttryk for et

Slags Filosofi, for Selvfornedrelse, Stoicisme. Det blaa Silkebaand var brukt, var sprættet av en Lue som lille Leopoldine var vokset ifra, det var falmet hist og her og rent ut sagt litt tilsølet, — nu brukte Inger det til en ydmyg Stas i Helgen. Javel, hun overdrev og efterlignet Usseldommen i Hytterne, hun gjorde sig falsk fattig, — vilde hendes Fortjeneste ha været større hvis hun hadde været nødt til en saa ringe Stas? Lat hende i Fred, hun har Ret til Fred!

Hun overdrev storartet og gjorde mere end hun skulde. Det var to Karfolk paa Gaarden, men Inger passet paa naar de var borte og saget Ved, hvad skulde nu denne Pinsel og Tugtelse være god for! Hun var saa ubetydelig et Menneske, saa ringe, hendes Ævner saa almindelige, hendes Død eller Liv skulde ikke mærkes i Landet, bare her i Marken. Her var hun næsten stor, hun var ialfald den største, og hun syntes vel hun var værd al den Optugtelse hun kostet paa sig selv. — Hendes Mand sa: Han Sivert og jeg har snakket om det, vi vil ikke vite av at du sager Veden vores og sliter dig ut. — Jeg gjør det for min Samvittighets Skyld, svarte hun.

Samvittighet? Det gjorde atter Isak eftertænksom, han var en Mand ut i Aarene, sen i Omløpet, men vægtig naar han endelig kom sigende. Samvittighet maatte være adskillig kraftig siden den snoft vendte ned op igjen paa Inger. Og hvorledes det nu var, men Ingers Omvendelse virket ogsaa paa ham, hun smittet sin Mand, han blev fortænkt og tam. Det var en Vinter saa tungsom og

uovervindelig, han søkte Ensomhet, søkte Skjul. For at spare sin egen Skog hadde han nu kjøpt nogen Tylvter med gode Stokker i Statens Skog imot Sverige, — han vilde ingen Hjælp ha til at fælde dette Tømmer, han vilde være alene, Sivert blev sat til at opholde sig hjemme og hindre Morn fra at forslite sig.

I de korte Vinterdager gik da Isak til Skogen i Mørke og hjem igjen i Mørke, det var ikke altid Maane og Stjærner, stundom var hans egne Spor fra om Morgningen gjenføket av Sne og han hadde ondt for at finde frem. En Kvæld saa hændte det ham noget.

Han hadde tilbakelagt det meste av Veien, i det gode Maaneskin saa han Sellanraa borti Lien, der laa det pent og ryddet, men lite og mest som underjordisk at se til fordi det var saa dypt nedsneet. Nu fik han Tømmer igjen, og det skulde vel bli en Forundring paa Inger og Børnene naar de fik høre hvad han skulde bruke det til, hvad for en overjordisk Bygning han tænkte paa. Han satte sig i Sneen og vilde hvile litt for ikke at komme utaset hjem.

Det er stille omkring ham, og Gud velsigne denne Stilhet og Tankefuldhet, den er bare av det gode! Nu er jo Isak en Rydningsmand og han ser der borte paa Jordet hvor han skal rydde videre, han løfter i Tanken store Stener bort, han har et avgjort Kald for Grøfter. Dèr, vet han nu, ligger en rigtig sid Myrteig paa hans Jorde, den er fuld av Malm, en metallisk Hinde pleier at staa over hver Pyt her, nu vil han grøfte den ut. Han deler med Øiet Marken op i Ruter og han har Pla-

ner med disse Ruter og Spekulationer med dem, han vil gjøre dem saa grønne og frugtbare. Aa en dyrket Mark var et stort Gode, den virket paa ham som Orden og Ret og dertil som Nytelse ....

Han reiste sig og fandt sig ikke rigtig igjen. Hm? Hvad var sket? Intet, han hadde sittet litt. Nu staar noget foran ham, et Væsen, Aand, graa Silke — nei det var intet. Han blev rar tilmote, steg et kort, usikkert Skridt frem og gik like imot et Blik, et stort Blik, to Øine. Samtidig begyndte Aspene i Nærheten at suse. Nu vet enhver at Asp kan ha en ubehagelig og hundsk Maate at staa og suse paa, ialfald hadde Isak aldrig hørt værre Svineri til Sus end nu og han kjendte en Frysning ile gjennem sig. Han tok ogsaa frem for sig med Haanden og det var kanske den hjælpeløseste Bevægelse den Haand nogensinde hadde gjort.

Men hvad var nu dette foran ham, og hadde det Faks eller ikke? Isak hadde jo alle Dager kunnet gjøre Ed paa at der fandtes en høiere Magt, og engang hadde han set den, men dette han nu saa liknet ikke Gud. Om det kunde være den Helligaand som saa slik ut? Men hvad stod han isaafald her for, paa slette Marken to Øine, et Blik, og ikke mere? Var det for at ta ham, for at hente hans Sjæl, saa fik det saa være, engang vilde jo det allikevel ske, saa blev han salig og kom i Himlen.

Isak var spændt paa hvad som vilde ske, hans Frysninger vedblev, det stod jo Kulde ut fra Skikkelsen, Frost, det maatte være Djævelen. Her kom Isak saa at

si mere ind paa kjendt Grund, det var ikke umulig at det var Djævelen; men hvad vilde han her? Hvad hadde han netop grepet Isak i? At sitte og dyrke Jord i Tankerne og det kunde umulig ha forarget ham. Nogen anden Synd visste ikke Isak at ha begaat, han var bare paa Hjemveien fra Tømmerskogen, en Arbeidsmand baade træt og sulten, han skulde til Sellanraa, alt var godt ment —

Saa tok han et Skridt frem igjen, men det var ikke noget langt Skridt og han tok det desuten ogsaa tilbake med det samme. Da ikke Synet vilde gi paa sig rynket sandelig Isak Brynene, som om han begyndte at fatte Mistanke til det. Var det Djævelen saa fik det være Djævelen, men han hadde ikke den høieste Magt, Luther hadde saaledes nær dræpt ham engang og det var flere som hadde manet ham bort med Korstegnet og Jesu Navn. Ikke saa at Isak utfordret Faren og satte sig ned og lo av den, men han opgav ialfald at dø og bli salig som han først hadde hat til Hensigt, og nu tok han to Skridt imot Synet, korset sig og skrek: I Jesu Navn!

Hm? Da han hørte sit eget Skrik var det som han med en Gang fandt sig selv igjen og saa Sellanraa borti Lien. Aspene suste ikke mere. De to Øinene var borte fra Luften.

Han gjorde ikke Veien lang hjemover og utfordret ikke Faren. Men da han stod paa sin egen Dørhelle kremtet han kraftig og frelst, og han gik fuldkommen ophøiet ind i Stuen, som en Mand, ja som en Verdensmand.

Inger studset, hun spurte hvorfor han var saa likblek.

Da nægtet han ikke at han hadde møtt Djævelen.

Hvor? spurte hun.

Dèr borte. Midt imot os.

Inger viste ingen Misundelse. Ja hun roste ham ikke netop for det, men det var intet i hendes Mine som lignet et ondt Ord eller et Støvlespark. Se, Inger var tværtimot i de seneste Dager blit litt lysere tilsinds og mere venlig, hvad det monne komme av; nu spurte hun bare:

Var det Djævelen selv?

Isak nikket at saavidt han kunde se var det ham selv.

Hvorledes blev du av med han?

Jeg gik paa han i Jesu Navn, svarte Isak.

Inger vagget overvældet med Hodet og det tok en Tid før hun fik sat Maten frem. — Ialfald saa skal det ikke ske mere at du gaar mo alene i Skogen! sa hun.

Hun hadde Omsorg for ham, det gjorde ham godt. Han lot som han var like dristig og at alt Følge i Skogen var ham likegyldig, men det lot han bare saa for ikke at skræmme Inger mere end nødvendig med sin uhyggelige Oplevelse. Han var jo selve Manden og Overhodet, alles Værn.

Inger gjennemskuet ham ogsaa og sa: Jaja, du vil ikke gjøre mig rædd, men du skal ta han Sivert med dig. — Isak snøste bare. — Du kan bli syk og ussel i Skogen, og jeg tror ikke du har været rigtig frisk i det senere. — Isak snøste igjen. — Syk? Slitt og træt, javel;

men syk? Inger maatte ikke gjøre ham latterlig, han var og blev frisk, han spiste, sov og arbeidet, det hvilte jo likefrem Uhelbredelighet over hans frygtelige Sundhet. Han fældte engang et Træ over sig og brak Øret, det ærgret ham ikke videre, han løftet Øret op igjen og holdt det paa Plass med Luen Nat og Dag, slik grodde det. For indre Utilpashet tok han ind Treak i kokende Mælk og kom i Svette, Lakrits altsaa, som han kjøpte hos Handelsmanden, det prøvede Middel, selve de Gamles Teriak. Hugget han sig i Haanden lot han sit Vand paa Saaret og saltet det og saa det gro paa faa Dager. Doktor var aldrig hentet til Sellanraa.

Nei Isak var ikke syk. En Oplevelse med Djævelen kunde den sundeste komme ut for. Isak kjendte heller intet Mén av det farlige Æventyr, tværtimot saa var det som han styrkedes av det. Efterhvert som Vinteren lidde og det ikke længer var saa evig langt til Vaaren begyndte Manden og Overhodet næsten at føle sig som et Slags Helt: Jeg forstaar disse Ting, vi skal bare følge mig, til Nød kan jeg endog mane!

I det hele tat var det jo nu længere og lysere Dager, Paasken var forbi, Tømmeret var hjemkjørt, alt skinnet, Menneskene aandet ut efter en overstaat Vinter.

Inger var atter den første til at rette sig iveiret, hun hadde nu længe været i godt Humør. Hvad det kom sig av? Ho, det hadde sin gode Grund: hun var blit tyk igjen, skulde ha Barn igjen. Det jævnet sig altsammen i hendes Liv, intet klikket. Men det var jo det største Miskund efter alt hun hadde forbrutt, Heldet

fulgte hende, Heldet forfulgte hende! Isak blev sandelig opmærksom en Dag og maatte spørre hende: Jeg mener det blir til noget igjen, hvorledes kan det være? — Ja Gudskelov, det blir visst til noget! svarte hun. — De var begge like forbauset. Naturligvis var ikke Inger forgammel, Isak syntes ikke hun var forgammel til nogetsomhelst, men allikevel, Barn igjen, jaja. Lille Leopoldine hun var jo flere Ganger om Aaret paa Skole paa Breidablik, saa hadde de ingen Smaa hjemme, og Leopoldine var nu desuten stor.

Nogen Dager gik, saa kastet Isak resolut bort en Lørdags Kvæld til Mandag Morgen paa en Tur ned i Bygden. Han vilde ikke fortælle sit Ærend da han gik, men han kom tilbake med Taus. Hun hette Jensine. — Du aper vel? spurte Inger, jeg trænger hende ikke. — Isak svarte at det var nu hun trængte hende.

Og ialfald var nu dette et saa pent og godhjærtet Paahit av ham at Inger blev undselig og rørt, den nye Piken var Datter av Smeden, hun skulde for som først være Sommeren over, siden fik de se.

Og ydermere, sa Isak, saa har jeg sendt et Telegram efter han Eleseus.

Det gav et Ryk gjennem hende, gjennem Morn. Telegram? Vilde Isak snoft gjøre det av med hende med sin Godhjærtethet! Se, det var jo blit hendes store Sorg at Eleseusmand var i Byen, i den ryggesløse By, hun hadde skrevet til ham om Gud og desuten ogsaa forklaret at Farn begyndte at slites og Gaarden blev alt større og større, lille Sivert vann ikke over alt og han skulde for-

resten arve Morbror Sivert engang — alt dette hadde hun skrevet og en Gang for alle sendt Reisepenger. Men Eleseus han var blit Bymand og længtet ikke tilbake til Bondelivet, han svarte at hvad omendtrent skulde han gjøre hjemme? Skulde han arbeide paa Gaarden og kaste bort al sin Lærdom og Kundskap igjen? Fakta sandt saa har jeg ingen Lyst hertil, skrev han. Og kan du atter sende mig noget Tøi til Underklær saa slipper jeg at sætte mig i Gjæld herfor, skrev han. — Og jada, Morn sendte Tøi, sendte mærkelig ofte Tøi til Underklær; men da hun blev vakt og religiøs faldt Skjællene fra hendes Øine og hun skjønte at Eleseus avhændet Tøiet og brukte Pengene til andet.

Det samme skjønte Farn. Han ordet det aldrig, han visste jo at Eleseus var Morns Øiesten og at hun graat for ham og rystet paa Hodet; men den ene Væven med toskaft Vend forsvandt efter den andre og han forstod jo at intet Menneske i Verden kunde slite saa meget Underklær. Alt vel overtænkt maatte altsaa Isak være Mand og Overhode igjen og gripe ind. Det kostet jo uforholdsmæssig at faa Handelsmanden til at telegrafere, men dels vilde et Telegram virke overordentlig paa Sønnen, dels var jo dette for Isak selv noget mere end almindelig at komme hjem og fortælle Inger. Da han skred hjemover bar han endda Tjenestepikens Kiste paa Ryggen, men han var like saa stolt og hemmelighetsfuld som da han gik hjem med Guldringen ....

En herlig Tid utover, Inger visste ikke alt det gode og nyttige hun vilde gjøre og hun kunde si til sin Mand

som i gamle Dager: Du staar ut med alt! En anden Gang: Du sliter dig ut! En anden Gang: Nei nu maa du komme ind og faa dig Mat, jeg har stekt Vafler til dig! For at gjøre ham en Glæde spurte hun: Jeg har Mot at vite hvad du har utgrundet dette Tømmeret til og hvad du har tænkt at bygge? — Nei det vet jeg ikke rigtig, svarte han og gjorde sig kostbar.

Det var blit saa aldeles som i gamle Dager. Og efter at Barnet var født og det var en liten Pike, en stor Pike, pen og velskapt — efter dette maatte Isak ha været en Sten og en Hund hvis han ikke hadde takket Gud. Men hvad han vilde bygge? Det vilde bli noget for Oline at rende med igjen: en Tilbygning til Stuen, en Stue til. Se, det blev retnu saa mange paa Sellanraa, de hadde faat Taus, de ventet Eleseus hjem og en liten flunkende ny Pike var kommet, — den gamle Stuen skulde nu gaa over til at være et Kammers, mere kunde den ikke bli.

Og naturligvis maatte han fortælle Inger det en Dag, hun var jo saa nysgjærrig paa at faa vite det, og skjønt Inger kanske alt kjendte Hemmeligheten fra Sivert — de to tisket saa ofte sammen — saa blev hun godt forundret og lot Armene falde og sa: Du aper vel ikke? — Smækfuld av indvendig Gildhet svarte han: Du kommer med saa mange nye Børn tilgaards at hvorledes skal jeg prekevere dem!

Mandfolkene de var nu hver Dag og brøt Sten til den nye Stuemuren. De utgjorde hverandre omtrent ved dette Arbeide, den ene ung og fast i sin runde Krop, rap til

at se sit Snit, til at finde den drivelige Sten, den anden aldrende og seig, med lange Armer og en uhyre Vægt paa Spetet. Naar de hadde utført et større Karstykke pustet de gjærne paa og pratet en løierlig og forbeholden Prat sammen:

Han Brede vil sælge, sa Farn. — Ja, sa Sønnen. — Skal tro hvad han sætter paa? — Det var nu det. — Ja du har ikke hørt noget? — Nei. Jeg har hørt to Hundrede. — Farn tænkte en Stund og sa: Hvad du mener, blir dette her en Syllsten? — Det kommer sig an paa om vi faar av han denne Skalken, svarte Sivert og stod øieblikkelig op, han leverte Farn Sæthammeren at holde og brukte selv Slæggen. Han blev rød og varm, han reiste sig i hele sin Høide og lot Slæggen falde, reiste sig igjen og lot den falde, tyve ens Slag, tyve Uveir. Han sparte ikke Værktøiet og ikke sig selv, det var grovt Arbeide han gjorde, Skjorten krøp op av Buksen og gjorde ham bar over Maven, han lettet sig hver Gang paa Tærne for at gi Slæggen endda større Sving. Tyve Slag.

Lat os nu se! ropte Farn. — Sønnen stanset og spurte: Har han faat nogen Skræld? — De la sig begge ned og undersøkte Stenen, undersøkte Galningen, Bæstet, nei, den hadde ikke faat Skræld. — Jeg har Mot at prøve han med bare Slæggen, sa Farn og reiste sig. Endda grovere Arbeide, ene og alene Magten, Slæggen blev varm, Staalet stuvedes, Pennen blev sløv. Hun gaar av Skaftet, sa han om Slæggen og holdt inde. Jeg vinn

heller ikke mere, sa han. Aa det mente han ikke at han ikke vann mere.

Denne Far, denne Pram, uanselig, fuld av Taalsomhet og Godhet, han undte Sønnen at slaa de siste Slag og kløve Stenen. — Der laa den nu i to Deler. Ja du har et lite Snit med det, sa Farn. Hm. Breidablik kunde nok bli til noget. — Jeg skulde ikke mene andet, sa Sønnen. — Naar at Myren blev grøftet og snudd. — Stuen maatte flies. — Ja det forstaar sig, Stuen maatte flies, aa det vilde bli meget Arbeide der, men. Hvorledes var det, hørte du om Mor di vilde til Kirken til Helgen? — Ja hun snakket paa det. — Naa. Nei nu skal vi ha Øinene med os alle Steder og finde en fin Dørhelle til den nye Stuen. Du har ikke set nogen? — Nei, sa Sivert.

Saa arbeidet de igjen.

Et Par Dager efter mente de begge at ha nok Sten til Muren. Det var en Fredags Kvæld, de satte sig og pustet paa og pratet litt igjen.

Hm. Nei hvad du mener, sa Farn, skulde vi tænke ørlite paa Breidablik? — Hvorledes? spurte Sønnen, hvad skal vi med det? — Nei det vet jeg ikke. Der er nu Skolehus og det ligger midt paa Strækningen. — Ja end saa? spurte Sønnen. — Jeg vet ikke nogen Ting at gjøre med det, for det er ikke det Slag at ha. — Har du tænkt paa det? spurte Sønnen. — Farn svarte: Nei Minders han Eleseus vilde ha det at arbeide paa. — Han Eleseus? — Nei jeg vet ikke. — Lang Overveielse paa begge Sider. Farn begyndte at samle Værktøi sam

men og læsse det paa sig for at gaa hjem. — Minders saa, sa Sivert endelig. Du kan jo orde det til han. — Farn avsluttet og sa: Nei nu har vi ikke fundet en pen Dørhelle til Nystuen idag heller. —

Om Morgningen var det Lørdag og da maatte de være ude i Otten for at række frem over Fjældet med Barnet. Jensine, Tausen, skulde være med, saa hadde de den ene Gudmor, de andre Fadderne maatte opdrives paa andre Siden av Fjældet, blandt Ingers Folk.

Inger var saa pen, hun hadde sydd sig en særdeles klædelig Sirskjole og var med Hvitt om Halsen og Hvitt om Haandlinningerne. Barnet var hvitt hele Veien, med et gjennemtrukket nyt blaat Silkebaand nederst, men saa var det jo ogsaa et aparte Barn, hun smilte og pratet alt og laa og lydde naar Klokken i Stuen slog. Farn hadde git hende Navn. Det tilkom ham, han agtet at gripe ind — lat os bare følge mig! Han hadde vaklet mellem Navnene Jacobine og Rebekka som altsammen var noget i Retning av Isak, og tilslut gik han til Inger og sa frygtsomt: Hm. Hvad du mener om Rebekka? — Jo, svarte Inger. — Da Isak hørte det blev han svær til Kar og sa brysk: Skal hun hete noget saa skal hun hete Rebekka. Det vil jeg være Mand for!

Og naturligvis vilde han være med til Kirken, for at bære og for Ordens Skyld. Det skulde ikke mankere at Rebekka hadde godt Følge! Han studset Skjægget og byttet paa sig rød Skjorte som i yngre Aar; det var i den værste Varmen, men han hadde en pen og ny Vinterdragt og den klædte han sig i. Men forresten var ikke

Isak den Mand at han vilde ha Flothet og Elegance til Pligt, han tok saaledes nogen saga-agtige Støvler paa til Vandringen.

Sivert og Leopoldine var igjen hjemme hos Dyrene.

Saa rodde de i Baat over Fjældvandet, og det var en stor Lette imot før da de maatte vandre rundt det. Men midt paa Vandet da Inger skulde gi den Lille Bryst da saa Isak noget glimte i en Hyssing om hendes Hals — hvad det nu kunde være. I Kirken la han Mærke til at hun hadde Guldringen paa Haanden. Aa den Inger, hun hadde ikke kunnet bare sig!

XVII

Eleseus kom hjem.

Han hadde nu været borte i flere Aar og var blit høiere end Farn, med lange hvite Hænder og litt mørkt Skjæg paa Overmunden. Han skapte sig ikke til, men syntes at lægge vinn paa en naturlig og godslig Optræden; Morn var forundret og glad. Han fik Kammerset at være i sammen med Sivert, Brødrene kom godt overens og gjorde hverandre mange Smaapuss som de gottet sig over. Men naturligvis maatte Eleseus være med paa Tømringen av Stuen og da blev han træt og elendig, uvant som han var med Kropsarbeide. Rent galt blev det da Sivert maatte gaa ut av Arbeidet og overlate det bare til de andre to — ja saa blev Farn likefrem vanhjulpen.

Og hvor gik Sivert hen? Kom ikke Oline over Fjældet en Dag med Bud fra Sivert Morbror at nu laa han for Døden! Maatte saa ikke Lille-Sivert gaa? Det var en Tilstand, aldrig kunde det ha høvd daarligere end nu at forlange Sivert utleveret, men der var ingen Raad med det.

Oline sa: Jeg hadde ikke Tid til at gaa med Bud,

slettes ikke, men jeg har nu fattet Godhet for alle Børnene her og for han Lille-Sivert, og saa vilde jeg hjælpe han til at faa sin Arv. — Var Sivert Morbror meget syk? — Kjære velsigne dokker, han falder av for hver Dag! — Laa han tilsengs? — Tilsengs? Dokker skulde ikke ape med Døden for Guds Domstol! Han Sivert hopper og springer ikke mere i denne Verden.

Av dette Svar maatte de jo utlede at Sivert Morbror var langt kommet, og Inger drev paa at Lille-Sivert skulde avsted straks.

Men Sivert Morbror, den Knækt, den Skøier, laa aldeles ikke for Døden, han laa ikke engang stadig tilsengs. Da Lille-Sivert kom fandt han for sig en uhyre Uorden og Elendighet paa den lille Gaard, og det var ikke engang gjort ordentlig Vaaronn, nei ikke engang al Vintergjødslen var utkjørt; men nogen Død syntes ikke at forestaa saa øieblikkelig. Sivert Morbror var nu en gammel Mand, over sytti Aar, han var faldt av og gik og drog sig halvklædt omkring i Stuen og laa ofte i Sengen, han maatte ha Hjælp til forskjellig, saasom til at bøte Sildnoten som hang i Naustet og fôr ilde; aa men han var ikke mere paa det Yterste end at han spiste sur Fisk og røkte Snadde.

Da Sivert hadde været en halv Time og set hvorledes det hele hang sammen vilde han hjem igjen. — Hjem? sa den Gamle. — Vi bygger Stue og han Far er vanhjælpen. — Naa, sa den Gamle, er ikke han Eleseus hjemme? — Jo men han er saa uvant. — Hvorfor kom du da? — Sivert forklarte hvad for et Bud Oline var

kommet med. — For Døden? spurte den Gamle, trodde hun jeg laa for Døden? Det var Fan! — Hahaha, sa Sivert. — Den Gamle saa forarget paa ham og sa: Du flirer til en døende Mand og du heter efter mig! — Sivert var for ung til at hænge med Hodet, han hadde aldrig brydd sig om Morbrorn og nu vilde han hjem igjen.

Naa, saa trodde du ogsaa at jeg laa for Døden og saa kom du rændende, sa den Gamle. — Ho Oline sa det, svarte Sivert. — Efter en Stunds Taushet gjorde Morbrorn et Tilbud: Vil du bøte Noten min i Naustet saa skal du faa se noget hos mig. — Naa, sa Sivert, hvad er det? — Nei det raker dig ikke, svarte den Gamle tvært og la sig tilsengs igjen.

Forhandlingerne vilde nok ta Tid og Sivert sat og vridde sig. Han gik ut og saa sig om, alt var uflidd og vanskjøttet, det var uoverkommelig at begynde Arbeide her. Da han kom ind igjen var Morbrorn oppe og sat ved Ovnen.

Ser du dette? sa han og viste til et Eketræs Skrin som stod paa Gulvet mellem hans Ben. Det var Pengeskrinet. Egentlig var det et av de almindelige Flaskefôr med mange Rum som Øvrigheten og andre Storfolk førte med sig paa Reiser i gamle Dager; nu var det ingen Flasker i det mere, den gamle Herredskasserer hadde Regnskaper og Penger i det nu. Aa dette Flaskefôr, Sagnet gik at det gjemte Alverdens Rikdom, Folk i Bygden pleiet at si: Hadde jeg bare Pengene som har ligget i Skrinet hans Sivert!

Sivert Morbror tok op et Papir av Skrinet og sa høitidelig: Du kan vel læse Skrift? Læs dette Dokumentet! — Lille-Sivert var ingenlunde overlegen i Skrift, det var han ikke, men han læste at han var indsat til Arving av alle Morbrorns Efterlatenskaper. — Og nu kan du gjøre net som du vil! sa den Gamle og la Papiret tilbake i Skrinet.

Sivert kjendte sig ikke større rørt, i Grunden fortalte ikke Dokumentet mere end hvad han visste før, han hadde jo alt fra pure Barnet ikke hørt andet end at han skulde arve Morbrorn engang. En anden Sak var det om han fik se Kostbarheter i Skrinet. — Det er nok meget rart i det Skrinet, sa han. — Mere end som du tror! svarte den Gamle kort.

Han var saa skuffet og forarget over sin Søstersøn at han laaste Skrinet av og gik tilsengs igjen. Her laa han og sendte ut forskjellige Meddelelser: Bygden har hat mig til sin Fuldmægtig og Overherre for sine Penger og Midler i tredive Aar, jeg har ikke fornøden at tigge nogen om en Haands Hjælp. Hvem visste ho Oline det ifra at jeg laa for Døden? Kan jeg ikke sende tre Mand i Skyss efter Doktoren hvis jeg vil! Dokker skal ikke ape med mig. Og du, Sivert, kan ikke bie til at jeg har utaandet? Jeg vil bare fortælle dig at nu har du læst Dokumentet og det ligger i Pengeskrinet mit, jeg sier ikke mere. Men gaar du ifra mig saa skal du bære frem det Budet til han Eleseus at han kommer hit. Han heter ikke efter mig og har ikke mit jordiske Navn — lat saa bare han komme!

Tiltrods for den truende Tone i disse Ord overveiet Sivert dem og sa: Jeg skal bære frem Budet til han Eleseus!

Oline var fremdeles paa Sellanraa da Sivert kom tilbake. Hun hadde faat Tid til at gjøre en Sving ned gjennem Marken, saa langt ned som til Aksel Strøm og Barbro paa deres Nybygg, saa kom hun igjen derfra og var fuld av Sladder og Hemmeligheter: Ho Barbro lægger paa sig, sa hun hviskende, det skulde nu vel aldrig bety noget? Ikke mine Ord igjen! Naa, du kommer igjen, Sivert? Saa er det vel ikke mere at spørre om, Morbror din er hensoven? Jaja han var nu en gammel Mand og en Olding paa Gravens Bred. Hvad — naa, han er ikke død? Store Ting at takke Gud for! Fôr jeg med Tøv, sier du? Dersom at jeg hadde været saa fri for Synd! Ja kunde jeg vite at Morbror din at han laa og løi for Gud? Han falder av, det var mine Ord, og dem skal jeg engang bekræfte for Tronen. Hvad du sier, Sivert? Ja, men laa ikke Morbror din selv paa Sengen og røkte og knæpte begge Hænderne ihop over Brystet og sa at nu laa han bare og strævet?

Det var umulig at strides med Oline, hun overmandet sin Motstander med Snak og la ham øde. Da hun hørte at Sivert Morbror forlangte Eleseus til sig grep hun ogsaa denne Omstændighet og brukte den til sin Fordel: Der kan dokker høre om jeg fôr med Tøv! Han Gammel-Sivert paakalder sin Slægt og smægter efter sit Kjøt og Blod, han er sist paa! Du maa ikke nægte han det, Eleseus, du skal fare med en Gang og finde

Morbror din ilive! Jeg skal ogsaa over Fjældet, vi blir i Lag.

Oline forlot jo ikke Sellanraa før hun hadde faat Inger avsides og hvisket mere om Barbro: Ikke mine Ord igjen, men hun hadde Tegnene! Og nu er det vel Meningen at hun skal bli Kone paa Nybygget. Somme Folk er stort ærnet om de er smaa som Sand ved Havsens Bred til at begynde med. Hvem kunde nu ha trodd det om ho Barbro! Han Aksel monne være en drivendes Kar, og slike store Gods og Gaarder som heri Marken det har jo ikke vi paa vores Side av Fjældet, det vet du ogsaa, Inger, som er fra vores Bygd og er barnefødt der. Ho Barbro hadde nogen Mark Uld i en Kiste, det var bare Vinteruld, jeg var ingen begjærendes og ikke bydde hun mig nogen, mellem os var Goddag og Farvel, endda jeg kjendte hende fra Barnsben hele Tiden da jeg var her paa Sellanraa og du, Inger, var borte paa Læren —

Nu graater ho lille Rebekka, sa Inger og avbrøt Oline og rakte hende en Næve Uld.

Stor Takketale fra Oline: Ja var det ikke som hun just hadde sagt til Barbro at Inger og hendes Make til at gi! Hun gav saa hun blev numen og fingersaar, men aldrig saa knydde hun. Gaa ind til den lille Engelen, og aldrig saa fandtes det et Barn saa likt sin Mor som lille Rebekka. Kunde Inger huske hvad hun engang hadde sagt: at hun ikke fik flere? Nu saa hun! Nei man skulde høre paa de Gamle som selv har hat Børn, for Guds Veie de er uransakelige, sa Oline.

Saa labbet hun efter Eleseus op gjennem Skogen, sammensunken av Ælde, melet og graa og nyfiken, uforgjængelig. Til Gammel-Sivert vilde hun nu gaa og si at det var hun — Oline — som hadde faat Eleseus i Vei.

Men Eleseus han hadde ikke latt sig nøde, det var ingen Vanskelighet at overtale ham. Se, han var i Grunden vokset sig bedre end han tegnet til, Eleseus, han var en skikkelig Gut paa sin Maate, godslig og snil fra Fødselen, bare uten større Legemskræfter. Det at han nødig vilde hjem denne Tur fra Byen var ikke uten Grund, han visste jo godt at Morn hadde været paa Straf for Mord, i Byen hørte han intet derom, i Marken husket vel alle det. Hadde han ikke nu i flere Aar været sammen med Kamerater, som hadde lært ham mere Nærtakenhet og Finfølelse end han før hadde? Var ikke Gaffel like saa nødvendig som Kniv? Hadde han ikke al sin Dag skrevet Kroner og Øre, men her i Marken bruktes endda den gamle Dalermynt? Jo han vandret meget gjærne over Fjældet til et andet Bygdelag, hjemme paa Gaarden maatte han jo hvert Øieblik holde sin Overlegenhet i Age. Han gjorde sig Flid for at læmpe sig efter de andre, og det lyktes, men han maatte være paa Vakt. Som da han kom hjem til Sellanraa for et Par Uker siden: han hadde jo tat med sig sin lysegraa Vaarfrak skjønt det var midt paa Sommeren, da han hængte den op paa en Spiker i Stuen kunde han godt ha vendt ut til Verden Sølvskiltet med hans Bokstaver paa, men han gjorde det ikke. Like-

dan med Stokken, Spaserstokken. Den var rigtignok bare et Paraplyskaft som han hadde avrigget og plukket Staaltraadene ut av, men her hadde han ikke brukt den som i Byen og svinget den, langtfra, bare baaret den i Skjul langs Laaret.

Nei det var intet at undres paa at Eleseus gik over Fjældet. Han dugde ikke til Tømring, han dugde til at skrive Bokstaver, det kunde ikke alle og enhver, men i hele Hjemmet var det ingen som paaskjønnet denne fine Lærdom og Kunst undtaken kanske Morn. Han gik glad opover Skogen foran Oline, han vilde bie paa hende høiere oppe, han løp som en Kalv, han hastet. Eleseus hadde paa en Maate stjaalet sig fra Gaarden, han var ræd for at bli set, ja for han hadde jo berget med sig baade Vaarfrakken og Spaserstokken til Turen. Paa den andre Siden av Fjældet maatte han ha Haab om at faa se Folk og selv bli set, kanske endog komme til Kirken. Saa slet han gladelig med en overflødig Vaarfrak i Solsteken.

Og han efterlot intet Savn paa Bygningen, tværtimot, saa fik Farn Sivert igjen, og Sivert var jo til mangedobbelt Nytte og holdt ut fra Morgen til Kvæld. Det tok dem ikke lang Tid at lafte Stuen op, det var en Tilbygning, tre Vægger; de slap at ry Tømmeret, de skar det paa Sagen; av Hunen hadde de saa med en Gang Taktro. En vakker Dag saa de sandelig Stuen færdig for sine Øine, tækket, gulvlagt og Vinduerne indsat. Saa vann de ikke mere mellem Onnerne, de fik bordklæde og male senere.

Nu kom Geissler med stort Følge over Fjældet fra Sverige. Og Følget var tilhest, ridende paa blanke Hester og gule Sadler, det var vel rike Reisende, de var saa tykke og tunge, Hestene bugnet under dem; blandt disse store Herrer kom da Geissler gaaende tilfots. Det var ialt fire Herrer og Geissler, dertil var det to Oppassere som leidde hver sin Pakhest.

Rytterne steg av paa Tunet og Geissler sa: Der har vi Isak, det er selve Markgreven. Goddag, Isak! Der ser du, nu kommer jeg igjen, som jeg sa.

Geissler var den samme. Skjønt han kom tilfots lot han ikke til at føle sig ringere end de andre, ja hans slitte Frak hang sid og ensom nedover hans slunkne Bak, men han var overlegen og hovmodig i Ansigtet. Han sa: Det er Meningen at disse Herrerne og jeg skal litt op i Fjældet, de er saa fete, de skal bli av med litt Spæk.

Herrerne var forresten snille og godmodige, de smilte til Geisslers Ord og bad Isak undskylde at de kom som en Krig indover hans Gaard. De hadde Niste med, saa de skulde ikke æte ham ut av Huset, men de vilde være taknemmelige for Tak over Hodet i Nat. Kanske de fik være i den nye Bygningen?

Da de hadde hvilet en Stund og Geissler hadde været inde hos Inger og Børnene gik alle de Fremmede op gjennem Skogen og blev borte tilkvælds. Nu og da utover Eftermiddagen hadde Folkene paa Gaarden hørt nogen ukjendt høie Skudd opi Fjældet, og Følget kom ned med nye Stenprøver i Poser. Blaakobber, sa de og

nikket til Stenene. De førte en lærd og lang Samtale og saa paa et Kart som de saa løselig hadde tegnet, det var en Bergkyndig iblandt dem og en Ingeniør iblandt dem, en kaldtes Landshøvding, en Brukspatron; Luftbane, sa de, Taugbane, sa de. Geissler kastet ind et Ord nu og da og det syntes hver Gang at rettede Herrerne, det blev lagt adskillig Mærke til hans Ord. — Hvem er Eier paa Sørsiden av Vandet? spurte Landshøvdingen Isak. — Staten, svarte Geissler rapt. Han var vaken og gløgg, han holdt i Haanden det Dokument som Isak engang hadde underskrevet med sit Bunmærke. — Jeg har jo sagt at det er Staten, spør du endda om det! sa han. Vil du kontrollere mig saa værsaagod!

Senere paa Kvælden tok Geissler Isak med sig i Enrum og sa: Skal vi sælge Kobberfjældet? — Isak svarte: Ja det er nu saa at Lensmanden har kjøpt Fjældet engang og betalt mig. — Rigtig, sa Geissler, jeg kjøpte Fjældet. Men nu er det ogsaa saa at du skal ha Procenter av Salg eller av Drift, vil du avhænde disse Procenter? — Det forstod ikke Isak og Geissler maatte forklare det: Isak kunde ikke drive Mine, han var Jordbruker, han ryddet Land; Geissler kunde heller ikke drive Mine. Penger, Kapital? Ho, saa meget han vilde! Men han hadde ikke Tid, han stod i meget, var idelig paa Reiser, maatte skjøtte sine Eiendomme sørpaa og nordpaa. Nu vilde Geissler sælge til disse svenske Herrer, de var hans Kones Familje allesammen og rike Folk, Fagfolk, de kunde drive Fjældet. Forstod Isak det nu? — Jeg vil som Dokker vil! erklærte Isak.

Mærkelig — denne store Tillit gjorde vel den luvslitte Geissler godt: Ja det vet jeg nu ikke om du staar dig paa, sa han og overveiet. Pludselig blev han sikker og fortsatte: Men gir du mig frie Hænder saa skal jeg ialfald handle bedre for dig end du selv kunde ha gjort. — Isak begyndte: Hm. Dokker har fra første Stund været en god Mand for os alle her .... Geissler rynket Panden og avbrøt ham: Ja det er godt!

Om Morgningen satte Herrerne sig til at skrive. Det var alvorlige Ting de skrev: først en Kjøpekontrakt paa firti Tusen Kroner for Fjældet, dernæst et Dokument hvori Geissler fraskrev sig hver Skilling av disse Penger til Fordel for sin Kone og sine Børn. Isak og Sivert blev kaldt ind for at underskrive som Vidner paa disse Papirer. Da det var gjort vilde Herrerne avkjøpe Isak hans Procenter for en Bagatel, fem Hundrede Kroner. Geissler stoppet dem med de Ord: Spøk tilside!

Isak skjønte ikke stort av det hele, han hadde engang solgt og faat sin Betaling, men forresten saa var Kroner — det var ingenting, det var ikke Dalere. Sivert derimot utdrog litt mere, Tonen i Forhandlingerne var ham paafaldende: det var visst en Familjeaffære som blev op- og avgjort her. En av Herrerne kunde si: Kjære Geissler, du burde virkelig ikke ha saa røde Øine! Hvortil Geissler svarte gloggt, men vikende: Nei det burde jeg virkelig ikke. Men det gaar ikke efter Fortjeneste i denne Verden!

Var det saa at Fru Geisslers Brødre og Slægtninger vilde kjøpe væk hendes Mand, kanske med ett Slag

frigjøre sig for hans Besøk i deres Hjem og hans plagsomme Familjeskap? Nu var jo Fjældet rimeligvis ikke værdiløst, det blev ikke paastaat av nogen; men det laa avsides til, Herrerne sa likefrem at de kjøpte det nu for at avhænde det igjen til Folk som maatte ha langt mere Magt end de til at drive det. Heri var intet urimelig. De sa ogsaa aapent at de visste ikke hvormeget de vilde faa igjen for Fjældet som det laa der: blev Drift aapnet saa var kanske firti Tusen ingen Betaling; blev Fjældet liggende der som nu var det bortkastede Penger. Men for alle Tilfælders Skyld vilde de ha rent Kjøp og derfor bydde de Isak fem Hundrede Kroner for hans Del.

Jeg er Isaks Fuldmægtig, sa Geissler, og jeg sælger ikke hans Ret under ti Procent av Kjøpesummen.

Fire Tusen! sa Herrerne.

Fire Tusen, sa Geissler. Isak eiet Fjældet, han faar fire Tusen. Jeg eiet det ikke, jeg fik firti Tusen. Vil Herrerne umake sig med at tænke dette over!

Ja men fire Tusen!

Geissler reiste sig og sa: Eller intet Salg!

De tænkte paa det, hvisket om det, gik ut paa Tunet, trak Tiden ut. Gjør Hestene i Orden! ropte de til Oppasserne. En av Herrerne gik ind til Inger og betalte fyrstelig for Kaffe, for nogen Æg og for Husrummet. Geissler gik tilsynelatende likegyldig omkring, men han var like vaken: Hvorledes gik det med Vandledningen ifjor? spurte han Sivert. — Den berget hele Avlingen. — Dere har brutt den Teigen dèr siden jeg var her

sist? — Ja. — Dere maa ha en Hest til paa Gaarden, sa Geissler. Alt saa han.

Kom nu her og lat os faa en Ende paa det! ropte Brukspatronen.

Alle gik nu ind i Nybygningen igjen og Isaks fire Tusen Kroner blev optalt. Geissler fik et Papir, han stak det løst i Lommen som om det ikke hadde nogen Værdi. Gjem det! sa de til ham, og din Hustru vil faa Bankboken om nogen Dager, sa de. — Geissler rynket Panden og svarte: Det er godt!

Men de var ikke færdige med Geissler. Ikke saa at han oplot sin Mund for at begjære noget, men der stod han nu og de saa hvorledes han stod der; kanske hadde han ogsaa betinget sig en Slump Penger for sig selv. Da Brukspatronen leverte ham en Seddelpakke nikket Geissler bare og sa atter at det var godt. Og saa tar vi et Glas sammen med Geissler, sa Brukspatronen.

De drak og var færdige. Saa tok de Farvel med Geissler.

I dette Øieblik kom Brede Olsen gaaende. Hvad vilde nu han? Brede hadde nok hørt de tordnende Skudd igaar og han forstod at noget foregik i Fjældet. Nu kom han og vilde sælge Berg han ogsaa. Han gik Geissler forbi og henvendte sig til Herrerne: han hadde opdaget mærkelige Stensorter, utrolige, somme som Blod, andre som Sølv; han kjendte hver liten Krok i Fjældene omkring og kunde gaa bent paa dem, han visste om lange Aarer med tungt Metal — hvad kunde det

være for Slags Metal? — Har du Prøver? spurte den Bergkyndige. — Ja. Men kunde de ikke like saa godt gaa op i Fjældet? Det var ikke langt. Jo Prøver? Mange Sækker, mange Kasser, Brede hadde dem ikke med, men hadde dem hjemme, han kunde løpe hjem efter Prøver. Men det var snarere at løpe op i Bergene efter nogen, hvis de vilde vente. Herrerne rystet paa Hodet og reiste.

Brede saa forurettet efter dem. Hadde Haapet blusset i ham et Øieblik saa sluktes det nu, han arbeidet under Uheld, intet vilde lykkes for ham. Det var godt at han hadde et let Sind at staa Livet imot med, han saa efter Rytterne og sa tilslut: Lykke paa Reisen med dokker!

Men nu blev han atter ydmyg til Geissler, til sin forrige Lensmand, og duttet ham ikke mere, men hilste til ham og sa Dokker. Geissler hadde under et eller andet Paaskud faat Lommeboken op og viste frem hvor diger den var med Penger. — Kan ikke Dokker hjælpe mig, Lensmand! sa Brede. — Gaa hjem og grøft ut Myren din! sa Geissler og hjalp ham ikke det Spor. — Jeg kunde godt ha tat med mig en hel Bør med Prøver, men hadde det ikke været bedre at se Bergene selv naar de nu var her? — Geissler overhørte ham og spurte Isak: Saa du ikke hvor jeg gjorde av det Dokumentet? Det var yterst vigtig, flerfoldige Tusen Kroner. Naa, her er det, midt i en Seddeldynge! — Hvad var det for Slags Folk? Tok de sig bare en Ridetur? spurte Brede.

Geissler hadde vel gaat i en stor Spænding, nu spaknet han av. Men han hadde endda Liv og Lyst til at utrette litt til: han fik med sig Sivert op i Fjældet, og Geissler hadde et stort Papir med og tegnet et Kart over Marken paa Sørsiden av Vandet — hvad han nu hadde for Tanker med det. Da han nogen Timer senere kom ned til Gaarden igjen var Brede endda der, men Geissler svarte ham ikke paa noget Spørsmaal, men var træt og vinket bare med Haanden.

Han sov i ett Drag til tidlig den næste Morgen, saa stod han op med Solen og var uthvilet. Sellanraa! sa han og stod paa Tunet og saa sig vidt omkring.

Alle de Pengene jeg fik, sa Isak, skal jeg nu ha dem?

Prat! svarte Geissler. Skjønner du ikke at du skulde hat mere? Og det var egentlig mig du skulde hat dem av, efter vor Kontrakt; men som du saa høvde det ikke slik. Hvormeget fik du? Bare Tusen Daler, efter gammel Regning. Jeg staar og tænker paa at du maa ha en Hest til paa Gaarden. — Ja. — Jeg vet om en Hest. Han som nu er Stævnevidne hos Lensmand Heyerdahl later sin Gaard forfalde, han synes det er morsommere at reise omkring paa Panting. Han har solgt av Buskapen sin før, nu vil han sælge Hesten. — Jeg skal høre med han, sa Isak.

Geissler viste vide omkring med Haanden og sa: Alt er Markgrevens! Du har Hus og Dyr og et dyrket Jorde, ingen kan sulte dig ut!

Nei, svarte Isak, vi har alt som Gud har skapt!

Geissler vimset frem og tilbake paa Gaarden og gik pludselig ind til Inger: Blir det Raad til litt Niste idag ogsaa? spurte han. Nogen Vafler igjen, uten Smør og Ost paa, det er nok av Godt i dem før. Nei gjør som jeg sier, jeg vil ikke bære mere.

Geissler ut igjen. Hans Hode maatte være i Uro, han gik ind i Nybygningen og satte sig til at skrive. Han hadde det uttænkt paa Forhaand, saa det tok ham ikke lang Tid, det var en Henvendelse til Staten, sa han overlegent til Isak, til Departementet for det Indre, sa han. Jeg har meget at staa i!

Da han hadde faat sin Niste og sa Farvel var det som han pludselig husket noget: Det er sandt, jeg glemte visst da jeg gik herfra sist — jeg hadde tat en Seddel ut av Lommeboken, men saa hadde jeg stukket den i Vestelommen. Der fandt jeg den. Jeg har saa mange Forretninger. — Dermed la han Inger noget i Haanden og gik.

Jo saa gik Geissler og syntes noksaa kjæk. Han var ingenlunde nedfor og han døde ikke paa længe, han kom igjen til Sellanraa og først mange Aar senere saa døde han. Det var et Savn hver Gang han gik fra Gaarden; Isak hadde tænkt paa at spørre ham om Breidablik og raadføre sig med ham, men det blev ikke til noget. Geissler vilde vel kanske ogsaa ha fraraadet ham at kjøpe Stedet — at kjøpe Rydningsland til en Kontorist som Eleseus.

XVIII

Sivert Morbror blev allikevel ryr. Det tok Eleseus en tre Ukers Tid at være hos ham, saa var den Gamle død. Eleseus ordnet med Begravelsen og var rigtig flink i den Retning, han fik fat i en og anden Fuchsiablomst fra Stuerne omkring og laante Flag til halv Stang og kjøpte sort Mugg hos Handelsmanden til nedrullede Gardiner. Isak og Inger blev budsendt og kom til Jordfæstelsen, Eleseus var den egentlige Vært og forestod Trakteringen til de Indbudne, ja da Liket blev sunget ut sa Eleseus endog nogen pene Ord over Kisten og hans Mor tok til Lommetørklædet av Stolthet og Rørelse. Alt gik brillant.

Paa Hjemveien i Farns Selskap maatte Eleseus bære sin Vaarfrak aapenlyst, men Spaserstokken skjulte han i et av dens Ærmer. Det gik godt like til de skulde i Baat over Vandet, saa kom jo Farn uforvarende borti Frakken og der hørtes et Knæk. — Hvad var det? spurte han. — Det var ikke noget, svarte Eleseus.

Men den knækkede Stok blev ikke bortkastet, da de kom hjem søkte Eleseus efter en høvelig Holk. — Kan vi ikke spjelke han? sa Sivert, den store Spilopmaker. Se her, dersom at vi lægger paa han en god Træspile paa to Sider og rører med Bektraad ..? —

Jeg skal røre dig med Bektraad, svarte Eleseus. — Hahaha. Men du vil kanske heller røre med et rødt Hosebaand? — Hahaha, sa Eleseus ogsaa, men saa gik han til Morn og fik et gammelt Fingerbøl av hende og det filet han Bunden av og gjorde sig en rigtig pen Holk til Spaserstokken. Aa Eleseus var ikke saa kjeivet med sine lange hvite Hænder!

Brødrene apet med hverandre fremdeles: Skal jeg faa det som er efter han Sivert Morbror? spurte Eleseus. — Om du skal faa det? Hvormeget er det? spurte Sivert. — Hahaha, du vil først vite hvormeget det er, din Gjærrighund! — Ja du kan gjærne faa det! sa Sivert. — Det er imellem fem og ti Tusen. — Daler? ropte Sivert. Han kunde ikke tilbakeholde det. — Eleseus regnet jo aldrig i Dalere, men nu høvde det saa og han nikket. Og han lot Sivert gaa med den Besked til næste Dag.

Saa kom Eleseus tilbake til Saken: Du gaar nok og angrer paa den Gaven din igaar? sa han. — Din Tosk! svarte Sivert rigtignok, men fem Tusen Daler var nu fem Tusen Daler og ingen Smaaskilling; hvis ikke Brorn var en Lus eller en Indianer saa gav han vel tilbake Halvdelen. — Nu skal jeg si dig ett, forklarte endelig Eleseus, at jeg tror ikke jeg vilde blit fet av den Arven. — Sivert saa forundret paa ham: Naa, ikke det? — Nei ikke saa særdeles og par excellence fet.

Eleseus hadde jo lært at skjønne sig bra paa Regnskaper, Morbrorns Skrin, det berømte Flaskefôr var blit aapnet for ham og han hadde maattet gjennemgaa alle

Papirer og Summer og tælle op Kassa. Sivert Morbror hadde ikke sat sin Søstersøn i Arbeide paa Jorden eller med Omvøring av Noten i Naustet, han hadde indviklet ham i en frygtelig Uorden med Tal og Regnskapsposter. Om en Skatteyder for ti Aar siden hadde betalt med en Gjeit eller nogen Voger Tørsei saa stod ikke Gjeiten eller Tørseien der, men Gammel-Sivert hentet Manden frem av sin Hukommelse og sa: Han har betalt! — Naa, saa stryker vi den Posten, sa Eleseus.

Her var nok Eleseus den rette Mand, han var snil og opmuntret den Syke med at Stillingen var god, de to hadde koset sig sammen, sandelig endog spøkt saa smaat. Eleseus var vel i et og andet naragtig, men det var Gammel-Sivert og, de hadde simpelthen forfattet høitravende Dokumenter til Fordel ikke bare for Lille-Sivert, men ogsaa for Bygden selv, den Komune som den Gamle hadde tjent i tredive Aar. Maken til herlige Dager som nu forløp! — Jeg kunde aldrig ha faat nogen bedre end som dig, Eleseusmand! sa Sivert Morbror. Han sendte Bud ut og kjøpte en Sauskrott midt paa Sommeren, Fisk blev bragt ham fersk fra Sjøen, Eleseus fik Ordre til at betale av Skrinet. De levet godt. De fik fat paa Oline, de kunde ikke ha utpønsket nogen bedre til at delta i et Gilde, heller ingen mere skikket til at utbrede et stort Ry over Gammel-Siverts siste Dager. Og Tilfredsheten var gjensidig: Jeg mener vi maa betænke ho Oline ogsaa med ørlite, sa Sivert Morbror, hun er nu Enke og i smaa Kaar. Det blir endda nok igjen til han Lille-Sivert. — Det

kostet Eleseus nogen Pennestrøk med øvet Haand, en Tilføielse til den siste Vilje, saa var ogsaa Oline med blandt Arvingerne. — Jeg vil sørge for dig, sa Gammel-Sivert til hende. I Tilfælde av at jeg ikke skulde komme mig og gaa mere her paa Jorden saa vil jeg ikke at du skal forsmægte, sa han. — Oline utbrøt at hun blev maalløs, men det blev hun ikke, hun var rørt og graat og takket, ingen kunde finde slike Forbindelser mellem en jordisk Gave og for Eksempel „Himlens store Gjengjældelse hisset" som Oline. Nei maalløs blev hun ikke.

Men Eleseus? Hadde han i Begyndelsen kanske set lyst og stort paa Morbrorns Stilling saa maatte han senere begynde at tænke sig om og tale. Han prøvet med en svak Indvending: Kassa er jo ikke akkurat i Orden, sa han. — Ja, men end alt som er efter mig! svarte den Gamle. — Ja og saa har du vel Penger hist og her i Bankerne? spurte Eleseus; for slik gik Sagnet. — Naa, sa den Gamle, hvorledes det nu kan være med det. Men end Notbruket, end Gaarden og Husene og Buskapen og hvite Kjyr og røde Kjyr! Jeg mener du vil ape, Eleseusmand!

Eleseus visste ikke hvormeget Noten kunde være værdt, men Buskapen den hadde han set: den var en Ku. Den var hvit og rød. Sivert Morbror talte kanske i Vildelse. Og Eleseus skjønte heller ikke alle den Gamles Regnskaper, de var kommet i Rot, i Vase, især fra det Aar Mynten gik over fra Daler til Krone: Herredskassereren hadde da ofte regnet disse smaa Kroner for

fulde Dalere. Intet Under at han trodde sig rik! Men naar alt var klaret frygtet Eleseus for at det kanske ikke blev meget igjen, kanske intet. Kanske rak det ikke til.

Ja Sivert kunde gjærne love ham det som blev igjen efter Morbrorn.

Brødrene spøkte med det, Sivert var ikke nedslaat, tværtimot, det vilde vel ha kommet til at nage ham litt mere hvis han virkelig hadde tøiset bort fem Tusen Daler. Han visste godt at det var paa pure Spekulation han var blit opkaldt efter Morbrorn, han hadde intet fortjent av ham. Nu nødde han Eleseus til at motta Arven: jovisst skal du ha han, kom, lat os gjøre det skriftlig! sa han. Jeg under dig at bli rik. Forsmaa ikke!

De hadde mangen Spas sammen. Sivert var sandelig den som mest hjalp Eleseus til at holde ut hjemme; meget vilde ha været mørkere uten ham.

Nu var forresten Eleseus blit noksaa fordærvet igjen, denne tre Ukers Lediggang paa den andre Siden av Fjældet hadde ikke været av det gode for ham, der hadde han ogsaa besøkt Kirken og staset godt op, ja han hadde truffet Piker. Herhjemme paa Sellanraa var ingen, Jensine, den nye Tausen, var ikke nøget, bare et Arbeidsmenneske, hun høvde bedre for Sivert. — Jeg har Lyst til at vite hvorledes ho Barbro paa Breidablik er blit siden hun blev voksen, sa han. — Gaa nedover til han Aksel Strøm og se! sa Sivert.

Eleseus gik en Søndag. Jo han hadde været utenbygds og faat Mot og Munterhet igjen, faat Blod paa Tand,

han kom og livet op i Aksels Gamme. Barbro selv var ingenlunde at foragte, hun var ialfald den eneste i Marken, hun spilte paa Gitaren og talte kvikt, desuten lugtet hun ikke av Reinfant, men av ægte Saker, Hodevand. Eleseus paa sin Side lot forstaa at han bare var hjemme i Ferien, Kontoret kaldte ham snart tilbake. Imidlertid var det morsomt at være hjemme igjen ogsaa paa gamle Tomter, og han hadde nu for sin Del Kammerset at bo i. Men det var ikke Byen!

Nei det skal Gud vite at Marken ikke er Byen! sa Barbro ogsaa.

Aksel selv blev ikke til stort overfor disse to Bymennesker, han kjedet sig og gik ut og saa over sit Jorde. De hadde frit Spil og Eleseus var storartet. Han fortalte at han hadde været i Nabobygden og begravet sin Morbror og glemte ikke at han hadde holdt en Tale over Kisten.

Da han skulde gaa bad han Barbro om at følge ham litt paa Hjemveien. Men nei Tak. — Er det Skik og Bruk i Byen din at Damerne følger Herrerne paa Hjemveien? spurte hun. — Da blev sandelig Eleseus rød og skjønte at han hadde fornærmet hende.

Men han gik ned til Maaneland næste Søndag ogsaa og da hadde han Stokken i Haanden. De talte som sist og Aksel var atter ikke til noget: Far din har nu en stor Gaard og har bygget han svært op, sa han. — Aaja han har nu at bygge for ogsaa. Det staar ikke paa for han Far! svarte Eleseus og brændte efter at faa bravere litt; det er værre for os andre fattige Stak-

karer! — Hvorledes? — Naa, har dokker ikke hørt det? Det har netop været nogen svenske Millionærer hos ham og kjøpt et Kobberfjæld av ham. — Du sier ikke det! Saa fik han mange Penger? — Kolossalt. Jaja lat mig nu ikke skryte, men det var jo ialfald en hel Masse Tusener. Hvad det var jeg skulde sagt: Bygge, sier du? Jeg ser du har Tømmer liggende, naar skal du selv bygge? — Barbro svarte til: Aldrig!

Aldrig! var nu bare Næsevishet og Overdrivelse: Aksel brøt Stenen ifjor Høst og kjørte den hjem i Vinter; nu mellem Onnerne iaar hadde han lagt Muren med Kjælder og alt godt, tilbake stod at lafte op Huset. Han haapet at faa en Stue under Tak alt i Høst, han hadde tænkt at være aat han Sivert om nogen Dages Hjælp, hvad trodde Eleseus om det? — Jo, trodde Eleseus. Men du kan faa mig, sa han smilende. — Dokker? sa Aksel ærbødig og dokret ham pludselig; Dokker har Geni for andre Ting. — Hvor det smakte at bli anerkjendt endog i Marken! Jeg er stygt rædd for at disse Hænderne mine duger ikke, sa Eleseus ogsaa og var fin paa det. — Lat mig se! sa Barbro og tok hans Haand.

Aksel kom utenfor Samtalen igjen og gik ut, de to var atter alene. De var jævngamle, de hadde gaat paa Skole sammen og lekt og kysset hverandre og sprunget, nu frisket de op med uendelig Overlegenhet sine Barndomsminder og det var ikke frit for at Barbro gjorde sig litt til. Naturligvis var ikke han Eleseus som de store Kontorister i Bergen som hadde baade Briller og Guldur, men han var en Herre her i Marken, det kunde

ikke nægtes. Og nu tok hun frem og viste ham Fotografiet fra Bergen: slik saa hun ut da; men nu og! — Hvad det er som mankerer dig nu? spurte han. — Naa, saa har jeg ikke tapt mig, synes du? — Tapt dig? Jeg vil bare si dig engang for alle at jeg synes du er dobbelt saa pen nu, sa han, fyldigere i det hele tat. Tapt dig? Nei den er klassisk! sa han. — Men synes du ikke at Kjolen min er pen her, utskaaren i Halsen og nedover Ryggen? Og saa hadde jeg Sølvkjæden som du ser og den kostet mange Penger, jeg fik den til Forærings av den ene av Kontoristerne jeg var hos. Men saa mistet jeg den. Ja jeg mistet den ikke akkurat, men jeg trængte Pengene da jeg reiste hjem. — Eleseus spurte: Kan ikke jeg faa dette Fotografiet? — Faa det? Hvad faar jeg igjen for det? — Aa her visste Eleseus saa godt hvad han helst vilde svare, men han torde ikke. Jeg skal fotografere mig naar jeg kommer til Byen, saa skal du faa mit igjen, svarte han derimot. Hun gjæmte Billedet og sa: Nei, jeg har bare dette igjen. — Da gik et Mørke igjennem hans unge Hjærte og han rakte Haanden ut efter Billedet. — Jaja, giv mig saa noget igjen for det straks! sa hun leende. Og saa tok han og kysset hende en ordentlig Gang.

Nu blev det mere tvangfrit, Eleseus blomstret op, han blev storartet. De flirtet og spaset og lo, de skulde være Dus, sa han. Da du tok Haanden min istad var du som en nydelig Svanedæmper, sa han. — Jaja, nu reiser du snart til Byen igjen og saa kommer du vel aldrig hit mere, sa Barbro. — Tror du saa galt om mig? spurte

Eleseus. — Naa, har du ikke nogen som holder dig tilbakers? — Nei. Mellem os sagt saa er jeg ikke forlovet, sa han. — Jo det er du visst. — Nei det er Fakta sandt jeg sier.

De flirtet en lang Stund, Eleseus var absolut forelsket: Jeg skal skrive til dig, sa han; faar jeg Lov til det? — Ja, svarte hun. — Ja for jeg vil ikke være smaalig og gjøre det uten Lov! Pludselig blev han skinsyk og spurte: Jeg har hørt at du er forlovet med han Aksel her, er det saa? — Med han Aksel! sa hun saa foragtelig at det trøstet ham. Han skal bli blaa! sa hun. Saa angret hun sig og la til: Han Aksel er bra nok for sig, men. Og han holder Bladet til mig og gir mig mangen Gang en Foræring, jeg skal ikke vør at si andet. — Gudbevars! medgav Eleseus ogsaa, han kan være en svært enestaaende og utmærket Mand paa sin Maate, det er ikke det som er Kjærnen.

Men ved Tanken paa Aksel maatte vel Barbro være blit urolig, hun reiste sig og sa til Eleseus: Nei nu maa du gaa for jeg skal i Fjøset!

Næste Søndag gik Eleseus ned betydelig senere end ellers og han hadde selv Brevet med. Det var et Brev! En Ukes Henrykkelse og Hodebrudd, han hadde frembragt det, utøvet det: Til Frøken Barbro Bredesen, to a tre Ganger har jeg nu hat den for mig saa unævnelige Lykke at se dig igjen ....

Naar han kom saa sent paa Kvæld som nu maatte vel Barbro være færdig i Fjøset og hadde kanske alt lagt sig. Det skadet ikke, det høvde netop godt.

Men Barbro var oppe og sat i Gammen. Nu saa hun
med en Gang ut som om hun slet ikke vilde være kjær-
lig mere, slet ikke; Eleseus fik det Indtryk at Aksel
hadde hat hende fat og kanske formanet hende. — Vær-
saagod, her er Brevet jeg lovet dig! — Tak! sa hun og
aapnet Brevet og læste det uten synlig Glæde. Jeg maatte
ha kunnet skrive saa godt som du! sa hun. — Han var
skuffet. Hvad hadde han gjort, hvad gik av hende? Og
hvor var Aksel? Borte. Han var kanske litt træt av
disse jaalete Søndagsbesøk og vilde være hjemmefra;
han kunde jo ogsaa hat et nødvendig Ærend da han gik
til Bygden igaar. Borte.

Hvad du sitter inde i denne kvalme Gammen for paa
en saan nydelig Kvæld? Kom og gaa ut! sa Eleseus. —
Jeg venter paa han Aksel, svarte hun. — Han Aksel?
Kan du ikke leve han Aksel foruten? — Jo, men skal
han ikke ha Mat naar han kommer?

Tiden gik, sløsedes bort, de kom ikke nærmere hver-
andre, Barbro var og blev lunefuld. Han prøvet at for-
tælle fra Nabobygden igjen og glemte atter ikke at han
hadde holdt Tale: Det var ikke saa meget jeg hadde at
si, men jeg tok da Taarerne ut paa nogen. — Naa, sa
hun. — Og saa var jeg ved Kirken en Søndag. — Hvad
du freget der? — Nei freget? Jeg var der bare og saa
mig om. Presten var ikke videre til at præke, efter mit
ringe Skjøn, han hadde ikke nogen god Utførsel.

Tiden gik.

Hvad du tror han Aksel mener om det hvis han fin-
der dig her i Kvæld og? sa Barbro pludselig. — Nei om

hun hadde git ham et Slag i Brystet kunde han ikke ha blit mere forsagt. Hadde hun glemt hele forrige Gang? Var det ikke en Avtale at han skulde komme i Kvæld? Han blev dypt saaret og mumlet: Jeg kan jo gaa igjen! — Det syntes hun ikke at forfærdes over. — Hvad jeg har gjort dig? spurte han med bævrende Mund. Det syntes at græmme ham meget, han var i Nød. — Gjort mig? Nei du har ikke gjort mig nogen Ting. — Ja hvad som er i Veien med dig i Kvæld? — Med mig? Hahaha! Men forresten saa kan jeg ikke undres paa det at han Aksel blir sint. — Jeg skal gaa! gjentok Eleseus. Men det forfærdet hende atter ikke, hun brydde sig ikke om ham og at han sat der og kjæmpet med sine Følelser. Hun var et Asensmenneske.

Nu begyndte en Ærgrelse at stikke ham, i Førstningen ytret han den paa en fin Maate: at hun sandelig ikke var nogen gunstig Repræsentant for Kvindekjønnet! Men da det ikke hjalp — aa han skulde heller ha tiet og taalt, hun blev bare værre. Men han blev heller ikke bedre, han sa: Hadde jeg visst hvorledes du er saa hadde jeg ikke kommet nedover i Kvæld. — End saa? svarte hun tilbake. Saa hadde du ikke faat luftet Stokken din som du sitter med. — Aa Barbro hun hadde været i Bergen, hun kunde spotte, hun hadde ogsaa set ordentlige Spaserstokker, derfor kunde hun nu spørre saa næsevist at hvad var det for Slags lappet Paraplyskaft han svinget med? — Han taalte det. Saa vil du vel ha Fotografiet dit tilbake ogsaa da? sa han. — Virket ikke dette saa virket intet, det var det yterste man kunde

tænke sig i Marken at ta en Gave tilbake. — Hvad det nu kan være med det, svarte hun undvikende. — Joda, erklærte han kjækt, jeg skal skikke dig det med det allerførste. Lat saa mig faa Brevet mit!

Han reiste sig.

Javel, hun gav ham Brevet, men saa fik hun ogsaa Taarer i Øinene, jo nu slog hun om, Tjenestepiken blev rørt, Vennen forlot hende, Farvel for siste Gang! Du gjør ikke at gaa, sa hun, jeg bryr mig ikke om hvad han Aksel tror. — Men nu vilde han nytte Overtaket og bad Farvel og sa Tak for sig. For naar en Dame er saaledes som du saa absenterer jeg mig, sa han.

Han gik sagtelig bort fra Gammen og hjemover og plystret og svinget Stokken og var Kar. Pyt! En liten Stund efter kom Barbro ogsaa gaaende, hun kaldte paa ham et Par Ganger. Javel, han stanset, det gjorde han, men han var en saaret Løve. Hun satte sig i Lyngen og syntes angrende, hun tufset med en Lyngkvist, og litt efter litt blev han rimeligere igjen han ogsaa og bad om et Kys, til siste Avsked, sa han. — Nei det vilde hun ikke. — Vær nu bedaarende som forrige Gang! sa han og gik omkring hende paa alle Kanter og gik fortere og fortere for om mulig at se sit Snit. Men hun nægtet at være bedaarende, hun reiste sig. Der stod hun. Da nikket han bare og gik.

Da han var ute av Syne dukket pludselig Aksel frem fra nogen Busker. Barbro skvat til og spurte: Hvorledes er det, kommer du ovenfra? — Nei jeg kommer neden-

fra, svarte han. Men jeg saa dokker to gaa opover her. — Naa, det gjorde du! Ja det blev du fet av! ropte hun med ett rasende. Hun var saavisst ikke mindre lunefuld nu: Hvad du farer og snuser efter? Hvad skjeller det dig! — Aksel var ikke rigtig mild: Naa, saa har han været her idag igjen? — End saa? Hvad du vil han? — Nei hvad jeg vil han. Men hvad er det du vil han? Du skulde skjæmmes! — Skjæmmes? Skal vi tie om det, skal vi tale om det? spurte Barbro med et gammelt Ord. Jeg sitter ikke i Gammen din som et Mindesmærke, saa meget du vet det! Hvad jeg skulde skjæmmes for? Dersom at du gaar og faar dig en anden Husbestyrerinde saa skal jeg reise. Du skal bare holde Munden din, hvis det ikke er skammelig at umake dig med det. Der har du mit Svar. Nu skal jeg net akkurat gaa hjem og sætte Maten din frem og koke Kaffen, saa kan jeg gjøre det jeg vil siden.

Under fuld Trætte kom de hjem.

Nei de var ikke altid enige Aksel og Barbro. Hun hadde alt været i et Par Aar hos ham og det hadde nu og da været Rivninger, mest fordi Barbro vilde reise. Han var efter hende om at bli for altid, om at slaa sig til for godt og dele Gammen og Livet med ham, han visste jo hvor ondt det var at bli uten Hjælp igjen, — dette hadde hun ogsaa flere Ganger lovet at gaa ind paa, ja i kjærlige Stunder kunde hun ikke tænke sig andet end at bli. Men saa snart de blev Uvenner truet hun igjen med at reise. Om ikke andet saa talte hun om at

reise til Byen med Tænderne sine, de værket bort. Reise, reise! Han maatte ha et Baand paa hende.

Baand? Det hørtes ut for at hun lot haant om alle Baand.

Naa, du vil reise nu ogsaa? sa han. — Om saa var? spurte hun. — Kan du reise? — Kan jeg ikke? Du tror jeg er opraadd fordi det lider til Vinteren, men jeg kan faa mig Post i Bergen igjen hvad Tid somhelst. — Da sa Aksel noksaa tryg: Det kan nu ialfald ikke bli for som først. Gaar du ikke med Barn? — Barn? Nei. Hvad er det for et Barn du snakker om? — Aksel stirret paa hende. Var Barbro blit gal?

En anden Sak var det at han selv — Aksel — kanske hadde været forlite taalsom: da han nu hadde faat dette Baand paa hende begyndte han at optræde med litt for stor Tryghet, det var uklokt, han trængte ikke at si hende saa ofte imot og ophidse hende, det hadde ikke været nødvendig at befale hende likefrem at være med at sætte Poteten i Vaar, den kunde han til Nød ha sat alene. Han skulde tidsnok vite at gjøre sig til Herre naar de var gifte, indtil da burde han bruke Forstand og gi efter.

Men det var bare dette forsmædelige med Eleseus, med Kontoristen, som kom støvendes med fin Tale og Spaserstav. Var nu dette en Maate for en forlovet Pike og i hendes Tilstand! Var det mulig at forstaa noget saa galt! Indtil nu hadde Aksel været uten Medbeiler i Marken, saa forandret Situationen sig.

Her er ferske Avisblade til dig, sa han. Og saa er her en liten Ting som jeg har faat fat i til dig. Du faar nu se om du liker han. — Hun var kold. Skjønt de begge sat og drak kokhet Kaffe av Skaalen svarte hun iskoldt: Jeg vaager det er den Guldringen som du har lovet mig i over et Aar.

Der forløp hun sig ialfald, for det var netop Ringen. Men nogen Guldring var det ikke og det hadde han aldrig lovet hende, det fandt hun paa nu; men det var en Sølvring med forgyldte Hænder paa, altsaa ægte nok og stemplet med Karat. Men aa den ulykkelige Bergensreise, Barbro hadde set ordentlige Forlovelsesringer, kom bare ikke og fortæl hende noget! — Den Ringen kan du ha selv, sa hun. — Hvad som feiler han? — Feiler han? Det feiler han ingen Ting, svarte hun og reiste sig og begyndte at rydde av Bordet. — Du faar nu ha han for som først, sa han, det blir vel Raad til en anden siden. — Det svarte hun intet til.

Men forresten saa var Barbro et Skarn i Kvæld. Var ikke en ny Sølvring Tak værdt engang? Det maatte være denne fine Kontoristen som hadde endesnudd hendes Tankegang. Aksel kunde ikke bare sig for at si: Men kan du fortælle mig hvad denne Eleseusen rænder her efter? Hvor vil han hen med dig? — Hen med mig? — Ja for skjønner ikke den Komlingen hvorledes det er fat med dig? Ser han det ikke paa dig? — Barbro vendte sig ret imot ham og sa: Naa, du tror nu du har bundet mig her til dig, men du skal faa se at det blir Løgn! — Naa, sa Aksel. — Ja. Og du skal faa

se at jeg skal reise ogsaa! — Aksel bare satte op et lite Smil til dette og han gjorde det ikke engang stort og aapenlyst, nei for han vilde ikke ærte hende. Saa sa han beroligende som til et Barn: Nei nu skal du være skikkelig, Barbro. Du vet jo du og jeg!

Og naturligvis, langt paa Nat endte det med at Barbro blev blid igjen og endog sovnet med Sølvringen paa Fingeren.

Det rettet sig vel altsammen.

For de to i Gammen rettet det sig nok, men med Eleseus var det værre, han hadde ondt for at komme over den Krænkelsen han hadde lidt. Da han ikke forstod sig paa Hysteri trodde han at han var blit narret av pur Ondskap, ho Barbro paa Breidablik hadde været litt for kjæk av sig, lat være at hun hadde været i Bergen!

Fotografiet hadde han skikket Barbro tilbake paa den Maaten at han selv bragte det en Nat og drev det ind til hende i Høihuset hvor hun hadde sin Seng. Han hadde saa langtfra gjort det i en grov og uhøflig Form: han hadde puslet længe med Døren for at faa hende vaken, og da hun reiste sig paa Albuen og spurte: Finder du ikke Veien ind i Kvæld? saa hadde dette familjeagtige Spørsmaal stukket ham som en Naal eller en Sabel, men han hadde ikke skreket, bare latt Fotografiet seile pent indover Gulvet. Og saa var han gaat sin Vei. Gaat? Egentlig saa hadde han gaat nogen Skridt, men derpaa var han begyndt at løpe, han var saa altereret, saa opspilet, hans Hjærte slog haardt. Borte ved nogen Busker stanset han og kikket tilbake — nei hun

kom ikke. Aa han hadde halvt haapet det! Og om hun ialfald hadde vist saapas Godhet for ham! Men saa skulde jo Pokker ha løpet naar hun ikke var like i Hælene paa ham, i bare Særken og et Skjørt, fortvilet, ja sønderknust over sig selv og over det familjeagtige Spørsmaalet som ikke var myntet paa ham.

Han gik hjemover uten Stok og uten at plystre, nei han var ikke Kar længer. Et Stik i Brystet er ingen Smaating.

Og var det dermed endt?

En Søndag gik han nedover igjen bare for at kikke. Med en syk og utrolig Taalmodighet laa han og luret borti Buskene og stirret over til Gammen. Da Liv og Rørelse endelig viste sig derborte var det som for at gjøre det aldeles av med ham: Aksel og Barbro kom begge ut av Gammen og gik sammen til Fjøset. De var kjærlige mot hverandre nu, ja de hadde en velsignet Stund, de gik med Armene om hverandre, han agtet at hjælpe hende i Fjøset. Ser man det!

Eleseus saa paa Parret med en Mine som om han hadde tapt alt, som om han var ruineret. Kanske tænkte han som saa: hun gaar Arm i Arm med Aksel Strøm, hvorledes hun er kommet til det vet jeg ikke, engang holdt hun Armene omkring mig! Der forsvandt de i Fjøset.

Naa, værsaagod! Pyt! Skulde han ligge her i Buskene og glemme sig selv? Det skulde han bra gjøre, ligge næsegrus og glemme sig selv. Hvem var hun? Men han var den han var. Og pyt igjen!

Han sprang op og stod. Saa kostet han Lyng og Rusk av sine Bukser og rettet sig op og stod igjen. Hans Vrede og Overmot gav sig et rart Utslag: han blev desperat og gav sig til at synge en Vise av ikke ubetydelig Frivolitet. Og han hadde et inderlig Uttryk i Ansigtet naar han gjorde sig Flid og sang endda høiere de værste Steder.

XIX

Isak kom tilbake fra Bygden med en Hest.

Javel, det var blit til det at han kjøpte Hesten av Stævnevidnet, den var, som Geissler hadde sagt, fal, men den kostet to Hundrede og firti Kroner, det blev seksti Daler. Det var ingen Mening blit i Hestepriserne nu mere, i Isaks Barndom kunde man faa den bedste Hest for femti Daler.

Men hvorfor han ikke selv hadde alet Hest? Han hadde overveiet det, hadde tænkt sig et Fors Føl — som han hadde maattet bie paa i baade et og to Aar. Det kunde den gjøre som hadde Tid at avse i Jordbruket, en som kunde late en Myrteig ligge ubrutt til han engang fik Hest til at kjøre hjem Avlingen av den. Som Stævnevidnet sa: Jeg gir ikke om at fodre paa en Hest; det Høiet jeg har kan Kvindfolkene mine bære ind mens jeg er ute paa Fortjeneste!

Den nye Hest var en gammel Tanke hos Isak, en flereaarig Tanke, det var ikke Geissler som hadde sat ham paa den. Derfor hadde han jo ogsaa forberedt sig efter Ævne: et Spiltaug til, et Tjor til nu for Sommeren; Kjøredoninger hadde han nogen av, flere fik han gjøre til Høsten. Det vigtigste av alt, Fodret, hadde han

naturligvis ikke glemt: hvorfor hadde det været saa nødvendig at bryte den siste Myren alt ifjor naar det ikke var for at slippe at minke Kuholdet og endda ha Vinterfoder til den nye Hesten? Nu stod Myren isaadd til Grønfor. Det var til de kalvende Kjyr.

Jo alt var uttænkt. Inger hadde atter god Grund til at bli forundret og slaa Hænderne sammen som i gamle Dager.

Isak kom med Nyheter fra Bygden: Breidablik skulde sælges, det var nu lyst op paa Kirkebakken. Den lille Avlingen som var, Høistraaene og Poteten, skulde gaa med i Handelen, kanske endog Dyrene, nogen faa Dyr, Smaafæ.

Vil han snoft sælge hele Hjemmet sit og gjøre sig ren! ropte Inger. Og hvor skal han flytte hen? — Til Bygden. —

Det var rigtig nok, Brede skulde til Bygden. Men han hadde først prøvet at faa bo hos Aksel Strøm hvor Barbro alt var. Det fik han ikke. Brede vilde ikke for alt i Verden forstyrre Forholdet mellem Datteren og Aksel, saa han agtet sig for at være paagaaelig, men jammen var dette en lei Strek i Regningen. Aksel skulde jo lafte op den nye Stuen til Høsten, naar da han og Barbro flyttet ind i den saa kunde vel Brede og Familjen faa være i Gammen? Nei! Se, Brede tænkte ikke som Nybygger, han skjønte ikke at Aksel maatte rømme ut fordi han trængte Gammen til den økende Buskap: ogsaa Gammen skulde gaa over til Fjøs. Selv efter at han hadde faat alt forklaret var Tankegangen ham frem-

med: Menneskene maatte vel gaa foran Dyrene, sa han. — Nei det var saa langt fra Nybyggerens Mening: Dyrene først, Menneskene kunde altid skaffe sig Vinterhi. — Barbro blandet sig nu i det og sa: Naa, du sætter Dyrene dine foran os Mennesker? Det var bra jeg fik vite det! — Sandelig, Aksel gjorde jo en hel Familje fiendtlig mot sig fordi han ikke hadde Husrum til den. Men han gav ikke efter. Han var jo heller ikke dum og godslig, men var tværtimot blit mere og mere gjærrig, han visste godt at en slik Indflytning vilde føre til adskillig flere Munder at mætte. — Brede tysset paa sin Datter og lot forstaa at han ogsaa allerhelst flyttet ned i Bygden igjen, han kunde ikke sutinere i Vildmarken, sa han, det var jo alene derfor han solgte.

Aa men i Grunden var det nu ikke Brede Olsen som solgte, det var Banken og Handelsmanden som realiserte Breidablik, men for et Syns Skyld skulde det gaa i Brede sit Navn. Saa mente han sig reddet fra Skammen. Og Brede var ikke saa værst nedbøiet da Isak traf ham, han trøstet sig med at han fremdeles var Inspektør over Telegraflinjen, det var en sikker Indtægt, med Tiden vilde han nok igjen arbeide sig op til sin gamle Stilling i Bygden som Pot og Pande og Lensmandens Følgesvend. Naturligvis hadde Brede ogsaa været rørt, det hørte til: det var jo saa sin Sak at skille sig med et Sted som han hadde levet paa og slitt og arbeidet paa i mange Aar og faat kjært! Men den gode Brede lot sig aldrig varig kue. Det var hans bedste Side, hans Charme. Han hadde engang faat Inspiration til

at dyrke Jord, den Prøve hadde ikke faldt heldig ut, men paa samme luftige Maate hadde han handlet i andre Spørmaal og kommet bedre fra det: ja hvem visste om ikke endog hans Stenprøver engang vilde bli en vældig Affære! Men se ialfald til Barbro som han hadde faat ind paa Maaneland, hun kom jo aldrig fra Aksel Strøm mere, det torde han si, det var synlig for enhver.

Nei det stod ikke paa saalænge han hadde Helsen og kunde stræve for sig og sine! sa Brede Olsen. Og retnu blev alle Børnene saapas store at de reiste ut og sørget for sig selv, sa han. Helge var alt paa Sildnot og Katrine skulde til Doktoren og være. Saa hadde de bare to mindre igjen — jaja, det laget sig jo til en tredje, men.

Isak kom med en Nyhet til fra Bygden: Lensmandsfruen hadde faat en Liten. — Inger med en Gang interesseret: Gut eller Pike? — Det hørte jeg ikke, svarte Isak.

Men Lensmandsfruen hadde faat Barn — hun som altid i Kvindeforeningen hadde talt imot de overhaandtakende Børnefødsler i Fattigstuerne: lat Kvinden heller faa Stemmeret og Indflytelse paa sin egen Skjæbne! sa hun. Nu var hun fanget. Ja, hadde Prestefruen sagt, hun har nok brukt sin Indflytelse, hahaha, men allikevel undgik hun ikke sin Skjæbne! Dette vittige Ord om Fru Heyerdahl gik Bygden rundt og blev forstaat av noksaa mange; Inger forstod det kanske ogsaa, bare Isak forstod ingenting.

Isak han forstod at arbeide, at drive sin Haandtering. Nu var han blit en rik Mand med en stor Gaard, men de mange Kontanter som Slumpen hadde ført indpaa ham gjorde han daarlig Bruk av: han gjæmte dem. Marken frelste ham. Hadde Isak levet nede i Bygden vilde kanske den store Verden ha indvirket litt endog paa ham, der var saa meget gildt, saa fine Forhold, han vilde ha kjøpt Unødvendigheter og gaat med rød Helgeskjorte til Hverdag. Her i Marken var han værnet mot alle Overdrivelser, han levet i klar Luft, han vasket sig Søndag Morgen og lauget sig naar han var oppe ved Fjældvandet. Det Tusen Daler — javel, en Himlens Gave, hver Skilling til at gjæmme? Hvad til ellers? Isak kunde mere end greie sine ordinære Utgifter bare ved at sælge fra Dyrene og Jorden.

Eleseus han visste jo bedre, han hadde raadet Farn til at sætte Pengene i Banken. Det kunde godt være, at dette var det forstandigste, men det var ialfald blit utsat, kanske blev det aldrig gjort. Ikke for det, Isak overhørte ikke altid sin Søns Raad, Eleseus var sandelig ikke saa gal, det viste han i det senere. Nu i Høionnen hadde han prøvet at slaa — nei det blev han ingen Mester til, og han maatte holde sig i Nærheten av Sivert og faa ham til at bryne Ljaaen hver Gang; men Eleseus hadde lange Armer og kunde fange Høi som en Kar. Nu drev han og Sivert og Leopoldine og Tausen Jensine de drev paa nede paa Jordet og saatet Aarets første Høi, og Eleseus sparte sig ikke nu heller, men raket til han fik Vandblæmmer i Hænderne og

maatte gaa med Kluter. Han hadde hat en ussel Matlyst i et Par Uker, men var ikke blit mindre arbeidsfør for det. Noget nyt maatte være kommet over Gutten, det kunde synes som om han hadde hat godt av en viss Motgang i en viss Kjærlighetsaffære, noget i den Retning, litt evig Sorg eller Skuffelse. Se, nu hadde han endog røkt op den siste Tobakken han hadde med fra Byen, og dette kunde vel under andre Omstændigheter faa en Kontorist til at slaa med Dørene og uttale sig skarpt om mangt og meget, men nei, Eleseus blev bare en stø Gut av det, fastere i Holdningen, sandelig, en Mand. Hvad fik saa Skøieren Sivert igjen for at ærte ham? Idag laa begge Brødrene paa Stener i Elven og drak og Sivert var uforsigtig nok til at tilby at tørke noget ekstra god Mose til Tobak — eller kanske du heller vil røke han raa? sa han. Jeg skal gi dig Tobak! sa Eleseus og langet ut og gav Brorn en Dukkert helt til Akslerne. Ho, der fik han! Sivert gik endda og var vaat i Haaret.

Jeg mener han Eleseus begynder at skape sig til en bra Kar! tænkte vel Isak naar han saa Sønnen i Arbeide. — Hm. Skal tro om han Eleseus vil være hjemme for godt? spurte han Inger. — Hun like saa kuriøst forsigtig: Det skal jeg ikke kunne si. Nei det vil han ikke. — Naa har du ordet det til han? — Aanei. Jaja jeg har nu smaat snakket med han. Men jeg skjønner det. — Jeg har Mot at vite dersom at han hadde sig en Jordlapp for sig selv? — Hvorledes? — Om at han vilde bruke han? — Nei. — Naa, har du nævnt det? —

Nævnt det? Ser du ikke hvor forbyttet han er? Jeg skjønner ikke han Eleseus! — Du skal ikke sitte og laste han, sa Isak upartisk. Jeg ser ikke andet end at han gjør godt Dagsværk dernede. — Naa, jaja, svarte Inger spakt. — Jeg kan ikke forstaa hvad du har imot Gutten, ropte Isak forarget. Han gjør sit Arbeide bedre og bedre for hver Dag, kan du vente mere? — Inger mumlet: Han er ikke som han var. Du skulde snakke med han om Vester. — Om Vester? Hvorledes? — At om Sommeren gik han med hvite Vester i Byen, fortæller han. — Isak tænkte paa det og fattet ingenting: Ja kan han ikke faa en hvit Vest? spurte han. Isak var forvildet, det hele var naturligvis noget Kvindfolktøv, han syntes Gutten hadde Ret i dette med en hvit Vest og skjønte desuten ikke Meningen, han vilde bent hoppe det over: Nei hvad du tror om at han fik Brede sit Nybrot at arbeide paa? — Hvem? spurte Inger. — Han Eleseus. — Breidablik? spurte Inger. Det skal du ikke vør!

Saken var at hun alt hadde drøftet Planen med Eleseus, hun kjendte den godt fra Sivert som ikke hadde kunnet holde tæt. Og forresten — hvorfor skulde Sivert tie med denne Plan som Farn sikkert hadde røbet alene for at faa den drøftet? Det var ikke første Gang han saaledes brukte Sivert til Mellemmand. Naa, men hvad hadde Eleseus svaret? Som før, som i sine Breve fra Byen, at Nei jeg vil ikke kaste bort al min Lærdom og bli til ingen Verdens Ting igjen! Det hadde han svaret. Ja saa var jo Morn kommet med sine gode

Grunder, men Eleseus hadde møtt dem alle med Avslag og at han hadde andre Planer i Livet. Det unge Hjærte har sin Uransakelighet, efter det som var hændt hadde han kanske ogsaa fundet det umulig at bli Nabo til Barbro. Det kunde ingen vite. Han hadde greidd overlegent for sig overfor Morn: han kunde faa en bedre Post i Byen end den han nu hadde, han kunde bli Kontorist hos Amtmanden eller Sorenskriveren, det gjaldt at stige, om nogen Aar blev han kanske Lensmand eller kanske Fyrvogter eller han kom ind i Toldvæsenet. Det var saa mange Muligheter for den som hadde Lærdommen.

Hvorledes det nu kom sig, men Morn blev omvendt, blev revet med, aa hun var selv saa lite sikker endda, Verden hadde saa let for at faa Tak i hende. I Vinter ja da hadde hun endda læst i en viss utmærket Andaktsbok som hun fik da hun forlot Anstalten i Trondhjem; men nu og! Kunde Eleseus bli Lensmand? Ja, svarte Eleseus, hvad andet er Lensmand Heyerdahl end en gammel Kontorist paa Amtskontoret?

Store Utsigter. Morn vilde likefrem fraraade Eleseus at omlægge sit Liv og kaste sig bort. Hvad skulde en slik Mand i Marken!

Men hvorfor gad Eleseus da nu om Dagen stræve saa trutt paa Hjemmets Jorde? Gud vet, han hadde kanske en Mening med det. Litt Bondeære sat han vel endda inde med, han vilde ikke staa tilbake; desuten skadet det ikke om han var Venner med Farn den Dag han atter skulde forlate Hjemmet, han hadde sandt

at si adskillig Smaaskyld i Byen, det vilde være godt om han kunde greie den, det betydde stor ny Kredit. Og her var det ikke Spørsmaal om bare en Hundredekrone, men om noget som noget var.

Eleseus var saa langtfra dum, men derimot noksaa lur paa sin Maate. Han hadde nok set Farn komme hjem og visste at han i dette Øieblik sat ved Stuevinduet og saa nedover. Om da Eleseus gjorde sig litt særlig Flid med Arbeidet just nu saa gagnet det kanske ham og var ikke Uret mot nogen.

Det var noget omdannet ved Eleseus, hvad det nu var, men noget forkvaklet og stille ødelagt; han var ikke ond, men litt skjæmt. Hadde han manglet en Haand over sig i de forløpne Aar? Hvad kunde Morn gjøre for ham nu? Ene og alene gi ham Medhold. Hun kunde late sig blænde av Sønnens store Fremtidsmuligheter og ta Slaget av for ham hos Farn, det kunde hun.

Men Isak blev tilslut ærgerlig over hendes avvisende Holdning, Planen med Breidablik var slet ikke saa værst, efter hans Skjøn. Nu hadde han idag paa Hjemveien grepet sig i at stanse Hesten og i stor Skynding ta et faglig Overblik over det vanskjøttede Nybygg, det kunde godt bli til noget under arbeidsomme Hænder. — Hvorfor skal jeg ikke vør det? spør han Inger nu. Jeg har saapas Hjærte for han Eleseus at jeg vil hjælpe han til. — Ja har du Hjærte for han saa nævn ikke Breidablik mere! svarer hun. — Naa. — Nei for han har langt større Tanker end som vi. —

Isak er jo heller ikke sikker selv, saa han kan ikke

godt tale myndig; men det ærgrer ham at han har blottet sig med denne Plan og brukt saa uforsigtig klare Ord, derfor vil han nødig opgi den: Han skal gjøre som jeg vil! erklærer pludselig Isak. Og han hæver truende sin Røst til Bedste for Inger om hun tilfældigvis ikke skulde høre godt: Ja se du paa mig, men jeg sier ikke mere. Der er Skolehus og midt paa Strækningen og altihop, hvad er det saa for større Tanker han har? Med en slik Søn som han kommer jeg gjærne til at sulte ihjæl, er det bedre? Men nu spør jeg hvorledes at mit eget Kjøt og Blod kan være ulydig mot — mot mit eget Kjøt og Blod? — Isak tidde. Han forstod vel at det blev værre og værre jo mere han talte. Han vilde begynde at skifte av sig Helgeklærne som han hadde været til Bygden i, men nei saa betænkte han sig og vilde være som han var — hvad han nu mente med det. Du faar prøve at orde det til han Eleseus, sier han saa. — Inger svarer: Det var nu bedst om du selv orde det. Han lystrer ikke mig! — Javel, Isak er Hodet for alle, det skulde han mene, Eleseus kunde bare prøve at kny! Men om det nu var fordi han frygtet et Nederlag — Isak viker nu og sier: Det kunde jeg gjøre, jeg kunde selv orde det. Men omfremt saa mangt og meget som jeg skal bale med saa har jeg nu andet at tænke paa. — Naa? spør Inger forundret.

Nu gaar Isak bort igjen, bare bort i Utkanten av Jordet, men ialfald bort. Han er saa hemmelighetsfuld, han vil være i Skjul. Saken er: han kom jo hjem med en tredje Nyhet fra Bygden idag, og den er større end de

andre, den er umaatelig, han har gjemt den borti Skogkanten. Der staar den, surret i Sækkestrie og Papir, han avdækker den og det er en stor Maskine. Se, den er rød og blaa, vidunderlig, med mange Tænder og mange Kniver, med Ledd, med Armer, Hjul, Skruer, en Slaamaskine. Naturligvis var ikke den nye Hesten blit hentet just idag hvis det ikke hadde været for Slaamaskinens Skyld.

Han staar med en uhyre skarpsindig Mine og gjenhusker fra Begyndelsen til Enden den Bruksanvisning som Handelsmanden har læst op for ham, han fæster en Staalfjær her og skyver ind en Bolt der, saa oljer han hvert Hul og hver Revne, saa ser han hele Værket over. Aldrig har Isak oplevet en slik Stund. Ta en Pen i Haand og skrive sit Bumærke paa et Dokument — javel en stor Fare og Vanskelighet det ogsaa. Likeens med Nybrotharven som hadde mange vredne Kniver at høve ihop. Og end det store Cirkelbladet paa Sagen, det som skulde hvile paa en Strek i sit Leie og ikke slænge i Øst og Vest og kanske springe i Taket! Men Slaamaskinen — et Skjurreir av Staalkvister og Kroker og Apparater og Hundrede Skruer, og Inger sin Symaskine var bare et Bokmærke imot den!

Saa spænder Isak sig selv for Dragene og prøver Maskinen. Det var netop det store Øieblik. Derfor vilde han være i Skjul med det og være sin egen Hest.

Hvad om nemlig Maskinen var galt sammensat og ikke gjorde sit Arbeide, men sprang istykker med et Smæld! Det skedde ikke, Maskinen slog Græs. Det skulde

ogsaa bare mangle, Isak hadde staat her i skarpt Studium i Timer, Solen var gaat ned. Han spænder sig atter for Dragene og prøver, Maskinen slaar Græs. Det skulde ogsaa bare mangle!

Da Duggen begyndte at falde tæt efter den varme Dag og Gutterne stod med hver sin Ljaa og skulde ut at slaa for Morgendagen da kom Isak frem til Husene og sa: Hæng bort igjen Ljaaerne for i Kvæld. Dokker kan sæle paa Nyhesten og komme borti Skogkanten med han!

Dermed steg ikke Isak ind i Stuen og spiste ikke sin Kvældsmat som de andre hadde gjort, men han snudde bare paa Tunet og gik den Vei han var kommet.

Skal vi spænde for Kjærren? spurte Sivert efter ham.

Nei, svarte Farn og gik igjen.

Han var saa diger av Hemmelighet og saa overmotig, han neiet litt i Kalvboten for hvert Skridt, saa eftertrykkelig skred han frem. Gik han til Død og Undergang saa var han en modig Mand, han hadde intet i Hænderne at forsvare sig med.

Gutterne kom med Hesten og saa Maskinen og blev staaende. Det var den første Slaamaskine i Marken, den første i Bygden, rød og blaa, pragtfuld for Menneskenes Øine. Farn, alles Overhode, kaldte likegyldig, aa saa almindelig: Kom og spænd for denne Slaamaskinen! sa han. — De spændte for.

Saa kjørte de, Farn kjørte. Brr! sa Maskinen og fældte Græs. Gutterne efter, uten noget i Hænderne, uten at arbeide, smilende. Farn stanset og saa sig tilbake —

naa, det kunde været penere Slaat. Han skruer et Par Steder for at lægge Knivene nærmere Jorden og prøver igjen. Nei, det blir ujævn Slaat, uvel Slaat, Sliren med alle Knivene hopper litt, Far og Sønner veksler et Par Ord, Eleseus har fundet Bruksanvisningen og læser i den: Det staar at du skal sætte dig paa Sætet naar du kjører, saa gaar det støere, sier han. — Naa, svarer Farn. Ja det vet jeg nok, svarer han, jeg har studeret det altsammen. — Han stiger op i Sætet og kjører igjen, og det gaar støtt. Pludselig slaar Maskinen ikke, nei pludselig staar alle Knivene. Ptro! Hvad nu? Farn ned av Sætet og er ikke overmotig mere, men luter et forgræmmet og spørrende Ansigt ned mot Maskinen. Far og Sønner stirrer, noget er galt fat, Eleseus staar og holder Bruksanvisningen. — Her ligger en liten Bolt! sier Sivert og plukker den op av Græsset. — Naa, ja det var bra du fandt han, sier Farn som om det var alt han behøvet for at faa det i Orden igjen. Jeg saa netop efter den Bolten! — Men nu kunde de ikke finde Hullet, hvor Pokker var Hullet til Bolten? Dèr! sier Eleseus og peker.

Og nu maatte vel Eleseus ha begyndt at føle sig litt til Kar, hans Ævne til at granske en Bruksanvisning var her umistelig, han pekte overflødig længe paa Hullet og sa: Efter Illustrationen at dømme skal den Bolten ind dèr! — Javisst skal han ind der, sa Farn ogsaa, det var jo der jeg satte han! Og for at gjenoprette sig gav han Sivert Ordre til at se efter flere Bolter i Græsset: Det

skal være en til, sa han med en uhyre vigtig Mine som om han hadde alt i Hodet. Finder du ikke flere? Naa, saa sitter han vel i Hullet sit!

Saa vil Farn kjøre igjen.

Men dette er galt roper Eleseus. Aa Eleseus han staar med Tegningen i Haand, med Loven i Haand, han er ikke til at komme forbi: Den Fjæren der skal være utenpaa! — Ja? spør Farn. — Ja men nu staar den under, du har sat den under. Det er en Staalfjær, den skal staa utenpaa, ellers skvætter Bolten ut igjen og saa stanser Knivene. Det staar her i Illustrationen! — Jeg har ikke Brillerne med, saa jeg kan ikke se Tegningen, sier Farn litt spakere. Ta og skru paa den Fjæren du som ser. Men gjør det nu rigtig! Hadde det ikke været saa langt skulde jeg gaat efter Brillerne mine.

Det hele er i Orden og Farn sætter sig op. Eleseus roper efter ham: Og saa maa du kjøre litt fort, saa skjærer Knivene bedre! Det staar her!

Isak kjører og kjører og alt gaar godt og brr! sier Maskinen. Han efterlater sig en bred Vei av fældt Græs, det ligger saa pent i Linje, færdig til at breies. Nu ser de ham fra Husene og der kommer alle Kvindfolkene, og Inger bærer lille Rebekka paa Armen, skjønt lille Rebekka har lært at gaa for længe siden. Men der kommer de, fire Kvindfolk med smaat og stort, og de haster med stive Øine nedover mot Vidunderet, de stimer. Aa hvor Isak nu er mægtig og rigtig stolt, sittende frit høit oppe, i Helgeklær og fuld Puds, i Trøie og Hat, skjønt Svetten driver av ham! Han svinger i fire store Vinkler

og kjører av en passe Teig, svinger, kjører, slaar Græs, kommer forbi Kvindfolkene, de er som faldne fra Himlen, de fatter det ikke, og brr! sier Maskinen.

Saa stopper Isak og stiger av. Se, han længter vel efter at høre hvad Menneskene paa Jorden sier, hvad de nu monne ville ordne! Han hører dæmpede Utrop, de vil ikke forstyrre ham, Menneskene, paa hans store Post, men de gjør frygtsomme Spørsmaal til hverandre og disse Spørsmaal hører han. Og for nu at være et venlig og faderlig Overhode for alle opmuntrer Isak dem med at si: Jaja, jeg slaar nu denne Teigen, saa faar dokker breie han imorgen! — Du ser dig vel ikke Raad til at komme ind og faa dig Mat? spør Inger overvældet. — Nei. Jeg har nu andet at gjøre! svarer han.

Saa oljer han Maskinen igjen og later forstaa at det er Videnskap han her driver. Saa kjører han og slaar mere Græs. Langt om længe gaar Kvindfolkene hjem.

Lykkelige Isak! Lykkelige Mennesker paa Sellanraa!

Han venter meget snart Naboerne nedenfor opover Markerne, Aksel Strøm er en interesseret Mand, han kommer kanske imorgen. Men Brede paa Breidablik han er istand til at komme alt inat. Det skal ikke være Isak imot at forklare Slaamaskinen for dem og vise dem hvorledes han haandterer den i ett og alt. Han vil peke paa at saa jævn og glat Slaat er det umulig for Ljaaen og Mennesket at sætte. Men hvad en slik første Rangs blaa og rød Slaamaskine koster det er heller ikke til at nævne!

Lykkelige Isak!

Men da han for tredje Gang stopper Maskinen og oljer den falder sandelig Brillerne hans ut av Lommen. Og det værste var at Gutterne saa det. Var det en høiere Magt i dette, en Paamindelse om litt mindre Hovmod? Han hadde jo tidt hat Brillerne paa og studeret Bruksanvisningen paa Hjemveien idag, men intet forstaat, her hadde Eleseus maattet træde til. Aaja Herregud, Kyndighet var vel god at ha! Og for at ydmyge sig selv vil Isak opgi at gjøre Eleseus til Jordbruker i Marken, han skulde ikke nævne det mere. Ikke for det, Gutterne gjorde ikke noget Numer av dette Uheld med Brillerne, tværtimot, Skøieren Sivert kunde jo ikke bare sig, det kunde han ikke, men han nappet Eleseus i Ærmet og sa: Nei kom nu, saa gaar vi hjem og brænder op Ljaaerne vore; han Far slaar for os! — Denne Spøk kom vel med.

MARKENS GRØDE

ANDEN DEL

KNUT HAMSUN

FRA DET MODERNE AMERIKAS AANDSLIV. 1899 (udsolgt.)
MYSTERIER. Roman (1892). 2. Oplag 1908.
NY JORD. Roman. (1893). 2. Oplag 1908.
REDAKTØR LYNGE. Roman. 1893.
PAN. Af Løjtnant Thomas Glahns Papirer. (1894). 8. Udg. (Festudgave). 1919.
VED RIKETS PORT. Forspil. 1895.
LIVETS SPIL. 1896.
SIESTA. Skitser. 1897.
AFTENRØDE. Slutningsspil. 1898.
VICTORIA. En Kærlighedshistorie. (1898). Ny Udgave 1911.
MUNKEN VENDT. (Brigantinens Saga 1). 1902.
DRONNING TAMARA. Skuespil i 3 Akter. 1903.
I ÆVENTYRLAND. Oplevet og drømt i Kaukasien. 1903.
KRATSKOG. Historier og Skitser. 1903.
DET VILDE KOR: Digte. 1904.
SVÆRMERE. Roman. Illustr. af Louis Moe. 1904.
STRIDENDE LIV. Skildringer fra Vesten og Østen. 1905.
UNDER HØSTSTJERNEN. En Vandrers Fortælling. 1906.
BENONI. Roman. (1908). 2. Oplag 1913.
ROSA. Af Student Pareiius' Papirer. 1908.
EN VANDRER SPILLER MED SORDIN. (1909). 14. Tusind. 1917.
LIVET IVOLD. Skuespil i 4 Akter. 1910.
DEN SIDSTE GLÆDE. Skildringer. (1912). 6. Oplag 1913.
BØRN AV TIDEN. Roman. (1913). 15 -16. Tusind. 1916.
SEGELFOSS BY. I-II. (1915). 37. Tusind. 1919.
SAMLEDE VERKER I—X. (1916). 2. Udgave 1918.
SPROGET I FARE. (1918). 2. Oplag. 1918.

KNUT HAMSUN

MARKENS GRØDE

ANDEN DEL

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KRISTIANIA OG KJØBENHAVN
MDCCCCXIX

33. Tusinde.

Copyright 1917
by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

* * *

Oversættelsesretten for Rusland forbeholdes.

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

839.83
H18m
V.2

I

Sellanraa er ikke længer et øde Sted, her er syv Mennesker med smaat og stort. Men i den korte Tid Slaatten stod paa kom det ogsaa en og anden Fremmed, Folk som skulde se Slaamaskinen, Brede naturligvis som Førstemand, men ogsaa Aksel Strøm kom og Naboerne nedenfor helt ned til Bygden. Og fra andre Siden av Fjældet kom Oline. Hun var uforgjængelig.

Oline kom heller ikke denne Gang uten Nyheter fra sin Bygd, hun møtte aldrig tom op: nu var Regnskapet hans Gammel-Sivert gjennemgaat og det fandtes ingen Formue efter ham! Intet!

Her knep Oline Munden sammen og saa fra den ene til den andre: Naa, gik det ikke et Suk gjennem Stuen? faldt ikke Taket ned? Eleseus var den første som smilte: Hvorledes er det, heter ikke du efter han Sivert Morbror? spør han dæmpet. — Lille-Sivert svarer ikke saa dæmpet: Jo. Men jeg forærte dig alt som faldt efter han. — Hvormeget var det? — Mellem fem og ti Tusen. — Daler? ropte Eleseus pludselig og hærmet efter Sivert.

Oline syntes vel ikke at Stunden var til at spøke i, aa hun selv var blit saa snytt og endog ved Gammel-Sivert sin Kiste hadde hun opbydd al sin seige Kraft og graatt

Taarer. Eleseus visste jo selv bedst hvad han hadde skrevet: saa og saa meget til Oline, en Støttestav i hendes Alderdom — hvor var Staven blit av? Lagt over et Knæ og brutt.

Stakkars Oline, hun kunde gjærne ha arvet litt, det vilde ha blit det eneste gyldne Glimt i hendes Liv! Hun var ikke forvænnet. Øvet i Ondt, javel, vant til at stride sig frem med Knep og Smaabedragerier fra Dag til Dag, stærk alene ved at sprede Sladder, ved at gjøre sin Tunge frygtet, javel. Men intet vilde nu ha kunnet gjøre hende værre, en Arv mindst av alt. Hun hadde i hele sit Liv arbeidet, hadde født Børn og lært dem sine egne faa Haandgrep, tigget til dem, kanske ogsaa stjaalet til dem, men berget dem — en Mor i de smaa Forhold. Hendes Ævner var ikke ringere end andre Politikeres Ævner, hun virket for sig og sine, talte for Stunden og reddet sig, tjente hjem en Ost paa det, en Haandfuld Uld paa det, ogsaa hun kunde leve og dø i banal og uoprigtig Slagfærdighet. Oline — kanske Gammel-Sivert et Øieblik hadde husket hende som ung, som pen og rød, men nu er hun gammel og vanskapt, et Portræt av Ødelæggelsen, hun skulde været død. Hvor skal hun jordes? Hun har ikke sit eget Familjegravsted, hun blir sandelig sænket ned i en Kirkegaard til lutter fremmede og ukjendte Benrester, der havner hun. Oline, født og død. Hun var ung engang. En Arv til hende nu paa Faldrepet? Javel, et eneste gyldent Glimt, og en Trælkvindes Hænder vilde ha foldet sig et Øieblik. Retfærdigheten vilde ha indhentet hende med sin sene Løn fordi hun

tagg til sine Børn, kanske ogsaa stjal til dem, men ialfald berget dem. Et Øieblik — og Mørket vilde atter herske i hende, Øinene skule, Fingrene lete: Hvormeget er det? vilde hun si, ikke mere? vilde hun si. Hun vilde atter ha Ret. Hun var mange Ganger Mor og realiserte Livet, det var stor Løn værd.

Alt slog feil. Gammel-Sivert sine Regnskaper var nu efter Eleseus' Gjennemsyn blit nogenlunde greie, men Gaarden og Kua, Naustet og Noten kunde snaut nok dække Underbalancen i Kassen. Og at det i det hele tat gik saapas godt som det gik skyldtes for en Del Oline, hun var saa opsat paa at det skulde bli en Rest til hende selv at hun fremdrog glemte Poster som hun som gammel Sladderkjærring visste om, eller Poster som Revisionen vilde overse med Vilje for ikke at gjøre agtværdige Sambygdinger Mén. Den Pokkers Oline! Og hun lastet heller ikke nu Gammel-Sivert selv, han hadde saavisst testamenteret av et godt Hjærte og der vilde ha blit rundelig efter ham, men de to Mænd av Herredsstyret som greidde med Saken hadde snytt hende. Men engang skal alt komme for den Alvidendes Ører! sa Oline truende.

Forunderlig, hun saa intet latterlig i at hun var blit nævnt i Testamentet, det var trods alt en Ære, ingen av hendes Gelikere var nævnt der!

Folkene paa Sellanraa tok Ulykken med Taal, de var nu heller ikke helt uforberedte. Inger kunde rigtignok ikke forstaa det: han Sivert Bror som al sin Dag var saa rik! sa hun. — Han kunde ha staat en rank og rik Mand indfor Lammet og Tronen, men de har røvet han! sa

Oline. — Isak stod færdig til at gaa nedover Marken og Oline sa: Det var Skrôt du skulde bort, Isak, saa faar jeg ikke se Slaamaskinen. Du har jo faat Slaamaskine, er det ikke saa? — Jo. — Ja det snakker de paa. Og at hun slaar fortere end som Hundrede Ljaaer. Og hvad ikke du faar, Isak, for din Middel og dit Guld! Presten hos os har faat en ny Plog med to Skaft paa, men hvad er Presten imot dig, det skulde jeg si opi hans aapne Ansigt. — Han Sivert vil slaa med Maskinen til dig, han er nu meget bedre end som jeg, sa Isak og gik.

Isak gik. Det er Auktion paa Breidablik just ved Nontid og han skal dit, det blir bare saavidt han rækker frem. Ikke saa at Isak tænker paa at kjøpe Nybygget mere, men Auktionen er nu den første Auktion i Marken, det er saa sin Sak at utebli fra den.

Da han kommer saa langt ned som til Maaneland og ser Barbro vil han bare hilse og gaa forbi, men Barbro taler til ham og spør om han skal nedover. — Ja, svarer han og vil atter gaa. Det er hendes Barndomshjem som skal sælges, derfor svarer han saa kort. — Skal du paa Auktionen? spør hun. — Paa Auktionen? Naa, jeg gaar nu bare nedover. Hvor du har han Aksel? — Han Aksel, nei han vet ikke jeg av. Han er gaat paa Auktionen. Han skal vel snike sig til Godkjøp paa et eller andet han ogsaa.

Hvor tyk Barbro var, og hvor bisk hun var, rasende!

Auktionen er begyndt, han hører Lensmandens Oprop og ser mange Folk. Da han kommer nærmere kjender han ikke alle, det er somme utenbygds, men Brede

vimser om i sin bedste Stas og er livlig og pratsom: Goddag, Isak! Naa, du vil vise mig den Agt og Ære at du vil møte paa Auktionen min? Det skal du ha Tak for. Vi har været Naboer og gode Venner i mange Aar og aldrig har det været et ondt Ord mellem os! Brede blir rørt: Det er jo underlig at tænke paa at forlate et Sted som jeg har levet paa og strævet paa og faat kjært; men hvad Raad er det med det naar at det er saa beskikket. — Det kan bli meget bedre for dig herefter, trøster Isak. — Ja, vet du, svarer Brede og griper til, det tror jeg ogsaa. Jeg angrer ikke paa det, aldrig det Slag. Jeg har ikke spundet Silke her i Marken, det maa vel bli bedre herefter, Børnene blir større og flagrer ut av Reiret — jaja, Konen lager sig til med en til, men allikevel! Og pludselig sier Brede kort og godt: Jeg har sagt ifra mig Telegrafen. — Hvad? spør Isak. — Jeg har sagt ifra mig Telegrafen. — Har du sagt ifra dig Telegrafen? — Fra Nytaar. Hvad skulde jeg med han! Og dersom at jeg var paa Fortjeneste og var med Lensmanden eller Doktoren i Skyss saa skulde Telegrafen gaa først og fremst? Nei det skal ikke eksisterest! Det kan den gjøre som har god Tid: at han rænder efter Telegraflinjen over Berg og Dal for liten eller ingen Betaling, det blir ikke han Brede! Og saa forresten saa blev jeg uklar med Bestyrelsen som er over mig igjen.

Lensmanden vedblir at nævne Budene paa Nybygget, det er nu kommet op i de faa Hundrede Kroner som det menes værdt, derfor bydes det bare fem og ti Kroner ad Gangen. — Jeg mener det er han Aksel som byr! sier

Brede pludselig og iler nysgjærrig over til ham: Skal du ha Gaarden min? Har ikke du stor nok Gaard? — Jeg byr for en anden Mand, svarer Aksel litt vikende. — Naa, jaja det er ikke mig imot, det er ikke saa at forstaa. — Lensmanden hæver Hammeren, et nyt Bud falder, et Hundrede Kroner med en Gang, ingen gaar høiere, Lensmanden nævner Budet nogen Ganger, venter en Stund med Hammeren iveiret og slaar.

Hvem bydde?

Aksel Strøm. For en anden Mand.

Lensmanden fører ind i Protokollen: Aksel Strøm pr. Kommission.

Hvem er det du kjøper for? spør Brede. Ja ikke saa at det skjeller mig, men.

Men nu stikker nogen Herrer Hoderne sammen ved Lensmandens Bord, der sitter en Repræsentant for Banken, Handelsmanden er møtt ved sin Betjent, noget er kommet paa, Kreditorerne er ikke dækket. Brede blir kaldt til, og Brede, let og sorgløs, nikker bare at javel han er enig, men hvem kunde ha trodd at det ikke blev mere for Gaarden! sier han. Og pludselig forkynder han høit til alle: Efterdi at vi nu har Auktion korsom er og at jeg har brydd Lensmanden hit saa vil jeg sælge det jeg har her: Kjærren, Dyrene mine, en Greip, Slipestenen, jeg faar ikke Bruk for det mere, jeg sælger Rub og Stub!

Smaa Bud. Bredes Kone, let og sorgløs hun ogsaa, skjønt med en uhyre Mave, er imens begyndt at sælge Kaffe ved et Bord, hun finder det trøisomt at være Handelsmand, hun smiler, og da Brede selv kommer og faar

Kaffe forlanger hun for Spøk Betaling av ham ogsaa. Brede tar virkelig op sin slunkne Pung og betaler. Se bare paa Kona! sier han til Forsamlingen, hun er om sig! sier han.

Kjærren er ikke stort værd, den har staat formeget ute under aapen Himmel, men Aksel lægger paa hele fem Kroner tilslut og faar Kjærren ogsaa. Saa kjøper ikke Aksel mere; men alle forundrer sig over at den forsigtige Mand kjøpte saa meget.

Nu var det Dyrene. De stod inde idag for at være forhaanden. Hvad skulde Brede med Dyr naar han ikke længer hadde Mark til dem! Han hadde ikke Kjyr. Han hadde begyndt sit Jordbruk med to Gjeiter, nu stod han paa fire. Saa hadde han desuten seks Sauer. Han hadde ikke Hest.

Isak kjøpte en viss Sau med flate Ører. Da Børnene til Brede kom leiendes ut med denne Sau fra Fjøset begyndte han straks at by paa den, det vakte Opmærksomhet, Isak paa Sellanraa var jo en rik og agtet Mand og heller ikke trængte han mere Sau end han alt hadde. Bredes Kone holder et Øieblik inde med sit Kaffesalg og sier: Ja den Sauen kan du gjærne kjøpe, Isak, hun er gammel, men hun har to og tre Lam hvert eneste Aar. — Ja jeg vet det, svarte Isak og saa paa hende, jeg kjender Sauen.

Han blir sammen med Aksel Strøm paa Hjemveien og leier sin Sau i Baand. Aksel er faamælt og synes naget av noget, hvad det nu kunde være. Han har ikke nogen ytre Aarsak til at være nedslaat, tænker vel Isak, Avlin-

gen hans staar pent, han har faat ind det meste av Fodret alt og han er begyndt at lafte paa Stuehuset. Det gaar som det skal gaa hos Aksel Strøm, litt sent, men sikkert. Nu har han faat Hest.

Du blev Kjøper av Stedet hans Brede, sa Isak, skal du bruke det? — Nei jeg skal ikke bruke det. Jeg kjøpte det for en anden. — Naa. — Hvad du synes, gav jeg formeget? — Aanei. Der er gode Myrer naar at de blir opdyrket. — Jeg kjøpte det til en Bror jeg har paa Helgeland. — Naa. — Men saa tænkte jeg saa halvveis at jeg kanske kunde bytte med han. — Bytte med han, vil du det? — Om at ho Barbro heller skulde ville være dernede. — Minders saa, sa Isak.

De gaar et godt Stykke i Taushet. Aksel sier: De er saa efter mig om at ta Telegrafen. — Telegrafen? Naa. Ja jeg hørte han Brede har sagt han ifra sig. — Naa, svarer Aksel og smiler, det er nu ikke net akkurat saa, men det er han Brede som er blit opsagt. — Jaja, sier Isak og undskylder Brede litt, det kan kastes megen Tid bort paa Telegrafen. — De sa han op til Nytaar, om han skulde ville forbedre sig. — Naa. — Du synes ikke jeg skal overta den Posten? — Isak tænkte længe og svarte: Jaja, det er nu de Pengene, men. — De vil lægge paa til mig. — Hvormeget? — Det dobbelte. — Det dobbelte? Ja da mener jeg du maa tænke saa smaat paa det. — Men de har gjort Strækningen noget længer. Nei jeg vet ikke hvad jeg skal gjøre; men her er nu mindre at sælge av Skogen end som det var hos dig og jeg maa kjøpe mere Redskap end den lille jeg har. Penger og Kontanter

trænges til enhver Tid og jeg har ikke faat Budraatten saa stor at jeg kan sælge av han. Jeg mener jeg maa prøve et Aar med Telegrafen for som først .... Det faldt ingen av dem ind at Brede kunde forbedre sig og beholde Posten.

Da de kommer til Maaneland er ogsaa Oline kommet dit paa sin Nedtur, ja Oline er mærkelig, hun kryper fet og rund som en Makk og er over de sytti Aar, men hun kommer frem. Hun sitter og drikker Kaffe i Gammen, men da hun blir Mændene var maa alt vike og hun stiger ut: Goddag, Aksel, og velkommen fra Auktionen! Du fortryter vel ikke paa at jeg ser indom dig og ho Barbro? Og du baler og bygger Storstue og blir mere og mere mægtig! Har du kjøpt dig Sau, Isak? — Ja, svarer Isak, kjender du hende? — Om jeg kjender hende? Nei. — Hun har disse flate Ørene som du ser. — Flate Ører, hvorledes? Ja end saa? Hvad det var jeg skulde sagt: hvem fik Gaarden hans Brede? Jeg sa netop til ho Barbro at hvem skal nu bli Naboen din dernede? sa jeg. Ho Barbro stakkar sitter bare og graater, som ventende er; men den Almægtige har beskikket hende et andet Hjem her paa Maaneland! Flate Ører — jeg har set mangen Sau i mine Dager med flate Ører. Og det var sandt, Isak, at den Maskinen din det var næsten mere end som at mine gamle Øine kunde fatte. Og hvad hun koster det vil jeg ikke engang spørre om, for jeg kan ikke tælle det. Har du set hende, Aksel, saa skjønner du hvad jeg mener, det var som jeg saa Elias sin Ildvogn, forlate min Synd .....

Da Høiet var i Hus begyndte Eleseus at ruste sig til sin Atterfærd til Byen. Han hadde skrevet til Ingeniøren at nu kom han, men faat det mærkelige Svar at Tiderne var blit daarlige, de krævet Indskrænkninger, Ingeniøren maatte ophæve hans Post og fra nu av skrive alt selv.

Det var som Pokker! Men hvad skulde i Grunden en Distriktsingeniør med Kontorhjælp? Dengang han tok Smaagutten Eleseus hjemmefra vilde han vel bare vise sig som stor Mand i Marken, og om han fødde og klædde ham til over Konfirmationen saa hadde han meget rigtig litt Skrivehjælp igjen for det. Nu var Gutten blit voksen, det hadde ændret alt.

Men, skrev Ingeniøren, kommer du tilbake saa vil jeg gjøre alt for at faa dig ind paa et andet Kontor, skjønt det kanske vil falde vanskelig, her er saa overflødig mange Unge som gaar den Vei. Venlig Hilsen.

Visst vilde Eleseus tilbake til Byen, var det at tvile paa? Skulde han kaste sig bort? Han vilde jo frem i Verden! Og Eleseus sa ikke noget til dem derhjemme om den forandrede Situation, det var til intet, og forresten saa var han litt slap, altsaa tidde han. Livet paa Sellanraa virket paa ham igjen, det var et uberømt og dagligdags Liv, men det var rolig og sløvende, det virket til Drøm, han hadde ingen at skape sig til for, han behøvet ikke at speile sig. Hans Byophold hadde spaltet ham og gjort ham finere end de andre, gjort ham svakere, han begyndte i Grunden at føle sig hjemløs alle Steder. At han tok paa at like Lugten av Reinfant igjen — lat gaa! Men det var ikke nogen Mening i for en Bondegut at

staa og høre paa at Morn og Pikerne mælket Dyrene om Kvælden og saa falde i følgende Tanker: de mælker, hør nu vel efter, det er næsten omentrent forunderlig at høre paa, et Slags Sang i bare eneste Striper, forskjellig fra Hornmusiken i Byen og Frelsesarmeen og Dampskibsfløiten. Striper ned i en Spand ....

De hadde det ikke meget med at vise sine Følelser paa Sellanraa og Eleseus kvidde sig for det Øieblik da han skulde ta Avsked. Nu var han godt utrustet, han skulde atter faa en ny Væv til Undertøi med sig og Farn hadde overdraget til Mellemmand at levere Eleseus nogen Penger idet han gik ut av Døren. Penger — kunde Isak virkelig avse Penger? Det skulde ikke anderledes gaa, Inger ymtet jo at det vel skedde for siste Gang. Eleseus skulde med det første begynde at stige og komme frem selv. — Naa, sa Isak. — Stemningen blev høitidelig, Hjemmet blev stille, de hadde allesammen faat et kokt Æg hver til siste Maaltid og Sivert stod alt utenfor færdig til at være med nedover Marken og bære. Eleseus kunde begynde.

Han begyndte med Leopoldine. Ja hun sa Farvel tilbake og greidde det godt. Likeens Tausen Jensine som sat og kardet Uld, hun svarte Farvel; men de glodde forbandet paa ham begge Pikerne bare fordi han kanske var litt rødrandet om Øinene. Han rakte Haanden til sin Mor, og hun graat naturligvis bent ut og brydde sig Fan om at han var en Motstander av Graat. Du maa leve saa vel! hikstet hun. Farn blev det værst med, absolut, aa av alle Grunder: han var saa slitt og uendelig trofast,

hadde baaret Børnene paa Armen, fortalt dem om Maaser og andre Fugler og Dyr og Markens Undere, det var ikke længe siden, nogen Aar .... Farn staar ved Glasvinduet, saa snur han sig pludselig rundt, griper Sønnens Haand og sier fort og ærgerlig: Jaja Farvel! Jeg ser Nyhesten har slitt sig dernede! Og ut svinger han og rænder avsted. Aa men han hadde jo selv luret sig til at løse Nyhesten for litt siden, og det skjønte Skøieren Sivert meget godt der han stod utenfor og saa efter Farn og smilte. Og forresten saa gik jo Hesten paa Haaen.

Saa var Eleseus færdig.

Saa kom Morn efter ham ut paa Dørhellen og hikstet mere og sa at Gud være med dig! og leverte ham noget — dette her — og du skal ikke takke han, det vil han ikke. Glem nu ikke at skrive flittig. —

To Hundrede Kroner.

Eleseus saa nedover: Farn strævet uhyre med at faa banket en Tjorpaal ned i Jorden, det syntes ikke at ville lykkes ham endda det var paa bløte Engen.

Brødrene gik ind i Marken, de kom til Maaneland og Barbro stod paa Dørhellen og bad dem til sig: Skal du reise igjen nu, Eleseus? Nei saa maa du komme ind og faa en Kop Kaffe om ikke andet! De gaar ind i Gammen og Eleseus er ikke mere saa tilredt av Kjærlighet og vil springe ut av Vinduet og ta Gift, nei han lægger sin lyse Vaarfrak over sine Knæ og sørger for at Sølvskiltet vender op, derpaa stryker han sit Haar med Lommetørklædet og derpaa sier han aldeles fint: Et klassisk Veir vi har!

Barbro er heller ikke borte, hun spiller med Sølvring paa en Haand og Guldring paa en anden — jo der hadde hun sandelig faat Guldringen ogsaa — og hun har et Forklæde paa som rækker fra Halsen til Føtterne, saa det er likesom ikke hun som er tyk, hvem det nu ellers er. Og da hun faar Kaffen færdig og Gjæsterne drikker syr hun først litt paa en hvit Duk og hækler derpaa litt paa en Krave og driver flere jomfruelige Sysler. Barbro er ikke brydd av Besøket og det er godt, Tonen blir naturlig derved, Eleseus kan være paa Overflaten igjen ung og fjasende.

Hvor har du gjort av han Aksel? spør Sivert. — Enkvar Stædn, et eller andet Sted, svarer hun og retter sig. Ja nu kommer du vel aldrig mere hjem til Marken? spør hun Eleseus. — Det er vel høist usandsynlig, svarer han. — For her er ikke Sted for den som er vant til Byen. Jeg var tilfreds jeg kunde slaa Lag med dig. — Naa, det mener du nu ikke? — Mener jeg det ikke? Jeg har smakt hvorledes at det er at være i By og hvorledes at det er at være i Bygd, for jeg har været i større By end som du; saa skulde jeg ikke vantrives her? — Jo det mente jeg ikke, du som har været i selve Bergen! skyndte han sig at si, det var da svært hvor utaalsom hun var! — Det vet jeg visst at hadde jeg ikke Avisen at læse i saa fôr jeg min Vei straks, sa hun. — End han Aksel da og siden altsammen, det var det jeg mente? — Ja han Aksel det blev nu ikke min Sak. End du selv, har du kanske ikke nogen som venter paa dig i Byen? — Nu kunde ikke Eleseus late være at skape sig noget

til og lukke Øinene og smælte det paa Tungen at han muligens aldeles rigtig hadde nogen som ventet paa ham i Byen. Aa men han kunde ha utnyttet dette helt anderledes hvis ikke Sivert hadde sittet der, nu maatte han bare svare: Du tøver! — Naa, sa hun støtt, og det var da i det hele tat skammelig saa grætten hun var: Tøver, sa hun. Ja du kan ikke vente mere av Folk her paa Maaneland, vi er ikke saa storveies. —

Eleseus gav hende forresten Pokker, hun var blit godt grimet i Ansigtet og hendes Tilstand var endelig gaat op ogsaa for hans Barneøine. — Kan du ikke spille litt paa Gitaren? sa han. — Nei, svarte hun kort. Hvad det var jeg skulde sagt, Sivert: kan du ikke komme og hjælpe han Aksel med at lafte paa Nystuen i nogen Dager? End om at du begyndte imorgen naar at du kommer tilbake fra Bygden? — Sivert tænkte paa det: Ja. Men jeg har ikke Klær til det. — Jeg skal rænde hjem efter Hverdagsklærne dine i Kvæld saa du har dem her naar du kommer. — Ja, sa Sivert, minders saa. — Barbro blev overflødig ivrig: Du maatte ha villet det! Det er nu saa at Sommeren gaar og Stuen skulde været oppe og tækket før Høstvæten. Han Aksel har villet bedt dig mange Ganger, men han kommer sig ikke til. Nei du maatte ha villet gjort os den Velgjærningen! — Den Hjælpen jeg kan gjøre skal jeg gjøre, sa Sivert.

Det var avgjort.

Men nu er det sandelig Eleseus sin Tur at bli støtt. Han skjønner nok det er dygtig gjort av Barbro at være om sig paa sine egne og Aksels Vegne og skaffe Hjælp

til Byggingen og berge til Hus, men det er litt for aapenlyst, hun er ikke Kone paa Gaarden endda og det er ingen Evighet siden han selv hadde kysset hende, dette Menneske. Fandtes det ikke Skam i hende! — Jo, sier han derfor pludselig, jeg skal komme igjen og være Fadder hos dig. — Hun gav ham et Blik og svarte forarget: Fadder? Du snakker om at tøve! Og saaforresten saa skal jeg sende Bud paa dig naar at jeg blir opraadd for Fadder. — Hvad kunde Eleseus andet gjøre end le skamfuld og ønske sig ut av Gammen! — Tak for Kaffen! sa Sivert. — Ja Tak for Kaffen! sa Eleseus ogsaa, men han reiste sig ikke og ikke bukket han heller, det skulde Pokker, og hun var et Nøste av Sinne, et Eiter.

Lat mig se! sa Barbro. Ja de Kontoristerne som jeg var hos de hadde ogsaa Sølvplater i Fraakkerne sine, meget større Sølvplater, sa hun. Jaja saa kommer du indom og ligger her i Nat, Sivert? Jeg skal hente Klærne dine.

Det var Avskeden.

Brødrene gik igjen, Eleseus gav hende altsaa Pokker og hadde endda to digre Pengesedler i Brystlommen! Brødrene agtet sig vel for at komme ind paa nogen Slags sørgmodige Æmner, paa Farns rare Farvel og Morns Graat, de gjorde en Omvei forbi Breidablik for at slippe at bli hæftet og spøkte muntert med dette Snyteri. Men da de kom saa langt ned at de kunde se Bygden og Sivert skulde snu blev de litt umandige begge to. Sivert kom til at si: Det er nu ikke frit for at det kanske blir langsomt efter dig! — Da begyndte Eleseus at plystre

og at undersøke sine Sko og faa en Flis i Fingeren og lete efter noget i Lommerne, nogen Papirer, sa han, set paa Maken! Aa men det hadde nok allikevel gaat ilde hvis ikke Sivert hadde reddet dem: Sisten! ropte han og gav Brorn et Rapp og sprang væk. Det hjalp, de sendte hverandre nogen Farvelord mere langveis fra og tok hver sin Vei.

Skjæbne eller Slump. Eleseus vendte paa Trods av alt tilbake til Byen til en Post som han ikke længer hadde, men ved samme særlige Høve fik Aksel Strøm en Mand i Arbeide. De begyndte at lægge Stuen op den 21de August og ti Dager senere var den under Tak. Aa det var ikke større Stuen og bare nogen faa Omfar i Høiden, bare saavidt det var Træhus og ikke Gamme, men saavidt at Dyrene vilde faa et herlig Fjøs til Vinteren i det som hittil hadde været Menneskenes Hus.

II

Den 3die September blev Barbro borte. Helt borte var hun nu ikke, men hun var ikke ved Husene.

Aksel stod og snedkret det bedste han kunde, han strævet med at faa et Glasvindu og en Dør sat ind i Nystuen, saa han var meget optat; men da det lidde over Høgstdags og han endda ikke hadde faat Matbud gik han ind i Gammen. Ingen der. Han fandt sig selv noget Mat og saa sig om mens han spiste, alle Barbros Klær hang der, hun var bare ute et eller andet Sted. Han gik tilbake til sit Arbeide i Nystuen og drev paa en Stund til, saa kikket han ind i Gammen igjen — nei ingen der. Hun maatte være blit liggende et Sted. Han gaar ut og leter.

Barbro! kalder han. Nei. Han leter omkring Husene, gaar over til nogen Busker i Kanten av Jordet, leter længe, kanske en Time, kalder — nei. Han finder hende godt avsides, hun ligger paa Jorden skjult av Busker, Bækken løper forbi hendes Føtter, hun er barhodet og barbent, dertil dyvaat helt op i Ryggen.

Ligger du her? sier han. Hvorfor svarte du ikke? — Jeg kunde ikke, hvisket hun og var næsten maalløst hæs. — Hvad — har du været i Vandet? — Ja. Jeg

glidde. Aa! — Er du ussel? — Ja. Det er over. — Er det over? sier han. — Ja. Nu maa du hjælpe mig hjem. — Hvor er —? — Hvad? — Var det ikke Barn? — Nei. Det var dødt. — Var det dødt? — Ja.

Aksel er sen og uten Fremfærd, han staar der. — Hvor det er? spør han.

Det gjør du ikke at vite, svarer hun. Hjælp mig hjem. Det var dødt. Jeg kan gaa selv naar at du letter mig ørlite under Armen.

Aksel bærer hende hjem og sætter hende paa en Stol. Vandet randt av hende. — Var det dødt? spør han. — Det hører du vel, svarer hun. — Hvor du har det? — Skal du lugte paa det? Har du fundet dig Mat mens jeg var borte? — Men hvad du skulde atmed Bækken? — Hvad jeg skulde atmed Bækken? Jeg skulde finde Ener. — Ener? — Til Kjørlerne. — Det er ingen Ener der, sier han. — Du skal bare gaa og arbeide! advarer hun hæst og utaalmodig. Hvad jeg skulde atmed Bækken? Jeg skulde finde mig Soplimeris. Har du spist, spør jeg? — Spist? gjentar han. Er du meget ussel? — Aanei. — Jeg mener jeg maa faa Doktoren til dig. — Du kan bare prøve! svarer hun og reiser sig og begynder at finde sig tørre Klær til Skifte. Har du ikke andet at kaste Penger bort til!

Aksel gaar tilbake til sit Arbeide og han faar ikke stort utrettet, men han dunker litt og høvler litt saa hun skal høre ham; tilslut kiler han Vinduet og dytter det med Mose.

Om Kvælden er ikke Barbro videre paa Maten, men

hun gaar og pusler og er i Fjøset og mælker og stiger bare litt forsigtigere end ellers over Dørstokkerne. Hun gik tilsengs i Høihuset som hun pleiet og de to Gangene Aksel saa til hende om Natten sov hun fast. Hun hadde en god Nat.

Morgningen efter var hun næsten som ellers, bare hæs indtil Stumhet og med en lang Strømpe reivet om Halsen. De kunde ikke tale med hverandre. Dagene gik og Episoden blev gammel, andre Ting traadte i Forgrunden. Nystuen skulde egentlig staa og sige i Lafterne og bli tæt og trækfri, men det var det ikke Tid til, den maatte gjøres brukbar straks og det nye Fjøs indredes. Da det var gjort og Flytningen over tok de op Poteten og da den var oppe skar de Kornet. Livet var det almindelige.

Men av mange smaa og større Ting skjønte Aksel at Stillingen var blit løsere, Barbro fandt sig ikke mere hjemme paa Maaneland end en anden Taus vilde ha gjort, heller ikke mere bundet, hans Tak i hende hadde raknet da Barnet døde. Han hadde tænkt saa stort at bare vent til Barnet kommer! Men Barnet kom og gik. Tilsist strøk Barbro endog av sig Fingerringene og brukte ingen av dem. — Hvad det skal bety? spurte han. — Hvad det skal bety? svarte hun og kastet med Nakken. —

Men det kunde ikke godt bety andet end Træskhet og Svik fra hendes Side.

Nu hadde han fundet det lille Lik ved Bækken. Ikke saa at han hadde lett videre efter det, han visste jo næsten paa en Prik hvor det maatte være, men han lot

det sløvt bero. Tilfældet vilde da at han ikke skulde glemme det helt bort: det begyndte at staa Fugl over Stedet, skrikende Skjur og Kraake, men en Tid efter ogsaa et Ørnepar i svimlende Høide. Det var som oprindelig bare en enkelt Skjur hadde set noget bli henlagt der og saa ikke hadde kunnet tie med det som et Menneske, men var begyndt at skravle. Saa vaknet jo ogsaa Aksel av sin Likegyldighet og ventet paa en høvelig Stund til at snike sig ditbort. Han fandt det under Mose og Kvist og et Par Stenheller, i en Klut, en stor Fille. Med Nyfikenhet og Gru aapnet han litt paa Klædet — Øinene lukte, mørkt Haar, Gut, Benene overkors, mere saa han ikke. Kluten hadde været vaat, men var begyndt at tørkes, det hele saa ut som en halvt opvridd Bundel efter Vask.

Aksel kunde ikke late det ligge slik i Dagen, inderst inde var han vel ogsaa rædd for sig selv og sit Sted, han løp hjem efter Spade og gjorde Graven dyp, men da det var saa nær Bækken at det kom Vand sigende ind maatte han flytte Graven høiere op i Bakken. Under dette svandt hans Frygt for at Barbro skulde komme paa ham og finde ham her, han blev oprigtig morsk og trodsig, hun kunde gjærne komme, saa skulde hun faa værsaagod svøpe Liket pent og ordentlig ind efter sig, enten det nu hadde været dødfødt eller ei! Han skjønte godt hvad han hadde tapt ved dette Barns Død, at han hadde Utsigt til at bli hjælpeløs paa sit Nybygg igjen, og det nu da Buskapen var blit mere end tredobbelt saa stor. Værsaagod, det var ikke formeget om hun kom! Men Barbro

— det kan gjærne være at hun hadde opdaget hvad han var i Lag med, hun kom ialfald ikke, han maatte selv svøpe Liket paa bedste Maate og flytte det til den nye Grav. Øverst la han Græstorven paa igjen som før og skjulte alt, det var nu intet andet synlig efter ham end en liten grøn Haug blandt Buskene.

Han møtte Barbro paa Tunet da han kom hjem. — Hvor du har været? spurte hun. — Bitterheten var vel gaat av ham, han svarte bare: Ingen Steder. Hvor har du selv været? — Aa men Barbro tok kanske et Varsel av Uttrykket i hans Ansigt, hun gik ind uten at si mere.

Han gik efter.

Hvorledes er det, sa han og spurte bent frem, hvad skal det bety at du ikke længer bruker Fingerringene dine? — Kanske fandt hun det raadeligst at gi litt efter, hun lo og svarte: Du er saa morsk at jeg maa le! Men naar du vil at jeg skal slite paa Ringene til Hverdags saa skal jeg gjøre det! Dermed fandt hun dem frem og satte dem paa.

Men nu saa hun vel at hans Ansigt blev dumt og tilfredsstillet, hun spurte dristig: Er det mere du har imot mig for? — Jeg har ikke imot dig, svarte han. Og du skal bare være som du var før, hele Tiden før, da du kom hit. Det er det jeg mener. — Det er nu ikke saa let at være likeens jamt og samt. — Han vedblev: Da jeg kjøpte Stedet efter Far din saa var det om at du heller vilde være dernede, saa kunde vi flytte dit. Hvad du tror om det? — Ho, der hadde han tapt, aa nu var han rædd for at miste sin Kvindfolkhjælp og bli opraadd med

Dyrene og Husstellet igjen, det skjønte hun godt: Ja det har du sagt før, svarte hun avvisende. — Ja. Men jeg har ikke faat noget Svar. — Svar? sa hun. Jeg taaler ikke at høre det mere!

Aksel syntes vel han hadde strakt sig langt: han hadde latt Familjen Brede bli boende paa Breidablik, og endda han hadde kjøpt den vesle Avlingen da han kjøpte Stedet hadde han bare kjørt nogen faa Lass Høi i Hus dernede og overlatt Poteten til Familjen. Det var en stor Urimelighet av Barbro at slaa sig vrang nu, men hun aget sig ikke, hun spurte som dypt krænket: Skulde vi flytte til Breidablik og gjøre alle mine Folk husvilde! —

Hørte han ret? Han sat først med aapen Mund, saa begyndte han at smatte som om han laget sig til et større Svar, det blev til ingenting, han spurte: Skal de ikke til Bygden? — Det vet jeg ikke, svarte hun. Har du kanske leiet til dem i Bygden? —

Aksel vilde fremdeles ikke gaa i Rette med hende, men han kunde ikke tie med at hun forundret ham noget, forundret ham ubetydelig: Du blir mere og mere forhærdet og tværsfor, sa han, men du mener ikke noget med det, sa han. — Jeg mener alt jeg sier, svarte hun. Og hvorfor kunde ikke heller Folket mit ha faat komme hit, kan du fortælle mig det? Saa kunde jeg hat nogen Hjælp av ho Mor. Men du tror ikke jeg har saa meget at gjøre at jeg trænger Hjælp. —

I dette var naturligvis noget ret, men ogsaa meget urimelig; Familjen Brede hadde da maattet bo i Gammen og Aksel vilde ha blit like opraadd med Dyrene.

Hvor vilde hun hen, og eiet hun ikke Vet og Forstand! — Jeg skal si dig ett, sa han, du skal heller faa Taus til Hjælp! — Imot Vinteren naar at det er mindre at gjøre? Nei. Jeg kunde ha faat Taus da jeg trængte hende. —

Hun hadde atter Ret i noget: da hun gik her og var tyk og syk kunde Tausen ha kommet! Men saa var det jo at Barbro aldeles ikke blev liggende tilbake i sit Arbeide, hun var i Grunden like rap og dygtig, hun gjorde det som skulde gjøres og ordet aldrig om en Taus. Men hun skulde hat en. — Ja saa forstaar jeg det ikke, sa han motløs.

Taushet.

Barbro spurte: Hvad det er jeg hører, skal du ha Telegrafen efter han Far? — Hvorledes? Hvem som har sagt det? — De snakker paa det. — Ja, sa Aksel, det er ikke umulig. — Naa. — Ja hvad du spør for? — Jeg spør for det, svarte Barbro, at du har tat Hus og Hjem ifra han Far og nu tar du Levebrødet.

Taushet.

Aa men nu vilde vel ikke Aksel strække sig længer: Jeg skal si dig akkurat en Ting, ropte han, at du er ikke værd alt jeg gjør for dig og dine!

Naa, sa Barbro.

Nei! sa han og slog Næven i Bordet. Dermed reiste han sig.

Du skal ikke tro at du skræmmer mig! pep hun med ynkelig Maal og flyttet sig nærmere Væggen.

Skræmme dig! hærmet han og blaaste foragtelig. Men

nu er det Alvor og jeg vil vite hvorledes at det er med Barnet. Har du kjøvd det?

Kjøvd det?

Ja. Det har været i Vand.

Naa, sa hun, du har set det? Du har været og — lugtet paa det, vilde hun ha sagt, men torde det ikke, han var kanske ikke til at spøke med just nu. Du har været og set?

Jeg saa at det har været i Vand.

Ja, sa hun, det kunde du gjærne se. Det blev født i Vand, jeg kom mig ikke op igjen, jeg glidde.

Naa, du glidde.

Ja. Og i det samme kom Barnet.

Naa, sa han. Men du tok med dig en Klut hjemmefra, var det paa Vonen om at du skulde komme til at gli?

Klut? gjentok hun.

En stor hvit Fille, en av mine Skjorter som du hadde klippet tværs over.

Ja, sa Barbro, den Fillen tok jeg med til at bære Eneren i.

Eneren?

Ja Eneren. Har jeg ikke fortalt dig at jeg gik efter Ener?

Jo. Eller efter Soplimeris.

Jaja det blir det samme hvad det var ....

Men endog efter et saavidt stærkt Sammenstøt blev det godt igjen mellem dem, det vil si nei ikke godt, men taalelig, Barbro viste sig klok og mere føielig, hun veiret Fare. Men under slike Forhold blev jo Livet paa Maane-

land endda mere tvungent og ulevelig, uten Tillit, uten Glæde, altid paa Vakt. Det gik bare en Dag isenn, men saalænge det i det hele tat gik maatte Aksel være tilfreds. Han hadde nu engang faat denne Pike til sig og trængte hende og hadde været Kjærest med hende og bundet sit Liv til hende, det var ikke nogen let Sak at omgjøre sig selv og Livet. Barbro visste alt som vedkom Nybygget: hvor Kopper og Kar stod; naar Kjyr og Gjeiter skulde bære; om Vinterfoderet blev snaut eller rikelig; at den Mælk var til Ystings og den Mælk til Mat, — en Fremmed vilde ikke ha Greie paa noget, og en Fremmed var kanske ikke til at opdrive.

Aa men mangen Gang hadde Aksel Strøm hat den Tanke at skifte ut Barbro for en anden Taus, hun var stundom et Troll var hun og han var næsten rædd hende. Selv i den Tid han hadde det Uheld at ha Held med sig hos hende kunde han iblandt vike tilbake for hendes mærkelige Grumhet og uhøviske Adfærd, men hun var pen og hadde søte Stunder ogsaa og begrov ham godt i sin Favn. Det var dengang, nu var det ophørt. Nei Tak, hun skulde ikke ha op igjen den Elendigheten! Men det er ikke let at omgjøre sig selv og Livet: Saa lat os gifte os straks! sa Aksel og trængte paa. — Straks? svarte hun. Nei jeg faar nu først til Byen med Tænderne mine, de er snart bortværket alle ihop.

Saa maatte det bare vedbli at gaa som før, og Barbro fik ikke egentlig Løn mere, men hun fik langt over Lønnen, og hver Gang hun var Penger og Skillinger begjærendes og fik dem takket hun ogsaa som om det

var Gaver. Men forresten forstod ikke Aksel hvad hun brukte Pengene til, hvad skulde hun med Penger i Marken? Sparte hun sammen? Men hvad i Alverden sparte hun sammen til og sparte og sparte hele Aaret igjennem?

Det var saa meget Aksel ikke forstod: hadde hun ikke faat Fæstering, ja hadde hun ikke faat Guldring? Det var jo ogsaa blit godt mellem dem en lang Stund efter denne siste store Gave, men i al Evighet virket den ikke, langtifra, og han kunde ikke vedbli at kjøpe Ringer til hende. Kort og godt: vilde ikke Barbro ha ham? Kvindfolk var jo rare! Stod en Mand med Buskap og et godt Nybygg færdig til hende et andet Sted? Aksel kunde gjærne gaa til den Yterlighet at slaa i Bordet over Kvindfolks Dumheter og Luner.

Det var saa mærkelig, intet andet syntes at staa Barbro i Hodet end Bylivet og Bergen. Godt. Men hvorfor hadde hun da foretat Reisen nordover igjen, Gud velsigne hende? Et Telegram fra Farn vilde ikke i og for sig ha flyttet hende en Fot, hun maatte ha hat en anden Grund. Her gik hun nu utilfredsstillet fra Morgen til Kvæld i Aar efter Aar. Alle disse Kjørler av Træ og ikke av Blik og Jærn; Gryter istedet for Kasseroller; den evige Mælking istedet for en Spasertur til Meieriet; Bondestøvler, Gulsaape, Høisæk under Hodet; aldrig Hornmusik, aldrig Mennesker. Her gik hun ....

De trættet mangen Gang efter det store Sammenstøt, ho, mangen god Gang. Skal vi tie om det, skal vi tale om det! sa Barbro, og du mindes ikke meget hvad du har gjort imot han Far, sa hun. — Aksel spurte: Naa, hvad

har jeg gjort? — Det vet du vel selv, svarte hun. Men saaforresten saa blir nu vel ikke du Inspektør allikevel. — Naa. — Nei det tror jeg ikke før jeg ser det. — Du mener jeg har ikke Hode til det? — Det er godt for dig dersom at du har et Hode, men ikke læser du og ikke skriver du og du tar aldrig din Haand i Avisen. — Jeg kan nu baade læse og skrive til mit Bruk, sa han, men du er bare et stort Kjæfthul! — Der har du den for som først! sa hun og drev Sølvringen paa Bordet. — Naa, end den andre? spurte han efter en Stund. — Ja dersom at du vil ta igjen Ringene dine saa skal du faa dem, sa hun og strævet med at faa Guldringen av. — Jeg estimerer ikke Sinnet dit! erklærte han og gik ut.

Og naturligvis brukte hun snart begge Ringene igjen.

Det stagget hende heller ikke i Længden at han ymtet Mistanke til hende for Barnets Død. Tværtimot, hun blaaste og var kaut. Ikke saa at hun tilstod noget, men hun sa: Jaja, end om jeg hadde kjøvd det ogsaa! Du bor nu her i Marken og vet ikke om nogen Ting andre Steder! — Da de engang drøftet dette Spørsmaal syntes hun at ville faa ham til at forstaa hvor altfor alvorlig han tok det, selv tilskrev hun ikke et Barnemord mere Vigtighet end det fortjente. Hun visste om to Piker i Bergen som hadde dræpt Barnet sit, men den ene hadde faat nogen Maaneders Straf fordi hun hadde været dum og ikke dræpt det, men lagt det ut til Ihjælfrysing, og den andre Piken var blit frikjendt. Nei Loven han er ikke saa umenneskelig stræng nu som før, sa Barbro. Og desforuten saa kommer det ikke altid op, sa hun.

En av Pikerne som tjente paa Bergens Hotel hadde dræpt to Børn, hun var fra Kristiania og gik baade med Hat og Fjær. For det siste Barnet blev hun sat fast i tre Maaneder, men det første Barnet kom ingenting op om, fortalte Barbro.

Aksel hørte paa og blev mere og mere rædd hende. Han prøvet at forstaa, at skjelne litt i dette Mørke, men i Grunden hadde hun Ret: han tok det paa sin Maate for alvorlig. Hun var med al sin banale Fordærvelse ikke værdt en grundig Tanke. Et Barnemord var jo for hende uten Ide, uten Overordentlighet, det var bare al den moralske Skittenfærdighet og Løshet som kunde ventes av en Tjenestepike. Det viste sig ogsaa i Dagene som fulgte: ikke en Times Eftertanke, hun var jævnt og naturlig den samme som før, uforanderlig fuld av likegyldig Fjas, fuld av Tjenestepike. Jeg maa bort med Tænderne mine, sa hun, og saa skulde jeg hat mig en Vampe, sa hun. En Vampe var et Slags kort Kaape som rak bare saavidt nedenfor Livet, den hadde været Mote i nogen Aar, Barbro vilde ha en Vampe.

Naar hun tok det hele saa likefrem hvad andet hadde da Aksel at gjøre end slaa sig til Ro? Han hadde heller ikke altid videre fast Mistanke til hende og selv tilstod hun jo intet, tværtimot, hun hadde Gang paa Gang nægtet al Skyld uten Harme, uten Haardnakkethet, men Pokkers selvfølgelig — som en Tjenestepike nægter at ha slaat et Fat istykker selv om hun har gjort det. Det gik et Par Uker, saa blev det allikevel Aksel formeget, han stanset sig selv en Dag midt i Stuen og hadde en

Aapenbaring: Men du store Gud, alle hadde jo set hendes Tilstand, at hun var tyk, at hun rugget, men nu var hun tynd igjen, og hvor var Barnet? End om alle Mennesker kom og lette? De vilde en Dag forlange Forklaring. Naar det altsaa ikke var noget galt fat saa hadde det været langt rettere at faa Liket begravet paa Kirkegaarden. Saa var det borte fra Buskene, borte fra Maaneland —

Nei. Jeg vilde bare ha kommet i Omstændighet, sa Barbro. De vilde ha aapnet Barnet og det vilde ha blit Forhør. Det kjæret jeg ikke om.

Bare det ikke blir værre siden, sa han.

Barbro spurte vel tilmote: Hvad du gaar og grunder over? La det ligge i Buskene! Ja hun smilte og spurte: Tror du det kommer efter dig? Du skal bare ti stille og ikke gaa og tøve med det.

Naa, jaja.

Har jeg kjøvd Barnet kanske? Det kjøvde sig selv i Vandet da jeg faldt. Er det ikke makeløst hvad du kan finde paa! Og desforuten saa kommer det ikke op, sa hun.

Det kom nu op med ho Inger paa Sellanraa, har jeg hørt, indvendte Aksel.

Barbro tænkte paa det: Jeg er like sæl! sa hun. Loven han er forandret nu, dersom at du læste Avisen saa fik du se. Det er saa mange som faar Barn og tyner det og ingen gjør dem noget videre for det! — Barbro likefrem forklarer ham det og ser stort paa Tingen, hun hadde ikke for intet været ute i Verden og hørt og set og lært meget, nu sat hun her og var flinkere end han. Hun

hadde tre Hovedargumenter som hun idelig fremholdt: for det første hadde hun ikke gjort det. For det andet var det ikke saa farlig om hun hadde gjort det. Men for det tredje vilde det ikke komme op.

Jeg synes alle Ting kommer op, indvendte han.

Hnei, langtifra! svarte hun. Og om det nu var for at forbløffe ham eller indgyde ham Mot, eller om det endog var av Forfængelighet, av Skryt — hun lot i dette Øieblik en Bombe springe: Jeg har selv gjort noget som ikke er kommet op.

Du? sa han vantro. Hvad du har gjort?

Hvad jeg har gjort? Jeg har dræpt!

Kanske hadde hun ikke ment at gaa saa vidt, nu maatte hun videre, han sat jo der og stirret paa hende. Aa det var ikke stor og ubøielig Frækhet engang, det var Øretuteri, Bravade, hun vilde være overlegen og vinde i Pratet: Tror du mig ikke? ropte hun. Kan du huske det Barneliket paa Stadthavet? Det hadde jeg kastet der!

Hvad? sa han.

Barneliket dengang. Du husker ingenting. Vi læste om det i Bladet.

Efter en Stund utbrøt han: Du er et galent Spektakels!

Men hans Forvirring gav hende vel Blod paa Tand, et Slags kunstig Kraft, saa hun kunde fortælle Detaljer: Jeg hadde det med i Kisten min — ja det var dødt, det gjorde jeg med det samme det fødtes. Og da vi var kommet paa Stadthavet saa kastet jeg det ut.

Han sat mørk og taus, men hun talte endda: det var

nu længe siden, flere Aar, det var da hun kom reisende til Maaneland. Saa han kunde se at ikke alt kom op, langtifra. Hvad trodde han vel hvis alt kom op som gjordes av alle Folk! End alt det som gifte Folk i Byerne gjorde? De dræpte Børnene før de fødtes, det var Doktorer til det. De vilde ikke ha mere end som et Barn eller i Høiden to Børn, og saa aapnet Doktoren ørlite paa Morslivet. Saa Aksel kunde tro at dette var ikke nogen stor Sak ute i Verden.

Aksel spurte: Naa, saa har du vel gjort det av med det siste Barnet ogsaa?

Hnei! svarte hun yterst likegyldig. For det slap jeg, sa hun. Men hun kom endda engang tilbake til at det vilde ikke ha været saa farlig. Hun syntes vant til at gaa Spørsmaalet under Øinene, derfor var hun blit saa likegyldig. Første Gang var det kanske allikevel litt nifst, bitte litt fremmed for hende at dræpe et Barn; men anden Gang? Hun kunde tænke paa Daaden med et Slags historisk Følelse; det var gjort og det gjøres.

Aksel kom ut av Stuen med tungt Hode. Det sysselsatte ham ikke saa stærkt at Barbro hadde dræpt sit første Barn, det hadde han intet med. Og at hun i det hele tat hadde hat dette Barn var det ikke saa meget at si paa, nogen Uskyldighet var hun ikke og hadde hun ikke utgit sig for, tværtimot, hun hadde ikke skjult sin Kyndighet, men lært ham op i mangen mørk Lek. Godt. Men det siste Barn vilde han ikke ha mistet, en liten Gut, en hvit Skapning tullet ind i en Fille. Var hun Skyld i dette Barns Død saa hadde hun forurettet ham, forurettet Aksel, slitt et

Baand som var værdifuldt for ham og som han ikke længer fik Maken til. Men det kunde jo være at han gjorde hende Uret: at hun hadde glidd i Bækken og ikke kommet sig op igjen. Skjønt Kluten var jo der, den halve Skjorte som hun hadde tat med sig. —

Men Timerne gik nu ogsaa, det blev Nôn og det blev Kvæld. Og da Aksel var gaat tilsengs og hadde stirret længe nok ind i Mørket sovnet han og sov til om Morgningen. Saa kom en ny Dag, og efter den Dag kom andre Dager.

Barbro vedblev at være den samme. Hun visste saa meget fra Verden og behandlet med Likegyldighet slike Smaatterier som var Farer og Rædsler i Marken. Det var paa en Maate trøstefuldt, hun var flink for dem begge, sorgløs for dem begge. Forresten gik hun heller ikke omkring som et farlig Menneske. Barbro et Uhyre? Ikke Spor. Hun var derimot en pen Pike, blaaøiet, litt opnæset, lethændt i Arbeidet. Hun gik og var idelig lei og kjei av Nybygget og av Trækjørlerne, som trængte saa megen Skuring, og kanske lei av hele Aksel og den Pokkers bortgjæmte Tilværelse hun førte, men hun avlivet ingen av Dyrene og stod aldrig med hævet Kniv over ham selv om Natten.

Bare en Gang til faldt det saa at de kom til at tale om Barneliket i Skogen. Han mente atter at det burde ha været begravet paa Kirkegaarden og kastet Jord paa, men hun hævdet da som før at hendes Fremgangsmaate var god nok. Hvorpaa hun sa noget som viste at ogsaa hun ræsonnerte, ho, var gløgg, tænkte utenfor Binding-

stikkerne, tænkte med en liten ynkelig Negerhjærne: Og dersom det kommer op saa skal jeg snakke med Lensmanden, jeg har tjent hos han, ho Fru Heyerdahl vil hjælpe mig. Det er ikke alle som har det saapas og endda blir de frikjendt. Og desforuten saa staar han Far sig vel med de Store og er Stævnevidne og altihop.

Aksel rystet bare paa Hodet.

Det tviler du paa?

Hvad du mener Far din kan utrette?

Det vet ikke du! ropte hun forarget. Minders du har faat han ødelagt da du tok Gaarden og Levebrødet ifra han.

Hun hadde visst et Slags Forestilling om at Farns Anseelse var blit nedsat i det siste og at dette kunde bli til Skade for hende selv. Hvad skulde Aksel svare hertil? Tie. Han var en Fredens Mand og en Arbeidsmand.

III

Da det lidde til Vinters var Aksel Strøm atter alene Menneske paa Maaneland, Barbro var reist. Jo det blev Enden.

Hendes Byfærd skulde ikke ta lang Tid, mente hun, og det var ingen Bergensreise, men hun vilde ikke gaa her og miste den ene Tanden efter den andre og bli seendes ut som en Kalv i Munden. — Hvad det vil koste? spurte Aksel. — Kan jeg vite det! svarte hun. Men det skal ialfald ikke koste dig noget, jeg skal tjene det op. —

Hun hadde forklaret hvorfor det var bedst at hun gjorde Turen just nu: det var bare to Kjyr at mælke, til Vaaren vilde de to andre bære og endda alle Gjeiterne kide, Onnen vilde komme, det vilde atter bli Arbeide paa Spræng til ut i Juni. — Gjør som du vil, sa Aksel.

Det skulde ikke koste ham noget, slet ikke. Men hun maatte faa nogen Penger, ubetydelig med Penger, hun trængte baade til Reisen og til Tandlægen, desuten trængte hun til en Vampe og forskjellige andre Ting, men det fik være hvis han ikke syntes saa. — Du har faat bra med Penger før, sa han. — Naa, svarte hun. Men de er ialfald gaaen. — Har du ikke sparet ihop? — Sparet ihop? Du kan jo komme og lete i Kisten min. Jeg sparte

ikke ihop i Bergen da jeg hadde meget større Løn. — Jeg har ikke Penger til dig, sa han. —

Han hadde ikke stor Tro paa at hun i det hele tat kom tilbake fra denne Reise og hun hadde trættet ham saa længe ved sin Vranghet i alle Maater at han begyndte at bli like sæl med hende. Noget nævneværdig med Penger fik hun heller ikke fravristet ham nu, men han saa gjennem Fingre med at hun laget sig til en uhyre Niste og han kjørte baade hende og Kisten hendes ned i Bygden til Postbaaten.

Saa var det gjort.

Det kunde ha gaat at være alene paa Nybygget igjen, han var vant til det fra før; men han blev meget bunden for Dyrenes Skyld og naar han maatte være hjemmefra stod de og blev vanrøgtet. Handelsmanden hadde raadet ham til at faa Oline for Vinteren, hun hadde engang været paa Sellanraa i flere Aar, hun var gammel nu, men rørig og arbeidsom. Ja Oline blev budsendt, men hun var ikke kommet og han hadde intet hørt fra hende.

Mens Aksel venter arbeider han i Vedskogen og træsker sin lille Kornlo og steller Dyrene. Det var ensomt og stille. Nu og da kjørte Sivert paa Sellanraa forbi til eller fra Bygden, han hadde Lass nedover med Ved eller Skind eller Budraat, men hjem igjen kom han næsten altid tomreipet, det var saa faa Varer Gaarden Sellanraa trængte at kjøpe.

Nu og da støvet ogsaa Brede Olsen forbi Maaneland og i det siste oftere end før — hvad han nu monne støve saa flittig for. Det var som om han agtet at gjøre sig

umistelig paa Telegraflinjen i de siste Ukerne og kanske faa beholde Posten. Siden Barbro reiste kom han aldrig mere indom hos Aksel, men gik bent forbi, og dette var nu en litt for dryg Stormodighet av ham eftersom han fremdeles holdt til paa Breidablik og var ikke flyttet ut. En Dag han vilde gaa forbi uten endog at hilse stanset Aksel ham og spurte naar han hadde tænkt at gjøre Stedet ledig. — Hvorledes skiltes du fra ho Barbro? spurte Brede tilbake. — Det ene Ord tok det andre: Du sendte hende fra dig uten den mindste Middel, hun holdt paa ikke at komme sig til Bergen paa nogen Maate. — Naa, hun er i Bergen? — Ja endelig saa kom hun dit, skriver hun, men det har hun ikke dig at takke for. — Jeg skal ta og sætte dig ut av Breidablik straks, sa Aksel. — Ja dersom at du har villet være saa godagtig! svarte den anden spottende. Men efter Nytaar saa skal vi sætte os selv ut, sa han og gik sin Vei.

Naa, Barbro var reist til Bergen, det hadde altsaa gaat som Aksel tænkte. Han sørget ikke over det — sørget? langtfra, hun var ikke andet end et Troll; men like til nu hadde han ikke opgit alt Haap om at hun kanske kom tilbake. Pokker forstod det, han var vel allikevel blit hængende litt for fast ved dette Menneske, dette Umenneske, hun hadde søte Stunder, uforglemmelige Stunder, og det var netop for at hindre hende i at rømme helt til Bergen han hadde været saa knipen med Penger til hende ved Avskeden. Nu var hun allikevel rømt. Her hang endda igjen nogen faa Klæsplagg efter hende og en Halmhat med Fuglevinge laa igjen i et Papir paa

Loftet; men hun kom ikke efter det. Aaja, kanske sørget han litt. Som en stor Spot og Haan vedblev nu Bladet hendes at komme til ham og det vilde vel ikke stanse før til Nytaar.

Men korsom var, han hadde andet at tænke paa, Aksel fik være en Mand.

Til Vaaren skulde han sætte op en Skjaa i Nordvæggen av Nystuen, han maatte fælde Tømmeret i Vinter og faa saget Bord. Aksel hadde ingen samlet Tømmerskog, men enkeltvis stod de digre Furuer flere Steder i hans Utmark, han valgte at ta dem paa Veien op mot Sellanraa saa ikke Kjøringen til Sagen skulde bli for lang.

En Morgen fodrer han da Dyrene særlig godt saa de kan holde ut tilkvælds, lukker Dørene efter sig og gaar i Skogen; omfremt Øks og Matskræppe bærer han Ræke med til Sneskuflingen. Det er mildt i Veiret, igaar var det en svær Storm med Nedbør, men idag er det Ophold. Han følger Telegraflinjen hele Veien til han kommer frem til Stedet, saa vrænger han Trøien av og begynder at hugge. Efterhvert som han fælder Trærne kvister han dem og gjør dem til Stokker, saa lægger han Skat og Kvist i Haug.

Brede Olsen gaar forbi opover, saa er det Uorden paa Linjen siden Stormen igaar. Kanske gik Brede uten Ærend, han var blit saa ivrig i Tjenesten, ho, han hadde forbedret sig saa. Mændene talte ikke til hverandre og hilste ikke.

Aksel mærker godt at Veiret er begyndt at slaa om, det blaaser mere og mere op, men han driver bare paa.

Det er langt over Middag og han har ikke spist. Saa er det han fælder en svær Furu som i sit Fald kaster ham til Jorden. Hvorledes det gik til? Ulykken var ute. En Tømmerfuru staar og svaier paa Roten, Mennesket vil ha den en Vei, Stormen en anden, Mennesket taper. Det kunde endda ha gaat an, men Sneen dækket det uføre Lænde, Aksel traadte galt, traadte ut til Siden, og kom med Benet ned i en Bergklype, han var tilskrævs i Berg, med et Tømmertræ over sig.

Javel. Det kunde endda ha gaat an, men han var blit liggende saa utsøkt vrængt, saavidt han kjendte med hele Lemmer, men forvridd og uten at kunne arbeide sig frem av den store Vægt. Efter en Stund har han faat den ene Haand fri, den andre ligger han paa, han kan ikke række Øksen. Han ser sig omkring og tænker, som ethvert andet fanget Dyr vilde ha gjort, ser sig omkring og tænker og arbeider under Træet. Brede maa vel komme nedover igjen om en Tid, tænker han og puster paa.

I Begyndelsen tar han det let og er bare ærgerlig over at bli borthæftet ved dette Tilfælde, dette elendige Træf, han er ikke det Spor rædd for Helsen end si for Livet. Rigtignok kjender han at den Haanden han ligger paa dør bort under ham og at Benet i Bergklypen blir koldt og visner det ogsaa, men det faar endda gaa an. Brede kommer vel snart.

Brede kom ikke.

Stormen øket, Aksel hadde Snefokket like i Ansigtet. Se, nu begynder det paa Kar! tænker han vel og er endda noksaa sorgløs, ja det er som om han blinker til sig selv

gjennem Sneen at nu maa han være opmærksom, nu begynder det nemlig paa Kar! Efter en lang Stund støter han ut et enkelt Rop. Det høres vel ikke langt i Stormen, men det gaar opover Linjen, til Brede. Aksel ligger der med aldeles faanyttige Tanker: hadde han bare kunnet række Øksen og kanske faa hugget sig fri! Hadde han endda faat Haanden sin op, den laa imot noget skarpt, en Sten, og Stenen aat sig sagte og høflig ind i Haandbaken. Hadde ialfald den Satans Stenen været borte, men ingen har endnu kunnet fortælle et rørende Træk av en Sten.

Det lakker og lider, Sneen fyker haardt, Aksel fyker ned, han er saa hjælpeløs, Sneen lægger sig uskyldig og uvidende over hans Ansigt, den smælter en Stund, saa blir Ansigtet koldt og Sneen smælter ikke mere. Det er nu det begynder paa Kar!

Saa roper han to store Rop og lytter.

Nu driver Øksen hans ned, han ser bare litt i Skaftet. Dérborte hænger Matskræppen hans i et Træ, hadde han nu bare naadd den skulde han sandelig ha tat en Bete, nogen ypperlig store Mundfulde. Og med det samme han er saa dristig i sine Krav til Livet kunde han ogsaa ønske sig Trøien sin paa, det blir koldt. Han roper et overhændig Rop igjen. —

Der staar Brede. Han er stanset, han ser bortover til den ropende Mand, staar bare et Sekund og kaster Øinene dit som for at finde ut hvad som er paafærde. — Kan du komme og række mig Øksen! roper Aksel litt ynkelig. — Brede tar sine Øine til sig, han skjønner hvad som er

paafærde, og nu ser han tilveirs, op til Telegraftraaden, og synes at ville begynde at plystre. Var han gal! — Kom og gi mig Øksen, gjentar Aksel høiere, jeg ligger under et Træ! — Brede er saa forbedret og ivrig i Tjenesten, han ser paa Telegraftraaden og vil idelig plystre. Og læg vel Mærke til at han kanske vil plystre muntert og hævngjærrig. — Naa, du vil tyne mig og ikke engang gi mig Øksen! roper Aksel. — Da er det som om Brede maa gaa litt længer nedover Linjen og se paa Telegraftraaden. Han blir borte i Snedrevet.

Naa, jaja. Men nu skulde det være en god Himmelstrek av Aksel om han selv kom sig saapas løs at han rak Øksen! Han spænder Maven og Brystet op for at lette den uhyre Vægt som holder ham nede, han rører Træet, ryster det, men han opnaar bare at faa endel mere Sne over sig. Efter nogen forgjæves Tak holder han inde.

Det begynder at mørkne. Brede er gaat, men hvor langt kan han være kommet? Ikke videre langt, Aksel roper igjen og taler med det samme fra Leveren: Later du mig snoft ligge her, din Manddraper? roper han, har du ikke Sjæl og Salighet kjærere? Du vet du kan faa en Ku for at gi mig en eneste Haands Hjælp, men du er en Hund, Brede, og du vil tyne mig. Men saa skal jeg ogsaa mælde dig saasandt som jeg ligger her, husk paa det! Og kan du ikke komme og gi mig Øksen?

Stille. Aksel arbeider igjen under Træet, letter det litt med Maven og faar det til at dynge ham endda mere ned med Sne. Saa gir han sig over og sukker, slitt og søvnig blir han ogsaa. Dyrene, nu staar de i Gammen og rauter,

de har ikke faat vaatt eller tørt siden imorges, Barbro gir dem ikke mere, hun rømte, rømte med begge Fingerringene ogsaa. Det mørkner, javel, det blir Kvæld og Nat, men det kunde endda gaa an, men det er koldt, nu iser Skjægget, Øinene vil ogsaa ise igjen paa ham, Trøien dèrborte paa Træet kunde ha været god at ha, og er det mulig, hans ene Ben kjendes dødt til Hoften? Alt staar i Guds Faderhaand! sier han, og det er jo formelig som om han kan tale gudelig naar han vil. Det mørkner, javel, han kan dø uten tændt Lampe! Han blir saa bløt og god, og for at være ydmyg smiler han venlig og taapelig til Uveiret, det er Guds Sne, uskyldig Sne! Ja han kan endog late være at mælde Brede. —

Han stilner og blir mere og mere søvnig, ja som lam av Forgift, han ser saa meget hvitt for Øinene, Skoger og Sletter, store Vinger, hvite Flor, hvite Seil, hvitt, hvitt — hvad kan det være? Sludder, han vet godt at det er Sne, han ligger i Marken, det er ikke noget Opspind at han er begravet under et Træ.

Saa roper han paa maafaa igjen, bæljer, der nede i Sneen ligger hans vældige og haarede Bryst og bæljer, det maatte kunne høres helt til Gammen, til Dyrene, bæljer Gang paa Gang. Og er du ikke et Svin og et Udyr, roper han efter Brede, har du betænkt hvad du gjør og later mig forgaa? Times du ikke at gi mig Øksen, spør jeg, og er du et skammelig Kreatur eller et Menneske? Men Lykke paa Reisen dersom at det er din Agt og Mening at gaa ifra mig —

Han maa ha sovet, han er saa stiv og livløs, men Øi-

nene er aapne, gjengrodde med Is, men aapne, han kan ikke blinke med dem; har han sovet med aapne Øine? Kanske han har bare blundet et Minut eller en Time, Gud vet det, men nu staar Oline her. Han hører at hun spør: Er du ilive i Kristi Blods Navn? Og videre spør hun om at han ligger her, om at han er gal? Oline staar her ialfald.

Ja det er noget veirende ved Oline, noget sjakalagtig, hun toner frem naar det er Uhygge paafærde, hun lugter saa skarpt. Hvorledes skulde Oline ha kommet frem i Livet hvis hun ikke hadde været om sig og lugtet skarpt? Nu hadde hun altsaa faat Aksels Bud og var kommet med sine sytti Aar over Fjældet for at være hos ham. Laa veirfast paa Sellanraa igaar under Stormen, kom til Maaneland idag, fandt ingen hjemme, fodret Dyrene, var smaat ute paa Dørhellen og lydde, mælket Dyrene tilkvælds, lydde igjen, hun forstod det ikke —

Saa hører hun Rop og Oline nikker: enten er det han Aksel eller de Underjordiske, i begge Tilfælder er det værdt at snuse litt, at finde den Almægtiges evige Visdom i saa megen Uro i Skogen — og mig gjør han ingenting, for jeg er ikke mægtig at løse hans Skotvinge —

Her staar hun.

Øksen? Oline graver og graver i Sneen og finder ikke Øksen. Hun vilde klare sig uten Øks og prøver at lette paa Træet som det ligger der, men hun er som et lite Barn og faar bare rystet de yterste Kvister. Hun leter efter Øksen igjen, det er mørkt, men hun graver med Hænder og Føtter; Aksel kan ikke peke, han kan bare si

hvor Øksen engang laa, men der er den ikke mere. Dersom at det ikke hadde været saa langt til Sellanraa! sier Aksel. Men nu begynder Oline at lete efter sit eget Hode og Aksel roper til hende at nei der er den ikke. — Neinei, sier Oline, jeg vil nu bare se alle Steder! Og hvad er dette? sier hun. — Jeg mener du fandt hende? spør Aksel. — Ja med den Almægtiges Bistand! svarer Oline høitravende. Men Aksel er ikke meget høi, han indrømmer at han kanske ikke er aldeles forstandig, han er gaat næsten klar. Og hvad skulde Aksel med Øksen? Han kunde ikke røre sig, Oline maatte jo hugge ham løs. Aa Oline hadde hugget med Øks før, hadde hugget mere end en Kvældsved i sit Liv.

Aksel kan ikke gaa, hans ene Ben er dødt til Hoften, Ryggen er avlage, nogen stærke Sting faar ham til at hyle aparte, i det hele tat kjender han sig bare som en Levning, noget av ham ligger igjen under Træet. Det er saa rart, sier han, og jeg forstaar det ikke! Oline forstaar det og forklarer det hele med underfulde Ord, ja for hun har reddet et Menneske fra Døden og hun vet det: Den Almægtige har brukt hende til et ringe Redskap og ikke villet sende nogen Hærskare. Saa ikke Aksel hans vise Raad og Beslutning? Og om han hadde villet sende en Orm i Jorden saa hadde han kunnet gjøre det. — Ja det vet jeg nok, sier Aksel, men det er saa konstig med mig! — Konstig? Han skulde vente ørpitterlite, røre sig, bøie og rette sig, saa ja, litt ad Gangen, hans Leddemot var visnet og døde, han skulde faa Trøien paa og bli varm. Men aldrig kom hun til at glemme den Herrens Engel

som kaldte hende ut paa Dørhellen den siste Gangen, og da hørte hun Rop fra Skogen. Det var som i Paradisets Dager da de blaaste med Basuner paa Jerikos Mure — Underfuldt. Men under denne Tale faar Aksel Tid paa sig, han øver sine Lemmer igjen og lærer at gaa.

De kommer sig saa smaat hjemover, Oline er fremdeles Redningsmand og støtter ham. Det gaar det og. Et Stykke nede møter de Brede. — Hvad det er? sier Brede, er du ussel? skal jeg hjælpe dig? sier han. — Aksel tier avvisende. Han har lovet Gud ikke at hævne sig paa Brede og mælde ham, men videre er han ikke gaat. Og hvad skulde Brede paa Optur nu igjen? Hadde han set at Oline var kommet til Maaneland og forstaat at hun vilde høre Nødropene? — Naa, det er du, Oline? sier Brede pratsom. Hvor du fandt han? Under et Træ? Ja er det ikke forunderlig med os Mennesker! utbryter han, jeg var paa Telegrafopsyn og saa hørte jeg Rop. Den som snudde straks paa Timen var Brede, jeg vilde være til Hjælp hvis det trængtes. Og just saa var det du, Aksel! Laa du under et Træ? — Ja det baade saa og hørte du da du gik nedover, svarer Aksel, men du gik mig forbi. — Gud vær mig Synder naadig! roper Oline over saa megen Sorthet. — Brede forklarer sig: Ja saa dig? Jeg saa dig godt. Men du kunde ha ropt, hvorfor ropte du ikke? Jeg saa dig saa utmærket vel, men jeg trodde du laa og hvilte litt. — Du skal bare tie! advarer Aksel, du vilde at jeg skulde bli liggende! —

Nu forstaar Oline at Brede ikke maa gripe ind, det vil forringe hendes egen Uundværlighet og gjøre hendes Red-

ning mindre absolut, hun hindrer Brede i at hjælpe til, han faar ikke engang bære Matskræppen eller Øksen. Aa for Øieblikket er Oline saa helt paa Aksels Side; naar hun kommer til Brede engang siden og sitter med en Kop Kaffe vil hun være paa hans. — Kan du ikke late mig bære Øksen og Ræken ialfald? sier Brede. — Nei, svarer Oline i Aksels Sted, han vil bære den selv. — Brede vedblir: Du kunde ha ropt paa mig, vi er vel ikke saa Uvenner at du ikke kan faa Maal for dig. Ropte du? Naa. Saa skulde du ha ropt høit, du skal gi dig Vet paa at det var Snestorm. Og desforuten saa kunde du ha vinket med Haanden. — Jeg hadde ingen Haand at vinke med, svarer Aksel, du saa jeg laa som om jeg var laaset med med Laas. — Nei det saa jeg ikke. Jeg har aldrig hørt saa galt! Lat mig nu bære Børen din, hører du! — Oline sier: Du skal late han Aksel være i Fred. Han er ussel. —

Men nu er vel ogsaa Aksels Hjærne kommet i Gang igjen. Han har hørt om gamle Oline før, han skjønner at hun blir baade dyr og plagsom for al Fremtid hvis hun skal være absolut alene om at ha reddet hans Liv, han vil fordele Triumfen litt, Brede faar virkelig Skræppen og Redskaperne at bære, ja Aksel later et Ord falde om at det lettet ham, det gjorde godt. Men Oline vil ikke finde sig i det, hun river i Skræppen og erklærer at hun og ingen anden skal bære det som bæres skal. Det lure Enfold er i Strid fra alle Sider, Aksel staar et Øieblik uten Støtte og Brede maa sandelig slippe Skræppen og fange ham op skjønt han ikke vakler mere.

Men saa gaar de videre slik, Brede støtter den svake Mand og Oline bærer Børen. Hun bærer og bærer, hun er fuld av Ondskap og Gnister: hun har faat tilvriste sig den ringeste og groveste Part av Redningen hjem. Hvad Djævelen skulde Brede her! — Du Brede, sier hun, hvad det er jeg hører, har de bent tat og solgt Gaarden din? — Hvem du spør for? svarer Brede kjækt. — Spør for? Jeg visste ikke at du vilde ha det hemmelig. — De var Skrôt, Oline, du skulde ha møtt op og bydd paa Gaar den. — Jeg? Du aper med en Stakkar! — Naa, er du ikke blit rik? De sier du har arvet Skrinet hans Gammel-Si vert, hehehe. — Det gjorde ikke Oline blidere at bli min det om den feilslagne Arv: Ja han Gammel-Sivert har undte mig alt godt, det er ikke at si andet. Men da han var død gjorde de han ren for jordisk Gods. Du vet selv hvorledes det er at bli snoft ren, Brede, og være under Andenmands Tak; men han Gammel-Sivert han har nu store Saler og Pauluner, og du og jeg, Brede, vi gaar igjen paa Jorden for Hvermands Fot. — Jeg estimerer dig ikke, sier Brede, og han henvender sig derpaa til Aksel: Jeg er glad for at jeg kom saa jeg kunde hjælpe dig hjem. Gaar jeg for fort med dig? — Nei. —

Men strides med Oline, mundhugges med Oline? Umu lig. Aldrig gav hun sig og ingen kunde naa hende i a blande Himmel og Jord sammen til et eneste Rot av Ven lighet og Ondskap, Vaas og Gift. Nu hører hun at de egentlig er Brede som hjælper Aksel hjem! —Hvad det var jeg skulde sagt, begynder hun: de store Herrerne som var paa Sellanraa den Gangen — fik du vist dem Stensæk

kene dine? — Dersom at du vil, Aksel, saa skal jeg akkurat ta dig paa Ryggen og bære dig, sier Brede. — Nei, svarer Aksel. Men du skal saavisst ha Tak! —

De gaar og gaar og det er ikke langt igjen, Oline skjønner at hun maa nytte Tiden skal hun faa utrettet noget: Det hadde nu været det bedste om du hadde berget han Aksel ifra Døden, sier hun. Og hvorledes var det Brede, saa du hans Fordærvelse og hørte hans Nødsens Rop og gik bent forbi? — Du skal bare holde Munden din, Oline! svarer Brede.

Det vilde nu ogsaa ha været det makeligste for hende, hun brøitte i Sne og bar tungt, hun pustet; men hun tidde ingenlunde. Hun syntes at ha gjæmt en Godbit til Slutten, aa et farlig Æmne, og skulde hun vaage sig ind paa det? — Ho Barbro, sier hun — ja hun er da ikke strøken av, vet jeg? — Jo, svarer Brede letsindig. Og saa fik du Vinterarbeide for det samme. — Men her blev det godt Tak for Oline igjen, hun kunde late forstaa hvor hun var en søkt Oline, en attraaet Oline rundt omkring i sin Bygd: kunde hun ikke ha været paa to Steder, ja for den Saks Skyld paa tre Steder? I Prestegaarden vilde de ha hat hende ogsaa. Og hun lot med det samme forstaa en Ting til som endog Aksel gjærne kunde høre, det skadet ikke: hun var bydd saa og saa meget for Vinteren, desuten nye Sko, ja endda et Saufôr atpaa. Men saa visste hun at her paa Maaneland kom hun til en ekstra bra Mand som vilde lønne hende overflødig, og saa vilde hun heller hit. Nei det skulde ikke han Brede vør at sørge for, hittil hadde hendes himmelske Fader aapnet

Dør efter Dør for hende og bedt hende ind. Og det saa jo næsten ut for at Gud hadde hat en Mening med at sende hende hit til Maaneland, hun hadde frelst et Liv ikvæld. —

Men nu begynder Aksel at bli saa utmattet og hans Ben saa uansvarlige under ham. Det er forunderlig, han er hittil blit dygtigere til at gaa efterhvert som Varme og Liv kom tilbake i hans Lemmer, nu trænger han høilig Brede for at holde sig oppe! Det syntes at begynde da Oline talte om sin Løn, og siden da hun atter reddet hans Liv blev det rent galt. Vilde han endda engang minke paa hendes Triumf? Gud vet det, men hans Hjærne var vel kommet i god Gang. Da de var nær Husene stanser han og sier: Nei det ser ikke ut til at jeg skal komme mig hjem! — Brede tar ham uten videre paa Ryggen. Saa gaar de slik, Oline fuld av Eiter, Aksel saa lang han er paa Bredes Ryg. — Men hvorledes var det, spør Oline, skulde ikke ho Barbro ha Barn? — Barn? stønner Brede under sin Vægt. Det er et yterst rart Optog, men Aksel later sig bære helt til han blir sat ned paa Dørhellen.

Brede puster umaatelig. — Ja eller hadde hun ikke Barn? spør Oline. — Aksel bryter fort ind med følgende Ord til Brede: Jeg skjønner ikke hvorledes jeg skulde ha frelst mig hjem i Kvæld dersom ikke du hadde været! Og han glemmer heller ikke Oline: Tak skal du ha, Oline, du var den første som fandt mig! Og Tak skal dokker nu ha begge to! —

Dette var den Kvæld Aksel blev reddet ....

I de følgende Dager vilde Oline nødig tale om andet

end den store Tildragelse, Aksel har nok at gjøre med at holde igjen. Oline kan paavise det Sted hun stod paa i Stuen da en Herrens Engel kaldte hende ut paa Dørhellen for at høre efter Nødrop, Aksel har atter andet at tænke paa og maa være en Mand. Han begynder sit Arbeide i Skogen igjen, og naar han er færdig med at fælde tar han fat paa at kjøre Stok til Sagen paa Sellanraa.

Et jævnt og høvelig Vinterarbeide saalænge det varer: Stok opover, skaarne Bord nedover. Men det gjælder at drive paa og bli færdig før Nytaar, naar den store Frost sætter ind og iser Sagen ned. Det gaar rigtig godt, alting gaar: naar det hænder at Sivert paa Sellanraa just kommer tomreipet fra Bygden tar ogsaa han en Stok paa Slæden opover og hjælper sin Nabo. De to faar sig da en ordentlig Prat og er til Hygge for hverandre.

Hvad du freget i Bygden? spør Aksel. — Nei ingenting, svarer Sivert. Her skal komme en ny Mand i Marken.

En ny Mand — aa det var ikke ingenting, det var bare Siverts Form. De nye Mænd kom med Aars Mellemrum opover Marken og slog sig ned, det var nu fem Nybygg nedenfor Breidablik, ovenfor gik det langsommere at kolonisere skjønt Jorden hele Veien sørover blev mere Muld og mindre Myr. Den Nybygger som hadde vaaget sig høist op i Almenningen var Isak da han grundla Sellanraa, han var den dristigste og klokeste. Senere kom Aksel Strøm efter ham; nu hadde altsaa en ny Mand kjøpt. Den nye Mand skulde ha en stor Teig Dyrknings-

myr og Skog nedenfor Maaneland — det var nok at ta av.

Har du hørt hvad Slags Mand han er? spør Aksel. — Nei, svarer Sivert. Han kommer med færdige Huser som han kjører hit og lægger op paa ingen Tid. — Naa. Saa har han Middel? — Han maa vel saa ha. Han kommer med Familjen, det er Kone og tre Børn. Og han har Hest og Dyr med. — Ja saa har han Middel, sier Aksel. Hørte du ikke mere? — Nei. Han er tre og tredive Aar. — Hvad han heter? — Aron, sa de. Stedet sit har han kaldt Storborg. — Naa, Storborg. Jaja det var nu ikke lite. — Han er ifra Sjøkanten. De sa han har drevet Fiske. — Saa kommer det an paa om han er nogen Jordbruker, sier Aksel. Hørte du ikke det Slag mere om han? — Nei. Han betalte kontant da han fik Skjøte. Andet hørte jeg ikke. Han monne ha tjent grovelig paa Fiske, sa de. Nu skal han sætte sig ned her og drive Handel. — Naa, han skal drive Handel? — Ja det snakket de paa. — Naa, han skal drive Handel!

Det var det allervigtigste, og de to Naboer talte det over paa alle mulige Maater mens de kjørte Milen frem. Det var en stor Nyhet, kanske den største i hele Markens Historie, det var nok at drøfte: Hvem vilde den nye Mand handle med? De otte Nybygg i Almenningen? Eller ventet han ogsaa Kunder fra Bygden? I alle Tilfælder vilde Handelsstedet bli av Betydning, kanske kom det ogsaa til at øke Koloniseringen, Eiendommene vilde muligens stige i Værd, ingen visste det.

Hvor de drøftet det og aldrig blev trætte! Disse to

Mænd hadde sine Interesser og sine Maal like saa vigtige som andres, Marken var deres Verden, Arbeide, Aarstider og Avling de Æventyr de oplevet. Var det ikke Spænding i det? Ho, Spænding nok! Mangen Gang maatte de sove let, mangen Gang arbeide over Maaltiderne, de taalte det, de hadde Helse til det, syv Timer under et Tømmertræ skadet dem ikke for Livet hvis Lemmerne var hele. En Verden uten Vidde, uten Utsyn? Saa! Men hvilken Verden av et Utsyn dette Storborg med Handel midt i Marken!

Menneskene drøftet det til Jul ....

Aksel hadde faat et Brev, et stort Brev med Løve paa, det var fra Staten: at han skulde hente Telegraftraad og Telegraf, Redskap og Værktøi hos Brede Olsen og overta Opsynet med Linjen fra Nytaarsdag.

IV

De kjører med mange Hester opover Myrene, de kjører Husene til den nye Mand i Marken, Lass efter Lass, i dagevis. De læsser av paa et Sted som skal bli hetende Storborg, det blir nok stort engang, fire Mand ligger nu borti Bergene og tar ut Sten til en Mur og to Kjældere.

Saa kjører de og kjører. Hver Stok er laftet paa Forhaand, det er bare at lægge den op naar Vaaren kommer, det er fint utregnet, Stokkene har Løpenumer og her mangler ikke en Dør, ikke et Vindu, ikke en farvet Glasrute til Verandaen. Og den ene Kjører kommer en Dag med et høit Lass Spiler. Hvad er det? En av Nybyggerne nedenfor Breidablik vet det, han er sørfra og har set slikt før: Det er Havestakittet, sier han. — Den ny Mand vil altsaa anlægge Have i Marken, stor Have.

Det tegnet godt, det hadde aldrig før været slik Færdsel op efter Myrene og mange Hesteeiere tjente Skillinger paa Kjøring. De drøftet ogsaa denne Sak: her var Utsigt til Fortjeneste i Fremtiden, Handelsmanden vilde faa sine Varer fra Indland og Utland, han maatte ha dem opkjørt fra Sjøen med mange Hester.

Det saa ut for at stort skulde altsammen være her. Det var kommet en ung Formand eller Fuldmægtig som

ordnet med Kjøringen, han var en Spræt og syntes ikke han fik Hester nok endda det slet ikke var saa mange Lass igjen at kjøre. — Det er jo ikke saa svært mange Lass igjen av Husene? sa de til ham. —Ja men alle Varene! svarte han. — Sivert paa Sellanraa kom ruslende hjemover, som sædvanlig tomreipet, og Fuldmægtigen ropte op til ham: Kommer du tomreipet nedenfra? Hvorfor tok du ikke Lass hit til Storborg? — Det kunde jeg ha gjort, men jeg visste ikke om det, svarte Sivert. — Han er fra Sellanraa, de har to Hester! var det en som hvisket. — Har dokker to Hester? spurte Fuldmægtigen. Tak dem hit begge to og kjør for os, her er Penger at tjene! — Ja, svarte Sivert, det var ikke saa galt. Men just nu er det saa ondt om Tid for os. — Har du ikke Tid til at tjene Penger! sa Fuldmægtigen.

Nei de hadde ikke altid Tiden for sig paa Sellanraa, det var saa meget at gjøre hjemme. Nu hadde de endog for første Gang leiet Karhjælp paa Gaarden, to svenske Murere som sprængte Sten til et Fjøs.

Dette Fjøs hadde i mange Aar været Isaks store Tanke, Gammen til Dyrene blev baade for liten og for daarlig, et Stenfjøs av dobbelt Mur og med ordentlig Gjødselkjælder forestod. Men det var saa meget som forestod, det ene drog det andre efter sig hele Tiden, det blev ialfald aldrig Slut med Byggingen. Han hadde Sag og Kværn og Sommerfjøs, skulde han ikke ha Smie? Bare en liten Smie, til Hjælp, til Nødhjælp, det var saa langt til Bygden naar Slæggen kruset sig eller et Par Hestesko skulde kvæsses. Altsaa bare saavidt han kunde

berge sig: en Avl og et Smiested, skulde han ikke ha det? I det hele tat blir der saa mange smaa og store Huser paa Sellanraa.

Gaarden blir større og større, mægtig, det er saaledes ikke Raad til at hjælpe sig uten Taus mere, og Jensine maa vedbli at være her. Hendes Far Smeden spør iblandt efter hende og om hun ikke snart kommer hjem igjen, men han trænger ikke haardere paa, han er meget eftergivende og har vel en Mening dermed. Sellanraa ligger da øverst opi Almeningen og bare vokser, vokser i Huser og i Jorde, Menneskene er de samme. Lapperne kommer ikke længer forbi og gjør sig til Herrer paa Nybygget, det er for længe siden ophørt. Lapperne de kommer ikke ofte forbi, de gjør helst en stor Bue utenom Gaarden, men de kommer ialfald ikke ind i Stuen mere, de stanser ute, hvis de i det hele tat stanser. Lapperne de vanker i Utkanterne, i det Skumle, sæt Lys og Luft paa dem, og de vantrives som Utøi og Makk. Nu og da blir en Kalv eller et Lam tvært borte i Sellanraas Utmark, langt borti en Utkant. Det er intet at gjøre ved. Naturligvis kan Sellanraa taale det. Og om Sivert kunde skyte saa hadde han ikke Børse, men han kan ikke skyte, han er ukrigersk og munter, en stor Skøier: Desuten saa er vel Lapperne fredet! sier han.

Sellanraa kan taale smaa Tap i Buskapen fordi det er stort og stærkt, men det er ikke uten Sorger, aanei. Inger er ikke hele Aaret rundt like tilfreds med sig selv og Livet, nei hun har engang gjort en stor Reise og da fik hun vel et Slags ful Utidighet over sig. Den kan gaa bort,

men den kommer igjen. Hun er flittig og flink som i sine bedste Dager og hun er en pen og sund Kone for sin Mand, for Kværnkallen; men har hun ikke Minder fra Trondhjem? drømmer hun aldrig? Jo især om Vinteren. Det er Pokker til Liv og Lyst i hende stundom, og da hun ikke kan danse alene blir det intet Bal. Tunge Tanker og Andaktsbok? Aaja jo. Men det andre er ogsaa litt herlig og makeløst, som Gud skal vite. Hun har lært at bli nøisom, de svenske Murere er ialfald fremmede Mennesker og ukjendte Røster paa Gaarden, men det er ældre og stille Karer, de leker ikke, de arbeider. Men de er bedre end intet, de liver op, den ene synger deilig paa Stenen og Inger staar iblandt og lytter. Han heter Hjalmar.

Men dermed er ikke alt godt og vel paa Sellanraa. Der er nu den store Skuffelse med Eleseus. Det var kommet Brev fra ham at hans Post hos Ingeniøren var inddraget, men han skulde faa en anden Post, han maatte bare vente. Saa kom det Brev om at i denne Tid da han ventet paa en høi Kontorpost kunde han ikke leve av ingenting, og da han fik en Hundredekroneseddel sendt hjemmefra, skrev han tilbake at det var just nok til at betale litt Skyld med. — Naa, sa Isak. Men nu har vi Murere og mange Utlæg, spør nu han Eleseus om han ikke heller vil komme hjem og hjælpe os! — Inger skrev, men Eleseus vilde ikke hjem igjen, nei nu vilde han ikke atter gjøre denne Reise til ingen Nytte, før vilde han sulte.

Se, det var vel ingen høi Kontorpost ledig i hele Byen og Eleseus var kanske heller ingen Rakekniv til at rydde

sig Vei. Gud vet, kanske var han heller ingen større Dygtighet. Snil og arbeidsom til at skrive var han nok, men Aanden og Lyset hadde han det? Og hvis ikke, hvorledes skulde det saa gaa ham!

Da han kom hjemmefra med to Hundrede Kroner møtte Byen op med sine gamle Regninger, og da han hadde betalt dem maatte han ha sig en Stok og ikke et Paraplyskaft. Forskjellige andre Ting laa det ogsaa nær at skaffe sig: en Skindlue til Vinters som alle hans Kamerater hadde, et Par Skøiter til Løp paa Byisen, en Tandstikker av Sølv som var til at stikke Tænderne med og peke elegant med naar man sat og talte sammen ved et Glas. Og saa længe han var rik trakterte han efter Ævne, ved selve sit Gjenkomstgilde lot han trække op et halvt Dusin Øl med den største Sparsomhet. — Hvad, gir du tyve Øre til Jomfruen? spurte de ham; vi gir ti; — Man skal ikke være smaalig! sa Eleseus.

Han var ikke smaalig nei, det stod ikke paa for ham, han var fra den store Gaard, ja fra et Gods, hans Far Markgreven eiet endeløse Tømmerskoger og fire Hester, tredive Kjyr og tre Slaamaskiner. Eleseus var ingen Løgnhals og det var ikke han som utspredte Æventyret om Godset Sellanraa, det hadde Distriktsingeniøren i sin Tid gjort og brisket sig i Byen. Men det var ikke Eleseus imot at Æventyret halvt om halvt blev trodd. Da han selv intet var kunde han være Søn av noget, han fik Kredit paa det og kunde redde sig. Men i Længden gik det ikke, han skulde en Dag betale og da sat han fast. En av hans Kamerater fik ham da ind i sin Fars For-

retning, en Bondehandel med alskens Varer, det var bedre end intet. Det passet daarlig for en saa gammel Gut at komme paa Begynderløn i en Krambod naar han skulde utdannes til Lensmand, men det var Livsophold, en foreløpig Utvei, aa det var i Grunden ikke saa galt. Eleseus var snil og bra her ogsaa og blev godt likt av Folk, saa skrev han hjem om at han var gaat over til Handelen.

Det var dette som var Morns store Skuffelse. Naar Eleseus stod i Krambod saa var han jo ikke det Slag mere end som Betjenten hos Handelsmanden nede i Bygden; før hadde han været mere uten Like; ingen uten han var reist ut fra Bygden og blit Kontorist. Hadde han tapt sit store Maal av Sigte? Inger var ikke saa dum, hun visste at det fandtes en Avstand mellem det almindelige og det ualmindelige, men hun skjelnet den kanske ikke altid saa nøie. Isak var enfoldigere og enklere, han regnet nu mindre og mindre med Eleseus naar han regnet, hans ældste Søn glidde utenfor hans Omraade, han ophørte at tænke sig Sellanraa delt mellem sine Sønner naar han engang selv faldt fra.

Ut paa Vaaren kom Ingeniører og Arbeidere fra Sverige, de skulde bygge Veier, opføre Barakker, planere, skyte, aapne Forbindelser med Matleverandører, med Hesteeiere, med Grundeiere ved Sjøen — hvad — men hvorfor alt dette? Er vi ikke i Marken hvor alt er dødt? Jo nu skulde de begynde Prøvedrift i Kobberfjældet.

Saa blev det allikevel Affære av, Geissler hadde ikke bare vimset.

Det var ikke de samme store Herrer fra forrige Gang, nei Landshøvdingen var borte, Brukspatronen var borte, men det var den gamle Bergkyndige og den gamle Ingeniør. De kjøpte av Isak alle de sagede Bord han kunde avse, de kjøpte Mat og Drikke og betalte godt, saa pratet de og var venlige og syntes om Sellanraa. Taugbane! sa de, Luftbane fra Toppen av Fjældet til Sjøen! sa de. — Nedover alle Myrene her? spurte Isak, for han tænkte saa daarlig. — Nei saa maatte de le: Paa andre Siden, sa de, ikke her paa denne Siden, det vilde bli Miler nedover, nei paa andre Siden av Fjældet, like tilhavs, der er stærkt Fald og ingen Længde. Vi rænder Malmen ned gjennem Luften i Jærntanker, du skal se det blir storartet; men til at begynde med kjører vi Malmen ned, bygger en Vei og kjører den ned med Hester — aa femti Hester, storartet det ogsaa. Og vi er ikke bare denne Styrken som du her ser; hvad er vi? ingenting! Det kommer flere op fra andre Siden, et Tog av Arbeidere og færdigbyggede Barakker og Proviant og Materiel og Redskaper av alle Slag, sa de, vi møtes paa Toppen. Det skal bli Sving i Tingene, Millioner, og Kisen skal til Sydamerika. — Er ikke Landshøvdingen med? spurte Isak. — Hvad for en Landshøvding? Naa han, nei han har solgt. — Og Brukspatronen? — Han har ogsaa solgt. Saa du husker dem? Nei de har solgt. Og de som kjøpte av dem har atter solgt. Nu er det et stort Selskap som eier Kobberfjældet, uhyre rike Folk. — Hvor mon Geissler er? spurte Isak. — Geissler? Kjender ham ikke. — Lensmand Geissler, han som solgte Dokker Fjældet dengang?

— Naa han! Var det Geissler han hette? Gud vet hvor han er! Husker du ham og?

Saa skjøt de og arbeidet i Fjældet med mange Mand utover Sommeren, det blev stor Virksomhet, Inger drev utstrakt Handel med Mælk og Budraat og det var trøisomt at handle og vandle, at se mange Folk som kom og gik. Isak trampet sin dundrende Gang og dyrket sin Jord, intet forstyrret ham; de to Murere og Sivert reiste Stenfjøset. Det blev en vid Bygning, men det gik sent at faa den op, de var for faa Mand paa Muren og Sivert var desuten ofte ifra for at hjælpe til paa Jordet. Nu var det godt at ha Slaamaskine og godt at ha tre rappe Kvindfolk paa Rakemarken.

Det var godt altsammen, Ødemarken var blit Liv, det blomstret med Penger.

Se nu Handelsstedet Storborg, var det ikke blit Forretning i stor Stil? Den Aron maatte være en Pokker og en Brand, han hadde faat Nys om det forestaaende Gruvearbeide og møtte øieblikkelig op med sin Krambod, han handlet, aa han handlet som en Regjering, ja som en Konge. Først og fremst solgte han nu alle Slags Husholdningsvarer og Arbeidsklær; men Gruvearbeidere med Penger de er ikke saa nøie paa Skillingen at de bare kjøper det nødvendige, nei de kjøper alt. Især om Lørdagskvældene vrimlet Handelsstedet Storborg av Folk og Aron maaket Penger ind, han hadde baade Fuldmægtigen og sin Kone til Hjælp indenfor Disken og solgte selv alt han vann, men Stedet var ikke øde og forlatt før langt paa Nat. De fik Ret. Hesteeierne i Bygden, det blev

en vældig Kjøring av Varer op til Storborg, Veien maatte flere Steder omlægges og gjøres ordentlig istand, det blev noget andet end Isaks første smale Sti opover Marken. Aron blev en ren Markens Velgjører med sin Handel og sin Vei. Han hette forresten ikke Aron, det var bare hans Døpenavn, han hette Aronsen, det kaldte han sig selv og det kaldte hans Kone ham; Familjen var stor paa det og hadde to Tjenestepiker og en Dreng.

Jorden paa Storborg maatte foreløpig ligge urørt, det var ikke Tid til Jordbruk, hvem vilde grave i Myren! Men Aronsen hadde Have med Stakit og Rips og Asters og Rognbusker og andre plantede Trær, en fin Have. Det var en bred Vei i den hvor Aronsen kunde gaa om Søndagene og røke lang Pibe; i Bakgrunden laa Husets Veranda med røde og gule og blaa Ruter. Storborg. Tre Børn sprang smaa og pene omkring, Piken skulde lære at bli Datter paa et Handelssted, Gutterne skulde lære Handel selv, aa tre Børn med Fremtid!

Hadde ikke Aronsen tænkt paa Fremtiden saa var han i det hele tat ikke kommet hit. Han kunde ha vedblit at fiske Fisk og kanske være heldig og tjene godt da ogsaa, men det var ikke som Handel, det var ikke fint, det var uten Estime, Hattene fløi ikke av for det. Aronsen hadde rodd med Aarer, for Fremtiden vilde han seile. Han hadde et Ord: bom konstant. Hans Børn skulde faa det mere bom konstant end han selv hadde hat det, sa han, dermed mente han at han vilde berede dem et Liv i mindre Slit.

Og se, det tegnet godt, Folk hilste til ham, til Konen,

ja til Børnene. Det var ikke det mindste at Folk hilste til Børnene. Gruvearbeiderne kom ned fra Fjældet og hadde ikke set Børn paa længe, de blev møtt ute paa Gaarden av Aronsens Børn og talte straks venlig med dem som om de hadde møtt tre Puddelhunder. De vilde ha git Børnene Skillinger, men da det var selve Handelsmandens Børn blaaste de i Stedet paa Mundspil for dem. Gustaf kom, den unge Vildstyring med Hatten ned paa Øret og de mange muntre Ord paa Munden, ja han var det som kom og var morsom til dem en lang Stund. Børnene kjendte ham igjen hver Gang og sprang ham imøte, han fik dem op paa Ryggen alle tre og danset med dem. Ho! sa Gustaf og danset. Saa tok han op Mundspillet og blaaste Slaatter og Viser, det var saa at de to Tjenestepiker kom ut og saa paa Gustaf og hørte paa Spillet med duggede Øine. Gustaf visste nok hvad han gjorde, Galningen!

Om en Stund gik han ind i Kramboden og rauset med Penger og kjøpte Rygsækken fuld av Saker, og naar han gik hjemover igjen til Fjældet bar han paa en hel liten Krambod som han aapnet paa Sellanraa og viste frem. Der var Brevpapir med Blomst paa og en ny Snadde og ny Skjorte og et Halstørklæde med Frynser; der var Gotter som han delte ut til Kvindfolkene; der var blanke Ting, Klokkekjæde med Kompas, Pennekniv; ja der var en Mængde Ting, der var Raketter som han hadde kjøpt til Søndags og vilde more sig selv og andre med. Han fik Mælk at drikke av Inger og han spøkte med Leopoldine og husket lille Rebekka hø-it i Veiret. — Naa, fik de

snart Fjøset op? spurte han sine Landsmænd Murerne og var Venner med dem ogsaa. — De hadde ikke Hjælp nok, svarte Murerne. — Saa skulde de faa ham, sa Gustaf for Spøk. — Det maatte ha været saa vel! sa Inger, for Fjøset skulde være færdig til Høsten naar Dyrene sattes ind.

Nu brændte Gustaf av en Raket, og da han hadde brændt av en til kunde like saa godt alle seks springe, og Kvindfolk og Børn holdt Pusten av Forundring over Trollskapen og Trollmanden og Inger hadde aldrig set en Raket før, men disse gale Lyn mindte hende om den store Verden. Hvad var en Symaskine nu! Og da Gustaf tilsist spilte Mundspil kunde Inger gjærne ha fulgt ham paa Vei bare av stærk Rørelse ....

Gruvedriften gaar sin Gang og Malmen kjøres med Hester til Sjøen, et Dampskib har lastet og seilet væk til Sydamerika og et nyt er kommet i Stedet. Stor Trafik. Alle Mennesker i Marken som kan gaa har været paa Fjældet og set Underne, og Brede Olsen har været der med sine Stenprøver og er blit avvist fordi den Bergkyndige er reist hjem igjen til Sverige. Om Søndagene har det været stor Vandring opover helt fra Bygden, ja endog Aksel Strøm som ikke har Tid at avse har lagt sin Vei om Gruverne det Par Ganger han har været paa Linjeopsyn. Nu er det snart ingen som ikke har set Underne. Da tar sandelig ogsaa Inger Sellanraa paa sig pene Klær og Guldring og gaar tilfjælds.

Hvad vil hun der?

Hun vil ingenting, hun er ikke engang nysgjærrig paa

at se hvorledes de aapner Fjældet, hun vil bare vise sig frem. Da Inger saa at andre Kvindfolk drog tilfjælds kjendte hun at hun vilde efter. Hun har et skjæmmende Ar paa Overmunden og hun har voksne Børn, men hun vilde efter. Det græmmer hende at de andre er unge, men hun vil prøve at hamle op med dem, hun er endnu ikke begyndt at bli fet, hun er høi og pen og kan ta sig ut. Naturligvis er hun ikke rød og hvit og hendes gyldne Ferskenhud er for længe siden avslitt, men de skulde bare faa se, de skulde komme til at nikke og si: Hun er god nok!

De møter hende med den største Venlighet, Arbeiderne har faat mangen Mælkekum av Inger og kjender hende, de viser hende omkring i Gruverne, i Barakkerne, Staldene, Kjøkkenet, Kjælderen, Matboden, de dristige kommer hende nær og tar hende smaat i Armen, det gjør ikke Inger noget, det gjør hende godt. Naar hun skal stige op eller ned paa Stentrinnene løfter hun Kjolen høit og gjør sine Lægger synlige, men hun er rolig med det og det er som om hun ingenting har gjort. Hun er god nok tænker vel Arbeiderne.

Det gamle Menneske, hun er allikevel rørende: det kunde ses at et Øiekast fra en eller anden av disse varme Mandfolk kom hende uventet, hun blev taknemmelig for det og gjengjældte det, aa det kitlet hende at være i Vinden, hun var Kvindfolk som andre Kvindfolk. Hun hadde vel været ærbar av Mangel paa Fristelser.

Det gamle Menneske.

Gustaf kom. Han overlot to Piker fra Bygden til en

Kamerat bare for at komme. Gustaf visste nok hvad han gjorde, han tok Inger overflødig godt og varmt i Haanden og takket for sist, men trængte sig ikke paa. — Naa, Gustaf, skal du ikke komme og hjælpe os med Stenfjøset? sier Inger og blir sprutrød. — Gustaf svarer at Jo nu kommer han snart. Hans Kamerater hører det og sier at de kommer vel snart allesammen. — Naa, spør Inger, skal dokker ikke være her paa Fjældet i Vinter? — Arbeiderne svarer forbeholdent at Nei det saa ikke ut for det. — Gustaf er dristigere, han sier leende at de hadde vel snart skrapet ut den Kobberen som er. — Du sier ikke det? spør Inger. — Nei, svarte de andre Arbeidere til, det maatte Gustaf agte sig for at si!

Men Gustaf agtet sig ikke, han sa leende endda mere, og hvad Inger angaar da var han mærkelig til at vinde hende for sig selv alene skjønt han ikke trængte sig paa. En anden Gut spilte Trækspil, men det var ikke som naar Gustaf spilte Mundspil; en tredje Gut, en Støver han ogsaa, prøvet at vække Opmærksomhet ved at synge utenad en Vise til Trækspillet, men det var ikke noget det heller endda han hadde en rullende Røst. Om litt stod Gustaf der og hadde sandelig faat Ingers Guldring paa sin Lillefinger. Og hvorledes det var gaat til da han ikke trængte sig paa? Aa han trængte sig godt nok paa, men han fôr stille med det som hun, de talte ikke om det, hun lot som ingenting da han puslet med hendes Haand. Da hun senere sat inde i Barakkekjøkkenet og drak Kaffe hørte hun litt Sjau og Uvenskap utenfor og hun forstod at det saa at si var til Ære for hende. Det kitlet

hende, den gamle Orhøne sat og lydde paa et søtt Bulder.

Hvorledes hun kom hjem fra Fjældet den Søndagskvæld? Ho, utmærket, like saa dydig som da hun gik, ikke mere og ikke mindre. Det fulgte hende mange Mand nedover, de mange Mand vilde ikke snu om saalænge Gustaf var med, de gav sig ikke, de agtet ikke at gi sig! Inger hadde ikke engang ute i den store Verden hat det saa trøisomt. — Om ikke Inger hadde mistet noget? sa de tilsist. — Mistet? Nei. — Guldringen! sa de. — Saa maatte Gustaf frem med den, han hadde en Hær imot sig. — Det var godt du fandt han! sa Inger og skyndte sig at ta Farvel med Følget.

Hun nærmet sig Sellanraa og saa de mange Hustak, dernede var hendes Hjem. Hun vaknet op igjen til den dygtige Kone hun var og vil gaa en Benvei bortom Sommerfjøset for at se til Dyrene, paa Veien dit kommer hun forbi et Sted hun kjender godt: her laa engang et lite Barn nedgravet, hun hadde klappet Jorden med Hænderne, sat et lite Kors paa. Aa det var saa længe siden. Undres derimot paa om Pikerne har mælket og gjort ifra sig ....

Gruvearbeidet gaar sin Gang ja, men det ymtes om at Fjældet ikke holder hvad det lovet. Den Bergkyndige som var hjemreist kommer igjen og han har med sig en Bergkyndig til, de borer og skyter og undersøker grundig. Hvad er egentlig i Veien? Kobberen er fin nok, det mankerer ikke, men det er tyndt av den og den er uten Dybde, den tiltar i Tykkelse sørover, den begynder at bli

dyp og herlig just der hvor Selskapets Grænselinje gaar, men saa er det Almenning igjen. Se, de første Kjøpere hadde vel ikke ment saa svært meget med sin Handel, det var et Familjeraad, nogen Slægtninger som kjøpte paa Spekulation, de sikret sig ikke hele Fjældet, den lange Mil over til næste Dalføre, nei de kjøpte en Klat av Isak Sellanraa og Geissler og solgte den igjen.

Og hvad var nu at gjøre? Chefer og Formænd og Bergkyndige skjønner det godt, de maa øieblikkelig handle videre med Staten. Saa sender de Stafet hjem til Sverige med Brevskaper og Karter og rider derpaa selv nedover Marken til Lensmanden for at lægge Beslag paa hele Fjældet paa Sørsiden av Vandet. Men nu begynder nogen Vanskeligheter: Loven er kommet i Veien, de er Utlændinger, de kan ikke kjøpe direkte. Det visste de og det har de ordnet. Men Sørsiden av Fjældet er alt solgt, det visste de ikke. — Solgt? sier Herrerne. — For længe siden, for flere Aar siden. — Hvem har kjøpt? — Geissler. — Hvad for en Geissler? Naa, han! — Tinglæst Skjøte, sier Lensmanden. Det var snaut Fjæld, han fik det for næsten ingenting. — Hvad Fan er dette for en Geissler som vi hører om nu og da? Hvor er han? — Gud vet hvor han er! —

Herrerne maatte sende ny Stafet til Sverige. Og de skulde jo ogsaa komme til at faa vite hvem Geissler var. Foreløpig kunde de ikke arbeide med fuldt Mandskap mere.

Saa kom Gustaf ned til Sellanraa og bar alt sit jordiske Gods paa Ryggen, og nu kom han! sa han. Javel,

Gustaf hadde forlatt Selskapet, det vil si, han hadde nu siste Søndag uttalt sig litt for flaakjæftet om Kobberfjældet, hans Ord blev baaret til Formanden og til Ingeniøren og Gustaf hadde faat sin Avsked. Lykke paa Reisen, og forresten saa var det kanske just hvad han vilde: nu vakte det ingen Mistanke at han kom til Sellanraa. Han fik straks Arbeide paa Stenfjøset.

De murer og murer, og da det kort efter kom en Mand til fra Fjældet fik ogsaa han Plass paa Muren, og nu blev det to Lag og Arbeidet gik fort fra Haanden. Det skulde nok bli Fjøs til Høsten.

Men den ene Arbeider efter den andre kom ned fra Fjældet og var blit opsagt og tok Veien hjem til Sverige; Prøvedriften skulde stanse. Det gik som et Suk gjennem alle Mennesker i Bygden nedenfor, se, de var saa taapelige, de skjønte ikke at Prøvedrift var Drift paa Prøve, men det var det. Mismot og onde Anelser grep Menneskene i Bygden, Pengene blev sjældnere, Lønningerne var blit nedsat, Handelsstedet Storborg blev stille. Hvad skulde det altsammen betyde? Nu var det hele saa godt i Gang, Aronsen hadde faat Flagstang og Flag, han hadde faat en Isbjørnfæld til Kjøreslæden sin til Vinters og han hadde utstyret Familjen med storartede Klær. Dette var jo bare Smaating, men større Ting var ogsaa hændt: der hadde nu to nye Mænd kjøpt sig Rydningsland i Marken, det var høit oppe, mellem Maaneland og Sellanraa, det var ingenlunde betydningsløst for hele den lille avsides Verden. De to Nybyggere hadde sat sine Gammer op og hadde ryddet Jord og grøftet Myr, det var flittige

Folk, de var kommet langt paa kort Tid. I hele Sommer hadde de kjøpt sine Matvarer nede paa Storborg, men da de kom nu siste Gang var det næsten intet at faa. Varer — hvad skulde Aronsen med Varer naar Gruvedriften stanset? Nu hadde han næsten ikke Varer, han hadde bare Penger. Av alle Mennesker i Marken var kanske Aronsen den mest mismotige, hans Overslag hadde været saa feilagtige. Da nogen raadet ham til at dyrke sin Jord op og leve av den til bedre Tider svarte Aronsen: Grave i Jorden? Det er ikke det jeg og mine er kommet hit for!

Tilsist holdt Aronsen det ikke længer ut, han vilde selv op til Gruverne og se paa Saken. Det var en Søndag. Da han kom til Sellanraa vilde han ha Isak med sig opover, men Isak hadde endnu aldrig sat sin Fot paa Fjældet siden Driften begyndte, han trivedes bedst nede i Lien. Inger maatte træde til: Kan du ikke gaa med han Aronsen naar han ber dig! sa hun. Se, Inger hadde vel intet imot at Isak blev borte en Stund, det var Søndag, hun kunde ville være ham kvit et Par Timer. Saa blev Isak med.

De saa meget rart paa Fjældet, Isak kjendte sig ikke igjen i denne By av Barakker og Kjøredoninger og gapende Gruver. Selve Ingeniøren viste dem om. Kanske var han ikke saa svært let tilsinds for Tiden, den gode Ingeniør, men han hadde prøvet at motarbeide den tunge Stemning som hvilte over Markens og Bygdens Folk, her var nu et rigtig godt Høve, selve Markgreven paa Sellanraa og Handelsmanden paa Storborg var tilstede.

Han forklarte Stensorten: Kis, Kobberkis, den indeholdt Kobber, Jærn og Svovl. Aa de visste paa en Prik hvad Berget indeholdt, ja det indeholdt endog litt Sølv og Guld. Man drev ikke Bergværksdrift uten at kunne sine Ting! — Men skal det stanse nu? spør Aronsen. — Stanse? gjentar Ingeniøren forbauset. Det vilde nok ikke Sydamerika være tjent med. De skulde stanse for en kort Tid Prøvedriften ja, de hadde nu set hvad her var, saa skulde de bygge Luftbane og gaa løs paa hele Fjældet sørover. Isak visste vel ikke hvor denne Geissler var henne i Verden? — Nei. — Naa, han blev nok fundet. Saa gar det løs for Alvor. Nei stanse!

Isak er faldt i Forundring og Bevægelse over en liten Maskine som er til at træde med Foten, han ser straks hvad det er, og det er jo en liten Smie til at kjøre paa en Kjærre og flytte og sætte ned hvorsomhelst. — Hvad koster en slik Maskine? spør Isak. — Den? Feltessen? Den kostet ikke stort. De hadde flere Stykker av dem, men de hadde ganske andre Maskiner og Indretninger, nede ved Sjøen uhyre Maskiner. Isak maatte vel forstaa at slike dype Daler og Avgrunder i et Fjæld det gjorde man ikke med Neglene, hahaha.

De gaar og driver, herunder fortæller Ingeniøren at han agter sig til Sverige en av Dagene. — Men Dokker kommer igjen? spør Aronsen. — Naturligvis. Han visste ikke noget som Regjering eller Politi derhjemme kunde sætte ham fast for! — Isak laget det saa at de kom til at staa foran den lille Smie engang til: Men hvormeget kan en slik Avl koste? spør han. — Koste? Det husket san-

delig ikke Ingeniøren. Den kostet vel nogen Penger, men i et stort Gruvebudget kostet den jo ingenting! Den pragtfulde Ingeniør, kanske var han langtfra lys tilsinds for Tiden nei, men han bevaret Skinnet og var stor og flot til det siste: Trængte Isak en Feltesse? Tak den der! Hans Selskap var mægtig, det forærte ham Feltessen!

En Times Tid senere vandrer Aronsen og Isak hjemover igjen. Aronsen er blit roligere og har faat litt Haap, Isak rugger nedover Fjældet med den dyrebare Feltavl paa Ryggen. Den gamle Pram var vant til at bære Last! Ingeniøren bydde sig til at late nogen Mand komme hjem til Sellanraa med Klenodiet imorgen, men Isak takket at det skulde de ikke vør. Han tænkte paa dem derhjemme at de skulde bli bra forundret naar han kom gaaende med en Smie paa Ryggen.

Det var Isak som blev forundret.

Det kom netop en Hest med et høist aparte Kjærrelass ind paa Tunet. Kjøreren var en Mand fra Bygden, men ved Siden av ham gik en Herremand som Isak stirret forundret paa: det var Geissler.

V

Isak kunde vel ogsaa hat Grund til at forundres over et og andet ellers, men han var ingen herlig Hund til at tænke paa mange Ting ad Gangen. Hvor er Inger? sa han bare da han gik forbi Kjøkkendøren. Han tænkte paa at Geissler maatte bli ordentlig mottat.

Inger? Hun var i Bærmarken, hadde været i Bærmarken helt siden Isak gik tilfjælds, hun og Gustaf, Svensken. Det gamle Menneske, hun var blit saa tullet og forelsket, det lidde til Høst og Vinter, men hun kjendte Varme i sig igjen, Blomster i sig igjen. Kom og vis mig hvor det er Multer, sa Gustaf, Hjortron! sa han. Hvem kunde staa for slikt! Hun løp ind i Kammerset og var baade alvorlig og religiøs i flere Minutter, men der stod han utenfor og ventet, Verden var hende like i Hælene, det blev til at hun ordnet Haaret og speilet sig omhyggelig og gik ut igjen. Hvad saa, hvem vilde ikke ha gjort det samme? Kvindfolk kjender ikke det ene Mandfolk fra det andre, ikke altid, ikke ofte.

De gaar i Bærmarken og plukker Bær, plukker Multer paa Myrene, de stiger fra Tuve til Tuve, hun løfter op og har sine gode Lægger. Det er stille allevegne, Rypen har alt store Unger og hvæser ikke mere, det er

lune Steder med Busker paa Myrene. Det er ikke gaat en Time og de hviler alt. Inger sier: Er du slik! Aa hun er saa svak til ham, hun smiler forkommen, for hun er saa forelsket, aa hvor det er søtt og ondt at være forelsket, begge Deler! Skik og Bruk byder vel at forsvare sig? Ja for at overgi sig. Inger er saa forelsket, dødelig og uten Naade, hun vil ham vel og er bare dyp og kostelig til ham.

Det gamle Menneske.

Naar Fjøset er færdig saa reiser du, sier hun saa. — Nei han reiste ikke. Jo naturligvis maatte han vel reise engang, men ikke paa en Ukes Tid. — Skal vi ikke gaa hjemover? spør hun. — Nei. —

De plukker Bær, og om en Stund finder de sig atter nogen lune Busker og Inger sier: Du er gal, Gustaf! Timer gaar, nu er de nok sovnet i Buskene. Er de sovnet? Det er makeløst, midt i Ødemarken, i Eden. Da sier Inger og sitter ret op og lytter: Jeg synes jeg hører nogen kjøre langt bortpaa Veien? — Solen synker, Lynghaugene mørkner litt av Skygge da de gaar hjemover. De kommer forbi mange lune Steder og Gustaf ser dem og Inger ser dem nok ogsaa, men hun synes hele Tiden at nogen kjører foran dem. Aa men gaa og forsvare sig mot en gal og pen Gut paa hele Hjemveien? Inger er saa svak, hun smiler bare og sier: Nei jeg har ikke set slik som du er!

Hun kommer alene hjem tilgaards. Det var godt at hun kom nu, storartet, et Minut senere hadde ikke været bra. Isak er netop steget ind paa Gaarden med sin Smie og med Aronsen; en Hest med Kjærre er stanset.

Goddag! sier Geissler og hilser paa Inger ogsaa.

Der staar Menneskene og ser paa hverandre. Intet kunde høve bedre ...

Geissler er kommet igjen. Han har været borte i nogen Aar nu, men her er han igjen, ældet og graanet, men kvik som altid, og nu er han fin, i hvit Vest og Guldkjæde. Pokker forstaar den Mand!

Var det saa at han hadde faat Kundskap om at nu foregik noget i Kobberfjældet og vilde undersøke Saken? Godt, her var han. Han ser yterst vaken ut, han mønstrer Stedet og Jordet ved at snu Hodet sagte og bruke Øinene, han ser store Forandringer, Markgreven har utvidet sit Herredømme. Geissler nikker.

Hvad er det du bærer? spør han Isak. Et helt Hestelass! sier han. — En Smieavl forklarer Isak. Han skal bli god at ha for mig mangen Gang her paa Nybygget, sier han og kalder Sellanraa et Nybygg endda! — Hvor har du faat den? — Paa Fjældet, Ingeniøren tok og forærte mig han. — Er det en Ingeniør paa Fjældet? spør Geissler som om han ikke visste det.

Og skulde Geissler staa tilbake for en Ingeniør paa Fjældet! Jeg har hørt om at du har Slaamaskine, nu har jeg med en Rakemaskine til dig, sier han og viser til Kjærrelasset. Der stod den, rød og blaa, en umaatelig Kam, en Høirive til at kjøre med Hest. De løftet den av Kjærren og saa den over, Isak spændte sig for og prøvet den paa Jordet. Det var ikke saa rart at hans Mund stod aapen, Under paa Under blev nu samlet paa Sellanraa!

De talte om Kobberfjældet, om Bergværket: De spurte saa efter Dokker, sa Isak. — Hvem spurte? — Ingeniøren og alle Herrerne. At de endelig maatte finde Dokker, sa de. — Aa der gjorde visst Isak formeget av det, Geissler taalte det kanske ikke, han blev brat i Nakken og sa: Jeg er her hvis de vil mig noget!

Dagen efter kom de to Stafetter tilbake fra Sverige og med dem fulgte et Par av Eierne i Minen, de var tilhest og var fornemme og tykke Herrer, efter Utseendet at dømme grundrike. De stanset næsten ikke paa Sellanraa, men spurte fra Hesteryggen et Par Spørsmaal om Veien og ridde videre opover Fjældet. Geissler lot de som de ikke saa skjønt han stod nær nok. Stafetterne med de lastede Pakhester hvilte en Time, talte med Murerne paa Fjøset, fik vite at den gamle Herre i hvit Vest og Guldkjæde var Geissler og drog saa videre de ogsaa. Men den ene Stafetten kom ned til Gaarden igjen samme Kvæld med mundtlig Bud at Geissler maatte komme op til Herrerne paa Fjældet. Jeg er her hvis de vil mig noget! lot Geissler svare.

Han var vel blit saa stor, han tænkte kanske at han sat inde med Alverdens Magt, og fandt han et mundtlig Budskap litt for nonchalant? Men hvorledes gik det til at han kom til Sellanraa just da han trængtes? Saa var han vel en Mester til at være alvitende og vite om mangt og meget. Naa, men da Herrerne paa Fjældet fik Geisslers Svar maatte de jo umake sig ned til Sellanraa. Ingeniøren og de to Bergkyndige fulgte dem.

Se, det var altsaa mange Kroker og Svind endog før

Møtet kom istand. Det lovet ikke godt, nei Geissler var uhyre stor paa det.

Herrerne var høflige nu, de bad undskylde at de hadde sendt Bud paa ham igaar, de var saa trætte efter Færden. Geissler var høflig tilbake og svarte at ogsaa han var træt efter sin egen Færd, ellers vilde han ha kommet. — Naa, men nu til Saken: Vilde han sælge Fjældet paa Sørsiden av Vandet? — Er Herrerne Kjøper? spurte Geissler, eller taler jeg med Mellemmænd? — Dette kunde ikke være noget andet end Vrangskap fra Geisslers Side, han maatte vel se paa dem at de fornemme og tykke Herrer ikke var Mellemmænd. Saa gik de videre: Prisen? sa de. — Ja Prisen! sa Geissler ogsaa og tænkte paa det. Et Par Millioner, sa han. — Jasaa, sa Herrerne og smilte. — Geissler smilte ikke.

Ingeniøren og de Bergkyndige hadde saa løselig undersøkt Fjældet bortover, hadde boret nogen Huller og skutt, og her var nu Opgaverne: Forekomsten skyldtes Eruption, den var ujævn, var efter den foreløpige Undersøkelse dypest omkring Skjellet mellem Selskapets og Geisslers Eiendom, siden tok den av. Den siste Halvmilen var det ingen drivværdig Kis at finde.

Geissler hørte paa denne Beretning med den største Likegyldighet. Han tok op av Lommen nogen Dokumenter som han saa opmærksomt i, men det var ikke Karter og Gud vet om det da i hele tat var Dokumenter som vedkom Kobberfjældet. — De har ikke boret dypt nok! sa han som om han saa det av Papirerne. — Nei det indrømmet Herrerne straks; men Ingeniøren spurte:

Ja hvorledes kan Geissler vite det? De har jo slet ikke boret? — Da smilte Geissler som om han nok hadde boret et Par Hundrede Meter ned gjennem Jordkloden, men derpaa skjult Hullerne.

De holdt paa til Middag og talte frem og tilbake, de begyndte at se paa Klokkerne sine. Nu hadde de faat Geissler ned paa en Kvart Million, men ikke en Haarsbred længer ned. Nei de maatte ha støtt ham litt alvorlig, de gik ut fra at han var glad ved at sælge, nødt til at sælge, men det var han ikke, hó, saa de ikke at han sat her næsten like saa fin og stor som de! — En femten, tyve Tusen skulde vel ogsaa være en bra Skilling, sa Herrerne. — Det nægtet Geissler ikke, naar man netop trængte denne Skilling, men to Hundrede og femti Tusen var mere. — Da sa en av Herrerne, og han sa det vel for at holde Geissler nede ved Jorden: Jeg husker med det samme, vi kan hilse fra Fru Geisslers Folk i Sverige. — Tak! svarte Geissler. — Apropos, sa den andre Herren da ingenting nyttet: En Kvart Million! Det er da ikke Guld, det er Kis. — Geissler nikket: Det er Kis. —

Da blev Herrerne utaalmodige allesammen og fem Klokkekapsler sprang op og smaldt igjen og nu var det ikke Tid til Spøkefuldheter mere, nu var det Middag. Herrerne begjærte ikke Mat paa Sellanraa, men ridde tilbake til Gruverne igjen for at spise sin egen Mat.

Slik løp Møtet av.

Geissler blev alene.

Hvad monne det nu være for Funderinger som sysselsatte ham? Kanske ingen, kanske var han likeglad og

tankeløs? Ingenlunde, han tænkte, men han viste ingen Uro. Efter Middagen sa han til Isak: Jeg skulde ha været en lang Tur over i Fjældet mit og jeg skulde ha Sivert med likesom forrige Gang. — Ja, sa Isak øieblikkelig. — Nei. Han har andet at gjøre. — Han skal gaa med Dokker paa Timen! sa Isak og ropte Sivert ned fra Muren. — Geissler holdt Haanden i Veiret og sa kort Nei.

Han drev omkring paa hele Gaarden og kom flere Gange tilbake til Murerne og talte livlig med dem. At han kunde overkomme det, en stor Sak hadde jo nys optat ham! Geissler, kanske hadde han saa længe levet i usikre Forhold at intet egentlig syntes at staa paa Spil for ham mere, noget svimlende Fald vilde i ethvert Tilfælde ikke ske med ham.

Han stod der han stod paa ren Slump. Da han hadde solgt den lille Gruveteig til sin Kones Slægtninger gik han straks hen og kjøpte hele Fjældet bortenfor, hvorfor gjorde han det? Vilde han ærgre Eierne ved at bli nærmeste Grande? Oprindelig hadde han vel bare hat den Tanke at slaa under sig en Remse paa Sørsiden av Vandet, der hvor Gruvebyen maatte lægges hvis det nogensinde blev Drift av; hele Fjældet derimot blev han Eier av fordi det næsten intet kostet og fordi han ikke vilde ha Bry med en vidløftig Skjelsforretning. Han blev Bergkonge av Likegyldighet, en liten Bytomt til Barakker og Maskiner blev til et Rike like til Havet.

I Sverige gik den lille første Gruveteig fra Haand til Haand og Geissler holdt sig vel underrettet om dens Skjæbne. Naturligvis hadde de første Eiere kjøpt galt,

svinegalt, Familjeraadet var ikke Bergfolk, det hadde ikke sikret sig Fjæld nok, men hadde bare villet betale en viss Geissler bort fra sin Nærhet. Men de nye Eiere var ikke mindre komiske, det var vel mægtige Folk, de kunde tillate sig en Spøk og kjøpe for Moro, kjøpe under et Kalas, Gud vet. Men da det blev Prøvedrift og Alvor i Tingen stod man pludselig foran en Mur: Geissler.

De er Børn! tænkte kanske Geissler fra sin store Høide, han hadde faat saa meget Mot og var blit saare brat i Nakken. Rigtignok hadde Herrerne prøvet at kjøle ham godt av, de trodde de stod foran en Trængende og ymtet noget om en femten, tyve Tusen, — de var Børn, de kjendte ikke Geissler. Her stod han.

Herrerne kom ikke mere ned fra Fjældet den Dag, de mente vel at handle klokt ved ikke at vise sig for hippen. Den næste Morgen kom de og hadde sine Pakhester med og var paa Hjemfærd. Men da var Geissler gaat bort.

Var Geissler gaat bort?

Herrerne kunde saa ikke avgjøre noget fra Hesteryggen, de maatte stige av og vente. Hvor var Geissler gaat hen? Ingen visste det, han gik allevegne, han hadde Interesse for Sellanraa Gaard, sist var han set ved Sagen. Stafetterne blev sendt ut for at lete, men Geissler var kanske gaat langt bort, for han svarte ikke naar det blev ropt. Herrerne saa paa sine Klokker og til at begynde med var de noksaa ærgerlige og sa: Vi gaar ikke her som nogen Narrer og venter. Vil Geissler sælge saa faar han være tilstede! Aa men Herrernes store Ærgrelse la sig, de ventet, ja de begyndte endog at more sig, det blev jo

desperat, de blev liggende ute paa Grænsefjældet til Natten. Det gaar brillant! sa de, vore Familjer vil engang finde vore Ben!

Tilslut kom Geissler. Han hadde været og set sig om, sist kom han fra Sommerfjøset. — Det ser ut til at bli forlite for dig Sommerfjøset ogsaa, sa han til Isak. Hvormange Dyr har du ialt deroppe? — Slikt kunde han si skjønt Herrerne stod der med Klokken i Haand. Geissler hadde en mærkelig Rødme i Ansigtet som om han hadde nytt Stærkt. Puh, jeg blev varm av Turen! sa han.

Vi ventet halvveis at De vilde ha været tilstede, sa en av Herrerne. — Det har ikke Herrerne bedt mig om, svarte Geissler, ellers vilde jeg ha været paa Pletten. — Naa, end Handelen? Vilde Geissler idag ta imot et rimelig Tilbud? Det var vel ikke Tale om en femten, tyve Tusen Kroner hver Dag for ham heller, eller hvorledes? — Denne nye Hentydning støtte Geissler stærkt. Var det ogsaa en Maate! Se, Herrerne hadde vel ikke talt slik hvis de ikke hadde været ærgerlige, og Geissler hadde vel ikke øieblikkelig blit blek i Ansigtet hvis han ikke først hadde været paa et ensomt Sted og blit rød. Nu bleknet han og svarte koldt: Jeg vil ikke antyde hvad som muligens er overkommelig for Herrerne at betale, men derimot vet jeg hvad jeg vil motta. Jeg vil ikke høre paa mere Barneprat om Fjældet. Min Pris er den samme som igaar. — En Kvart Million Kroner? — Ja. —

Herrerne steg tilhest.

Nu skal jeg si Geissler ett, sa den ene: Vi skal gaa til

fem og tyve Tusen! — De er fremdeles spøkefuld, svarte Geissler. Jeg skal derimot foreslaa Dem noget for fuldt Alvor: Vil De sælge det lille Gruvefeltet Deres? — Ja, sa Herrerne litt overrumplet, det kunde tænkes. — Saa skal jeg kjøpe det, sa Geissler.

Aa den Geissler! Nu stod jo hele Gaarden fuld og hørte ham, alle Sellanraas Folk og Murerne og Herrerne og Stafetterne, han kunde kanske ikke skaffe det mindste av Pengene til en slik Handel, men Gud vet om han ikke kunde det forresten, Pokker forstod ham! I alle Fald revolutionerte han litt blandt Herrerne ved sine faa Ord. Var det Knep? Mente han at gjøre sit Fjæld betydningsfuldere ved den Manøvre?

Herrerne tænkte paa det, Herrerne begyndte sandelig at tale sagte sammen om det, de steg av Hestene igjen. Da blandet Ingeniøren sig i det, se, dette syntes vel efter hans Skjøn at bli for jammerlig, og han syntes at ha Magt, kanske ogsaa Myndighet. Nu stod jo hele Gaarden fuld av Folk og hørte paa. — Vi sælger ikke! sa han. — Ikke det? spurte Herrerne. — Nei. —

De hvisket litt til, saa steg de tilhest for Alvor. — Fem og tyve Tusen! ropte en av Herrerne. — Geissler svarte ikke, han vendte sig og gik bort til Murerne igjen.

Og slik løp da siste Møte av.

Geissler syntes likegyldig for Følgerne, han gik fra og til og talte om det ene og det andre, for Øieblikket var han optat av at Murerne la ned nogen vældige Loftsbjelker tværsover det hele Fjøs. De vilde bli færdig denne Uke med Fjøset, Taket skulde være bare et midlertidig

Tak, senere skulde et nyt Foderhus bygges ovenpaa Fjøset.

Isak holdt Sivert nede fra Muren nu og lot ham drive, det gjorde han for at Geissler til enhver Tid skulde finde Gutten ledig for den Tur i Fjældet. En faanyttig Omsorg, Geissler hadde opgit Turen eller kanske glemt den. Da han hadde faat litt Niste med av Inger gik han derimot Veien nedover Marken og blev borte tilkvælds.

Han passerte de to nye Rydninger som var blit til nedenfor Sellanraa og talte med Mændene, han kom helt ned til Maaneland og vilde se hvad Aksel Strøm hadde utrettet i disse Aar. Det hadde ikke gaat saa svært fort med ham, men han hadde gjort godt Arbeide paa Jorden. Geissler interesserte sig ogsaa for dette Nybygg og sa til ham: Har du Hest? — Ja. — Jeg har staaende en Slaamaskine og en Nybrotsharv sørpaa, nye Saker, jeg skal sende dig dem. — Hvad? spurte Aksel og skjønte ikke en slik Storartethet, han tænkte sig noget med Avbetaling. — Jeg skal forære dig de Redskaperne, sa Geissler. — Det er da ikke mulig? — Men du skal hjælpe de to Naboerne dine her ovenfor og harve noget Nyland for dem. — Ja det skal ikke mankere! erklærte Aksel og kunde endda ikke skjønne hele Geissler: Naa, saa har Dokker Eiendom og Maskiner sørpaa? — Geissler svarte: Jeg har saa meget at staa i. — Se, det hadde kanske Geissler ikke, meget at staa i; men han lot ofte saa. Denne Slaamaskine og Harv kunde han jo bare kjøpe i en av Byerne og sende nordover.

Han kom til at tale længe med Aksel Strøm, om de

andre Nybyggere i Marken, om Handelsstedet Storborg, om Aksels Bror, en nygift Mand som nu var kommet til Breidablik og hadde begyndt at aapne Myrene og faa Vandet ut av dem. Aksel klaget over at det ikke var Kvindfolkhjælp at faa, han hadde bare en gammel Kone som hette Oline, hun vann ikke stort, men han fik endda være glad saalænge han beholdt hende. Aksel hadde en Stund maattet arbeide Nat og Dag i Sommer. Han kunde kanske ha faat et Kvindfolk fra sit Hjemsted, fra Helgeland, men saa hadde han maattet betale Reisepenger omfremt Lønnen. Det var Utgifter paa alle Kanter. Aksel fortalte videre at han hadde overtat Opsynet over Telegraflinjen, men det angret han litt paa. — Slikt noget det er for Folk som Brede, sa Geissler. — Det er saa sandt som det er sagt! indrømmet Aksel. Men det var de Skillingerne. — Hvormange Kjyr har du? — Fire. Og en Fors Okse. Det var saa langt til Sellanraa til Oksen. —

Men en meget vigtigere Sak laa det Aksel Strøm paa Hjærte at faa tale med Geissler om: nu var det sat Undersøkelse i Gang mot Barbro. Jo naturligvis var det kommet op: Barbro hadde gaat her med Barn, men hun var reist fri og frank og uten Barn herfra, hvorledes hang det sammen? Da Geissler hørte hvad det galdt sa han kort og godt: Kom her! Han tok Aksel med sig bort fra Husene, Geissler gjorde sig dygtig til og var som en Øvrighet. De satte sig i Skogkanten og Geissler sa: Lat mig nu høre!

Naturligvis var det kommet op ja, hvorledes kunde det undgaas! Det var ikke længer frit for Mennesker i Mar-

ken og desuten var Oline kommet dit. Hvad hadde Oline med den Sak? Ho! Og atpaa alt saa hadde Brede Olsen gjort sig Uvenner med hende. Nu var ikke Oline længer til at komme forbi, hun bodde paa Aastedet og kunde fritte Aksel selv ut i smaa Skift, det var jo mistænkelige Saker hun levet for, tildels levet av, se her var nu atter noget med den rette Lugt! I Grunden var Oline nu blit for gammel og svak til at stelle Hus og Dyr paa Maaneland, hun burde opgi det; men kunde hun det? Kunde hun rolig forlate et Sted hvor en saa diger Gaate laa uopklaret? Hun greidde Vinterens Arbeide; ja hun slet sig ogsaa igjennem i Sommer, og det var svært til Styrke hun hentet sig bare ved Utsigten til at kunne avsløre en Datter av Brede. Sneen gik ikke før av Marken i Vaar før Oline gav sig til at snuse omkring, hun fandt den lille grønne Haug ved Bækken og saa straks at Torven var lagt paa i Ruter; hun hadde ogsaa været saa lykkelig at komme over Aksel en Dag han stod og trødde paa den lille Grav og jævnet den ned. Aksel visste altsaa om det hele. Oline nikket med sit graa Hode at nu var det hendes Tur!

Ikke for det, han Aksel var ikke en uvennes Mand at være hos, men han var dygtig paaholdende og talte Ostene sine og hadde god Rede paa hver Ulddott; Oline hadde langtfra frie Hænder. Og nu Redningen hans ifjor, hadde Aksel vist sig som en Herremand og forskyldt hende for den? Tværtimot, han holdt stadig fast paa sin Deling av Triumfen: Javel, sa han, dersom at ikke Oline var kommet saa hadde han maattet ligge ute og fryse den Natten;

men han Brede hadde nu ogsaa været til god Hjælp paa Hjemveien! Det var Takken. Oline syntes det var saa at den Almægtige maatte fortørnes over Menneskene! Kunde ikke han Aksel ha tat en Ku paa Baasen og leidd hende frem og sagt: Det er din Ku, Oline! Men nei.

Nu kom det sig an paa om det ikke vilde koste ham mere end som en Ku!

Sommeren utover passet Oline op hvert Menneske som gik forbi og hvisket med dem og nikket og betrodde sig til dem. Men ikke mine Ord igjen! sa hun. Oline var ogsaa et Par Ganger nede i Bygden. Nu begyndte det at drive med Rygter i Marken, ja det drev som Taake, det la sig paa Ansigterne og trængte ind i Ørene, selv Børnene som gik paa Skole paa Breidablik begyndte at nikke med Hemmeligheter. Tilsist maatte Lensmanden røre paa sig, maatte indberette det og faa sin Ordre. Saa kom han med Følgesvend og Protokol til Maaneland en Dag og efterforsket og skrev op og reiste igjen. Men tre Uker efter kom han tilbake og efterforsket og skrev op mere, og denne Gang aapnet han en liten grøn Haug ved Bækken og tok ut et Barnelik av den; Oline var ham en uundværlig Hjælp, til Vederlag maatte han svare paa hendes mange Spørsmaal og han svarte da blandt andet at Ja det kunde nok bli Tale om at arrestere Aksel. Da slog Oline Hænderne sammen over al den Fordærvelse hun var kommet op i her paa Stedet og ønsket sig bort, langt bort. Men end ho Barbro? hvisket hun. — Piken Barbro, sa Lensmanden, hun sitter arresteret i Bergen; Retfærdig-

heten maa ha sin Gang, sa han. — Saa tok han Liket med og reiste igjen ....

Det var da ikke rart at Aksel Strøm gik i Spænding. Han hadde forklaret sig for Lensmanden og intet nægtet: det han hadde Del i var selve Barnet og desuten hadde han paa egen Haand gravet en Grav til det. Nu spurte han Geissler hvorledes han videre skulde fare ad. Han maatte vel til Byen paa meget værre Forhør og Pinsel?

Geissler var ikke længer slik Kar, nei den omstændelige Fortælling hadde trættet ham, han dovnet av — hvad nu Grunden kunde være, om han kanske ikke længer hadde Aanden fra om Morgningen over sig. Han saa paa Klokken, reiste sig fra Marken og sa: Det der maa overveies grundig, jeg skal tænke paa det. Du skal faa mit Svar før jeg reiser!

Dermed gik Geissler.

Han kom tilbake til Sellanraa om Kvælden, spiste litt og gik tilsengs. Han sov til langt paa Dag, sov, hvilte ut, han var vel slap efter Møtet med de svenske Gruveeiere. Først to Dager efter laget han sig til at reise sin Vei. Han var atter stor og overlegen, betalte rundelig og gav lille Rebekka en blank Krone.

Isak holdt han en Tale for og sa: Det er det samme om det ikke blev Handel nu, det kommer nok engang; foreløpig stanser jeg denne Driften opi Fjældet. Det var nogen Børn var det, de mente at lære mig! Hørte du at de bydde mig fem og tyve Tusen? — Ja, sa Isak. — Naa, vedblev Geissler og vinket bort alle Slags Skambud og Støvgrand med Hodet, det skader ikke Distriktet her op-

over at jeg stanser Driften, tværtimot, det vil tukte Folk til at dyrke sin Jord. Men det vil mærkes i Bygden dernede. Det kom jo adskillig med Penger ind i Sommer, det blev fine Klær og Grynmelsgrøt til nogen hver; nu er det Slut. Se, Bygden kunde gjærne ha været Venner med mig, saa vilde det kanske ha gaat anderledes. Nu er det jeg som raader!

Han saa nu ikke ut til at raade over meget allikevel da han gik, han bar litt Niste i Haanden og hadde en Vest som ikke længer var rent hvit. Nu hadde kanske hans gode Kone utstyret ham til denne Tur for Resten av de firti Tusen hun engang fik, Gud vet om det ikke var saa. Men nu kommer han snau hjem!

Han glemte ikke at gaa indom Aksel Strøm paa Nedturen og gi ham Besked: Jeg har tænkt over det, sa han, Saken er altsaa løpende, du kan ingenting gjøre nu. Du blir indkaldt til Forhør og maa forklare dig .... Bare almindelig Prat, Geissler hadde kanske ikke tænkt det Spor paa Saken. Og Aksel sa motfalden Ja til alt. Tilslut blusset Geissler op til en mægtig Mand igjen, han rynket Brynene og sa grublende: Det skulde da være om jeg kunde møte op i Byen og være tilstede? — Ja dersom at Dokker kunde det! utbrøt Aksel. — Geissler avgjorde det i næste Øieblik: Jeg skal se om jeg faar Tid, men jeg har saa meget at ivareta sørpaa. Men jeg skal se om jeg faar Tid. Farvel for idag. Jeg skal sende dig de Redskaperne!

Geissler gik.

Var det nu hans siste Tur i Marken?

VI

Resten av Arbeiderne kommer ned fra Fjældet, Driften er stanset. Nu ligger Fjældet dødt igjen.

Nu er ogsaa Stenfjøset paa Sellanraa færdig. Det har faat det foreløpige Torvtak paa for Vinteren, det store Hus inddeles i Rum, lyse Rum, en vældig Salon i Midten og store Kabinetter paa hver av Enderne, ja det er som for Mennesker. Isak bodde engang her paa Stedet i en Torvgamme sammen med nogen Gjeiter: nu er det ingen Torvgamme mere paa Sellanraa.

De indreder med Spiltaug, Baaser og Binger. For at faa det fort færdig er de to Murere fremdeles med, men Gustaf kan ikke med Træarbeide, sier han, og skal derfor reise. Gustaf har været en herlig Gut paa Muren og har løftet som en Bjørn; om Kvældene har han været til Glæde og Opmuntring for alle og spillet Mundspil og han har desuten hjulpet Kvindfolkene med at bære tunge Hølker til og fra Elven; men nu skal han reise. Nei han kan ikke med Træarbeide, sier han. Det er som han absolut vil avsted.

Du kunde vel være til imorgen, sier Inger. — Nei han har ikke mere Arbeide her og nu faar han desuten Følge over Grænsefjældet med de siste Gruvearbeidere. — Hvem skal nu hjælpe mig med Hølkerne? sier hun og

smiler vemodig. — Det har den raske Gustaf straks Raad for: han nævner Hjalmar. Og Hjalmar det var den yngste av de to Murere, men ingen av dem var ung som Gustaf og ingen slik som han. — Nei han Hjalmar! svarer Inger foragtelig. Men pludselig tar hun sig i det og vil hidse Gustaf og sier: Jaja, han Hjalmar er ikke værst. Og han synger saa pent paa Stenen. — En Støver! erklærer Gustaf uten at hidses. — Men han kunde vel være Natten over? — Nei. Saa vilde Følget gaa ifra ham.

Aa nu var vel Gustaf begyndt at bli træt av det. Det var brillant at nappe hende midt for Næsen paa alle Kameraterne og ha hende det Par Uker han var paa Stedet; men nu skulde han herfra, til andre Arbeider, kanske til en Kjærest derhjemme, det var nye Utsigter. Kunde han gaa her og drive for Ingers Skyld? Han hadde saa god Grund til at avbryte at hun selv maatte forstaa det; men hun var blit saa dristig, saa ansvarsløs, hun brydde sig om ingenting. Det hadde ikke varet saa længe mellem dem nei, men det hadde varet Murerarbeidet ut.

Inger gaar sandelig og er trist, ja hun er saa vildfarende trofast at hun sørger. Det er ikke saa godt for hende, hun er uten Skaperi og uten Forlorenhet forelsket. Nei hun skammer sig ikke over det, hun er et kraftig Kvindfolk fuld av Svakhet, nu følger hun Naturen omkring sig, hun har Høstglød. Mens hun staar og lager istand Niste til Gustaf bølger hendes Bryst av Følelser. Hun tænker ikke over om hun har Ret til det eller om det er Fare ved det, hun gir bare efter, hun er blit morsk efter at smake, efter at nyte. Isak kunde løfte

hende i Taket og stampe hende ned i Gulvet engang til, — javel, men hun barer sig ikke.

Hun gaar ut med Nisten og leverer den.

Nu hadde hun sat en Hølke tilrette ved Trappen, om Gustaf skulde ville bære med hende til Elven for siste Gang. Hun vil kanske si ham noget, kanske stikke til ham et eller andet, Guldringen, Gud vet, hun var troendes til alt. Men det maatte vel ha en Ende, Gustaf takker for Nisten, sier Farvel og gaar. Og gaar.

Der staar hun.

Hjalmar! roper hun høit, aa saa unødig høit. Det er som om hun jubler paa Trods — ja eller er i Nød.

Gustaf gaar ....

Høsten utover foregaar nu det sædvanlige Arbeide i hele Marken, like ned til Bygden, Poteten takes op, Kornet berges ind, Storfæet blir sluppet paa Jordet. Det er otte Nybygg og alle Steder har de det travlt, men paa Handelsstedet Storborg har de ikke Dyr og ikke grønt Jorde, de har bare Have, og ellers saa har de heller ingen Handel mere, og ingen har det travlt der.

Paa Sellanraa har de en ny Rotfrugt som heter Turnips, den staar grøn og kolossal paa sin Myrteig og duver med Bladene, men det er ikke Raad at holde Kjyrene borte fra den, de bryter ned alle Gjærder og stormer bæljende ind. Nei saa maa Leopoldine og lille Rebekka de maa gjæte for Turnipsmyren, og lille Rebekka hun gaar med en stor Vie i Haanden og er svær til at jage Kjyr. Farn arbeider i Nærheten og nu og da kommer han og kjender paa Hænderne hendes og paa Føtterne

hendes og spør om hun fryser. Leopoldine som er stor og voksen snart hun gaar og binder Hoser og Votter til Vinters mens hun gjæter. Hun er født i Trondhjem og kom til Sellanraa fem Aar gammel, Erindringen om en stor By med mange Mennesker og en lang Reise med Dampskib glider nu mere og mere ut i det Fjærne for hende, hun er et Markens Barn og kjender ikke mere nogen anden stor Verden end Bygden dernede hvor hun har været til Kirken nogen Ganger og hvor hun blev konfirmeret ifjor. ....

Og nu er det de tilfældige Gjøremaal som mælder sig, saaledes Veien nedover som er lite fremkommelig paa et Par Steder. Da Jorden endnu er tien gaar Isak og Sivert en Dag og begynder at grøfte Veien. Det er to Myrstykker som skal tørlægges.

Aksel Strøm har lovet at være med paa dette Arbeide fordi ogsaa han har Hest og har Bruk for Veien; men nu fik Aksel saa nødvendig Ærend til Byen — hvad i Alverden han skulde der, men det var et aldeles nødvendig Ærend, sa han. Men han har faat sin Bror paa Breidablik til at møte i sit Sted paa Veiarbeidet. Han heter Fredrik.

Denne Mand er ung og nygift, en letlivet Kar som kan si en Spøk og være like god for det; Sivert og han ligner hverandre. Nu var Fredrik indom sin nærmeste Grande Aronsen paa Storborg da han kom opover imorges og er derfor optat av alt det Handelsmanden hadde sagt. Det begyndte slik at Fredrik vilde ha en Tobaksrul. Jeg skal forære dig en Tobaksrul naar jeg faar han, sa

Aronsen. Naa, saa har Dokker ikke Tobak? Nei, og ikke vil jeg ha han, det er ingen til at kjøpe han. Hvad du tror jeg tjener paa en Tobaksrul? Aronsen hadde nok været i et farlig Lune, han fandt sig likefrem narret av det svenske Gruveselskap: nu hadde han nedsat sig her i Marken for at handle og saa stanset Driften.

Fredrik smiler lunt av Aronsen og har ham tilbedste: Nei han har da ikke gjort det Slag med Jorden sin! sier han, og han har ikke engang Foder til Dyrene sine, han kjøper det! Han var paa mig om at faa kjøpe Høi. Nei jeg hadde ikke Høi at sælge. Naa, du trænger ikke Penger! sa han Aronsen. Han tror det er ett og alt at ha Penger, han drev en Hundredekroneseddel paa Disken og sa: Penger! Ja Penger er godt! sa jeg. Det er bom konstant! sa han. Han er akkurat som han viser sig ørlite naragtig medkvart, og Konen hans hun gaar med Lommeur paa sig til Hverdags — hvad det nu kan være for indstændige Klokkeslæt hun skal huske paa.

Sivert spør: Snakket ikke han Aronsen om en som hette Geissler? — Jo. Det var en som ikke vilde sælge Fjældet sit, sa han. Han Aronsen var rasende: en avsat Lensmand, sa han, kanske eier han ikke en Femkrone i Boka, han skulde været skutt! Dokker skal nu bie ørlite, sa jeg, saa sælger han vel senere. Nei, sa han Aronsen, det skal du ikke vør at tro. For det skjønner vel jeg som er Handelsmand at naar den ene Parten sætter paa to Hundrede og femti Tusen og den andre Parten byr fem og tyve Tusen saa er det formeget som staar dem imellem, det blir ingen Handel. Men Lykke paa Reisen!

sa han Aronsen, jeg var bare tilfreds jeg aldrig hadde sat min Fot i dette Hullet med mig og mine! Ja Dokker tænker nu vel ikke paa at sælge? spurte jeg. Jo, svarte han, det er net hvad jeg tænker paa. Denne Myrmarken, sa han, dette Hullet og denne Ørken! Jeg tar ikke ind en Krone paa hele Dagen mere, sa han.

De lo av Aronsen og hadde ingen Medynk med ham. — Tror du han sælger? spurte Isak. — Ja det lét han om. Og nu har han alt skilt sig med Drengen. Ja det er en artig og konstig Mand han Aronsen, det er visst! Han skiller sig med Drengen som kunde arbeide med Vinterveden og kjøre hjem Høi med hans egen Hest, men han beholder Fuldmægtigen. Det er nok sandt, han sælger ikke for en Krone om Dag mere, for han eier ikke Varer i Bua; men hvad skal han saa med Fuldmægtigen? Minders det er av Stormægtighet og Overmagt: at han maa ha en Mand til at staa ved Pulten og skrive i store Protokoller. Hahaha, ja det er net som han skulde være ørpitterlite galen han Aronsen!

De tre Mænd arbeider til Middags, spiser av sine Matskræpper og prater en kort Stund. De har sine Ting at drøfte, Markens og Nybyggenes Ve og Vel, det er ikke Smaatterier, men de behandler dem med Sindighet, de er rolige, deres Nerver er uslitte og gjør ikke det de ikke skal. Nu begynder Høsten, det tier overalt i Skogen omkring, Fjældene staar der, Solen staar der, i Kvæld vil Maane og Stjærner komme, alt er faste Forhold, det er fuldt av Venlighet, en Favn. Her har Menneskene Tid til at hvile i Lyngen, med en Arm til Hodepute.

Fredrik taler om Breidablik, at han har ikke faat gjort stort dernede endda. — Jo, sier Isak, du har gjort meget alt, det saa jeg da jeg var nedover. — Denne Ros fra den ældste i Marken, Kjæmpen selv, glædet vel Fredrik, han spør ærlig: Synes Dokker det? Nei det skal bli bedre senere. Jeg blev saa borthæftet iaar, Stuen skulde flies, hun var læk og holdt paa at fare ilde; Høihuset maatte jeg rive og sætte op igjen; Fjøsgammen var forliten, jeg har nu baade Ku og Kvige som at ikke han Brede hadde i sin Tid, sier Fredrik stolt. — Trives du her? spør Isak. — Ja jeg trives og Konen min hun trives, hvorfor skulde vi ikke det? Det er vidt omkring hos os, vi kan se opover og nedover Veien. Den lille Lunden ved Husene er pen, synes vi, der er Bjørk og Selje, jeg skal nu plante mere paa andre Siden av Tunet naar at jeg faar Tid. Det er storveies saa Myren har tørket bare siden i Vaar da jeg grøftet, det kommer nu an paa tilaars hvad som monne vokse paa hende! Jo trives? Naar at Konen og jeg har Hus og Hjem og Jord? — Naa, skal det være bare dokker to? spør Sivert underfundig. — Nei, vet du, det kan hænde at vi blir flere, svarer Fredrik muntert. Og naar vi snakker om at trives saa har jeg aldrig set Konen min saa trivelig som nu.

De arbeider tilkvælds; nu og da retter de Ryggen og snakker med hverandre: Naa, saa fik du ikke Tobak? spør Sivert. — Nei, og det er jeg like sæl med, svarer Fredrik. Jeg bruker ikke Tobak. — Bruker du ikke Tobak? — Nei. Men jeg vilde bare gaa indom han Aronsen

og høre hvad han sa. — Da lo begge Skøierne og hadde Moro.

Paa Hjemveien er Far og Søn faamælte som sædvanlig, men Isak maa ha tænkt ut noget, han sier: Du, Sivert? — Ja? svarer Sivert. — Nei det var ikke noget. — De gaar en lang Stund, saa taler Farn igjen: Hvorledes kan han Aronsen handle naar han ikke eier Varer? — Nei, svarer Sivert. Men her er nu ikke saa mange Mennesker i Marken at ha Varer til. — Naa, mener du det? Neinei, det er vel saa! — Sivert forundrer sig litt over disse Ord. — Farn fortsætter: Her er bare otte Nybygg, men det kan nu bli flere og flere. Nei jeg vet ikke. — Sivert forundrer sig endda mere; hvad tænker Farn paa? Ingenting? Far og Søn gaar en lang Stund igjen og er næsten hjemme. — Hm. Hvad du tror han Aronsen vil sætte paa for Stedet sit? spør den Gamle. — Det var nu det! svarer Sivert. Vil du kjøpe det? sier han for Spøk. Men med ett gaar det op for ham hvor Farn vil hen: det er Eleseus den Gamle tænker paa. Aa han har vel aldrig glemt ham, men tænkt like saa trutt paa ham som Morn, bare paa sin egen Maate, nærmere Jorden, ogsaa nærmere Sellanraa. — Prisen er vel overkommelig, sier Sivert da. — Og naar Sivert sier saa meget da skjønner Farn paa sin Side at han er blit forstaat, og som om han er rædd for at ha været for tydelig gaar han straks over til at si et Par Ord om Veiarbeidet, at det var godt de hadde det ifra sig.

I et Par Dager stak Sivert og hans Mor sine Hoder sammen og raadslog og hadde meget at hviske om og

skrev endog et Brev; da Lørdagen kom fik Sivert Lyst til at gaa til Bygden. — Hvad du skal nedi Bygden nu igjen og rænde Støvlerne i Filler? spurte Farn dygtig forarget — aa mere morsk i Ansigtet end naturlig var, han skjønte nok at Sivert skulde paa Posthuset. — Jeg skal til Kirken, svarte Sivert. — Det fandtes ikke bedre Grund, Farn sa: Ja hvad det kunde være!

Men naar Sivert skulde til Kirken saa kunde han spænde for og ta lille Rebekka med. Lille Rebekka hun kunde sandelig faa denne Fornøielsen for første Gang i Livet, hun hadde været saa dygtig til at gjæte for Turnipsen og var i det hele tat Perlen og Knoppen av alle paa Gaarden, det var hun. Det blev spændt for, og Rebekka fik Tausen Jensine med til Følge — hvilket Sivert ikke motsatte sig.

Mens de er borte hænder det at Fuldmægtigen paa Storborg kommer opover Marken. Hvad nu? Nei ingen stor Ting, bare at en Fuldmægtig, en Andresen, kom gaaende, han skal op paa Fjældet en Tur, hans Chef har sendt ham. Mere er det ikke. Og det gaar intet større Ryk gjennem Menneskene paa Sellanraa ved denne Hændelse, det er ikke som i gamle Dager da en Fremmed var et sjældent Syn paa Nybygget og Inger blev mere eller mindre altereret. Nei Inger hun er gaat i sig selv igjen og er stille.

En aparte Ting den Andaktsboken, en Veileder, ja en Arm omkring Halsen! Naar Inger hadde været slipphændt med sig selv og gaat sig vild i Bærmarken fandt hun hjem igjen ved Mindet om Kammerset og Andaktsboken,

for Tiden var hun atter nedsænket og gudfrygtig. Hun husker de Aar for længe siden da hun sydde og stak sig paa en Naal og sa: Fan! Det lærte hun av sine Medsøstre ved det store Skrædderbord. Nu stikker hun sig paa en Naal og blør og suger Blodet av i Taushet. Det skal ikke liten Overvindelse til at omvende sig saa. Og Inger gik endda videre. Da alle Arbeiderne var forsvundne og Stenfjøset var færdig og hele Sellanraa igjen laa forlatt da hadde Inger en Krise og graat meget og slet ondt. Hun lastet ingen anden end sig selv for sin Fortvilelse og hun var dypt ydmyg. Bare hun kunde tale med Isak og lette sit Sind, men det gjorde ingen paa Sellanraa, at de talte om sine Følelser og bekjendte noget. Saa bad hun Manden svært omhyggelig ind til Maaltiderne og gik like bort til ham og bad ham istedet for at rope fra Dørhellen, og om Kvældene saa hun over Klærne hans og satte i Knapper. Men Inger gik endda videre, en Nat reiste hun sig paa Albuen og sa til Manden: Du Isak? — Hvad det er? spør Isak. — Naa, er du vaken? — Ja? — Nei det var ikke noget, sier Inger. Men jeg har ikke været som jeg skulde. — Hvad? spør Isak. Det undslap ham og han kom sig paa Albuen han ogsaa. De laa og talte videre; hun er nu allikevel et makeløst Kvindfolk og har et fuldt Hjærte: Jeg har ikke været som jeg skulde imot dig, sier hun. Det gjør mig saa ondt! — Disse enkle Ord rører ham, rører Kværnkallen, han vil sandelig trøste Inger, han forstaar ikke selve Saken, men han forstaar bare at det er ingen som hun: Det skal du ikke vør at graate for, sier Isak, for det er ingen som er som vi skal! —

Naa. Neinei, svarer hun taknemmelig. Aa Isak han hadde slikt sundt Skjøn paa Tingene, han rettet dem op naar de hældet. Hvem er som vi skulde være? Han hadde Ret, selve Hjærtets Gud, han som endda er Gud, er jo ute paa Æventyr, og vi kan se det paa ham, Vildstyringen: den ene Dag duver han i en Rosendynge og slikker sig om Munden og husker sig, den næste Dag har han traadt en Torn i Foten og drager den ut igjen med et desperat Ansigt. Dør han av det? Ikke Spor, han er like god. Det skulde se vakkert ut om han døde.

Det rettet sig med Inger ogsaa, hun kommer over det, men hun vedblir med sine Andaktsstunder og finder tryg Barmhjærtighet i dem. Inger er flittig og taalmodig og god hver Dag, hun kjender Isak fra alle andre Mandfolk og ønsker sig intet andet end han. Naturligvis er han ingen Støver og Sanger til det Ytre, men han er bra nok, ho, det skulde hun mene! Og det sandes igjen at Gudsfrygt med Nøisomhet er en stor Vinding.

Nu kom denne lille Fuldmægtig fra Storborg, denne Andresen, han kom til Sellanraa om Søndagen, og Inger blev ikke altereret, det var langt ifra, hun gad ikke engang selv gaa ind med en Mælkekum til ham, men da ikke Tausen var hjemme sendte hun Leopoldine med den. Og Leopoldine bar jo en Mælkekum godt nok og sa Værsaagod og blev rød i Ansigtet, endda hun hadde Søndagsklær paa og intet hadde at undse sig for. — Tak, det er altfor meget! sa Andresen. Er Far din hjemme? sa han. — Ja han er vel ute enkvar Stædn. — Andresen drak og tørket sig med Lommetørklædet og saa paa Klok-

ken. Er det langt op til Gruverne? sa han. — Nei. Det er en Times Gang og ikke det. — Jeg skal op og se dem over for han Aronsen som jeg er Fuldmægtig hos. — Naa. — Ja du kjender vel mig? Jeg er Fuldmægtig hos han Aronsen. Du har været hos os og handlet. — Ja. — Jeg husker dig godt, sa Andresen, du har været to Ganger og handlet. — Det er mere end som ventendes at Dokker kan huske mig, svarte Leopoldine, men da var det noksaa forbi med hendes Kræfter, hun stod og holdt sig i en Stol. — Andresen hadde Kræfter tilbake, han fremturet og sa: Skulde jeg ikke huske dig! Og han sa videre: Kan du ikke gaa med mig op paa Fjældet?

Litt efter blev det rødt og rart for Leopoldines Øine og Gulvet blev borte under hende og Fuldmægtig Andresen talte fra det Fjærne: Har du ikke Tid? — Nei, svarte hun. — Gud vet hvorledes hun kom sig ut i Kjøkkenet. Morn saa paa hende og spurte: Hvad det er som feiler dig? — Ingenting. —

Ingenting, neivel. Men se, nu var det Leopoldines Tur at bli altereret, at begynde Kredsløpet. Hun var vel skikket til det, opløpen og pen og nykonfirmeret, hun vilde nok bli et bra Offer. Det dirrer en Fugl i hendes unge Bryst, hendes lange Hænder er som Morns fulde av Ømhet, fulde av Kjøn. Kunde hun ikke danse? Joda. Det var et Under hvor de lærte det, men de lærte at danse paa Sellanraa ogsaa, Sivert kunde det, Leopoldine kunde det, en Dans skapt i Marken, en stedegen Svingom med mange Kræfter, Skotsk, Masurka, Reinlænder og Vals. Og kunde ikke Leopoldine pynte sig og bli forelsket og drømme

lysvaken? Akkurat som andre! Da hun stod paa Kirkegulvet fik hun laane Morns Guldring, det fandtes ikke Synd i det, det var bare pent, og Dagen efter da hun skulde til Alters fik hun forresten ikke Ringen paa før alt var overstaat. Hun kunde gjærne staa med Guldring paa Kirkegulvet, hun var Datter av en mægtig Mand, Markgreven.

Da Fuldmægtig Andresen kom ned igjen fra Fjældet traf han Isak og blev bedt ind. Han fik Middag og Kaffe. Alle Husets Folk var nu i Stuen og deltok i Samtalen. Fuldmægtigen forklarte at Aronsen hadde sendt ham opover for at undersøke hvorledes det var fat med Gruverne, om det var Tegn til at Drift og Virksomhet kunde begynde igjen. Gud vet, Fuldmægtigen sat kanske og storløi at han var sendt, han kunde like saa gjærne ha fundet Turen paa for egen Regning, og ialfald saa kunde han ikke ha været helt oppe ved Gruverne paa den korte Tid han var borte. — Det er nu ikke saa godt at se utenpaa om at Selskapet vil begynde igjen, sa Isak. — Nei det indrømmet Fuldmægtigen, men han Aronsen hadde nu sendt ham og det var nu ogsaa saa at fire Øine ser mere end som to.

Men nu kunde vel ikke Inger bare sig længer, hun spør: Er det som de sier at han Aronsen vil sælge igjen? — Fuldmægtigen svarer: Han snakker paa det. Og en Mand som han kan nu gjøre hvad han vil, for han har Middel til alt. — Naa, han har mange Penger? — Ja, svarer Fuldmægtigen og nikker, det mankerer visst ikke! — Inger kan atter ikke tie, men spør: Hvad mon han forlanger

for Stedet sit? — Isak griper ind, han er kanske endda mere nyfiken end Inger; men denne Ide om Kjøpet av Storborg skal aldeles ikke ha opstaat hos ham, han gjør sig fremmed for den og sier: Hvad du spør for, Inger? — Nei jeg spør nu bare, svarer hun. — De ser begge paa Fuldmægtig Andresen og venter. Da svarer han.

Han svarer noksaa forbeholdent at Prisen vet han ikke, men han vet hvad Aronsen selv har sagt at Storborg koster ham. — Hvormeget er det? spør Inger og eier ikke Magt til at tie og holde sin Mund. — Det er seksten Hundrede Kroner, svarer Fuldmægtigen. — Naa, Inger slaar øieblikkelig Hænderne sammen, for er det noget Kvindfolk ikke har saa er det just dette at Vet og Forstand paa Gaardpriser det har de ikke. Men forresten saa er nu seksten Hundrede Kroner det er ingen Smaasum i Marken, og Inger er bare rædd for en Ting: at Isak skal skræmmes ifra. Men Isak han er akkurat Maken til et Fjæld og sier bare: Det er de store Husene! — Ja, sier Fuldmægtig Andresen ogsaa, det er de overhændige Husene! —

Nys før Fuldmægtigen gaar er Leopoldine kommet sig paa Dør. Det er saa rart, det synes vel umulig for hende at ta ham i Haanden. Men hun har fundet sig en god Plass og staar i Stenfjøset og ser ut av et av Vinduerne. Hun har et blaat Silkebaand om Halsen, det hadde hun ikke før, og det mærkelige er at hun har faat Tid til at ta det paa. Der gaar han forbi, han er litt liten og rund, spræk i Læggene, lyslet Helskjæg, otte, ti Aar ældre end hun. Han er ikke uvennes, skulde hun mene! . .

Og saa kom Kirkefolket hjem langt ut paa Natten til Mandag. Alt var gaat bra, lille Rebekka hadde nu sovet de siste Timer opover og hun blev ogsaa løftet sovende av Kjærren og baaret ind. Sivert har hørt meget Nyt, men da Morn spør: Hvad du freget? svarer han bare: Nei ikke noget videre. Han Aksel har faat Slaamaskine og Brotharv. — Hvad du sier? spør Farn interesseret. Saa du det? — Jeg saa det. Det stod paa Bryggen. — Naa, saa var det Ærendet hans til Byen! sier Farn. Og Sivert sitter tyk av bedre Viden, men mæler ikke et Ord mere.

Farn kunde gjærne tro at Aksel Strøms nødvendige Ærend til Byen var at kjøpe Slaamaskine og Brotharv; Morn kunde ogsaa gjærne tro det. Aa men det var ingen av Forældrene som trodde det, de hadde nok hørt ymte om at det hang sammen med et nyt Barnemord i Marken. — Ja nu maa du gaa og lægge dig! sier Farn tilslut.

Sivert gaar og lægger sig, han er tyk av Viden. Aksel er kaldt til Forhør, det var en stor Sak, Lensmanden er reist med ham. Det var saa stor en Sak at Lensmandsfruen, som sandelig atter hadde faat en Liten, hadde forlatt Barnet og var reist med til Byen. Hun hadde lovet paa at hun vilde tale et Ord med Juryen.

Nu drev det med Sladder og Rygter i Bygden og Sivert mærket godt at et visst ældre Barnemord blev husket paany. Utenfor Kirken stanset Samtalen naar han nærmet sig, og hadde han ikke været den han var vilde kanske Folk ha vendt sig fra ham. Det var godt at være Sivert, først fra en stor Gaard, en rik Mands Søn, dernæst selv en dygtig Kar, en Arbeider, han stod foran andre og

hadde Respekt. Han hadde ogsaa hele Tiden hat Folkeyndest. Bare nu ikke Jensine kom til at faa høre formeget før de reiste hjem! Sivert hadde ogsaa sit at ottest for, ogsaa Markens Folk kan rødme og blekne. Han saa da Jensine gik fra Kirken med lille Rebekka, hun hadde ogsaa set ham, men var bare gaat forbi. Saa venter han en Stund og kjører saa over til Smedens Stue for at hente de to.

De sitter og spiser, hele Huset spiser Middag. Sivert blir ogsaa bydd Mat, men han har spist, Tak! De visste at han skulde komme, de kunde ha ventet den lille Stunden, det vilde de ha gjort paa Sellanraa, det gjorde de ikke her. — Aanei det er vel ikke slik Mat som du vinn paa, sier Smedkonen. — Hvad du freget med Kirken? spør selve Smeden, skjønt han hadde været ved Kirken han og.

Da Jensine og lille Rebekka sitter paa Kjærren sier Smedkonen til sin Datter: Jaja, Jensine, nu maa det ikke vare for længe før du kommer hjem igjen! — Dette kan forstaas paa to Maater, tænkte vel Sivert, for han blandet sig ikke i det. Men en litt tydeligere Tale, og han vilde kanske ha svaret! Han rynker Brynene og venter, — nei, intet mere.

De kjører hjemover og lille Rebekka er den eneste som har noget at si, hun er fuld av Æventyret i Kirken, av Presten i den sølvkorsede Kjole, av Lyskronen, Orglet. Efter en lang Stund sier Jensine: Det var skammelig dette med ho Barbro! — Hvad det var Mor di mente med at du skulde komme hjem igjen snart? spør Sivert. — Hvad

hun mente? — Vil du reise ifra os? — Jeg maa vel hjem igjen engang, svarer hun. — Ptro! sier Sivert og stanser Hesten. Vil du at jeg skal snu med dig nu? — Jensine ser paa ham, han er blek som en Dødning. — Nei, svarer hun. Kort efter begyndte hun at graate. Rebekka ser forundret fra den ene til den andre. Aa lille Rebekka var svært nyttig at ha med paa en slik Tur, hun tok Parti for Jensine og klappet hende og fik hende til at smile igjen. Og da lille Rebekka truet sin Bror med at hun vilde hoppe av Kjærren og finde en god Vie til ham maatte ogsaa Sivert smile. — Men nu maa jeg spørre hvad du mente? sa Jensine. — Sivert svarte uten Betænkning: Jeg mente at hvis du vil reise ifra os saa maa vi prøve at greie os dig foruten. — Længe efter sier Jensine: Jaja ho Leopoldine er nu voksen og kan gjøre mit Arbeide.

Det blev en vemodig Hjemfærd.

VII

Det gaar en Mand opover Marken. Det suser og regner, Høstvæten er begyndt, men det bryr ikke Manden sig om, han ser glad ut og er det ogsaa, det er Aksel Strøm, han kommer fra Forhøret og er frikjendt. Og han er glad: først saa staar nu en Slaamaskine og en Nybrotharv til ham nede paa Bryggen og dernæst er han frikjendt. Han har ikke været med at myrde et Barn. Slik kan det gaa!

Men for nogen Stunder han har oplevet! Da han stod og vidnet hadde denne daglige Sliter det tyngste Arbeide i sit Liv. Han hadde ingen Fordel av at øke Barbros Skyld, derfor tok han sig vel i Agt for at si formeget, han aapenbaret ikke engang alt han visste, hvert Ord blev spurt ut av ham og han svarte oftest med Ja og Nei. Var ikke det nok? Skulde Saken gjøres endda større? Aa det saa mangen Gang ut til at bli Alvor, den høie Øvrighet var saa sortklædt og farlig, den kunde med nogen faa Ord ha vendt alt til det værste og kanske faat ham dømt. Men det var snille Folk, de vilde ikke hans Undergang. Og det traf sig desuten saa at det var mægtige Kræfter i Virksomhet for at redde Barbro, dette skulde ogsaa han komme til at nyte godt av.

Hvad i Alverden stod saa paa for ham?

Barbro selv kunde vel ikke gi sig til at forklare sig til Misfordel for sin forrige Husbond og Kjæreste, han sat inde med en frygtelig Viden om baade denne og en ældre Barnesak, hun var vel ikke dum. Nei Barbro var klok nok, hun roste Aksel og sa at han slet intet visste om hendes Nedkomst før efter at den var over. Han var smaat egen av sig og de stemte ikke overens, men han var en stille Kar og en aldeles utmærket Kar. Nei at han hadde gravet en ny Grav og skjult Liket i den, det var længe bakefter, det kom sig av at han syntes ikke den første Graven var tør nok, men det var den nu forresten, det var bare at han Aksel var saa egen.

Hvad stod saa paa for Aksel naar Barbro tok hele Børen? Og for Barbro var det saare mægtige Kræfter i Bevægelse. Fru Lensmand Heyerdahl var i Bevægelse.

Hun gik til høi og lav Person og sparte sig ikke, hun forlangte sig avhørt som Vidne og holdt Tale i Retten. Da hendes Tur kom stod hun der ved Skranken og var meget til Dame, hun optok Spørsmaalet om Barnemord i hele sin Bredde og gav Retten et Numer, det var som hun hadde utvirket Tillatelse hertil paa Forhaand. Man kunde ha hvad for Mening man vilde om Lensmandsfruen, men tale kunde hun og lærd i Politik og Samfundsspørsmaal det var hun. Det var et Under hvor hun fik Ordene ifra. Nu og da syntes Lagmanden at ville føre hende litt tilbake til Saken, men han hadde vel ikke Hjærte til at forstyrre hende, han lot hende holde paa. Og i Slutten kom hun baade med et Par brukbare Oplysninger og gjorde Retten et opsigtsvækkende Tilbud.

Alt foregik — bortset fra retstekniske Vidtløftigheter — saaledes:

Vi Kvinder, sa Lensmandsfruen, vi er en ulykkelig og underkuet Halvdel av Menneskeheten. Det er Mænd som gjør Lovene, vi Kvinder har ingen Indflytelse paa dette. Men kan nu en Mand sætte sig ind i hvad det vil si for en Kvinde at faa Barn? Har han følt Angsten, har han følt den forfærdelige Smærte og Ve og utstøtt Skrikene?

I dette Tilfælde er det en Tjenestepike som har faat Barnet. Hun er ugift, hun skal altsaa hele Tiden gaa med Barn i sig og prøve at skjule det. Hvorfor skal hun skjule det? For Samfundets Skyld. Samfundet foragter den ugifte Kvinde som skal ha Barn. Det ikke alene ikke beskytter hende, men det forfølger hende med Foragt og Skam. Er det ikke haarreisende? Det er saa at ethvert Menneske med Hjærte i Livet maa oprøres! Piken skal ikke bare føde Barn til Verden, som kunde synes evig haardt nok, men hun skal behandles som en Forbryter herfor. Jeg vil si det var et Held for denne Pike som her sitter paa Anklagebænken at hendes Barn ved et Ulykkestilfælde blev født i Bækken og kvalt. Det var en Lykke baade for hende selv og for Barnet. Saalænge Samfundet er som det nu er bør en ugift Mor være straffri for endog at dræpe sit Barn.

Det høres et svakt Murr fra Lagmanden.

Eller ialfald straffes bare ubetydelig, sa Lensmandsfruen. Selvfølgelig er vi alle enige i at Børnenes Liv bør bevares, sa hun, men skal absolut ingen av Humanite-

tens Love gjælde overfor den ulykkelige Mor? sa hun. Sæt Dem ind i hvad hun har gjennemgaat under Svangerskapet, hvad for Kvaler hun har oplevet med at skjule sin Tilstand og ikke vite sin arme Raad med sig selv og det Barn som skal komme. Det kan ikke nogen Mand sætte sig ind i, sa hun. Barnet faar ialfald en velment Død. Morn vil ikke sig selv og det kjære Barn saa ondt at det skal leve, Skammen er for tung for hende at bære, under dette modnes Planen i hende om at avlive Barnet. Saa føder hun i Dølgsmaal og hun er i fire og tyve Timer saa fuld av Vildelse at hun er utilregnelig under selve Drapet. Hun har saa at si næsten ikke utøvet det, for hun er saa i Vildelse. Med hver Knokkel i sig endda værkende efter Nedkomsten skal hun nu ombringe Barnet og skaffe Liket avveien, — tænk Dem den Viljeanstrængelse som utfordres til dette Arbeide! Men naturligvis ønsker vi alle at Børn skal leve og det er bare beklagelig at nogen av dem utryddes. Men det er Samfundets egen Skyld, dette haapløse, ubarmhjærtige, sladresyke, forfølgelsessyke, ondsindede Samfund som staar paa Vakt for at kværke den ugifte Mor med alle Midler!

Men selv efter en slik Medfart av Samfundet kan de mishandlede Mødre reise sig igjen. Det er ofte saa at disse Piker efter sit sociale Feiltrin netop da begynder at utfolde sine bedste og ædleste Egenskaper. Lagretten kunde spørre Bestyrerinderne paa de Asyler som optar Mor og Barn om ikke dette er sandt. Og det er erfaringsmæssig godtgjort at netop de Piker som har — ja som

Samfundet saaledes har tvunget til at dræpe sit Barn, de blir saa utmærkede Barnepiker. Det skulde vel gi Stof til Eftertanke for nogen hver.

En anden Side av Saken er denne: Hvorfor skal Manden gaa fri? Morn som begaar Barnemord hun kastes i Fængsel og pines, men Barnefarn, selve Forføreren, han røres ikke. Men aldenstund han er Barnets Ophav har han Del i Mordet og den største Del i det, uten ham vilde Ulykken ikke være ute. Hvorfor gaar saa han frank og fri? Fordi Lovene forfattes av Mandfolk. Der har De Svaret. Det er saa at man maa anrope Himlen om Værn mot disse Mandfolklove! Og det blir aldrig godt før vi Kvinder blir med og faar et Ord at si ved Valgene og paa Tinget.

Men, sa Lensmandsfruen, naar nu denne grusomme Skjæbne rammer den skyldige — eller mere skyldige — ugifte Mor som begaar Barnemord, hvad skal vi saa mene om den uskyldige som bare mistænkes for Mordet og ikke har utøvet det? Hvad for Opreisning gir Samfundet dette Offer? Ingen Opreisning! Jeg vidner at jeg kjender den anklagede Pike som sitter der, jeg har kjendt hende fra Barn, hun har været i min Tjeneste, hendes Far er min Mands Stævnevidne. Vi Kvinder tillater os at tænke og føle stik imot Mændenes Anklager og Forfølgelser, vi tillater os at ha en Mening om Tingene. Piken der er arresteret og berøvet Friheten mistænkt for først at ha født i Dølgsmaal, dernæst for at ha ombragt sit Barn. Hun har — det tviler ikke jeg paa — ingen av Delene gjort; Lagretten vil selv komme

til denne soleklare Slutning. Dølgsmaal? Hun føder midt paa lyse Dagen. Vel er hun alene, men hvem skulde være hos hende? Det er langt op i en Ødemark, det eneste Menneske paa Stedet foruten hende selv er en Mand, skulde hun ha tilkaldt ham i et slikt Øieblik? Vi Kvinder oprøres ved en slik Tanke. — Saa skal hun ha dræpt Barnet? Hun fødte det i en Bæk, hun ligger der i iskoldt Vand og føder. Hvorledes er hun kommet til Bækken? Hun er Tjenestepike, altsaa Slave, hun har sine daglige Gjøremaal, nu skal hun tilskogs efter Ener til Trækjørlerne; idet hun skal over Bækken glider hun og falder nedi. Der blir hun liggende, Barnet fødes og kvæles i Vandet.

Lensmandsfruen stanser. Hun kunde se paa Retten og Tilhørerne at hun hadde talt forunderlig godt, det var saa stille i Rummet, bare Barbro sat nu og da og tørket Øinene av Rørelse. Fruen endte med disse Ord: Vi Kvinder har et Hjærte. Jeg har forlatt mine Børn i fremmede Hænder for at komme reisende og vidne for den ulykkelige Pike som sitter der. Mændenes Love kan ikke forbyde Kvinden at tænke: jeg tænker at Piken der er straffet nok for ikke at ha gjort nogetsomhelst galt. Frikjend hende da, saa skal jeg ta hende til mig. Hun vil bli den mest utmærkede Barnepike jeg har hat.

Fruen slutter.

Lagmanden bemærket: Ja men det var jo Barnemorderskerne som efter Fruens Uttalelser blev saa utmærkede Barnepiker? Aa, men Lagmanden var ikke uenig med Fru Lensmand Heyerdahl, langtfra, han var saa

human han ogsaa, saa presteagtig mild. Ved det Par Spørsmaal som Statsadvokaten fik rettet til Fruen efterpaa sat Lagmanden for det meste og noterte paa nogen Papirer.

Det var en Formiddags Forhandling, ikke stort mere, Vidnerne var saa faa og Saken sandelig saa grei. Aksel Strøm sat og haapet det bedste, saa syntes pludselig baade Lensmandsfruen og Statsadvokaten at forene sig om at skaffe ham Ubehageligheter fordi han hadde begravet Barneliket istedet for at mælde Dødsfaldet. Han blev utspurt med nogen Strænghet og han vilde kanske ikke ha klaret sig altfor godt paa dette Punkt hvis han ikke et Stykke borti Salen hadde faat Øie paa Geissler. Aldeles rigtig: Geissler sat der. Dette gav Aksel et Slags Støtte, han følte sig ikke længer alene mot en Øvrighet som vilde ham tillivs. Geissler nikket til ham.

Jo Geissler var møtt op i Byen. Han kom ikke til at mælde sig som Vidne, men han var tilstede. Han hadde ogsaa brukt et Par Dager før Forhøret til at sætte sig ind i Saken og notere ned det han husket av Aksels egen Fortælling paa Maaneland. De fleste av Dokumenterne var i Geisslers Øine noget Skrap, denne Lensmand Heyerdahl var et meget indskrænket Menneske, han hadde i sin Efterforskning lagt an paa at gjøre Aksel til Medvider i Barnemordet. Den Tosk, den Idiot, han hadde intet Kjendskap til Livet i Marken, han forstod ikke at Barnet netop var det Baand som skulde binde Kvindfolkhjælpen til Aksels Gaard!

Geissler talte med Statsadvokaten, men han fik det

Indtryk at han ikke hadde behøvet det: han vilde hjælpe Aksel hjem igjen til Gaarden og Marken, men Aksel trængte ingen Hjælp. Nei for det saa velsignet lyst ut for Piken Barbro selv, og blev hun frikjendt vilde Aksels Medskyld falde bort. Det kom jo an paa Vidneutsagnene.

Da de faa Vidner var avhørt — Oline var ikke indkaldt, men Lensmanden, Aksel, Sakkyndigheten, et Par Piker fra Bygden, da de var avhørt var det Middagshvile og Geissler gik til Statsadvokaten igjen. Nei Statsadvokaten hadde den Opfatning at det fremdeles saa lyst ut for Piken Barbro, som godt var. Fru Lensmand Heyerdahls Vidneprov hadde været av megen Vægt. Det kom jo an paa Lagretten.

Interesserer De Dem særlig for denne Piken? spurte Statsadvokaten. — Forsaavidt, svarte Geissler. Eller kanske særlig for Manden. — Har hun tjent hos Dem ogsaa? — Nei han har ikke tjent hos mig. — Naa, Manden. Men Piken? Det er hun som samler Rettens Medfølelse. — Nei hun har ikke tjent hos mig. — Manden han er mere fordægtig, sa Statsadvokaten. Han gaar hen alene og begraver Barneliket i Skogen. Det er mistænkelig. — Han vilde vel i det hele tat begrave det, sa Geissler, det var ikke gjort første Gang. — Naa, hun var en Kvinde og hadde ikke en Mands Kræfter til at grave. Og i den Tilstand hun var orket hun ikke mere. I det hele og store, sa Statsadvokaten, saa har vi arbeidet os frem til et mere menneskelig Syn paa disse Barnemordsaker. Jeg vilde som Lagrette ikke vaage at dømme

denne Piken, og efter det som foreligger tør jeg ikke kræve hendes Domfældelse. — Det er meget glædelig! sa Geissler og bukket. — Statsadvokaten vedblev: Som Menneske og Privatmand vil jeg gaa endda videre: jeg vilde ikke dømme til Straf en eneste ugift Mor som dræpte sit Barn. — Det er interessant, sa Geissler, at Hr. Statsadvokaten og Fruen som vidnet idag er saa enige. — Naa, hun! Men hun talte forresten godt. Nei, men hvad skal alle disse Domfældelser være til? Ugifte Mødre har lidt saa uhørte Kvaler paa Forhaand og er drevet saa langt ned under alle menneskelige Forhold ved Verdens Haardhet og Brutalitet at det er Straf nok. — Geissler reiste sig og sa tilslut: Men saa er det Børnene? — Ja, svarte Statsadvokaten, det er sørgelig nok med Børnene. Men naar alt kommer til alt saa er det jo Guds Velsignelse med Børn igjen. Og specielt slike uægte Børn, hvorledes gaar det dem? Hvad blir det av dem? — Geissler vilde kanske ærte litt det runde Menneske, eller kanske vilde han bare gjøre sig mystisk og dyp, han sa: Erasmus var Løsbarn. — Erasmus? — Erasmus av Rotterdam. — Naa. — Leonardo var Løsbarn. — Leonardo da Vinci? Saa. Ja det gives naturligvis Undtagelser, ellers var ikke Regelen der. Men i det store og hele! — Vi freder Fugl og Dyr, sa Geissler, det synes litt rart ikke at frede Spædbørn. — Statsadvokaten grep langsomt og værdig efter nogen Papirer paa Bordet til Tegn paa at han maatte avbryte: Ja, sa han fraværende, ja, aaja. — Geissler takket for den overordentlig instruktive Samtale han hadde opnaadd og gik.

Han satte sig i Retssalen igjen for at være ute i Tide. Det kitlet ham vel at han sat der saapas mægtig: han hadde Kundskap om en viss avklippet Skjorte til at bære — Soplimeris i, om et Barnelik som drev engang paa Stadthavet, han kunde sætte Retten fast, et Ord av ham nu vilde være godt som Tusen Sværd. Men Geissler agtet visst ikke at uttale dette Ord nu hvis det ikke blev nødvendig. Det tegnet jo herlig, selve den offentlige Anklager var paa Anklagedes Side.

Saa fyldes Lokalet og Retten sættes igjen.

Det blev en interessant Komedie i Smaabyen, Statsadvokatens manende Alvor, Forsvarerens bevægede Veltaleri. Lagretten sat og hørte efter hvad den skulde mene om Piken Barbro og hendes Barns Død.

Ikke for det: saa rent liketil var det nu ikke at finde dette ut. Statsadvokaten var en pen Mand at se paa og han var sikkert ogsaa et godt Menneske, men noget maatte ha ærgret ham nylig, eller han var kommet i Tanker om at han hadde en Plass at forsvare i norsk Retspleie, Gud vet. Det var uforstaaelig, men han var ikke saa medgjørlig som i Formiddag, han paatalte Udaaden hvis den var gjort, sandelig, sa han, det var et mørkt Blad hvis det med Bestemthet kunde sies at være saa mørkt som Vidneforklaringerne tillot at tro og tænke. Det maatte saa Lagretten avgjøre. Han vilde fæste Opmærksomheten paa tre Punkter: det første Punkt var om her forelaa Barnefødsel i Dølgsmaal, om dette Spørsmaal stod klart for Dommerne. Han gjorde nogen personlige Bemærkninger. Det andet Punkt var Klædet,

denne halve Skjorten, hvorfor hadde Anklagede tat med sig den? Var det paa Vonen om at hun skulde faa Bruk for den? Han utviklet dette videre. Det tredje Punkt var den skyndsomme og fordægtige Begravelse uten at mælde Dødsfaldet til Prest og Lensmand. Her var Manden paa Stedet Hovedpersonen, og det var av den største Vigtighet for Lagretten at opgjøre sig den rette Mening her. For det var jo indlysende at var Manden Medvider, og det var derfor han foretok Begravelsen paa egen Haand, saa maatte hans Tjenestepike ha begaat en Ugjærning som han var blit Medvider i.

Hm! sa det i Salen.

Aksel Strøm sat atter og skjønte at han var i Fare, han saa op og traf ikke et eneste Blik, alle fulgte Taleren med Øinene. Men langt borti Lokalet sat Geissler nu igjen, han saa yterst overlegen ut, som sprækkefærdig av Hovmod, med Underlæben fremskutt og med Ansigtet vendt mot Loftet. Denne uhyre Likegyldighet for Rettens Alvor og dette Hm! høit mot Sky kom til at virke opkvikkende paa Aksel, han følte sig atter ikke alene mot hele Verden.

Og nu rettet det sig, denne Statsadvokat syntes endelig at det kunde være nok, han hadde faat utspredt saa megen Mistanke og Ondskap mot ham som det var mulig, nu holdt han op. Ja han snudde paa en Maate helt rundt gjorde Statsadvokaten, han forlangte ikke Domfældelse. Han sa tilslut bent ut at efter de foreliggende Vidneprov torde ikke han for sin Del paastaa Anklagede dømt.

Det var jo rigtig godt! tænkte vel Aksel, nu blir det en Ende paa det!

Saa tok Forsvareren fat, en ung Mand som hadde lært at bli Jurist og som nu hadde faat Forsvaret i denne prægtige Sak. Det blev ogsaa en Laat derefter, aldrig hadde en Mand været mere viss paa at forsvare en Uskyldighet end han. I Grunden hadde denne Fru Lensmand Heyerdahl kommet ham i Forkjøpet og knepet adskillige Argumenter fra ham i Formiddag, han var misnøid med at hun hadde utnyttet Samfundet — aa han hadde selv saa meget at si Samfundet! Han var ærgerlig paa Lagmanden, som ikke hadde stoppet hende i Talen, det var jo et Indlæg hun leverte, oplagt Procedure, hvad var nu tilbake til ham?

Han begyndte med Begyndelsen av Piken Barbro Bredesens Levnetsløp, hun var fra et Smaakaarshjem, forresten med strævsomme og agtværdige Forældre, hun kom tidlig ut at tjene, hun kom først til Lensmandens. Vi har idag hørt den Mening som hendes Matmor, Fru Heyerdahl hadde om hende, den kunde ikke være mere straalende. Barbro kom til Bergen. Forsvareren fæstet sig ved det dypt følte Skudsmaal fra to Kontorister som hun hadde indtat en betrodd Stilling hos i Bergen. Barbro kom hjem igjen for at styre Hus hos en Ungkar i Utmarken. Her begyndte hendes Ulykke.

Hun skulde ha Barn med denne Ungkar. Den ærede Statsadvokat hadde — forøvrig paa den allerskjønsomste og skaansomste Maate — antydet Barnefødsel i Dølgsmaal. Hadde Barbro dulgt sin Tilstand, hadde hun for-

nægtet den? De to Vidner, Pikerne fra hendes Hjembygd, hadde ment at forstaa at hun var frugtsommelig, men da de spurte hende hadde hun aldeles intet nægtet, hun hadde bare slaat det hen. Slik gjør unge Piker det med den Ting, de slaar det hen. Ingen andre hadde spurt Barbro. Var hun gaat til sin Matmor og hadde bekjendt? Hun hadde ingen Matmor. Hun var selv Matmor. Hun hadde en Husbond, men en ung Pike gaar ikke til en Mand med den Slags Hemmeligheter, hun bærer Korset selv, hun synger ikke, hun hvisker ikke, hun er Trappist. Hun dølger sig ikke, men hun gaar i Enrum.

Barnet fødes, det er en fuldbaaren og velskapt Gut, han har levet og aandet efter Fødselen, men han er kvalt. Lagretten kjender Omstændigheterne ved denne Fødsel, der foregik i Vand, Morn faldt i Bækken og fødte, hun er ute av Stand til at redde Barnet, hun blir liggende og kan ikke engang redde sig selv paa Land før efterpaa. Nuvel, det kan ikke opdages Spor efter Vold paa Barnet, det har ingen Mærker, ingen har villet dets Død, det er kvalt av Vandet. Det er ikke mulig at finde en naturligere Forklaring.

Den ærede Statsadvokat hentydet til et Klæde: det var et dunkelt Punkt at hun hadde tat med sig denne halve Skjorte paa sin Tur. Intet var klarere end denne Dunkelhet: hun hadde tat med sig Klædet for at rispe Ener i det. Hun kunde ha tat — lat os si et Putevar, men hun tok et Klæde til det. Noget maatte hun ha, hun

kunde ikke bære rispet Ener med sig i Hænderne. Nei her kunde Lagretten være tryg!

Men det var et andet Punkt som ikke var fuldt saa klart: hadde Anklagede den Støtte og Omsorg som hendes Tilstand krævet i de Tider? Viste hendes Husbond hende Skaansomhet? Godt, hvis han gjorde det! Piken har her under Forhøret omtalt sin Husbond med Anerkjendelse, det skulde tyde paa et godt og ædelt Sindelag hos hende. Manden selv, Aksel Strøm, har jo heller ikke i sine Forklaringer lagt Sten til Børen for Anklagede og lastet hende, — det har han sandelig ogsaa gjort ret i, for ikke at si klokt i: det er hun som skal frelse ham. Det at kaste mest mulig Skyld over paa hende vilde jo nemlig, hvis det førte til hendes Fald, ogsaa rive ham med.

Det er umulig at dukke ned i Akterne i foreliggende Sak uten at føle den dypeste Medlidenhet med denne unge Pike i hendes Forlatthet. Og endda trænger hun ikke at anrope Barmhjærtigheten, men bare Retten og Forstaaelsen. Hun og hendes Husbond er paa en Maate forlovet med hverandre, men Uforlikelighet og dyp Forskjel i Interesser utelukker Ægteskap. Hos denne Mand kan denne Pike ikke finde sin Fremtid. Det er ikke behagelig at maatte gjøre det, men for at vende tilbake til Momentet med det medbragte Klæde: naar alt skal frem saa var det ikke en av sine egne Særker Piken hadde tat med, men en av sin Husbonds Skjorter. Vi spurte os selv i Begyndelsen: Var denne Skjorte stillet til Raa-

dighet? Her, mente vi, kunde være en Mulighet for at Manden, at Aksel, hadde hat en Finger med i Spillet.

Hm! sa det borti Salen. Det var saa haardt og høit at det stanset Taleren, alle lette med Øinene efter Ophavsmanden til denne Avbrytelse. Lagmanden sendte et skarpt Blik.

Men — fortsatte Forsvareren efter at ha fundet sig selv igjen — ogsaa paa dette Punkt kan vi være rolige, takket være Anklagede selv. Skjønt det skulde ligge i hendes Interesse at halvere Skylden her saa har hun ikke gjort det. Hun har paa det bestemteste fritat Aksel Strøm for at ha kjendt til at hun tok hans Skjorte istedet for sin egen Særk med til Bækken — jeg mener med til Skogen efter Ener. Det er ingensomhelst Grund til at tvile paa Anklagedes Ord, de har hele Veien holdt Stik, de gjør det ogsaa her: hadde hun mottat Skjorten av Mandens Haand vilde det ha forutsat hele Barnemordet, og Anklagede vil ikke med sin Sandhetskjærlighet bidrage til at fælde selv denne Mand for en Forbrytelse som ikke er til. I det hele tat forklarer hun sig pent og aapenhjærtig og har ikke villet kaste nogen Skyld over paa andre. Dette Træk at fare pent frem gaar igjen overalt hos hende, saaledes har hun svøpt ind det lille Barnelik paa bedste Maate og gjort sig Flid med det. Slik fandt Lensmanden det i Graven.

Lagmanden vil — for en Ordens Skyld — gjøre opmærksom paa at det var Grav Numer 2 Lensmanden fandt, og der hadde jo Aksel begravet Barnet.

Javel, det er saa, og jeg takker Hr. Lagmanden! sier

Forsvareren med al den Ærbødighet man skylder Justitsen. Jo det var saa. Men nu hadde Aksel selv forklaret at han bare løftet Liket over til den nye Grav og la det nedi. Og det er utvilsomt ogsaa saa at en Kvinde kan bedre svøpe et Barn end en Mand kan, og hvem kan allerbedst svøpe det? Jo, en Mor med de ømme Hænder!

Lagmanden nikker.

Men forresten: Kunde ikke denne Pike — hvis hun hadde været av det Slaget — ha gravet Barnet ned nakent? Jeg vil gaa saa vidt som at si at hun kunde ha lagt det i en Søppelkasse. Hun kunde ha efterlatt det under et Træ ovenpaa Jorden for at fryse det ihjæl — det vil si hvis det ikke hadde været dødt. Hun kunde ha stukket det i Ovnen i en ensom Stund og brændt det op. Hun kunde ha tat det med sig til Sellanraaelven og slængt det nedi den. Intet av dette gjorde denne Mor, hun svøpte det døde Barn og begrov det. Og var det pent svøpt da det blev fundet saa var det en Kvinde og ikke en Mand som hadde gjort det.

Nu, sa Forsvareren, skulde Lagretten avgjøre hvad som blev tilbake av Skyld hos Piken Barbro. Det blev i Sandhet lite tilbake, det blev efter Forsvarerens bedste Skjøn intet tilbake. Det skulde da være at Lagretten vilde fælde hende for at ha undlatt Anmældelse af Dødsfaldet. Men nu var jo Barnet engang dødt, det var langt opi Ødemarken, mange Mil til Prest og Lensmand, det fik sove sin evige Søvn i en god Grav i Skogen. Var det en Forbrytelse at begrave det her saa delte Anklagede

den med Barnefarn; men den Forbrytelse maatte i alle Tilfælder kunne tilgives. Man er mere og mere kommet bort fra at straffe Forbrytelser, man forbedrer Forbryterne. Det var i gamle Dage man skulde straffe for alt mulig, det var nemlig Hævnlæren fra Det gamle Testamente: Øie for Øie, Tand for Tand! Nei dette er ikke Aanden i Lovgivningen mere. Den moderne Retspleie er human, den søker at avpasse sig efter det mere eller mindre forbryterske S i n d e l a g som vedkommende kan ha utvist.

Døm da ikke denne Piken! sa Forsvareren. Det gjælder ikke om at faa en Forbryter mere, det gjælder at tilbakegi til Samfundet et godt og nyttig Medlem. Forsvareren pekte paa at Anklagede nu vilde faa det omhyggeligste Tilsyn i en ny Plass som var hende tilbydd: Fru Lensmand Heyerdahl hadde ut fra sit langvarige Kjendskap til Barbro og efter sin rike Erfaring som Mor slaat sit Hjem op paa vid Væg for hende; Lagretten vilde da under Vægten av sit Ansvar dømme eller frikjende hende. Tilslut vilde Forsvareren takke Hr. Statsadvokaten fordi han ikke nedla Paastand paa Domfældelse. Der saa man den dype og humane Forstaaelse.

Forsvareren satte sig.

Resten av Forhandlingerne tok ikke lang Tid, Retsbelæringen var det samme op igjen, set fra to Kanter: et kort Sammendrag av hele Skuespillets Indhold, tørt, kjedelig og værdig. Det var gaat saa koselig til, baade Statsadvokaten og Forsvareren hadde jo været inde paa Lagmandens Omraade, de hadde gjort ham Hvervet let.

Det blev tændt Lys, et Par Lamper skinnet ned fra Loftet, et elendig Lys som Lagmanden ikke syntes at se sine Notater ved. Han paatalte noksaa skarpt at ikke det lille Barns Dødsfald var blit mældt til Autoriteterne; men — sa han — det maatte under de forhaandenværende Omstændigheter nærmest ha blit Barnefarns Sak og ikke Morns, eftersom hun var for svak til det. Saa var det da at Lagretten skulde avgjøre om her forelaa Barnefødsel i Dølgsmaal og Barnemord. Det blev atter engang forklaret fra Ende til anden. Derpaa fulgte det sædvanlige Paalæg om at være sig Ansvaret bevisst, hvad Lagretten var blit indprentet før, og endelig det ikke ukjendte Raad at i Tvilstilfælde skulde Avgjørelsen komme Anklagede tilgode.

Nu var det hele klart.

Saa gik Dommerne ut av Salen og ind i et Kammers. De skulde raadslaa over et Papir med Spørsmaal som en av dem hadde faat med sig. De var borte i fem Minutter og kom tilbake med Nei til alle Spørsmaalene.

Nei Piken Barbro hadde ikke dræpt Barnet sit.

Saa talte Lagmanden et Par Ord igjen og sa at Piken Barbro var fri.

Folk forlot Salen. Komedien var slut ....

Nogen tar Aksel Strøm i Armen, det er Geissler. Han sa: Saa, nu er du kvit Saken! — Ja, sa Aksel. — Men de har jo hæftet dig bort til ingen Nytte. — Ja, svarte Aksel igjen. Men nu var han kommet sig litt og la til: Men jeg faar nu være glad at jeg slap unda. — Det skulde ogsaa bare ha manglet! sa Geissler og la Vægt

paa hvert Ord. — Herav fik Aksel det Indtryk at Geissler maatte ha hat noget at gjøre med Saken, at han hadde grepet ind. Gud vet om det ikke i Grunden var Geissler som hadde ledet hele Retten og fremskaffet det Resultat han vilde. Dunkelt var det.

Men saa meget skjønte Aksel at Geissler hadde staat paa hans Side i hele Dag. — Ja Dokker skal nu ha saa megen Tak! sa han og vilde takke i Haanden. — Hvad for? spurte Geissler. — For — ja for altsammen! — Geissler avviste ham kort: Jeg har intet gjort. Jeg brydde mig ikke om at gjøre noget, det var ikke værdt! Men Geissler hadde kanske allikevel intet imot denne Tak, det var som han hadde ventet paa den og nu hadde faat den: Jeg har ikke Tid til at tale mere med dig netop nu, sa han. Reiser du hjem igjen imorgen? Det er godt. Lev vel saalænge! — Geissler drev nedover Gaten ....

Paa Dampskibet hjem traf Aksel Lensmanden og Fruen, Barbro og de to Piker som hadde vidnet. — Naa, sa Lensmandsfruen, er du ikke glad for Utfaldet? — Aksel svarte at Jo, han maatte vel være glad for at det blev Endskap paa det. — Lensmanden selv talte og sa: Dette er nu den andre Barnesaken jeg har hat i Marken, den første gjaldt Inger paa Sellanraa, nu har jeg faat den andre ifra mig. Nei det nytter ikke at komme væk fra slikt, Retfærdigheten maa ske sin Fyldest!

Men Lensmandsfruen forstod vel at Aksel ikke var videre blid for hendes Vidnemaal igaar, nu vilde hun jævne paa det, gjøre det godt igjen: Ja du skjønte vel hvor-

for jeg talte som jeg gjorde imot dig? — Ja. Jo, svarte Aksel. — For det skjønte du vel. Tror du jeg vilde dig tillivs? Dig har jeg altid holdt for en prægtig Mand, det vil jeg bare si dig. — Naa, sa Aksel bare, men han blev baade rørt og glad. — Ja det har jeg, sa Lensmandsfruen. Men jeg var nødt til at lægge litt Skyld paa dig, ellers var Barbro blit dømt og du med hende. Det var gjort i den bedste Mening fra min Side. — Jaja Tak skal Dokker nu ha! — Det var jeg og ingen anden som gik til Herodes og Pilatus i Byen og virket for dere. Og du hørte vel at alle vi som holdt Tale maatte skylde litt paa dig for at faa dere begge fri. — Ja, sa Aksel. — Nei du trodde nu vel ikke et Øieblik at jeg vilde være ond imot dig, vet jeg? Dig som jeg holder for en utmærket Mand!

Det gjorde godt efter al Fornedrelsen! Aksel var ialfald nu saa rørt at han sandelig vilde gi Lensmandsfruen noget, hvad det kunde bli, men vise sin Taknemmelighet og gi hende et eller andet, kanske et Slagt nu i Høst. Han hadde en Fors Okse.

Fru Lensmand Heyerdahl holdt Ord: hun hadde tat Barbro til sig. Ogsaa ombord i Skibet tok hun sig av hende og tillot hende hverken at fryse eller sulte, hun tillot hende heller ikke at fjase med den bergenske Styrmand. Den første Gang dette hændte sa ikke Fruen noget, hun bare ropte Barbro til sig. Men se, nu stod Barbro igjen og fjaset med Styrmanden og la Hodet paasnei og talte Bergensmaal og smilte. Da ropte Fruen paa hende og sa: Jeg synes ikke du skal staa og holde

Passiar med Mandfolk nu, Barbro. Husk paa hvad du har været oppe i og hvad du kommer ifra. — Jeg hørte bare han var ifra Bergen og saa snakket jeg til han, svarte Barbro.

Aksel talte ikke med hende. Han la Mærke til at hun var fin og blek i Huden og at hun hadde faat pene Tænder. Hun hadde ingen av hans Ringer ....

Og nu stamper Aksel opover Marken. Det blaaser og regner, men han er sjæleglad, han har set Slaamaskinen og Nybrotharven nede paa Bryggen. Den Geissler! Ikke et Ord hadde han nævnt nu i Byen om den store Sending. Han var en forunderlig Herre.

VIII

Aksel fik ikke lang Hvilen hjemme, med Høststor-
nene begyndte en privat Møie og Fortræd som han hadde
paadraget sig: Telegrafen paa hans Væg mældte at Lin-
en var i Uorden.

Aa han hadde vel været for grisk efter Skillingerne
la han overtok denne Post. Det hadde været ubehagelig
elt fra Begyndelsen, Brede Olsen hadde likefrem truet
am da han kom og hentet Telegrafens Saker og Værk-
øi, han hadde sagt: Du husker ikke meget paa at jeg
eddet Livet dit i Vinter. — Det var Oline som reddet
ivet mit, svarte Aksel. — Naa, bar jeg dig ikke hjem
aa min egen stakkars Ryg? Og korsom var saa passet
lu paa at kjøpe Gaarden min i Sommers Tide og gjøre
nig husvild til Vinters! Brede var høilig krænket, han
a: Men du skal bare ta Telegrafen med dig og hele
krapet med dig. Jeg og Familjen vi skal fare til Byg-
len og begynde med noget, men hvad det blir vet ikke
lu, men det skal være med et Hotel og et Sted hvor at
olk kan faa kjøpt Kaffe. Tror du ikke vi skal klare
s! Konen min hun kan sælge Fortæringer av alle Slag
g jeg selv kan fare paa Forretninger og tjene meget

mere end som du. Men det vil jeg si dig, Aksel, at jeg kunde gjøre dig mangt et Puss, jeg som er saa kjendt med hele Telegrafen, og jeg kunde baade vælte Stolper og bryte av Traaden. Saa maatte du ut midt i Onnen. Det vil jeg bare si dig og du kan lægge det paa Minde ...

Nu skulde Aksel ha hentet op Maskinerne fra Bryggen — aa de var saa forgyldte og kulørte som et Skilderi hver, han kunde ha hat og set paa dem idag og sat sig nøie ind i Bruken av dem, — nu maatte de staa. Det var ikke bra at maatte forsømme nødvendig Arbeide og fare Telegraflinjen over. Men det var de Pengene.

Paa Toppen av Fjældet træffer han Aronsen. Handelsmand Aronsen staar her og ser og skuer midt i Stormen, han var selv som et Syn. Hvad vilde han her? Han har vel ikke faat levende Fred længer, men er draget tilfjælds for selv at undersøke Minerne. Se, det gjorde Handelsmand Aronsen av lutter Omtanke for sig og sines Fremtid. Nu staar han overfor den bare Elendighet og Ødelæggelse paa det forlatte Fjæld: Maskiner som laa og rustet, Materiel, Kjøredoninger, meget av det under aapen Himmel, alt var trøstesløst. Hist og her paa Barakkevæggene var opslaat haandskrevne Plakater som forbydde at bortta eller skade Selskapets Redskaper, Vogner eller Bygninger.

Aksel faar sig en liten Prat med den gale Kræmmer og spør: Er Dokker ute paa Skytteri? — Ja jeg maatte saasandt ha naadd han! svarer Aronsen. — Hvem vilde Dokker ha naadd? — Hvem? Han som lægger øde baade

mig og alle andre her omkring. Han som ikke vilde sælge Fjældet sit og late det bli Rørelse og Handel og Penger iblandt Folk. — Dokker mener han Geissler? — Ja jeg mener just den Karn. Han skulde været skutt! — Aksel ler og sier: Han Geissler var i Byen nu for nogen Dager siden, der kunde Dokker ha truffet han. Men efter mit ringe Skjøn saa tror jeg ikke at Dokker skal vør den Manden — Hvorfor ikke det? spør Aronsen sindt. — Jeg frygter for han vilde bli ørlite for dunkel og navnkundig for Dokker. — De kjæklet en Stund om dette og Aronsen blev mere og mere hæftig. Tilslut spurte Aksel paa Skøi: Ja Dokker vil nu vel ikke snoft gjøre os opraadd her i Marken og fare ifra os? — Tror du jeg vil gaa her og rote i Myrene dokkers og ikke tjene til Kardusen i Pipen min? ropte Aronsen forarget. Vil du skaffe mig Kjøper saa skal jeg sælge! — Kjøper? sa Aksel. Det er almindelig god Jord dersom at Dokker dyrker hende; med den Vidden Dokker har kan hun føde sin Mand. — Naar du hører at jeg ikke vil rote i hende! ropte Aronsen igjen i Stormen. Jeg kan gjøre det som bedre er! — Aksel mente saa at han nok kunde faa en Kjøper, men Aronsen haanet lystig en slik Tanke: Her er ikke en eneste i Marken som kan kjøpe mig ut. — Nei netop her i Marken. Men det kan være andre. — Her er bare Skitt og Armod, vedblev Aronsen rasende. — Hvad det kan være. Men han Isak paa Sellanraa kunde nu kjøpe Dokker ut hvad Dag som helst, sa Aksel støtt. — Det tror jeg ikke, sa Aronsen. — Jeg kjærer ikke om hvad Dokker tror,

svarte Aksel og vilde gaa. — Aronsen ropte efter ham: Bi ørlite! Naa, kunde han Isak skille mig av med Storborg, tror du? — Ja, svarte Aksel, om det saa var fem slike Storborg, hvad som Penger og Middel angaar!

Aronsen var gaat utenom Sellanraa Gaard paa Opturen, han vilde ikke vise sig; paa Hjemveien gik han indom og hadde en Samtale med Isak. Nei, hadde Isak sagt og bare rystet paa Hodet, det er noget som jeg ikke har tænkt paa og heller ikke skjønner. —

Men da Eleseus kom hjem til Sellanraa til Jul var ikke Isak længer saa avvisende. Han hadde rigtignok aldrig hørt saa galt som at kjøpe Storborg, den Flyvegrillen var ialfald ikke kommet fra ham; men mente han Eleseus at Handelsstedet var noget for ham saa fik de tænke paa det.

Eleseus selv var saa midt imellem, slet ikke opsat, men heller ikke likegyldig. Slog han sig til herhjemme saa var han paa en Maate forbi, Marken det var ikke Byen. I Høst da det var stort Forhør over Markens Folk i Byen undgik han at vise sig, han brydde sig ikke om at træffe disse Sambygdinger, de tilhørte en anden Verden. Skulde han nu selv vende tilbake til den Verden?

Mor hans vilde at de skulde kjøpe, Sivert vilde ogsaa at de skulde kjøpe, de slog sig sammen om Eleseus og en Dag kjørte de alle tre ned til Storborg for at se paa Herligheten.

Men ved Utsigten til at bli av med Stedet blev Aronsen nu en anden Mand: han hadde ikke fornøden at

sælge! Om han reiste bort saa kunde Gaarden staa igjen her, det var en bom konstant Gaard og en splendo Gaard, han fik den nok solgt. Dokker vil ikke gi det jeg vil ha for han, sa Aronsen. — De var inde i Rummene, var i Fjøset, i Pakboden, de saa over Resterne av de stakkars Varer: nogen Mundspil, Klokkekjæder, Æsker med roset Papir, Hængelamper med Prismer, altsammen usælgelige Saker blandt Nybyggerne. Og saa forresten var det litt Bomuldstøi og nogen Kasser med Spiker.

Eleseus gjorde sig til og saa faglært paa alt. Den Slags Varer har ikke jeg Bruk for, sa han. — Nei Dokker kan late dem være, svarte Aronsen. — Men jeg skal by Dokker femten Hundrede Kroner for Gaarden som den staar med Varer og Dyr og altsammen, sa Eleseus. Aa han var saa likeglad, hans Bud var bare et Slags Flokseri, han vilde vise sig.

De kjørte hjem igjen. Nei det blev ingen Handel, Eleseus hadde skambydd Aronsen og fornærmet ham: Jeg estimerer ikke at høre paa dig! sa Aronsen og duttet ham, duttet denne bylærte Spirrevip som vilde lære Handelsmand Aronsen om Varer. — Saavidt jeg vet har jeg ikke drukket Dus med dig, sa Eleseus like saa fornærmet. Det maatte bli til Fiendskap for Livet.

Men hvorfor Aronsen alt fra første Øieblik var saa kaut og saa lite nødd om at sælge? Det hadde sin Grund, Aronsen gik nemlig med et Slags Haap igjen.

Der var holdt et Møte nede i Bygden for at drøfte den Tilstand som var opstaat ved at Geissler ikke vilde

sælge sit Fjæld. Det var ikke bare Marken som led herunder, hele Distriktet laa og droges med Døden. Hvorfor ikke Menneskene kunde leve like saa godt eller like saa daarlig nu som før Prøvedriften i Kobberfjældet? Det kunde ikke Menneskene! De var blit vænnet paa hvit Grøt og hvitt Brød, Krambodtøi til Klær, høie Lønninger, Flothet, de var blit vant til mange Penger, var Menneskene. Og nu var Pengene igjen borte, ja som en Sildstim var de glidd tilhavs, Gud Fader for en Nød, og hvad kunde saa gjøres?

Det var ingen Tvil om at den forhenværende Lensmand Geissler vilde hævne sig paa Bygden fordi den hadde hjulpet Amtmanden med at avsætte ham, det var heller ingen Tvil om at Bygden hadde undervurderet denne Mand. Han var ikke borte. Ved det enkleste Middel, bare ved at forlange en ublu Kvart Million for et Fjæld, gik han hen og stanset Bygdens Utvikling. Hadde han ikke Magt? Han Aksel Strøm paa Maaneland kunde tale med her, han hadde truffet Geissler sist. Barbro hans Brede hadde hat en Sak i Byen og hun kom frikjendt hjem, men han Geissler hadde været tilstede under hele Forhøret. Og den som mente at han Geissler var nedfor som en anden Stakkar han kunde jo bare se paa de kostbare Maskinerne som han hadde sendt Aksel til Skjænk.

Denne Mand holdt altsaa Distriktets Skjæbne i sin Haand, man fik avfinde sig med ham. Hvormeget vilde Geissler til Nød sælge sit Fjæld for? Det maatte skaffes paa det rene. Svenskerne hadde bydd ham fem og tyve

Tusen, det hadde Geissler avslaat. Men om nu Bygden, om Kommunen, skjøt til Resten bare for at faa Handel istand? Hvis det ikke var en for urimelig Sum vilde det lønne sig. Baade Handelsmanden nede ved Sjøen og Handelsmand Aronsen paa Storborg vilde bidrage privat og hemmelig, et Utlæg nu vilde de ha igjen i det lange Løp.

Det endte med at to Mænd blev betrodd at reise til Geissler og tale med ham. Og nu ventet man dem snart tilbake.

Se, derfor gik Aronsen atter med et lite Haap i Hjærtet og mente han kunde være kaut til dem som vilde kjøpe Storborg. Han skulde ikke være kaut saa længe.

En Ukes Tid efter kom de betrodde Mænd hjem igjen med det blankeste Avslag. Aa det gale var allerede fra Begyndelsen at den ene av de to Utsendinger simpelthen var Brede Olsen, ja for han hadde saa god Tid. Mændene hadde aldeles rigtig fundet Geissler, men han hadde bare rystet paa Hodet og ledd. Reis hjem igjen! hadde han sagt. Men Geissler hadde betalt Hjemreisen deres.

Og saa skulde altsaa Distriktet forgaa!

Da Aronsen hadde raset i nogen Tid og var blit mere og mere raadløs gik han bent op til Sellanraa en Dag og avsluttet Handelen. Det gjorde Aronsen. Eleseus fik det som han vilde, Gaard med Huser og Dyr og Varer for femten Hundrede Kroner. Rigtignok viste det sig ved Overtagelsen at Aronsens Kone hadde tusket til sig det meste av Bomuldstøierne; men slike Smaatterier

brydde ikke en Mand som Eleseus sig om. Vi skal ikke være smaalige, sa han.

Men i det hele tat var Eleseus ingenlunde henrykt: nu var hans Livsløp beseglet, Marken skulde begrave ham! Han maatte slaa av paa de store Planer: Kontorist var han ikke længer, Lensmand blev han ikke, nei han blev ikke engang Bymand. Overfor Farn og dem derhjemme var han litt stolt over at ha faat Storborg for netop den Pris han hadde sagt, der kunde de se, han skjønte sig paa det! Men denne lille Triumf monet ikke stort. Han hadde ogsaa den Tilfredsstillelse at kunne overta Fuldmægtig Andresen, som saaledes paa en Maate gik med i Handelen, Aronsen hadde ikke Bruk for sin Fuldmægtig mere før han fik et nyt Handelssted. Det kitlet Eleseus paa en egen Maate da Andresen kom og bad om at faa bli værende, her var nu Eleseus for første Gang Herre og Chef. Du kan være! sa han. Jeg trænger korsom er en Fuldmægtig her paa Stedet naar jeg skal gjøre mine Forretningsreiser og aapne Forbindelser i Trondhjem og Bergen, sa han.

Og Andresen var ingen daarlig Fuldmægtig, det viste han straks, han gjorde meget Arbeide og holdt godt Opsyn mens Chefen Eleseus var fraværende. Det var bare i Begyndelsen her i Marken at Fuldmægtig Andresen hadde slaat noget stort og fint paa, det var hans Herre Aronsens Skyld. Nu var det blit anderledes. Om Vaaren da Myrene saavidt var tinet litt i Dybden kom Sivert paa Sellanraa ned til Storborg og begyndte at grøfte hos sin Bror, og da gik sandelig ogsaa Fuldmægtig An-

dresen ut i Myren og grøftet — hvad han nu gjorde det for, da han ikke var nødt til det; men den Slags Mand var han ialfald. Det var saa lite tinet at de kom langtfra dypt nok ned, men de gjorde indtil videre halvt Arbeide og allerede det var meget. Det var gamle Isaks Ide at tørke ut Myrene paa Storborg og drive Jordbruk; den lille Krambodhandel den maatte bare være noget ved Siden av, saa Markens Folk slap at fare helt ned i Bygden om de trængte en Traadsnelle.

Saa stod Sivert og Andresen og grøftet og stundom pustet de paa og hadde en munter Prat. Andresen hadde ogsaa paa en eller anden Maate faat fat i en Guld Tyvekrone, og denne blanke Penge hadde Sivert god Lyst paa, men Andresen vilde ikke skille sig med den, han gjæmte den i Silkepapir i sin Kiste. Sivert foreslog at de skulde dragest om Guldpengen, ta Rygtak om den, men det torde ikke Andresen gaa ind paa; Sivert tilbydde sig at gi tyve Kroner i Sedler og desuten grøfte op hele Myren alene dersom han fik Pengen; men da blev Fuldmægtig Andresen støtt og sa: Naa, saa du fik det at fortælle hjemme hos dokker at jeg kan ikke arbeide i Myren! Tilsist blev de enige om fem og tyve Kroner i Papir for Guldpengen, og Sivert løp hjem til Sellanraa om Natten og fik Sedlerne av Farn.

Ungdoms Paahit, den vakre Livets Ungdom! En vaken Nat, en Mil bort og en Mil tilbake, Dagen efter Arbeide igjen — det var ingenting for den unge Mand med Kræfterne, og det var en pen Guldpenge. Det var ikke frit for at Andresen vilde gjøre sig litt lystig over

ham for denne rare Handel, men det hadde Sivert god Raad med, han kunde bare ymte et Ord om Leopoldine, at Ja det var sandt: ho Leopoldine bad mig hilse dig! saa stanset Andresen med ett og blev rød.

Det var trøisomme Dager for dem begge mens de stod i Myren og kjæklet for Spøk og arbeidet og kjæklet igjen. Stundom kom Eleseus ut til ham og hjalp dem, men han blev snart træt og var ikke stærk av sig hverken til Krop eller Vilje, men han var det snilleste Menneske. — Der kommer ho Oline, kunde Skøieren Sivert si, nu maa du gaa ind og sælge hende en Mark Kaffe igjen! — Og det gjorde Eleseus gjærne. At han gik ind og solgte Oline en eller anden Smaating. Saa slap han at vælte Myrlomp saalænge.

Og stakkars Oline, hun trængte nogen Kaffekorn iblandt, enten hun nu en sjælden Gang fik Skillingerne til dem av Aksel eller hun tusket sig til dem for en liten Gjeitost. Oline var ikke længer saa uforandret som før, Tjenesten paa Maaneland var i Grunden for tung for den gamle Kone og hadde tat paa hende. Men ikke saa at hun vedkjendte sig nogen Alder eller Avfældighet, ho, hun vilde ha kommet i et visst Humør dersom hun var blit opsagt. Hun var seig og ukuelig, gjorde sit Arbeide og saa sig Tid til at vandre over til Naboerne og faa sig en liten ustyrtelig god Prat som hun maatte savne hjemme. Aksel var ingen Taler.

Hun var utilfreds med Saken, skuffet over Saken. Frikjendelse over hele Linjen! At Barbro hans Brede slap unda naar Inger paa Sellanraa fik otte Aar kunde ikke

Oline skjønne, hun følte en meget ukristelig Forargelse over at man „hadde været god mot en anden". Men den Almægtige har ikke sagt sin Mening endda! nikket Oline og vilde vel dermed spaa om en mulig himmelsk Domfældelse siden. Naturligvis var ikke Oline istand til at tie med sin Misfornøielse over Saken, især naar hun blev usams med sin Husbond om et eller andet tok hun paa sin melede Maate Ordet og var utsøkt spydig: Jaja jeg vet nu ikke hvorledes at Loven han er blit angaaende Sodomas Synder, men jeg gaar frem efter Guds egne Ord, saa enfoldig er jeg!

Aa Aksel var lei og kjei av hele sin Husholderske og ønsket hende langt væk! Og nu kom Vaaren igjen, han maatte gjøre Onnen mo alene; saa kom Høiingen og han blev rent opraadd. Det var Utsigterne. Hans Brorkone paa Breidablik hadde skrevet hjem til Helgeland for ham og prøvet at opdrive en ordentlig Kvindfolkhjælp til ham, men det var ikke lyktes hende endda. Og i ethvert Tilfælde maatte han da betale Reisepenger.

Nei det var et ondt og skarvagtig Værk av Barbro at det lille Barnet kom væk og at hun selv strøk av! I to Vintrer og en Sommer hadde han nu været nødt til at hjælpe sig med Oline, og det saa ut til at vare længer. Tok Barbro sig nær av det, Skarnet? Han hadde talt nogen Ord med hende nede i Bygden en Dag i Vinter, men ikke en Taare hadde banet sig langsomt Vei ned fra hendes Øine og frosset fast paa hendes Kind. — Hvor du har gjort av Ringene som jeg gav dig? spurte han. — Ringene? sa hun. — Ja Ringene? — Dem har

jeg ikke længer. — Naa, du har dem ikke længer. — Det blev jo forbi mellem os, sa hun, saa kunde jeg ikke gaa med Ringene mere. Det bruker ingen at gjøre naar at det blir forbi mellem dem. — Jeg har bare Mot at vite hvor du har gjort av dem? — Vilde du ha tat dem igjen? spurte hun. Jeg mente ikke jeg skulde gjøre dig saa simpel. — Aksel betænkte sig litt og sa: Jeg kunde ha forskyldt dig for dem. Du skulde ikke ha gjort det for ingenting!

Men neida, Barbro hadde skilt sig med Ringene og gav ham ikke engang Høve til at faa en Guldring og en Sølvring for en rimelig Utgift.

Men forresten saa var ikke Barbro raa og ulikelig allikevel, det var hun ikke. Hun hadde et langt Forklæde med Sæler og Krus, og det stod op en hvit Strimmel om Halsen hendes, det var pent. Folk snakket paa at hun alt hadde faat sig en Gut nede i Bygden til at være Kjærest med, men det var kanske bare Sladder, Lensmandsfruen holdt hende ialfald godt i Age og slap hende ikke det Spor ut paa Juledansen iaar.

Ja den Lensmandsfruen passet i Sandhet godt paa: mens Aksel stod der paa Veien og talte med sin fordums Taus om to Ringer kom Fruen pludselig midt iblandt dem og sa: Skulde ikke du paa Kramboden for mig, Barbro? — Barbro avsted. Fruen vendte sig til Aksel og sa: Du har vel ikke et eller andet Slagt at Sælge mig? — Hm! svarte Aksel bare og hilste.

Det var jo netop Lensmandsfruen som hadde skrytt ham op i Høst engang, at han var en utmærket Kar

og en av de mest utmærkede Karer, det kunde vel fortjene en Villighet igjen. Aksel kjendte den folkelige Fremgangsmaate fra før i Tiden med de Store, med Øvrigheten, det hadde da ogsaa straks foresvævet ham noget om et Slagt, en Fors Okse som han kunde ofre. Men saa gik Dagene og Høsten gik og Maaned efter Maaned, og han sparte Oksen. Det syntes ikke at skulle ske noget galt om han beholdt den heller, han vilde ialfald være saa meget fattigere hvis han gav den bort, og det var en Rugg av en Okse.

Hm. Goddag! Nei, sa Aksel og rystet paa Hodet at Slagt hadde han ikke. — Det var som Fruen stod der og gjættet hans inderste Tanker, hun sa: Jeg har hørt at du har en Okse? — Ja det har jeg, svarte Aksel. — Skal du ha den? — Ja jeg skal ha han. — Naa, sa Lensmandsfruen, og du har ikke en Væder? — Nei ikke nu. Det er nu saa at jeg har ikke sat paa flere Dyr end jeg skal føde frem. — Jaja saa var det ikke mere, nikket Fruen og gik.

Aksel kjørte videre hjemover, men han kom til at tænke nærmere over denne Samtale og frygtet for at han kanske hadde baaret sig galt ad. Lensmandsfruen hadde været et vigtig Vidne engang, med ham og imot ham, men et vigtig Vidne. Det var gaat endel ut over ham, men han var ialfald blit utfriet av en tung og uhyggelig Affære med et Barnelik i Skogen sin. Han fik kanske allikevel ofre en Væder.

Mærkelig forresten, denne Tanke hadde en fjærn Sammenhæng med Barbro: naar han kom med en Væder

til hendes Mannor maatte vel Barbro faa et visst Indtryk av ham.

Men Dagene gik igjen og det skedde intet galt forda Dagene gik. Da han atter kjørte ned i Bygden tok han ingen Værder med, det gjorde han ikke; men i siste Øieblik tok han med et Lam. Det var forresten et stort Lam, saa det var intet usselt Dyr, og da han kom med det sa han: Nei Værdene de er saa seige i Kjøtet, jeg vilde heller gi Dokker noget som godt var! — Men Lensmandsfruen vilde ikke høre Tale om nogen Gaver: Si hvad du skal ha for Marken, sa hun. Den greie Dame, nei Tak hun mottok ikke Gaver av Folk! Det endte sandelig med at Aksel fik Lammet godt betalt.

Barbro traf han ikke. Nei Lensmandsfruen hadde vel set ham komme og hadde faat hende avveien. Og Lykke paa Reisen, Barbro hadde snytt ham for Kvindfolkhjælpen i halvandet Aar!

X.

Aronsen kom igjen, Handelsmand Aronsen, som absolut vilde kjøpe Storborg tilbake. — Nei, sa Eleseus, jeg sælger ikke. — Dokker sælger vel hvis at Dokker faar Penger nok? — Nei. —

Nei det vilde ikke Eleseus, sælge Storborg. Saken var at Stillingen som Handelsmand i Marken ikke længer forekom ham saa elendig, han hadde en fin Veranda med kulørte Glasruter, han hadde en Fuldmægtig til at gjøre Arbeidet for sig, selv kunde han ligge paa Reiser. Aa at reise, paa første Plass, med fine Folk! Om han engang kunde komme sig helt til Amerika, det hadde han ofte tænkt paa. Bare disse Forretningsturer til Byerne sørpaa for at aapne Forbindelser var noget han kunde leve længe paa hver Gang. Ikke saa at han slog sig løs og reiste med eget Dampskib og tullet med Orgier. Han og Orgier! Han var i Grunden mærkelig, aldrig brydde han sig om Piker mere, han hadde forlatt dem, tapt Interessen for dem. Nei men naturligvis var han Markgrevens Søn og reiste paa første Plass og kjøpte mange Varer. Selv kom han jo hjem fra sine Utflugter litt finere og større for hver Gang, sist kom han hjem med Galoscher paa Føtterne. Gaar du med to Par Sko? sa de til ham. Ja jeg har Fotfrost, sa Eleseus. Og da hadde de Medynk med hans Fotfrost.

Lykkelige Dager, Herreliv og Lediggang! Nei han vilde ikke sælge Storborg. Skulde han tilbake til den lille By igjen og staa i den lille Bondehandel igjen og ikke ha en Fuldmægtig under sig! Forresten saa agtet han fra nu av at drive en uhyre Virksomhet paa Stor-

borg, Svenskerne var atter kommet tilbake og vilde oversvømme Marken med Penger, han vilde være en Tull om han solgte. Aronsen maatte hver Gang gaa sin Vei med Avslag, mere og mere forfærdet over sin Dumhet at han hadde forlatt Marken.

Aa men Aronsen kunde ha holdt Maate med sin Selvplage og likeens kunde Eleseus ha modereret sine store Forventninger; men fremfor alt skulde Marken og Bygden ha hat mindre Haap og ikke gaat og smilet og gnidd sig i Hænderne som Englene gjør fordi de er salige, det skulde Marken og Bygden saa langt fra ha gjort, for nu blev Skuffelsen voldsom. Skulde man tro det: Gruvearbeidet begyndte rigtig nok, men paa den motsatte Ende av Fjældet, to Mil borte, paa Sørenden av Geisslers Fjæld, langt ind i et andet Bygdelag, et uvedkommende Bygdelag. Derfra skulde saa Arbeidet langsomt æte sig nordover til det første Kobberfjæld, til Isaks Kobberfjæld, og bli til Velsignelse for Marken og Bygden. Det vilde vel i bedste Tilfælde ta mange Aar, ta Menneskealdre.

Det kom som den værste Dynamitsprængning, med Sanseløshet og Dott i Ørene. Bygdens Folk sank ned i Sorg. Nogen skyldte paa Geissler, at denne Satans Geissler atter hadde gjort dem et Puss, andre krøp sammen til et Møte og sendte en ny Deputation av betrodde Mænd ut, denne Gang til Gruveselskapet, til Ingeniøren. Det førte til intet, Ingeniøren forklarte at han maatte begynde Arbeidet paa Sørsiden fordi det var like ved Havet, det trængtes ikke Luftbane, det blev næsten in-

gen Transport. Nei Arbeidet maatte begynde paa Sørsiden, Færdig med det.

Da reiste Aronsen øieblikkelig over til det nye Arbeidsfelt, den nye Guldmark. Han vilde endog ta Fuldmægtig Andresen med sig: Hvad skal du gaa her i Ødemarken for? sa han. Det er langt likere for dig at bli med mig! — Men Fuldmægtig Andresen vilde ikke forlate Marken, det var uforstaaelig, men det var som noget bandt ham til Marken, han syntes at trives her, han var grodd fast her. Det maatte være Andresen som hadde forandret sig, Marken var det ikke. Her var Folk og Forhold akkurat som før: Bergværksdriften var bøiet bort fra disse Trakter, men ingen Markbo hadde mistet Hodet for det, de hadde Jordbruket, de hadde sin Avling og sine Dyr. Det var ikke saa meget med Penger nei, men det var med alle Livets Nødvendigheter, med absolut alle. Det gjorde ikke engang Eleseus fortvilet at Pengeflommen gik ham forbi, det værste var jo at han i sin første Rus hadde kjøpt ind en Mængde usælgelige Varer, men de fik foreløpig ligge der, de staset op og tjente til Honnør for Kramboden.

Markboen tapte ikke Hodet. Han fandt ikke Luften usund for sig, han hadde Publikum nok til sine nye Klær, han savnet ikke Diamanter, Vin kjendte han fra Bryllupet i Kana. Markboen gjorde sig ikke ondt av de Herligheter han ikke fik: Kunst, Aviser, Luksus, Politik var værd nøiagtig det som Menneskene vilde betale for det, ikke mere; Markens Grøde derimot den maatte skaffes til hvilkensomhelst Pris, den var Altings Ophav, den

eneste Kilde. Markboens Liv øde og sørgelig? Ho, mindst av alt! Han hadde sine høiere Magter, sine Drømme, sine Forelskelser, sin rike Overtro! Sivert gaar en Kvæld op efter Elven og stanser med ett: nede paa Vandet ligger to Græsænder, Han og Hun. De har opdaget ham, de har set Mennesket og blir ængstelige, den ene av dem sier noget, en kort Lyd, en Melodi i tre Toner, den anden svarer likelydende. I samme Nu letter de, spinder som to Smaahjul et Stenkast opad Elven og slaar sig atter ned. Da sier den ene noget igjen og den anden svarer, det er det samme Sprog som første Gang, men saa frelst at det er en liten Salighet: det er stemt to Oktaver høiere! Sivert staar og ser paa Fuglene, ser forbi dem og langt ind i Drømmen. En Lyd hadde seilet igjennem ham, en Sødme, han stod tilbake med en tynd og fin Erindring om noget vildt og deilig, noget tidligere oplevet, men utslettet. Han gaar hjem i Stilhet, taler ikke om det, skvaldrer ikke om det, det var ulikt jordiske Ord. Det var Sivert paa Sellanraa, han gik ung og almindelig ut en Kvæld og oplevet dette.

Det var ikke hans eneste Æventyr, han hadde andre. Men han hadde ogsaa det Æventyr at Jensine forlot Sellanraa. Det skapte megen Ugreie i Siverts Sindsliv.

Jo det blev til det at hun reiste, hun vilde det selv. Aa Jensine var ikke den første den bedste, det skulde ingen si! Sivert hadde engang bydd til at ville kjøre hende hjem igjen, ved den Leilighet hadde hun desværre graatt, senere angret hun sin Graat og viste at hun angret den, hun sa op Tjenesten. Javel, grei Adfærd.

Og intet kunde komme Inger paa Sellanraa mere tilpas end at hun reiste, Inger var begyndt at bli utilfreds med sin Taus. Mærkelig var det, hun hadde intet at utsætte paa hende, men hun syntes at se hende med Overvindelse, at bare saavidt taale hende paa Gaarden. Det hang vel sammen med Ingers Sindstilstand: hun hadde været tung og religiøs i hele Vinter og kom ikke over det. Vil du reise? Jaja, sa Inger. — Det var en Velsignelse, en Opfyldelse av natlige Bønner. De var nu to voksne Kvindfolk allikevel paa Gaarden, hvad skulde saa denne smældfriske og giftefærdige Jensine her? Inger saa med Uvilje paa denne Giftefærdighet og tænkte vel som saa: Akkurat som jeg selv var engang!

Hendes store Religiøsitet fortok sig ikke. Hun var saa lite lastefuld av sig, hun hadde smakt, javel nippet, hun agtet ikke at drive paa med dette ut gjennem Alderdommen, ikke Tale om, Inger avviste denne Tanke med Rædsel. Gruvedriften og alle Arbeiderne blev borte — aa Gud, intet var bedre! Dyden var ikke bare utholdelig, den var nødvendig, et nødvendig Gode, en Naade.

Men Verden var gal. Se, nu gik Leopoldine her, lille Leopoldine, et Frø, et lite Barn, hun gik her dørgende fuld av Sundhet og Synd; fik hun en Arm om Livet saa vilde hun segne ned, fy! Hun var begyndt at faa Finner i Ansigtet, det tydet allerede paa Vildskap i Blodet, aa Morn husket det, at da begyndte Vildskapen i Blodet. Morn fordømte ikke sin Datter for disse Finner i Ansigtet, men hun vilde ha en Ende paa dem, Leopoldine skulde holde op med dem. Hvad kom ogsaa denne

Fuldmægtig Andresen op til Sellanraa for om Søndagene og sat og pratet om Jordbruk med Isak? Indbildte de to Mandfolk sig at lille Leopoldine ingenting forstod? Aa Ungdommen var gal før i Tiden, for tredive, firti Aar siden, men nu var den værre.

Hvad det nu kan være med det, sa Isak da de talte herom; men nu er Vaaren her og Jensine hun er reist og hvem skal vi ha i Sommerarbeidet? — Ho Leopoldine og jeg skal rake, sa Inger. Ja jeg skal heller rake Nat og Dag! sa hun ophidset og graatfærdig. — Isak forstod ikke dette hæftige Utbrudd, men han hadde sine egne Meninger, saa gik han bort i Skogkanten med Hakke og Spet og begyndte at arbeide med en Sten. Nei sandelig, Isak forstod ikke at Tausen Jensine reiste bort, hun var en dygtig Pike. Han forstod i det hele tat bare det mest likefremme, Arbeidet, lovlige og naturlige Gjærninger. Han var rund og mægtig i Overkroppen, ingen var mindre astral, han aat som en Kar og hadde godt av det, derfor kom han meget sjælden ut av Likevægt.

Det var nu denne Stenen. Det var mange flere Stener, men her var nu en til at begynde med. Isak forutser den Dag da han maa bygge en liten Stue her, et lite Hjem for sig og Inger, han vil passe paa at rydde litt paa Tomten mens Sivert er nede paa Storborg, ellers maa han bare gi Sønnen Forklaring og det vil han undgaa. Naturligvis kommer den Dag da Sivert trænger alle Husene paa Gaarden for sig selv, saa maa Forældrene ha en Stue. I Grunden saa blev det jo aldrig Slut med

Byggingen paa Sellanraa, det store Foderhus ovenpaa Stenfjøset var heller ikke reist endnu. Men Stokker og Bord laa færdige.

Nu var det denne Stenen. Den saa ikke videre stor ut ovenpaa Jorden, men den rørte sig ikke for Slag, saa det maatte vel allikevel være en Rugg. Isak grôv omkring den og prøvet med Spetet, den rørte sig ikke. Han grôv mere og prøvet igjen — nei. Saa maatte Isak hjem efter Spade for at faa Fylden væk, han grôv igjen og prøvet — nei. Det var da svært til Kar! tænkte vel Isak i sin Taalsomhet om Stenen. Han grôv nu en god Stund, Stenen blev bare videre og videre nede i Jorden og han fik ikke ordentlig Tak paa den. Det skulde nu være ærgerlig hvis han blev nødt til at skyte den. Saa vilde Slagene paa Boret høres og tilkalde alle Husets Folk. Han grôv. Han maatte avsted efter en Vogstang og prøvet den — nei. Han grôv igjen. Isak begyndte nok at bli litt ærtet av Stenen, han rynket Brynene og saa paa den som om han just var kommet for at ha en Smule Opsigt med Stenene her, og specielt denne Stenen var meget dum. Han kritiserte den, den var saa rund og idiotisk, den var ikke til at faa Tak paa, ja det var ikke frit for at han syntes den var galt skapt. Skyte den? Ikke Tale om at koste Krudt paa den. Og skulde han opgi den, skulde han vise nogen Slags Frygt for at Stenen vilde faa Overtaket?

Han grôv. Han møiddest dygtig, det gjorde han, men hvor var Frygten? Endelig fik han Snuten av Vogstangen ned og prøvet den — Stenen rørte sig ikke. Faglig

var det intet at utsætte paa hans Tak, men det virket ikke. Hvad var dette, hadde han ikke brutt op Stener før? Var han blit gammel? Pussig, hehe. Latterlig. Han hadde rigtignok nylig mærket Tegn til avtakende Styrke, det vil si han hadde ikke mærket det og hadde ikke brydd sig om det, det var Indbildning. Og nu gaar han paa Stenen igjen fuldkommen villig til at ta den.

Aa det var ingenlunde Smaatterier naar Isak la sig paa en Vogstang og gjorde sig tung. Nu ligger han der og heiser og heiser, kyklopisk og overordentlig, med en Overkrop som syntes at gaa til Knærne. Det var en viss Pomp og Pragt over ham, hans Ækvator var utrolig.

Men Stenen rørte sig ikke.

Det var ingen Raad med det, han fik grave mere. Skyte Stenen? Ti stille. Nei men han fik grave mere. Han blev meget ivrig, Stenen skulde op! Det kunde ikke sies at være noget perverst i dette fra Isaks Side, det var gammel Jordbryterkjærlighet, men aldeles uten Ømhet. Det saa naragtig ut, først saa stimlet han likesom sammen om Stenen fra alle Kanter før han slog ned paa den, saa grôv han omkring dens Sider og famlet paa den og øste Jorden op med de bare Hænder, det gjorde han. Men intet av dette var Kjærtegn. Han var varm, men varm av Idighet.

Om han nu prøvet Vogstangen igjen? Han stak den ned der hvor han hadde mest Von — nei. Det var da en aparte Trods og Paastaaelighet hos en Sten! Men det syntes at gaa, Isak prøvet igjen og har Haap. Jordbryteren hadde paa Følelsen at Stenen ikke længer var uover-

vindelig. Saa glap Vogstangen og kastet Isak til Jorden. Fan! sa han. Det undslap ham. Hans Lue hadde i det samme faat et Skubb og var blit hængende paa Siden, han saa røverisk ut, spansk ut. Saa spyttet han.

Der kommer Inger. — Nei nu maa du komme og faa dig Mat, Isak! sier hun aldeles god og snil. — Ja, svarer han, men han vil ikke ha hende nærmere og vil ikke ha nogen Prat. Aa den Inger, hun skjønte ingen Ting, hun kom: Hvad du har tænkt ut nu? spør hun for at gjøre ham blid med at han næsten daglig tænkte ut noget storartet. — Men Isak er saa morsk, frygtelig morsk, han svarer: Nei det vet jeg ikke! — Og Inger paa sin Side saa taapelig, uf, hun spør og snakker mere til ham og gaar ikke. — Efterdi du har set det, sier han, saa vil jeg ha op denne Stenen! — Naa, vil du ha han op? — Ja. — Jeg kan vel ikke hjælpe dig? spør hun. — Isak ryster paa Hodet. Men det var ialfald et pent Træk av Inger at ville hjælpe ham og han kunde ikke længer bite hende fra sig: Dersom at du kan bie ørlite! sa han og løp hjem efter Slægge og Sæt.

Kunde han faa gjort Stenen litt ru ved at slaa av den en Flis paa det rette Sted vilde Vogstangen faa bedre Tak. Inger holder Sæthammeren og Isak slaar. Slaar, slaar. Jo det lykkes, en Flis brister av. — Ja nu skal du ha Tak for Hjælpen, sier Isak. Og du skal ikke vør mig med Maten for som først, jeg vil ha op denne Stenen.

Men Inger gaar ikke. Og i Grunden liker Isak godt at hun staar og ser paa ham under Arbeidet, det er

noget han har likt helt fra unge Dager. Og se, han faar et velsignet Fæste for Vogstangen og veier op — Stenen rører sig! — Han rører sig! sier Inger. — Du aper vel ikke? spør Isak. — Aper jeg! Han rører sig!

Saa langt var han kommet, den lettet sig saavidt, for Pokker, han hadde vundet Stenen for Saken, det blev Samarbeide mellem dem. Isak heiser og husker paa Stangen og Stenen rører sig, men heller ikke mere. Han driver paa en Stund til, det blir til ingenting. Han forstaar med ett at det ikke bare er et Spørsmaal om Kropstyngde fra hans Side, han har ikke længer Kræfterne fra fordum, det er Tingen, han har mistet den seige Svai i Legemet. Kropstyngde? Det var ingen Sak at lægge sig paa og bryte den svære Stang. Han var blit vekere var han, slik saa det ut. Dette fylder den taalsomme Mand med Bitterhet; hadde endda ikke Inger staat og set paa det!

Pludselig opgir han Vogstangen og griper Slæggen. Det var Sinnet som tok ham, han er i Stemning til at gaa voldsomt tilværks. Se, han har fremdeles Luen paa ene Øret og er røverisk, nu vandrer han vældig og truende rundt Stenen for likesom at sætte sig selv i det rette Lys til den, ho, han synes at ville efterlate denne Sten som en Ruin imot før. Hvorfor skulde han ikke gjøre det? En Sten man hater til Døden er det bare en Formalitet at knuse. Og om Stenen gjorde Motstand, om den ikke lot sig knuse? Den skulde se hvem som blev den Overlevende av dem!

Men saa sier Inger aldeles litt frygtsomt igjen, for hun

skjønner vel hvad som gjærer i Manden; hun sier: End om vi begge to læggér os paa Tømmerstokken? og med Tømmerstokken mente hun Vogstangen. Nei! roper Isak rasende. Men efter et Øiebliks Omtanke sier han: Jaja — eftersom at du er her endda, men jeg forstaar ikke hvorfor du ikke gaar hjem. Lat os prøve!

Og saa faar de Stenen paa Kant. Det lykkes. Puh! sier Isak.

Men nu aapenbarer sig for deres Øine noget uventet: Undersiden av Stenen er en Flate, umaatelig vid, vakkert skaaret, jævn, slet som et Gulv. Stenen er bare den ene Halvdel av en Sten, den anden Halvdel er nok et Sted i Nærheten. Isak kjendte godt til at to Halvdeler av samme Sten kunde ha forskjellig Leie i Jorden, det var vel Tælen som gjennem lange Tidsrum har fjærnet dem fra hverandre; men hele Fundet forundrer og glæder ham, det er en Gagnsten av bedste Slag, en Dørhelle. En større Pengesum vilde langtfra ha fyldt Markboens Hjærte med saa megen Tilfredshet. En fin Dørhelle! sier han stolt. Inger utbryter i god Tro: Jeg forstaar ikke hvorledes du kunde vite det! — Hm! sa Isak, trodde du jeg grôv her i Jorden for ingenting!

De gaar hjem sammen, Isak snyter sig til en ufortjent Beundring, den smaker ikke meget forskjellig fra den fortjente. Han lægger ut om at han har været paa Jagt efter en ordentlig Dørhelle i al den Tid, nu hadde han fundet den. Fra nu av var det heller intet mistænkelig ved hans Arbeide paa Tomten, han kunde rote saa meget han vilde der under Paaskud av at lete efter den anden

Halvpart av Dørhellen. Da Sivert kom hjem fik han endog ham til at hjælpe sig.

Men naar det var slik fat at han ikke længer kunde gaa ut alene og bryte en Sten op av Jorden saa hadde meget forandret sig, det saa farlig ut, det hastet med Tomten. Alderen hadde indhentet Isak, han begyndte at modnes for Kaarstuen. Den Triumf han hadde tilvendt sig da han fandt Dørhellen smuldret for ham i Dagenes Løp, den var uægte og uvarig. Isak kom til at lute naar han gik.

Var det ikke saa at han engang i sit Liv kunde bli opmærksom og spilvaken naar nogen sa Sten til ham og sa Grøft til ham? Det var ingen Tid siden, bare nogen Aar. Og da maatte jo den som saa skjevt til en tørlagt Myr helst agte sig for ham. Nu begyndte han saa smaat at ta alt slikt med mere Ro, aaja Herregud! Intet var som før, hele Marken var forandret, denne brede Telegrafvei gjennem Skogen var ikke før, Bergene oppe ved Vandet var ikke skutt sønder og sammen før. Og Menneskene? Sa de Freden! naar de kom og Bliv i Freden! naar de gik? De nikket bare og ikke engang nikket.

Men saa var det jo heller intet Sellanraa før, det var bare en Torvgamme; men hvad var det nu? Og saa var det heller ingen Markgreve før.

Ja men hvad var Markgreven nu! Bare en sørgelig og visnet Menneskemand. Hvad nyttet det at æte og ha gode Tarmer naar det ikke længer blev Kræfter av det? Det var Sivert som hadde Kræfterne nu, og Gudskelov

for at Sivert hadde dem; men tænk, om ogsaa Isak selv hadde dem! Hvad skulde det være godt for at hans Hjul begyndte at sagtne? Han hadde virket som en Kar, hans Ryg hadde utholdt Lastdyrets Bører, herefter skulde han vise Utholdenhet i at hvile den paa en Krak.

Isak er misfornøid, Isak er tungsindt.

Her ligger nu en gammel Sydvest og rotner paa Bakken. Det er Stormen som har ført den hit i Skogkanten, eller kanske det er Smaagutterne engang da de var smaa. Den ligger her Aar efter Aar og rotner mere og mere, men det var engang en ny Sydvest og var gul over det hele. Isak husker da han kom hjem med den fra Handelsmanden og Inger sa det var en pen Sydvest. Et Par Aar efter gik han til Maleren nede i Bygden og fik sværtet Sydvesten blank og sort og fik malet grøn Skjærm paa den. Da han kom hjem nu syntes Inger det var en penere Sydvest end nogen Gang. Inger syntes altid det var bra altsammen, aa det var en god Tid, han hugget Favnved og Inger saa paa, det var hans bedste Tid. Og naar Mars og April kom saa blev han og Inger gale efter hverandre, akkurat som Fugler og Dyr i Skogen, og naar Mai kom saa saadde han Kornet og satte Poteten og trivedes Døgnet rundt. Det var Arbeide og Søvn, Kjærlighet og Drømmeri, han var som den første Storoksen, og den var et Vidunder, stor og blank som en Konge naar den kom. Men det er ikke en slik Mai mere nu om Aarene. Findes ikke.

I nogen Dager var Isak meget nedtrykt. Det var mør-

ke Dager. Han kjendte hverken Lyst eller Kræfter i sig til at ta fat paa Foderhuset, det fik bli Siverts Sak engang; det som det nu galdt om var Kaarstuen. I Længden kunde han ikke skjule for Sivert at det var en Tomt han ryddet her i Skogkanten, og en Dag saa aapenbaret han det: Der er en god Sten dersom at vi skulde mure noget, sa han. Og der er en god Sten til, sa han. — Sivert forandret ikke en Mine, men svarte: Rene Syllstener! — Nei hvad du mener om det, sier Farn: saa længe har vi nu rotet omkring efter den andre Dørhellen at det kunde bli en skarve Tomt her? Men jeg vet ikke. — Det skulde vel ikke være uvennes til Tomt her! svarer Sivert og kaster Øinene ut over Plassen. — Naa, mener du det. For det kunde nu gjærne staa en liten Stue her som vi kunne hyse Folk i om her kom nogen. — Ja. — Det maatte vel være Stue og Kammers? Du saa hvorledes at det var da de svenske Herrerne kom hit sist, og nu har vi ingen Nybygning til dem. Men hvad du tror: det maatte vel være et lite Kjøkken ogsaa om de skulde ville koke? — De kan jo ikke være snoft fri for et lite Kjøkken og gjøre os til Spot, vet jeg, sa Sivert. — Naa, mener du det. —

Farn tidde. Men den Sivert var en forunderlig Gut til at skjønne og faa fort ind i Hodet hvad som trængtes til en Stue for svenske Herrer, aldrig saa spurte han et Spørsmaal engang, men han sa: Var du som jeg saa satte du en liten Skjaa i Nordvæggen. Det er godt for dem at ha en Skjaa om de skulde ville hænge op vaate Klær. — Farn griper straks til: Du sier noget! —

De tier begge og arbeider med Stener. Om en Stund sier Farn: Ja han Eleseus var ikke hjemkommen, nei? — Sivert svarer undvikende: Han kommer nu snart. —

Det var nu dette med Eleseus, han var saa opsat paa at ligge borte, ligge paa Reise. Kunde han ikke skrive efter Varer istedet for at staa paa Stedet og kjøpe dem? Han fik dem saa meget billigere, javel; men hvormeget kostet Reiserne? Han var saa sælsom i Tankegangen. Og hvad skulde han med mere Bomuldstøi og forskjellige Silkebaand til Daapsluer og sorte og hvite Halmhatter og lange Tobakspiper? Ingen Markbo kjøpte slikt og Kunderne fra Bygden de kom bare op til Storborg hver Gang de var fri for Penger. Eleseus var dygtig nok paa sin Vis, aa man skulde se ham skrive paa Papir eller notere op et Regnestykke med Kridt! Jeg maatte ha hat dit Hode! sa Menneskene til ham da. Alt dette var rigtig nok, men han satte formeget ut. Disse Bygdefolk betalte jo aldrig sin Skyld og endog slike Stakkarer som Brede Olsen var kommet til Storborg i Vinter og hadde faat Bomuldstøi og Kaffe og Sirup og Parafin paa Kredit.

Isak har jo alt nu lagt ut store Penger for Eleseus og hans Handel og hans Reiser, han har ikke saa overlag meget igjen av Rikdommen for Kobberfjældet, og hvad siden? — Hvorledes tror du det gaar med han Eleseus? spør Isak pludselig. — Gaar? spør Sivert tilbake for at vinde Tid. — Det ser ikke ut for at gaa. — Han har god Tro paa det selv. — Naa, har du snakket med han om det? — Nei. Han Andresen sa det. —

Farn tænker paa det og ryster paa Hodet: Nei det gaar nok ikke! sier han. Men det er Synd i han Eleseus!

Og mere og mere mørk blir Farn, han var ikke for lys til Sinds før.

Da skinner Sivert frem med en Nyhet: Her kommer nu flere Folk i Marken. — Hvorledes? — To Nybyggere til. De har kjøpt opimot os. — Isak blir staaende med Spetet i Haanden, det var en stor Nyhet og en god Nyhet, en av de bedste: Saa blir vi ti i Marken, sier han. Isak faar nærmere Rede paa hvor de nye Mænd har kjøpt, han har hele Markens Geografi i Hodet og nikker: Ja det har de gjort Ret i, der er godt med Vedskog, der er ogsaa en og anden Tømmerfuru. Jorden hælder mot Sydøst.

Men saa fik jo ingenting Bugt med Nybyggerne, her kom nye Folk. Bergværksdriften ophørte, men det blev bare til Gagn for Jordbruket, det var ikke sandt at Marken laa og døde, tværtimot, den begyndte at yre av Liv, to nye Mænd til, fire Hænder til, Aker, Eng og Hjem. Aa de grønne Smaavidder inde i en Skog, Hytten og Kilden, Børn og Dyr! Det duver Korn paa Myrene hvor før stod Kjærringrok, det nikker Biaaklokker paa Rabbene, det flammer Solguld i Tiriltungen bortenfor Husene. Og der gaar Menneskene og snakker og tænker og er sammen med Himmel og Jord.

Her staar nu første Mand i Marken. Han kom gaaende tilknæs i Myrer og Lyng, han fandt en Li og bosatte sig der. Andre kom efter ham, de trampet en Sti i den øde Almenning, atter andre kom, Stien blev Vei,

nu kjørte de med Kjærre paa den. Isak maa føle sig tilfreds, et Ryk maa gaa gjennem ham av Stolthet: han var Grundlæggeren av denne Bygd, han er Markgreven.

Jaja, vi kan ikke gaa og rote paa denne Tomten hele Tiden dersom at vi skal faa op Foderhuset iaar, sa han.

Det sa han vel i pludselig lyst Lune, i nyt Mot paa Livet.

X

Det gaar et Kvindfolk opover Marken. Det falder en jævn Sommerregn, hun blir vaat, men det bryr hun sig ikke om, hun har andet at tænke paa, hun er spændt — det er Barbro og ingen anden, Barbro hans Brede. Javist er hun spændt: hun vet ikke hvorledes Æventyret vil ende, men hun er kommet bort fra Lensmandens og har forlatt Bygden. Slik er det.

Hun gaar utenom alle Nybygg opover Marken fordi hun vil undgaa Mennesker; enhver vilde jo forstaa hvor hun agter sig hen da hun bærer en Bør med Klær paa Ryggen. Javel hun agter sig til Maaneland og vil være der igjen.

Nu har hun tjent i ti Maaneder hos Lensmandens, og det er ingen kort Tid utregnet i Dager og Nætter, men det er en Evighet utregnet i Tvang og Længsler. I Begyndelsen gik det rigtig godt, Fru Heyerdahl var saa omhyggelig for hende og gav hende Forklær og staset hende op, det var en Lyst at bli sendt Ærend til Kramboden med saa pene Klær paa. Barbro hadde jo engang været Barn her i Bygden, hun kjendte alle Folk fra hun lekte her, gik paa Skolen her, kysset Gutterne her og spillet forskjellige Spil med Stener og Skjæl. Det

gik godt et Par Maaneder. Men saa blev Fru Heyerdahl endda mere omhyggelig og da Julemoroerne begyndte blev Fru Heyerdahl stræng. Hvad skulde nu det være til uten for at ødelægge det gode Forhold! Barbro vilde ikke ha holdt det ut dersom ikke visse Nattetimer hadde været hendes egne: fra Klokken to til seks om Morgningen kunde hun være nogenlunde tryg, og hun fik sig mangen stjaalen Fornøielse i de Timer. Hvad Slags Pike var saa Kokka som ikke mældte hende? En almindelig Pike av denne Verden: Kokka var selv uloves ute. De skiftet paa til Vaktholdet.

Det tok ogsaa lang Tid før det blev opdaget. Barbro var ingenlunde saa letsindig at det stod skrevet utenpaa hende, nogen Slags Fordærvelse var det umulig at tillægge dette Menneske. Fordærvelse? Hun gjorde den Motstand hun skulde. Naar Gutterne bad hende til Juledans sa hun Nei en Gang, to Ganger, men den tredje Gang svarte hun: Jeg skal prøve at komme fra to til seks! Se, slik svarer et skikkelig Kvindfolk og gjør sig ikke værre end hun er og staser ikke med Frækhet. Hun var en Tjenestepike, hun tjente Tiden lang og visste ikke om anden Moro end Flokseriet. Det var ogsaa alt hun begjærte. Lensmandsfruen kom og gav hende Foredrag og laante hende Bøker — den Narrehætte! Barbro som hadde levet i Bergen og læst Aviser og været i Teatret! Hun var intet Gudsord fra Ødemarken.

Men Lensmandsfruen maatte ha faat Mistanke, hun staar en Morgen Klokken tre foran Pikernes Dør og kalder: Barbro! — Ja, svarer Kokka. — Nei er ikke Bar-

bro der? Luk op! — Kokka aapner Døren og gir den Forklaring hun skal: at Barbro, nei hun maatte nødvendig rænde hjem som snarest. — Hjem, som snarest? Klokken er tré om Natten, sier Fruen og utvikler dette nærmere. Om Morgningen blev det stort Forhør, Brede blev tilkaldt og Fruen spurte: Var Barbro hjemme hos dere Klokken tre i Nat? — Brede er uforberedt, men svarer Ja. Jo Klokken tre? I Nat? Vi blev endda sittende saa længe fordi det var noget vi skulde snakke om, svarer Barbros Far. — Lensmandsfruen kundgjør høitidelig: Barbro gaar ikke mere ut om Nætterne! — Neinei, svarer Brede. — Ikke saa længe hun er her i Huset. — Nei. Ja der hører du, Barbro, jeg sa det til dig! sier Farn. — Du kan gaa til dine Forældre om Formiddagen nu og da! bestemmer Fruen.

Men den aarvake Lensmandsfruen var vel allikevel ikke blit helt kvit sin Mistanke, hun ventet en Ukes Tid og tok Stikprøve igjen ved Firetiden en Morgen: Barbro! kaldte hun. — Aa men dennegang var Kokka ute og Barbro hjemme, Pikerummet var altsaa fuldt av Uskyldighet. Fruen maatte skyndsomt finde paa noget: Tok du ind Vasken igaaraftes? — Ja. — Det var godt, for det begynder at blaase saa ute. Godnat!

Det var forresten brydsomt for Lensmandsfruen at faa Lensmanden til at vække sig om Nætterne og saa selv labbe over til Pikerne og høre om de var hjemme. Det fik gaa som det vilde, hun gjorde det ikke mere.

Og hvis nu Lykken ikke hadde svigtet kunde Barbro nok ha holdt Aaret ut med sin Matmor paa denne Maate.

Men saa for nogen Dager siden skred det ut med dem.

Det var en tidlig Morgen i Kjøkkenet. Barbro hadde først været litt usams med Kokka, ja ikke saa ubetydelig usams heller, de talte høiere og høiere og glemte at Fruen kunde komme. Kokka hadde baaret sig usselt ad og snytt sig ut i Nat utenfor Tur fordi det var Søndagsnat. Og hvad undskyldte hun sig med? Maatte hun ut og ta Avsked med en kjær Søster som skulde reise til Amerika? Ikke Spor, Kokka undskyldte sig slet ikke, hun hævdet at hun hadde hat denne Søndagsnat tilgode. — At du ikke har Sandhet og Ære i Livet, dit Kreatur! sa Barbro.

Fruen stod i Døren.

Hun hadde kanske oprindelig tænkt at be om Forklaring paa denne Høirøstethet, men hun svarte paa Pikernes Godmorgen og gav sig pludselig til at se visst paa Barbro, paa Brystsmekken til Barbro, at lute sig frem og se endda vissere paa den. Det begyndte at bli uhyggelig. Og pludselig sætter Fruen i et Skrik og viker til Døren. Hvad i Alverden er det? tænker vel Barbro og ser sig i Brystet. Naa Herregud, en Lus! Barbro maa smile litt, og da hun ikke er uvant med at handle under overordentlige Omstændigheter knipser hun Lusen av sig. — Paa Gulvet? skriker Fruen. Er du gal? Ta Dyret op! — Ja Barbro begynder at lete og handler atter flinkt: hun later som hun finder Lusen og kaster den herlig ind i Kokeovnen.

Hvor har du faat den fra? spør Fruen ophidset. —

Hvor jeg har faat den? svarer Barbro. — Ja jeg vil vite hvor du har været og hentet den paa dig. Svar! — Nu gjorde Barbro den skammelige Feil at hun ikke sa: Paa Kramboden! Det vilde ha været fuldgodt. Nei hun visste ikke hvor hun kunde ha faat Lusen, men hun luret paa om hun ikke hadde faat den av Kokka. — Kokka øieblikkelig høit iveiret: Av mig? Du er god nok selv til at drage paa dig Lus! — Men det var du som var ute i Nat. —

Feil igjen, hun skulde aldrig ha nævnt det. Kokka hadde ikke længer nogen Grund til at tie, og nu kom altsammen for en Dag om de ulykkelige Utenætter. Lensmandsfruen er i høieste Ophidselse, Kokka har hun intet med, det er Barbro det gjælder, Piken som hun er gaat god for. Og endda kunde kanske ogsaa alt ha blit reddet dersom Barbro hadde bøiet Hodet som et Siv og sunket i Jorden og git nogen forunderlig stærke Løfter for Fremtiden, men nei. Fruen maatte tilsist minde sin Barnepike om alt hun har gjort for hende, og da begyndte sandelig Barbro at svare, at sætte op, hun var saa dum. Ja eller hun var kanske saa klok at hun nu vilde sætte Saken paa Spidsen og komme sig herfra? Fruen sa: Jeg har revet dig ut av Lovens Klør. — Hvad det angaar, svarte Barbro, saa var jeg like sæl om Dokker ikke hadde gjort det. — Det er Takken jeg har! sa Fruen. — Skal vi tie om det, skal vi tale om det, sa Barbro. Jeg kunde da blit dømt, det hadde nu allikevel ikke blit mere end som nogen Maaneder, og saa var jeg kvit med det! — Fruen blir maalløs et Øieblik,

jo en liten Stund staar hun bare og aapner Munden og lukker den igjen. Det første Ord hun faar frem er Avskeden. — Barbro svarte bare: Jaja, net som Dokker vil!

De Dager som er gaat siden har Barbro opholdt sig hjemme hos Forældrene. Men der kunde hun ikke vedbli at være. Ikke for det, Morn drev med Kaffehandel nu og det kom noksaa mange Folk til Huset, men Barbro kunde ikke leve av det, hun kunde jo ogsaa ha andre gode Grunder til at komme i en fast Stilling. Saa idag tok hun en Sæk med Klær paa Ryggen og begyndte en Vandring opover Marken. Nu kom det an paa om Aksel Strøm vilde motta hende! Men hun hadde faat Lysning forrige Søndag.

Det regner, det er et griset Føre, men Barbro gaar. Det kvældes, men da det endda ikke er Olsok Tide blir det ikke mørkt. Stakkars Barbro, hun sparer sig ikke, men gaar sit Ærend hun og, hun skal et Sted hen og begynde paa næste Strid. Hun har i Grunden aldrig sparet sig, aldrig været lat, derfor er hun ogsaa pen og fin av Skapning. Barbro har let Nemme og bruker det ofte til eget Fordærv, hvad andet var at vente? Hun har lært at redde sig fra Nød til Nød, men hun har berget med sig forskjellige gode Egenskaper, et Barns Død er ingenting for hende, men et levende Barn kan hun gi Gotter. Saa har hun et utmærket Musikøre, hun klunker bløtt og rigtig paa Gitaren og synger til med hæst Mæle, det er behagelig og litt sørgelig at høre paa. Nei sparet sig selv? Ho, saa lite at hun har kastet hele sig

selv bort og mærker intet Tap ved det. Nu og da graater hun og faar sit Hjærte til at briste over et og andet i sit Liv, det hører til, det kommer av de Viser hun synger, det er Poesien og søta Vennen i hende, hun har narret sig selv og mange andre med det. Hadde hun kunnet ta Gitaren med idag vilde hun ha klunket litt for Aksel i denne Kvæld.

Hun lager det saa at hun kommer sent frem og alt er stille paa Maaneland da hun stiger ind paa Tunet. Se, Aksel har alt begyndt Slaatten omkring Husene og har faat litt Tørhøi ind! Saa regner hun ut at Oline som er gammel ligger inde i Kammerset, Aksel ligger da her ute i Høihuset hvor hun selv engang laa. Hun gaar til den kjendte Dør og er spændt som en Tyv, saa kalder hun sagte: Aksel! — Hvad det er? svarer Aksel med en Gang. — Nei det er bare mig, sier Barbro og stiger ind. Men du kan vel ikke hyse mig i Nat? sier hun.

Aksel ser paa hende og er litt sen av sig og sitter der i Underklærne og ser paa hende: Naa, det er du, sier han. Hvor du skal hen? — Ja det kommer nu an paa for som først om at du trænger Sommerhjælp, svarer hun. — Aksel tænker paa det og spør: Skal du ikke være længer der du var? — Nei jeg har sluttet hos Lensmanden. — Jeg kunde sagtens trænge Sommerhjælp, sier Aksel. Men hvad skal dette bety: finder du paa at komme igjen? — Nei du skal bare ikke vør mig, avværger Barbro. Jeg skal gaa videre imorgen, jeg gaar til Sellanraa og over Fjældet, der har jeg Plass. — Naa,

har de tinget dig? — Ja. — Jeg kunde sagtens trænge Sommerhjælp, gjentar Aksel.

Hun er saa vaat, hun har Klær med i Sækken og maa skifte. Ja du skal ikke vør om at jeg er her, sier Aksel og viker bare litt mot Døren. Barbro tar de vaate Klær av og imens taler de sammen, Aksel vender ofte Hodet mot hende. — Nei nu maa du gaa ut ørlite! sier Barbro. — Ut? svarer han. Og det var nu heller ikke Veir til at gaa ut i. Han staar og ser paa at hun blir mere og mere naken, det er ikke til at faa Øinene ifra, og saa tankeløs Barbro er, hun kunde godt ha tat tørre Plagg paa efterhvert som hun skiftet de vaate av, men det gjorde hun ikke. Særken er saa tynd og klæber til, hun knapper op paa den ene Aksel og snur sig bort, hun er saa øvet. Han tier i dette Øieblik bom stille og ser at hun bruker bare et Strøk eller to og vasker Særken nedover sig. Det var makeløst gjort, syntes han. Og der staar hun saa aldeles tankeløs.

Senere blev de liggende og prate sammen. Jo han trængte Sommerhjælp, det feilet ikke. — Ja det snakker de paa, sier Barbro. — Han hadde begyndt Slaatten og Høiingen paany et Aar alene, Barbro kunde vel selv skjønne hvor opraadd han var. — Jo Barbro skjønte alt. — Paa den anden Side var det netop Barbro som hadde rømt dengang og sat ham fast for Kvindfolkhjælp, han kunde ikke glemme det, og hun hadde tat Ringene med. Atpaa al Forsmædelsen saa vedblev jo ogsaa Bladet hendes at komme, denne Bergensavisen som han holdt paa ikke at bli kvit nogensinde, han hadde

maattet betale for et helt Aar efterpaa. — Det var da et skammelig Blad! sa Barbro og holdt med ham hele Tiden. — Men ved saa stor Føielighet kunde heller ikke Aksel være et Umenneske, han medgav at Barbro kunde ha Grund til at ærgre sig over ham tilbake fordi han hadde tat Telegrafopsynet fra hendes Far. Men forresten saa kan nu Far din faa Telegrafen sin igjen, sa han, jeg gir ikke om han, det er bare Tidhæft. — Ja, sa Barbro. — Aksel tænkte en Stund, saa spurte han bent ut: Ja hvorledes er det nu, skal du være bare for Sommeren? — Nei, svarte Barbro, det skal bli som du vil. — Naa, er det din Agt og Mening? — Ja. Net som du vil saa vil jeg ogsaa. Du gjør ikke at tvile paa mig mere. — Naa. — Nei. Og jeg har faat lyst for os. —

Naa. Det var ingenlunde ilde. Aksel blev liggende længe og tænkte over det. Hvis det dennegang var Alvor og ikke atter en skammelig Svik saa hadde han sjøleiendes Kvindfolk og var hjulpen for al Tid. — Jeg kunde faa et Kvindfolk hjemmefra, sa han, og hun har skrevet at hun vilde ha mig. Men saa maatte jeg koste hende hjem fra Amerika. — Barbro spør: Naa, er hun i Amerika? — Ja. Hun reiste ifjor; men hun trives ikke. — Nei du skal ikke vør hende! erklærer Barbro. Hvad skulde det saa bli av mig? spør hun og begynder at røres. — Nei derfor saa har jeg heller ikke gjort det visst med hende. —

Nu vilde vel Barbro ikke staa tilbake hun heller, hun bekjendte at hun kunde ha faat en Gut i Bergen og han var Kjører for et overhændig stort Bryggeri, saa han var

meget betrodd. Og han gaar visst endda og sørger paa mig, sier Barbro hikstende. Men du vet at naar to Folk har hat saa meget tilsammens som du og jeg, Aksel, saa kan ikke jeg glemme han. Saa faar du glemme mig saa meget du vil! — Hvem, jeg? svarer Aksel. Nei for den Saks Skyld saa skal du ikke ligge og graate, for jeg har aldrig glemt dig. — Naa. —

Denne Tilstaaelse hjælper godt paa Barbro og hun sier: Og korsom er: at koste hende hjem like fra Amerika naar at du kan slippe! — Hun fraraader ham hele Foretagendet, det vilde bli for dyrt og han var ikke nødd om det. Barbro syntes at ha sat sig i Hodet at ville grunde hans Lykke selv.

De blev enige i Nattens Løp. De var jo ikke fremmede for hverandre, men hadde saa ofte drøftet hver Ting før. Endog den nødvendige Vielse skulde foregaa før Olsok og Slaatten, de behøvet ikke at forstille sig og Barbro var nu selv den ivrigste til at skynde paa. Det støtte ikke Aksel at Barbro var ivrig og vakte ingen Mistanke hos ham, tværtimot, hendes Hast smigret ham og ophidset ham. Javel, han var en Markens Mand, en Hardhaus, han var lite nøie paa det, Pokkers lite smældfin, han var nødt til et og andet, han saa paa Nytten. Dertil kom at Barbro var saa ny og pen for ham igjen, næsten litt nydeligere end før. Hun var som et Æble, og han bet i det. Det var jo alt lyst for dem.

Om Barneliket og Forhøret tidde begge.

De talte derimot om Oline, at hvorledes skulde de bli kvit hende? Ja hun maa ut! sa Barbro. Vi har ikke

at takke hende for nogen Ting. Hun er bare Sladder og Ondskap. — Men det viste sig vanskelig at faa Oline væk.

Allerede den første Morgen da Barbro kom tilsyne ante vel gamle Oline sin Skjæbne. Hun blev øieblikkelig ilde ved, men skjulte det og nikket, satte Stol frem. Det hadde gaat en Dag isenn paa Maaneland, Aksel hadde jo baaret Vand og Ved og gjort det allertyngste Arbeide for hende og Oline hadde greid Resten. Hun var i Tidens Løp blit enig med sig selv om at være paa Nybygget sit Liv ut, men nu kom Barbro og gjorde dette til intet.

Dersom at her hadde været et Kaffekorn i Huset saa skulde du ha faat den, sa hun til Barbro. Skal du længer opover Marken? — Nei, svarte Barbro. — Naa, du skal ikke længer opover? — Nei. — Jaja det er ikke noget som skjeller mig, sa Oline. Skal du nedover igjen? — Nei ikke det heller. Jeg blir nu her for som først. — Naa, skal du være her? — Ja det blir vel til det. —

Oline venter en Stund, hun bruker sit gamle Hode, det er alt fuldt av Politik: Ja, sier hun, saa slipper vel jeg. Og glad skal jeg være! — Naa, sier Barbro for Spøk, har han Aksel været saa skarvagtig imot dig? — Skarvagtig? Han? Du skal ikke vør at ape med et gammelt Menneske som bare gaar og bier paa Forløsningen! Han Aksel han har været som en Far og en høi Utsending for mig hver en Dag og Time, jeg skal ikke si andet. Men det er nu saa at jeg har ingen av mine her i Marken, jeg gaar øde og forlatt paa andre Folk

sin Jord og har alt mit Folk paa andre Siden av Fjældet. —

Men Oline blev værende. De kunde ikke skille sig med hende før efter Vielsen, og Oline drog svært paa det, men sa tilsist Ja at hun vilde gjøre dem den Tjenesten at passe Huset og Dyrene naar de skulde vies. Det tok to Dager. Men da de Nygifte kom hjem gik ikke Oline endda. Hun forhalet Tiden, den ene Dagen var hun ussel, sa hun, den andre Dagen saa det ut til Regn. Hun godsnakket med Barbro at nu var det blit anden Forskjel i Maten paa Maaneland, i Kostholdet, og det var blit en anden Forskjel med Kaffe i Huset! Aa Oline skydde intet, hun spurte Barbro tilraads om Ting som hun visste bedre selv: Hvad du mener, skal jeg mælke Kjyrene eftersom at de staar i Baasene eller skal jeg ta ho Bordelin først? — Det kan du gjøre som du vil med. — Ja er det ikke det jeg sier! utbryter Oline. Du har været ute i Verden og været iblandt høie og fornemme Folk og lært alt. Det er ikke saa med en anden Stakkar!

Nei Oline skydde intet, men drev Politik Døgnet rundt. Sat hun ikke ogsaa og fortalte Barbro hvor gode Venner og vel forlikt hun var med hendes Far, med Brede Olsen! Ho, hun hadde hat mangen trøisom Stund med ham, han var slik en godlidendes og grom Mand, han Brede, og aldrig at høre et morskt Ord i hans Mund!

Men dette gik ikke i Længden, hverken Aksel eller Barbro vilde ha Oline længer og Barbro tok alt Arbeidet fra hende. Oline klaget ikke, men hun saa med far-

lige Glimt efter sin Matmor og skiftet saa smaat Tone: Ja dokker er nu meget til Folk! sa hun. Han Aksel var en Tur i Byen ifjor Høst, du traf ham vel ikke? Nei du var i Bergen. Men han reiste ens Ærend og kjøpte Slaamaskine og Harvemaskine. Hvad er de paa Sellanraa imot dokker nu? Ikke det Slag!

Hun utstraalet smaa Naalestik, men heller ikke det hjalp, Herskapet frygtet hende ikke, Aksel sa bent ut til hende en Dag at nu maatte hun gaa. — Gaa? spurte Oline. Hvorledesen? Skal jeg krype? Nei hun nægtet at gaa under Paaskud av at hun var ussel og vann ikke at røre Benene. Og saa galt skulde jo hænde: da Arbeidet blev tat fra hende og hun sattes ut av al Virksomhet faldt hun sammen og blev virkelig syk. Hun gik og drog sig en Ukes Tid endda, Aksel saa rasende til hende, men Oline blev værende av Ondskap, tilsist maatte hun tilsengs.

Og nu laa hun aldeles ikke og biet paa Forløsningen, men talte tværtimot Timerne til at hun skulde komme op igjen. Hun forlangte Doktor, en Storagtighet som var ukjendt i Marken. — Doktor? spurte Aksel, er du ifra dig? — Hvorledes spurte Oline mildt tilbake og forstod ingen Ting. Ja hun var saa mild og melet, saa lykkelig over at hun ikke faldt andre til Byrde, hun kunde betale Doktoren selv. — Naa, kan du det? spurte Aksel. — Naa, kan jeg ikke det? sa Oline. Og desforuten saa skal jeg vel ikke ligge her og dø som et Dyr for Frelserens Aasyn. — Nu blandet Barbro sig i det og spurte uforsigtig: Hvad som mankerer? Faar du ikke Maalene

dine som at jeg bærer ind til dig? Men Kaffe det har jeg nægtet dig i en god Mening. — Er det du, Barbro? sier Oline og snur bare Øinene efter hende, hun er meget daarlig og ser uhyggelig ut med de vrængte Øine: Det maa vel være som du sier, Barbro, at jeg vilde bli værre av en ørliten Draape Kaffe, av et Skeblad med Kaffe. — Var du som jeg saa hadde du nu andet at tænke paa end som Kaffe, sa Barbro. — Er det ikke som jeg sier, svarte Oline. Du var aldrig av dem som vilde et Menneskes Død, men at han skulde omvende sig og leve. Hvad — jeg ligger og ser — er du paa Barnveien, Barbro? — Jeg? roper Barbro og lægger rasende til: du var værd at jeg tok og kastet dig paa Dungen for Munden din!

Her tier den Syke et tankefuldt Øieblik, men hendes Mund dirrer som om den absolut vil smile og ikke maa. — Jeg hørte i Nat noget som ropte, sier hun. — Hun er ifra sig! hvisker Aksel. — Nei jeg er ikke ifra mig. At det likesom ropte. Det kom ifra Skogen eller ifra Bækken. Det var forunderlig, akkurat som et lite Barn som skrek. Gik ho Barbro? — Ja, sa Aksel, hun vil ikke høre længer paa Tullet dit. — Jeg tuller ikke, jeg er ikke saa ifra mig som dokker tror, sier Oline. Nei det er ikke den Almægtiges Vilje og Behag at jeg skal gaa ind for Tronen og Lammet endda med alt det jeg vet om Maaneland. Jeg kommer mig nok igjen; men du skal hente Doktoren til mig, Aksel, saa gaar det snarere. Hvad det nu er for en Ku du vil gi mig? — Hvad for en Ku? — Kua som du lovet mig. Er det ho Bordelin? — Du

bare snakker over dig, sier Aksel. — Du vet du lovet mig en Ku da jeg reddet Livet dit. — Nei det vet jeg ikke. —

Da løfter Oline Hodet op og ser paa ham. Hun er saa skaldet og graa, Hodet staar op fra en lang Fuglehals, hun er æventyrlig og frygtelig, det gaar et Ryk gjennem Aksel og han famler bak sin Ryg efter Dørklinken. — Naa, sier Oline, du er av det Slaget! Saa snakker vi ikke mere om det for som først. Jeg kan leve Kua foruten ifra denne Dag og skal ikke ta hende paa Tungen. Men det var godt at du viste dig akkurat som den Mand du er, Aksel, saa vet jeg det til en anden Gang!

Men om Natten døde Oline, engang om Natten, hun var ialfald kold om Morgningen da de kom ind til hende.

Gamle Oline — født og død ....

Det var hverken Aksel eller Barbro imot at kunne begrave hende for altid, det blev nu mindre at være paa Vakt for, de kunde være glade. Barbro klager over Tandpine igjen, ellers er alt godt. Men dette evige Uldtørklæde om Munden som hun maa holde væk hver Gang hun skal si et Ord er ingen liten Plage, og Aksel skjønner ikke saa megen Tandpine. Han har nok lagt Mærke til hendes forsigtige Tyggemaate hele Tiden, men hun manglet jo ikke en Tand i Munden. — Har du ikke faat dig nye Tænder? spør han. — Jo. — Ja værker de ogsaa? — Du aper og aper! svarer Barbro forarget, skjønt han hadde spurt i god Tro. Og i sin Bitterhet kommer

hun til at gi bedre Besked: Du skjønner godt hvorledes at det er med mig.

Hvorledes det var med hende? Aksel ser litt nøiere til og synes hun alt har faat Mave. — Ja men du er da vel ikke paa Barnveien? spør han. — Jo det vet du vel, svarer hun. — Han stirrer litt aandssvakt paa hende. I sin Senhet blir han sittende og tælle en Stund: en Uke, to Uker, paa tredje Uken. — Vet jeg det? sier han. — Barbro irriteres til det yterste av denne Debat og smælder i at graate høit, graate forurettet: Nei du skal bare søkke mig ned i Jorden ogsaa, saa er du skilt med mig! sier hun.

Mærkelig hvad et Kvindfolk kunde finde paa at graate for.

Nei Aksel vilde aldeles ikke søkke hende ned i Jorden, han er en Hardhaus til at se paa Nytten, noget Blomsterflor har han ingen Trang til at vade i. — Saa kan du ikke rake i Sommer? spør han. — Kan jeg ikke rake? svarer hun forfærdet. Og Gud, hvad et Kvindfolk ogsaa pludselig kan smile til! Da Aksel tok det paa den Maaten saa ilet jo en hysterisk Lykke gjennem Barbro og hun utbrøt: Jeg skal rake for to! Du skal bare faa se, Aksel, at jeg skal gjøre alt du sætter mig til og meget mere. Jeg skal slite mig ut og være glad atpaa, dersom bare du vil være tilfreds!

Det blev mere Taarer og Smil og Ømhet. Det var bare de to i Ødemarken, ingen at frygte for, aapne Dører, Sommervarme, Fluesurr. Hun var saa føielig og hengiven, alle Ting vilde hun som han vilde.

Efter Solnedgang staar han og spænder for Slaama-

skinen, han vil lægge ned en liten Teig til Morgendagen. Barbro kommer hastig ut som om hun har et Ærend og sier: Du Aksel, hvorledes kunde du tænke at ta nogen hjem fra Amerika? Saa vilde hun jo ikke komme før til Vinters, og hvad skulde du med hende da? — Se det hadde vel Barbro fundet ut og kom nu løpende med det som om det var nødvendig.

Men det var ingenlunde nødvendig, Aksel hadde fra første Stund indset at naar han tok Barbro saa vandt han ind hele Sommerhjælpen for et Aar. Den Mand gynger ikke og han tænker sig ikke hos Stjærnerne. Nu han har faat sjøleiendes Kvindfolk til at være hjemme kan han ogsaa beholde Telegrafen en Tid til. Det er mange Penger om Aaret og kommer vel med saalænge han ikke kan sælge noget større fra Gaarden. Det rusler og gaar altsammen, han er midt i Virkeligheten. Og fra Brede som nu er hans Værfar venter han intet Overfald paa Telegraflinjen mere.

Heldet begynder at følge Aksel storveies.

XI

Og Tiden gaar, Vinteren gaar, det blir Vaar igjen.

Naturligvis maatte Isak til Bygden en Dag. De spurte ham hvad han skulde der. Nei, det vet jeg ikke, svarte han. Men han kostet Kjærren rigtig ren, la Sætet paa den og kjørte avsted. Og naturligvis hadde han med sig forskjellige Matvarer som skulde til Eleseus paa Storborg. Det gik jo aldrig Hest ut fra Sellanraa uten en eller anden Sending til Eleseus.

Naar Isak kom kjørende nedover Marken saa var ikke det en ubetydelig Hændelse, han kom saa sjælden, Sivert pleiet at komme i hans Sted. Ved de to første Nybygg staar de i Gammedøren og sier til hverandre: Det er han Isak selv, skal tro hvad han kjører efter idag! Da han kom saa langt ned som til Maaneland staar Barbro i Glasvinduet med et Barn paa Armen og ser ham og tænker: Det er han Isak selv!

Han kommer til Storborg og stanser: Ptro! Er han Eleseus hjemme? — Eleseus kommer ut. Jo han er hjemme, han er ikke reist endda, men han skal reise, han skal gjøre sin Vaarutflugt til Byerne sørpaa. — Her er noget som Mor din skikket med mig, sier Farn. Jeg vet ikke hvad det er, men det er vel ikke noget videre. — Eleseus

tar imot Kjørlerne, takker og spør: Ja du har ikke noget Brev eller slikt? — Jo, svarer Farn og begynder at lete i Lommerne, og det er nok ifra ho lille Rebekka. — Eleseus faar Brevet, det er det han har ventet paa, han kjender at det er godt og tykt og sier til Farn: Nei det var Skrôt at du kom saa tidlig, to Dager fortidlig. Men kanske dersom du bier ørlite saa kjører du Kufferten min.

Isak stiger av og binder Hesten. Han tar en Sving bortover Jordet. Lille Fuldmægtig Andresen er ingen daarlig Jordbruker paa Eleseus sine Vegne, naturligvis har han hat Sivert ned fra Sellanraa med Hestehjælp, men han har ogsaa paa egen Haand tørket ut adskillig med Myr og leiet med sig en Mand til at stensætte Grøfterne. De kom ikke til at maatte kjøpe Foder paa Storborg iaar og næste Aar kunde Eleseus kanske holde sjøleiende Hest. Det hadde han Andresens Interesse for Jordbruk at takke for.

Langt om længe roper Eleseus at han har pakket Kufferten og er færdig. Selv staar han ogsaa der og vil følge med, han er i fine blaa Klær og med hvit Krave om Halsen, Galoscher paa Føtterne, Spaserstok. Rigtignok kommer han nu over to Dager for tidlig til Postbaaten, men det gjør ikke noget, han kan vente nede i Bygden saalænge, det er det samme hvor han er.

Saa kjører Far og Søn. Fuldmægtig Andresen staar i Kramboddøren og sier: Lyksom Reise!

Farn er omhyggelig for Gutten sin og vil gi ham Sætet alene, men Eleseus avslaar det øieblikkelig og sætter sig ved Siden av. De kommer forbi Breidablik og Eleseus hu-

sker pludselig at han har glemt noget. — Ptro! Hvad det er? spør Farn. — Aa det er Paraplyen, Eleseus sin Paraply, som er glemt, men det kan han ikke forklare og sier bare: Det faar ikke hjælpe. Kjør væk! — Skal vi ikke snu? — Nei, kjør væk! — Men det var ialfald Pokker at han skulde være saa glemsom! Det var i Skyndingen, fordi Farn gik der paa Jordet og ventet. Nu fik Eleseus heller kjøpe en ny Paraply at gaa med i Trondhjem naar han kom dit. Det gjorde jo hverken fra eller til om han eiet to Paraplyer. Imidlertid er han saapas ærgerlig paa sig selv at han hopper av og gaar bakefter Kjærren.

De faar ikke sagt stort til hverandre paa den Maaten fordi Farn hver Gang maa snu sig om og tale bakover. Farn spør: Hvorlænge blir du borte? og Eleseus svarer: Aa circa en og tyve Dager eller høist en Maaned. — Farn undrer sig over at ikke Folk gaar sig bort i de store Byerne og kommer paa Vildstraa. Men Eleseus svarer at hvad som ham angik saa var han vant til Byer, han gik sig ikke bort, det hadde aldrig hændt. — Farn synes det er en Skam for sig at sitte alene paa og sier: Nei nu maa du kjøre en Stund, jeg blir lei av det! Men Eleseus vil ikke paa nogen Maate jage Farn ned av Sætet og sætter sig heller selv op han ogsaa. Men først saa holder de Maaltid paa Farns gode Niste. Saa kjører de igjen.

De kommer til de to nederste Nybygg og det er let at se at de nu nærmer sig Bygden, her er sandelig paa begge Steder hvitt Gardin for det lille Stuevindu som vender mot Veien, og i Røstet av Høihuset er sat op en liten

Stang til Syttende Mai Flaget. — Det er han Isak selv! sier Folkene i de to Nybygg da de ser de Reisende.

Endelig faar Eleseus vendt Tankerne saa meget bort fra sin egen Person og sine egne Saker at han spør: Hvad du kjører efter idag? — Hm! svarer Farn, det er nu ikke efter noget videre! — Men nu var det jo saa at Eleseus skulde reise bort, det skedde da intet galt om han fik vite det: Det er ho Jensine hos Smeden jeg kjører efter, forklarer Farn, tilstaar Farn. — Skulde du bry dig selv nedover for det, kunde ikke han Sivert ha kjørt? spør Eleseus. Se, Eleseus han skjønte ikke bedre, han trodde altsaa at Sivert vilde kjøre efter Jensine hos Smeden efter at hun engang hadde gjort sig saa stor at flytte fra Sellanraa!

Nei det gik ikke med Høiingen derhjemme ifjor. Inger hadde meget rigtig hængt godt i som hun hadde lovet, Leopoldine gjorde ogsaa sit Arbeide og desuten hadde de jo Rive som gik med Hest. Men Høiet var tildels svær Timotei og Rakemarken vid. Sellanraa var nu en stor Gaard, Kvindfolkene hadde jo ogsaa andet at gjøre end rake Høi, alle Kreaturerne var der, Maten til Maaltiderne skulde være færdig i ret Tid, det var Ysting og Kjærning, Klædevask og Baking, Mor og Datter slet sig ut. Isak vilde ikke opleve en slik Sommer engang til, han bestemte kort og godt at Jensine skulde komme tilbake hvis hun var at faa. Inger hadde nu heller ikke længer noget imot det, hun hadde faat Forstanden igjen og svarte: Du gjør som du vil for mig! Aa Inger var blit rimeligere nu, Forstand er ingen ringe Ting at faa tilbake

naar den er tapt. Inger hadde ikke længer Glød at tuske væk, ingen privat Vildskap at holde Styr paa, Vinteren hadde kjølet hende av, hun stod tilbake med Glød til Husbehov, nu var hun begyndt at bli litt fyldig, at bli pen, statelig. Det var et mærkelig Kvindfolk til ikke at falme, til ikke at avdø stykkevis, kanske kom det av at hun var begyndt saa sent med at blomstre. Gud vet hvad alle Ting kommer av, intet har en eneste Aarsak, alt har en Aarsaksrække. Hadde ikke Inger det bedste Ord paa sig hos Smedkonen? Hvad kunde Smedkoner dømme hende for? Med sit vansirede Ansigt blev hun snytt for sin Vaar, senere blev hun sat i kunstig Luft og blev fravendt seks Aar av sin Sommer; da hun endda hadde Liv i sig maatte hendes Høst komme til at fremvise Vildskud. Inger var bedre end Smedkoner er, litt skadet, litt forvrængt, men god av Naturen, dygtig av Naturen ....

Far og Søn kjører, de kjører til Brede Olsens Logihus og sætter Hesten i Skuret. Nu er det Kvæld. De gaar selv ind.

Brede Olsen har faat leie dette Hus, det er oprindelig et Uthus som tilhører Handelsmanden, nu er det indredet med to Stuer og to Kammers, det er ikke værst og det ligger godt til, Huset har Søkning av Kaffedrikkere og ellers av Folk fra Bygden omkring som skal reise med Postbaaten.

Brede synes for en Gangs Skyld at ha været heldig, han er kommet paa sin rette Plass, og det kan han takke sin Kone for. Bredes Kone fik sandelig Ideen til dette Kaffehus og Logihus da hun stod og solgte Kaffe under

Auktionen paa Breidablik, det var trøisomt at handle, at kjende Skillinger mellem Fingrene, Kontanter. Siden hun kom herned er det gaat rigtig bra, Konen sælger nu Kaffe for Alvor og hyser mangt et Menneske som ikke har Tak over Hodet. Hun blir velsignet av de Reisende. Naturligvis har hun god Hjælp av Katrine, Datteren, som nu er en stor Pike og er flink til at varte op; naturligvis er det ogsaa et Tidsspørsmaal naar lille Katrine ikke længer burde være i sine Forældres Hus og varte op. Men indtil videre gaar det taalelig med Omsætningen, og det er Hovedsaken. Begyndelsen var saa avgjort god og kunde ha været endda bedre dersom ikke Handelsmanden hadde røket op for Kringler og Spekulasi til Kaffen; der sat nu alle Syttende Mai Folk og ropte forgjæves paa Brød til Kaffen, Kaffebrød! det lærte Handelsmanden at være forsynet med Bakervarer til Bygdens Festligheter.

Familjen og Brede selv lever som de kan av Bedriften. Det blir Kaffe og overligget Kaffebrød til svært mange Maaltider, men det opholder Livet og Børnene faar et fint, ja saa at si forfinet Utseende av det. Det er ikke alle som har Brød til Kaffen! sier Folk fra Bygden. Familjen Brede synes at bale godt, den holder endog en Hund som gaar omkring blandt Gjæsterne og sniker og faar Smakebeter og blir fet. Svært saa en slik fet Hund kan reklamere for Levemaaten i et Logihus!

Brede Olsen selv indtar altsaa Stillingen som Manden i dette Hjem og har ogsaa ved Siden derav arbeidet sig op. Der var han nu atter blit Lensmandens Følgesvend og Stævnevidne og bruktes en Tid noksaa flittig; men siste

Høst blev hans Datter Barbro usams med Lensmandsfruen om en Bagatel, om rent ut sagt en Lus, og siden den Tid er ikke Brede vellikt av dette Herskap mere. Men Brede har ikke tapt stort paa det, han har andre Herskaper som nu søker ham netop for at berede Lensmandsfruen en Ærgrelse, saaledes er han en søkt Mand i Doktorskyss, og Prestefruen hun eier virkelig ikke saa mange Griser som hun vilde sende Bud paa Brede for at faa slagtet, — dette er hans egne Ord.

Men javisst kan det ogsaa være smaat for Familjen Brede mangen Gang, de er ikke alle Mand saa fete som Hunden. Men Gudskelov, Brede har et let Sind: Børnene blir nu større og større! sier han, skjønt det ogsaa stadig kommer nye Smaa. De som er store og er reist ut sørger da for sig selv og sender ogsaa nu og da litt hjem: Barbro er gift paa Maaneland og Helge er paa Sildnot, de avser litt Varer eller Penger til Forældrene naar de kan, ja selv Katrine som varter op hjemme kunde underlig nok stikke til Farn en Femkrone engang i Vinter da det saa mørkest ut. Det var Pike, sa Brede, og han spurte ikke hvem hun hadde faat Sedlen av eller hvad hun hadde faat den for. Slik skulde det være, Børn skulde ha Hjærte for Forældrene og hjælpe dem!

Brede er ikke helt tilfreds med Sønnen Helge i saa Maate, han staar undertiden i Kramboden og har Tilhørere og utvikler sit Syn paa Børnenes Pligter mot Forældrene: Se nu for Eksempel han Helge, Sønnen min, om han bruker ørlite Tobak og om han tar sig en Dram det er ikke mig imot, vi har alle været Gutter. Men han

skal ikke sende os det ene Brevet efter det andre bare med Hilsninger. Han skal ikke faa Mor sin til at graate. Det er Vanart. I gamle Dager da var det anderledes, Børnene var ikke store før de tok sig Tjeneste og begyndte at sende Forældrene Smaahjælp. Skulde det ikke være saaledes? Er det ikke Far og Mor som først har baaret dem under sit Hjærte og svettet Blod for at holde Liv i dem i hele Opvæksten? Saa skulde de glemme det!

Det var som Helge hadde hørt sin Fars Tale, for nu kom det Brev fra ham med en Seddel i, en hel Femtikrone. Og nu fik Familjen Brede en stor Tid og kjøpte i sin Raaflothet baade Kjøt og Fisk til Kokemat og en Hængelampe med Prismer til den likeste Stuen i Logihuset.

Det gik en Dag isenn, og hvad mere er at staa efter? Familjen Brede levet den og, levet fra Haanden til Munden, men uten stor Otte. Hvad mere er at staa efter! ....

Slikt Fremmedfolk! sa Brede og viste Isak og Eleseus ind i Stuen med Prismelampen. Nei hvad jeg ser! Ja du, Isak, skal vel ikke fare bort? — Nei jeg skal bare til Smeden et Ærend. — Naa, saa er det han Eleseus som skal sørover til Byerne igjen?

Eleseus er vant til Hoteller, han gjør sig hjemme, hænger sin Frak og Stok paa Væggen og forlanger Kaffe; Mat har Farn selv med i Skræppen. Katrine kommer med Kaffen. — Nei dokker skal ikke betale! sier Brede. Jeg har saa ofte været paa Sellanraa og faat Traktering, og hos han Eleseus staar jeg i Bøkerne; du skal ikke ta en Øre, Katrine! — Men Eleseus betaler, tar op Pengepungen og betaler, og gir tyve Øre atpaa. Ikke noget Tøv.

Isak gaar til Smedens og Eleseus blir sittende igjen.

Han sier det nødvendigste ogsaa til Katrine, men ikke mere end det nødvendigste, han taler heller med hendes Far. Nei Eleseus bryr sig ikke om Piker, han er likesom blit borttufset av dem engang og har siden tapt Interessen. Kanske har han aldrig eiet nogen Kjærlighetsdrift at tale om, siden han nu gaar og er bent til ingenting. En rar Mand i Marken, en Herre med tynde Skriverhænder og et Kvindfolks Sans for Stas og Paraply og Stok og Galoscher. Borttufset, forbyttet, en uforstaaelig Ungkar. Det vil ikke vokse et videre brutalt Skjæg ut paa hans Overmund heller. Men kanske var det saa at denne Gut hadde godt at slægte paa og var ordentlig utstyret engang, men kom ind i kunstige Forhold og blev omgjort til Bytting? Blev han saa flittig paa et Kontor og i en Krambod at al hans Oprindelighet gik tapt? Kanske var det saa. Ialfald gaar han nu her snil og lidenskapsløs, litt svak, litt likeglad og vandrer videre og videre paa sin Avvei. Han kunde misunde hver Mand i Marken, men ikke engang det magter han.

Katrine er vant til at spøke med Gjæsterne og hun ærter ham nu med at han skal vel sørover til Kjæresten sin igjen? — Jeg har andet at ha i Hodet, svarer Eleseus, jeg skal gjøre Forretning, aapne Forbindelser. — Du skal ikke være saa fremfusendes imot Folk av bedre Stand, Katrine! irettesætter hendes Far. Aa Brede Olsen han er saa høflig mot Eleseus, saa respektfuld at det er rent svært. Han kan ogsaa gjærne være det, det er klokt,

han skylder Penger paa Storborg, han staar overfor sin Kreditor nu. Og Eleseus? Ho, han liker godt hans Høflighet og er god og naadig tilbake: Deres Høistærede! kalder han Brede for lutter Spøk og skaper sig til. Han omtaler at han har glemt igjen sin Paraply: Vi var just kommet forbi Breidablik og midt i dette Øieblik husket jeg paa Paraplyen! — Brede spør: Ja Dokker skal vel over til vores lille Handelsmand hernede til Toddy i Kvæld? — Eleseus svarer: Ja dersom jeg hadde været alene. Men jeg har han Far med. — Brede er behagelig og passiarer videre: I Overmorgen kommer her en Kar som skal tilbake til Amerika. — Har han været hjemme en Tur? — Ja. Han er ifra Øvrebygden. Han har været borte i aldrig saa mange Aar, men nu har han været hjemme i Vinter. Kufferten hans er alt kommet hit med en Kjører, det er saa meget til Kuffert! — Jeg har selv tænkt paa Amerika iblandt, sier Eleseus oprigtig. — Dokker? roper Brede. Saa skulde Dokker ha det fornøden! — Jeg kom kanske ikke til at være der for Tid og Evighet, det vet jeg ikke. Men jeg har været ute paa saa mangen Reise, jeg kunde ha gjort den Reisen og. — Minders saa. Og det maa nu være grovt til Penger og Middel de tjener i det Amerika. Ta den Karn jeg snakket om: han har kostet den ene Julemoroen efter den andre i Øvrebygden i Vinter, og naar han kommer hit til mig, saa sier han: Lat mig faa en Kjel Kaffe, og lat mig faa alt det Kaffebrød du har! sier han. Vil Dokker se Kufferten hans?

De gik ut i Gangen og saa paa Kufferten. Et Under

paa Jorden, flammet paa alle Kanter av Metaller og Beslag, med tre Smæk paa, omfremt Laaset. — Dirkfri! sa Brede som om han hadde prøvet det.

De gik ind i Stuen igjen, men Eleseus var blit stille. Denne Amerikaner fra Øvrebygden gjorde ham til intet, han reiste sine Reiser som den største Amtmand, det var klart at Brede var optat av denne Person. Eleseus forlangte mere Kaffe og prøvet at være rik han ogsaa, han forlangte Brød til Kaffen og lot Hunden faa det, aa men han følte sig ringe og nedslaat. Hans egen Kuffert hvad var den imot Underet! Der stod den, sort Voksduk, Hjørnene slitte og hvite, en Haandkuffert — ved Gud, han skulde kjøpe sig en pragtfuld Kuffert naar han kom sørover, læg Mærke til det! — Dokker skal ikke vør at gi Hunden noget, sa Brede. — Og Eleseus var atter blit litt til Menneske og skapet sig til: Det er da en kolossal Hund til at være fet, sa han.

Den ene Tanke tok den anden hos ham, han avbrøt Passiaren med Brede og gik ut, gik i Skuret til Hesten. Her aapnet han Brevet som han gik med i Lommen. Han hadde bare stukket det paa sig og ikke set efter hvad for Penger det indeholdt, han hadde faat disse Brever hjemmefra før og det hadde altid været adskillige Sedler i dem, en Hjælp til Reisen. Hvad var det nu? Et stort Graapapir malet og malet igjen av lille Rebekka til Eleseus Bror, derpaa et lite Brev fra Morn. Hvad mere? Ikke mere? Ikke mere. Ingen Penger.

Moren skrev at hun hadde ikke kunnet be Far hans om Penger nu mere, for retnu var det ikke stort igjen av

Rikdommen som de hadde faat for Kobberfjældet engang, det var gaat med til Kjøpet av Storborg og siden alle Varerne og alle Eleseus sine Reiser. Nu maatte han prøve at hjælpe sig selv til Reisen dennegang, for de Penger som nu var igjen maatte Søskenerne hans faa, saa de ikke blev snoft fri de heller. Lyksom Reise og kjærlig hilset.

Ingen Penger.

Selv hadde ikke Eleseus Penger nok til Reisen sørover, han hadde skrapet Kassen i sin Krambod og ikke fundet stort. Aa han hadde været bra dum da han nu nylig sendte sin Kjøpmand i Bergen et Pengebrev og betalte nogen Regninger. Det kunde ha ventet. Naturligvis hadde han ogsaa været altfor sorgløs da han gav sig paa Vei uten at aapne Brevet først, han kunde ha spart sig Kjøreturen til Bygden med sin elendige Kuffert. Nu stod han her ....

Farn kommer tilbake fra Smedens Hus efter vel utført Ærend: han skulde faa med sig Jensine imorgen. Se, Jensine hadde aldeles ikke været tvær av sig og ond at be, hun hadde med en Gang skjønt at de paa Sellanraa trængte Sommerhjælp og hun hadde ikke noget imot at komme. Grei Adfærd igjen.

Mens Farn taler sitter Eleseus og tænker paa sit. Han viser sin Far Amerikanerens Kuffert og sier: Jeg var tilfreds jeg stod der hvor denne Kufferten er kommet ifra! Farn svarer: Ja det var nok ikke det værste! ....

Om Morgningen ruster Farn sig til Hjemfærden, spiser, spænder Hesten for og kjører bortom Smedens efter Jensine og hendes Kiste. Eleseus staar og ser efter dem

hele Tiden mens de kjører, og da de blir borte i Skogkanten betaler han i Logihuset igjen og gir Drikkepenger: Lat Kufferten min staa her til jeg kommer tilbake! sier han til Katrine og gaar bort.

Eleseus — hvor gaar han hen? Han har bare et Sted at gaa: han snur om, han maa falde tilbake paa Hjemmet. Han tar Veien opover Marken igjen han og, her passer han paa at være Farn og Jensine saa nær i Hælene som han kan uten at bli set. Saa gaar han og gaar. Han begynder nu at misunde hver Markbo.

Det er Synd i Eleseus, han er blit saa borttusket.

Driver han ikke Handel paa Storborg? Men det er jo intet at være Herremand paa, han gjør formange morsomme Reiser for at aapne Forbindelser, de koster formeget, han reiser ikke billig. Vi skal ikke være smaalige, sier Eleseus og gir tyve Øre naar han kunde slippe med ti. Handelen kan jo ikke bære denne flotte Mand, han maa ha Tilskud hjemmefra. Nu avler Storborg Gaard Potet, Korn og Høi til Husholdningen, men Suvlet maa komme fra Sellanraa. Er det alt? Sivert maa kjøre Eleseus sine Varer gratis op fra Sjøen. Er det saa alt? Morn maa skaffe ham Penger av Farn til hans Reiser. Men er det saa alt?

Det værste er igjen.

Eleseus handler som en gal Mand. Han blir saa smigret over at Folk fra Bygden kommer og handler paa Storborg at han gir dem villig Kredit, da dette rygtes kommer flere og flere og handler paa Kredit, det gaar Pokker ivold, Eleseus er snil og sætter ut, Kramboden

tømmes og Kramboden fyldes igjen. Alt dette koster Penger. Hvem betaler? Farn.

I Begyndelsen var Morn hans troende Talsmand: Eleseus var Familjens lyse Hode, han maatte sættes ordentlig i Vei; husk paa hvor billig han fik Storborg og hvorledes han sa paa en Prik hvad han vilde gi for det! Naar Farn syntes det begyndte at bli bare Tull med Handelen hans svarte Morn: Hvad du staar og sier! Ja hun paatalte saa grove Uttryk, det var som om den gode Isak var litt for familiær imot han Eleseus.

Se, Morn hun hadde selv været ute og reist, hun kunde forstaa at Eleseus i Grunden vantrivedes i Marken, han var blit finere vant, hadde faat stor social Bevægelighet og manglet Jævnbyrdige. Han satte formeget ut paa daarlig Folk, men det gjorde ikke Eleseus av Ondskap og for at ruinere Forældrene, han gjorde det av lutter fin og god Natur, han maatte hjælpe Folk som stod under ham. Kjære, han var den eneste Mand i Marken med hvitt Lommetørklæde som idelig maatte vaskes. Naar Folk trøstig henvendte sig til ham om Kredit og han svarte Nei kunde det misforstaaes, at han var ikke en saa bra Kar som almindelig trodd. Han hadde desuten Pligter som Markens Bymand og Geni.

Alt dette tok Morn Hensyn til.

Men Farn som ikke skjønte en Stavelse av det aapnet en Dag hendes Øine og Ører og sa: Se her, dette er nu Resten av Pengene for Kobberfjældet! — Naa, sa hun, end det andre? — Det har han Eleseus faat. — Hun slog Hænderne sammen og utbrøt: Nei saa skal han bruke Vet!

Stakkars Eleseus, han er saa bortklattet, saa endevendt. Han skulde vel ha været Markbo hele Tiden, nu er han en Mand som har lært at skrive Bokstaver, han er uten Tiltak, uten Dybde. Men nogen kulsort og djævelsk Mand er han ikke, han er ikke forelsket og ikke ærgjærrig, han er næsten ingenting, ikke engang en større Uting.

Det er noget ulykkelig og fordømt over den unge Mand, det er som utbredt en Skade i ham. Den gode Distriktsingeniør fra Byen skulde kanske ikke ha opdaget ham i hans Barndom og tat ham til sig og gjort ham til noget, Barnet fik vel Røtterne avslitt og fôr ilde. Alt han nu foretar sig viser tilbake til noget defekt i ham, noget mørkt paa lys Bund.....

Han gaar og gaar. De to Kjørende passerer Storborg, Eleseus gjør en Bue utenom og passerer ogsaa Storborg; hvad skulde han gjøre hjemme paa sit Handelssted? De to Kjørende kommer frem til Sellanraa om Natten, Eleseus er dem like i Hælene. Han ser at Sivert kommer ut paa Tunet og blir forundret over Jensine, de to haandhilses og ler litt, saa tar Sivert Hesten og gaar med den i Stalden.

Nu vaager Eleseus sig frem, Familjens Stolthet nu vaager han sig frem. Han gaar ikke, han lister, han træffer Sivert i Stalden. — Det er bare mig, sier han. — Du ogsaa! sier Sivert og er forundret igjen.

De to Brødre begynder en tyst Samtale: det er om at Sivert vil faa Morn til at skaffe frem nogen Penger, en Redning, Reisepenger. Det gaar ikke som det nu gaar, Eleseus er træt av det, han har tænkt paa det længe, det

maa ske nu i Nat, en lang Reise, Amerika, nu i Nat. — Amerika? sier Sivert høit. — Hys! Jeg har tænkt paa det længe, nu maa du faa ho Mor til det, det gaar ikke som det gaar og jeg har tænkt paa det længe. — Men Amerika? sier Sivert. Nei det skal du ikke gjøre! — Absolut. Jeg gaar tilbake med det samme og rækker Postbaaten. — Du skal vel faa dig Mat? — Jeg er ikke sulten. — Skal du ikke sove ørlite? — Nei. —

Sivert vil sin Bror vel og holder ham tilbake, men Eleseus er standhaftig, for en Gangs Skyld standhaftig. Sivert er saa forvildet, først saa blev han vel litt rar ved Synet av Jensine, og nu vil Eleseus snoft forlate Marken, saa at si denne Verden. — Hvad skal du gjøre med Storborg? spør han. — Han Andresen kan faa det, svarer Eleseus. — Kan han Andresen faa det, hvorledes? — Skal han ikke ha ho Leopoldine? — Det vet jeg ikke. Jo det skal han vel.

De taler tyst og taler. Sivert mener det blir bedst at Farn kommer ut saa Eleseus faar tale med ham selv, men Nei, nei! hvisker Eleseus tilbake, det greier han ikke, han har aldrig været nogen Mand til at staa Ansigt til Ansigt med Farer av det Slag, han har altid maattet ha Mellemmand. — Sivert sier: Ho Mor, du vet hvorledes at hun er. Saa kommer du ikke nogen Vei for Graat og Tilstand. Hun maa ikke vite det. — Nei, sier Eleseus ogsaa, hun maa ikke vite det. —

Sivert gaar, er borte en Evighet og kommer tilbake med Penger, mange Penger: Se her, det er alt han har, tror du det blir nok? Tæl dem; han talte dem ikke. —

Hvad han Far sa? — Nei han sa ikke stort. Nu maa du bie en liten Stund saa skal jeg faa paa mig nogen flere Klær og følge dig. — Det skal du ikke vør, du skal lægge dig. — Naa, er du mørkrædd her i Stalden kanske? spør Sivert med et lite Forsøk paa at være munter.

Han er borte et Øieblik og kommer klædt igjen, han har ogsaa Farns Nisteskræppe over Akslen. Idet de stiger ut staar Farn utenfor: Jeg hører du vil fare saa langt? sier han. — Ja, svarer Eleseus, men jeg kommer igjen. — Nei jeg staar og hæfter dig bort, mumler den Gamle og snur om. Lyksom Reise! bræker han saa rart tilbake og gaar hastig sin Vei.

Brødrene vandrer nedover Marken, et Stykke nede sætter de sig og spiser og Eleseus er sulten, Eleseus kan næsten ikke bli mæt. Det er den fineste Vaarnat, det er Orrespil i Aaserne paa flere Steder og denne hjemlige Lyd gjør Utvandreren et Øieblik forsagt: Det er pent Veir, sier han. Nei nu skal du snu, Sivert! — Naa, sier Sivert og følger. — De gaar forbi Storborg, forbi Breidablik, Orren spiller hele Veien i en eller anden Aas, det er ikke Hornmusik som i Byerne, nei men det er Røster, Tillysning, Vaaren er kommet. Pludselig høres den første Smaafugl fra en Trætop, den vækker andre, det spør og svarer alle Vegne, det er mere end Sang, det er Lovsang. Utvandreren kjender vel en liten Hjemve i sig, noget hjælpeløst, han skal til Amerika og ingen er nu mere moden til det end han. — Nei nu skal du snu, Sivert! sier han. — Jaja, svarer Brorn, eftersom du vil det. —

De sætter sig i Skogkanten og ser Bygden like foran sig, Handelsstedet, Bryggen, Bredes Logihus; nogen Mænd rusler omkring nede ved Postbaaten og gjør sig istand.

Nei jeg har vel ikke Tid at sitte her, sier Eleseus og reiser sig igjen. — Det var Skrôt du skulde reise saa langt, sier Sivert. — Eleseus svarer: Men jeg skal komme igjen. Og da skal jeg ikke bare ha en Voksdukskuffert at reise med! —

Da de byr Farvel stikker Sivert til Brorn en liten Tingest, noget i Papir. — Hvad det er? spør Eleseus. — Sivert svarer: Nu maa du skrive flittig! — Saa gaar han.

Eleseus aapner Papiret og kikker: det er Guldpengen, den Tyvekronen i Guld. — Nei det skal du ikke gjøre! roper han. — Sivert gaar.

Han gaar en Stund, saa vender han om og sætter sig igjen i Skogkanten. Det blir mere og mere Rørelse nede ved Postbaaten, han ser Folk stige ombord, Brorn stiger ombord, Baaten sætter fra og ror bort. Saa reiser Eleseus til Amerika.

Han kom aldrig igjen.

XII

Det kommer et mærkelig Tog op til Sellanraa, kanske litt løierlig som Tog, men ikke bare løierlig: det er tre Mænd med uhyre Bører, med Sækker som hænger dem foran paa Brystet og nedover Ryggen. De gaar Gaasegang og roper spøkefulde Ord til hverandre, men de bærer tungt. Lille Fuldmægtig Andresen er Førstemand i Toget og det er forresten ogsaa hans Tog: han har rustet ut sig selv, Sivert paa Sellanraa og en tredje, Fredrik Strøm paa Breidablik, til denne Ekspedition. Pokker til liten Knækt den Fuldmægtig Andresen, hans Aksel tynges skraat mot Jorden og Trøien hans er vrængt ned fra Halsen, slik han gaar, men han bærer og bærer sin Bør.

Han har ikke bentfrem kjøpt Storborg og Handelen efter Eleseus, det har han ikke Raad til; han har bedre Raad til at vente en Tid og kanske faa det hele for intet. Andresen er ingen udygtig Mand, han har foreløpig bygslet Gaarden og bestyrer Handelen.

Han har gjennemgaat Varebeholdningen og fundet en Mængde usælgelige Saker i Eleseus sin Krambod, like til Tandbørster, like til usydde Bordløpere, ja like til smaa Fugler som stod paa Staaltraad og som sa Pip naar de blev klemt paa rette Sted.

Alle disse Varer er det nu han er draget ut paa Vandring med, han vil sælge dem til Gruvearbeiderne bak Fjældet. Han har Erfaring for fra Aronsens Dager at Gruvearbeidere med Penger kjøper alt i Verden. Nu ærgrer det ham bare at han har maattet sætte igjen seks Gyngehester som Eleseus kjøpte hjem paa siste Bergenstur.

Karavanen kommer ind paa Tunet paa Sellanraa og lægger Børene av. De hviler ikke længe, da de har faat Mælk at drikke og for Spøk falbydd sine Varer til alle Gaardens Folk tar de Børene paa Akslen igjen og drager videre. Det er ikke bare Spøk de farer med. De rugger bort gjennem Skogen i sydlig Retning.

De gaar til Middag, holder Maaltid og gaar tilkvælds. Saa gjør de Nying op og leirer sig, saa sover de en Stund. Sivert sitter og sover paa en Sten som han kalder Putestol. Aa Sivert er klok nok i Marken. Solen har jo glødet op Stenen idag og gjort den god at sitte og sove paa, hans Kamerater er ikke saa kyndige og vil ikke motta Raad, de lægger sig i Lyngen og vakner med Frysning og Snue. Saa holder de Frokost og gaar igjen.

Nu gaar de og lytter saa smaat efter Skudd, de haaper at møte Folk og Gruver ut paa Dagen, Arbeidet maa vel nu være skridd langt op fra Sjøen og i Retning av Sellanraa. De hører ingen Skudd. De gaar til Middag og møter ingen Folk, men de passerer nu og da store Huller i Jorden som Mennesker har gravet op paa Prøve. Hvorledes kan alt dette være? Det maa vel være saaledes at Malmen er overhændig rik i denne Enden av Fjældet, de arbeider

i den pure tunge Kobber og kommer næsten ikke op fra Sjøen.

Over Middag støter de paa flere Gruver, men ingen Folk, de gaar tilkvælds og ser alt Sjøen nedenunder sig, de vandrer gjennem en Ødemark av forlatte Gruver og hører ingen Skudd. Det er saa altfor mærkelig, men de maa gjøre op Nying og leire sig for en ny Nat. De raadslaar: er Arbeidet slut? Skal de snu om med Børene? Ikke Tale om! sier Fuldmægtig Andresen.

Om Morgningen kommer en Mand gaaende op til deres Leir, en blek og forgræmmet Mand som rynker Brynene og ser paa dem, gjennemgaar dem: Er det du, Andresen? sier Manden. Det er Aronsen, Handelsmand Aronsen. Han har intet imot at faa varm Kaffe og Mat hos Karavanen og slaar sig ned: Jeg saa Røken dokkers og vilde finde ut hvad det var, forklarer han. Jeg tænkte: nu skal du se de tar til Vet og begynder Arbeidet igjen. Og just saa er det bare dokker! Hvor dokker skal hen? — Vi skal hit. — Hvad dokker bærer? — Varer. — Varer? skriker Aronsen. Kommer dokker og skal sælge Varer? Hvem til? Her er ikke Folk. De reiste om Lørdagen. — Hvem som reiste? — Alle. Her er frit. Og korsom var saa har vel jeg Varer nok. Jeg har Kramboden fuld. Dokker kan faa kjøpe Varer.

Aa nu er det galt fat med Handelsmand Aronsen igjen, Gruvedriften er slut.

De faar ham litt roligere med mere Kaffe, og spør ham ut.

Aronsen ryster knust paa Hodet: Det er ikke til at nævne, det er uforstaaelig! sier han. Altsammen gik saa godt og han solgte Varer og samlet Penger ind, Bygden omkring florerte og fik Raad til hvit Grøt og nye Skolehus og Prismelamper og Bystøvler. Saa finder Herrerne paa at det ikke lønner sig længer, de slutter. Lønner det sig ikke? Det har jo lønnet sig før? Ligger ikke Blaakobberen i blanke Dagen for hvert Skudd de skyter? Det er bare Bedrageri. Og de tænker ikke paa at de sætter en Mand som mig i den største Omstændighet. Men det maa vel være som de sier at det er han Geissler som er Skyld i det igjen. Han var ikke før kommet før Arbeidet stanset, det var net som han lugtet det.

Er han Geissler her?

Ja er han ikke her! Han skulde været skutt. Han kom en Dag med Postbaaten og sa til Ingeniøren: Hvorledes gaar det? — Det gaar godt efter mit Skjøn, svarte Ingeniøren. — Men han Geissler som stod der han bare spurte op igjen: Naa, det gaar godt? — Ja. Ikke rettere end jeg vet, svarte Ingeniøren. — Men Tak, da Posten blev aapnet saa laa det baade Brev og Telegram til Ingeniøren om at det lønnet sig ikke mer, han skulde slutte!

Karavanens Medlemmer ser paa hverandre, men Førstemanden, den Knækt Andresen, synes ikke at ha tapt Motet. — Dokker skal bare snu hjem igjen! raader Aronsen. — Det gjør vi ikke, svarer Andresen og pakker Kaffekjelen ind. — Aronsen stirrer paa alle tre efter Tur: Dokker er gale! sier han.

Se, Fuldmægtig Andresen bryr sig ikke meget om sin forrige Chef, nu er han Chef selv, det er han som har rustet ut denne Ekspedition til fjærne Egne, det vil bety Prestigetap for ham at vende om her paa Fjældet. — Ja men hvor vil dokker hen? spør Aronsen forbitret. — Det vet jeg ikke, svarer Andresen. Men han har nok sin Mening, han tænker vel paa de Indfødte: at her kom han tre Mand stærk med Glasperler og Fingerringer. — Kom, lat os gaa! sier han til sine Kamerater.

Nu hadde vel Aronsen egentlig ætlet sig længer op i Marken denne Morgen siden han var paa Vei, han vilde kanske se om alle Gruver var øde, om det var sandt at hver eneste Mand var borte; men da disse Sækhandlere er saa stride paa at ville videre blir han i Grunden hindret i sit Forehavende, han maa atter og atter raade dem fra at fremture. Aronsen er rasende, han gaar foran Karavanen nedover og snur sig alt i ett og skriker til den, gjøir imot den, værger sit Omraade. Saaledes kommer de ned til Barakkebyen.

Den er tom og trøstesløs. De vigtigste Redskaper og Maskiner er sat i Hus, men Stokker, Bord, brukne Kjøredoninger, Kasser og Tønder ligger alle Vegne og driver; paa et og andet Hus er slaat op Plakater som forbyr Adgang.

Der ser dokker! roper Aronsen. Ikke en Kjæft! Hvor dokker vil hen. Og han truer Karavanen med store Ulykker og Lensmand; selv vil han følge den Skridt for Skridt og se om den sælger ulovlige Varer. Saa er det Tugthus og Slaveri, bom konstant.

Pludselig er det nogen som kalder paa Sivert. Byen er ikke helt forlatt, ikke stendød, en Mand staar og vinker fra en Husnov. Sivert rugger imot ham med sin Bør og ser straks hvem det er: det er Geissler.

Et mærkelig Træf, sier Geissler. Han er rød i Ansigtet, blomstrende, men hans Øine er vel blit saare av Vaarlyset, han bruker graa Næseklemmer. Hans Tale er livlig som før: Et brillant Træf! sier han, det sparer mig Reisen til Sellanraa, jeg har saa meget at staa i. Hvormange Nybygg er det i Almenningen nu? — Ti. — Ti Nybygg? Det nikker jeg til, jeg er tilfreds! Det skal være 32 Tusen slike Karer i Landet som din Far! sier jeg og nikker igjen, jeg har regnet det ut.

Kommer du, Sivert? roper Karavanen. — Geissler lytter og svarer rapt: Nei! — Jeg skal komme efter, roper Sivert og løfter Børen av sig.

De to sætter sig og taler sammen, Geissler har Aanden over sig og tier bare hver Gang Sivert gir et kort Svar, saa gaar han løs igjen: Et enestaaende Træf, jeg kan ikke glemme det! Alt har gaat saa utmærket paa min Reise, og nu dette at jeg træffer dig her og sparer mig Omveien over Sellanraa! Det staar vel til hjemme? — Ja Dokker skal ha Tak som spør! — Har dere faat op Foderhuset ovenpaa Stenfjøset? — Ja. — Forresten er jeg saa optat, det vokser mig vel snart over Hodet. Ser du for Eksempel hvor vi sitter nu, Sivertmand? Paa en Byruin. Dette her har nu Menneskene reist op stik imot sig selv. I Grunden er det mig som er Skyld i altsammen, det vil si: jeg er en av Mellemmændene i et lite Skjæbne-

spil. Det begyndte med at din Far fandt nogen Smaastener i Fjældet og lot dig leke med dem da du var Barn. Det begyndte det med. Jeg visste godt at disse Stener bare hadde den Pris som Menneskene vilde gi for dem, godt, jeg satte en Pris paa dem og kjøpte dem. Siden gik Stenene fra Haand til Haand og avstedkom sin Ravage. Tiden gik. Nu møtte jeg op her for nogen Dager siden, og vet du hvad jeg vilde her? Kjøpe Stenene tilbake!

Geissler tier og ser paa Sivert. Saa faar han ogsaa Øie paa Sækken og spør pludselig: Hvad er det du bærer? — Varer, svarer Sivert, vi skal ned i Bygden med dem. —

Geissler har vel ingen Interesse for Svaret og har kanske ikke hørt det, han vedblir: Kjøpe Stenene tilbake altsaa. Siste Gang lot jeg min Søn sælge, det er en ung Mand paa din Alder og ellers intet. Han er Lynet i Familjen, jeg er Taaken. Jeg er av dem som vet det rette, men gjør det ikke. Men han er Lynet, for Tiden har han stillet sig i Industriens Tjeneste. Han var den som solgte for mig sist. Jeg er noget, det er ikke han, han er bare Lynet, det snare Nutidsmenneske. Men Lynet som Lyn er goldt. Ta dere Sellanraafolk: dere ser hver Dag paa nogen blaa Fjæld, det er ikke opfundne Tingester, det er gamle Fjæld, de staar dypt nedsunkne i Fortid; men dere har dem til Kamerater. Dere gaar der sammen med Himlen og Jorden og er ett med dem, er ett med dette vide og rotfæstede. Dere behøver ikke Sværd i Haanden, dere gaar Livet barhændt og barhodet midt i en stor Venlighet. Se, der ligger Naturen, den er din og dines! Mennesket og Naturen bombarderer ikke hverandre, de

gir hverandre Ret, de konkurrerer ikke, kapløper ikke efter noget, de følges ad. Midt i dette gaar dere Sellanraafolk og er til. Fjældene, Skogen, Myrene, Engene, Himlen og Stjærnerne — aa det er ikke fattig og tilmaalt, det er uten Maate. Hør paa mig, Sivert: Vær tilfreds! Dere har alt at leve av, alt at leve for, alt at tro paa, dere fødes og frembringer, dere er de nødvendige paa Jorden. Det er ikke alle som er det, men dere er det: nødvendige paa Jorden. Dere opholder Livet. Fra Slægt til Slægt er dere til i lutter Avl, og naar dere dør tar den nye Avl fat. Det er dette som menes med det evige Liv. Hvad har dere igjen for det? En Tilværelse i Ret og Magt, en Tilværelse i troskyldig og rigtig Stilling til alt. Hvad dere har igjen for det? Intet horser og regjerer dere Sellanraafolk, dere har Ro og Autoritet dere er omsluttet av den store Venlighet. Det har dere igjen for det. Dere ligger ved en Barm og leker med en varm Morshaand og patter. Jeg tænker paa din Far, han er en av de 32 Tusen. Hvad er mangen anden? Jeg er noget, jeg er Taaken, jeg er her og der, jeg svømmer, stundom er jeg Regn paa et tørt Sted. Men de andre? Min Søn er Lynet som intet er, han er det golde Blink, han kan handle. Min Søn han er vor Tids Type, han tror oprigtig paa det Tiden har lært ham, paa det Jøden og Yankee'en har lært ham; jeg ryster paa Hodet til det. Men jeg er ikke noget mystisk, det er bare i min Familje jeg er Taaken. Der sitter jeg og ryster paa Hodet. Saken er: jeg mangler Ævnen til den angerløse Adfærd. Hadde jeg den Ævne saa kunde jeg være Lyn selv. Nu er jeg Taaken.

Pludselig kommer Geissler likesom tilbake til sig selv igjen og spør: Har dere faat op det Høihuset ovenpaa Stenfjøset? — Ja. Og saa har han Far sat op en Stue til. — En Stue til? — Paa Vonen om at nogen kommer, sier han, paa Vonen om at han Geissler kommer, sier han. — Geissler tænker paa det og bestemmer sig: Saa maa jeg visst komme. Jo saa kommer jeg, si din Far det! Men jeg har saa mange Affærer. Nu møtte jeg op her og sa til Ingeniøren: Hils Herrerne i Sverige med at jeg er Kjøper! Saa faar vi se hvad det blir til. Det er mig det samme, jeg jager ikke. Du skulde ha set Ingeniøren: han har drevet paa her og holdt det gaaende med Folk og Hester og Penger og Maskiner og Ravage, han visste ikke bedre end at han gjorde det rette. Jo mere Sten han kan omdanne til Penger des bedre er det, han mener han gjør noget fortjenstfuldt dermed, han skaffer Bygden Penger, Landet Penger, det raser nærmere og nærmere Undergangen med ham og han skjønner ikke Stillingen, det er ikke Penger Landet trænger, Landet har Penger mer end nok; det er slike Karer som din Far det ikke er nok av. Tænke sig at gjøre Midlet til Maal og være stolt av det! De er syke og gale, de arbeider ikke, de kjender ikke Plogen, de kjender bare Tærningen. Er de ikke fortjenstfulde, øder de sig ikke op med sin Galskap? Se paa dem, de sætter jo alt ind? Det er bare Feilen at Spil er ikke Overmot, det er ikke engang Mot, det er Rædsel. Vet du hvad Spil er? Det er Angsten med svett Pande, det er det. Feilen er at de vil ikke gaa i Takt med Livet, de vil gaa fortere end det, de jager, de sprænger

sig som Kiler ind i Livet. Men saa siger jo Flankerne paa dem — stop der, det knaker, find en Raadbot, hold inde, Flankerne! Saa knuser Livet dem høflig, men bestemt. Og saa begynder Klagemaalene over Livet, Raseriet mot Livet! Hver sin Lyst, nogen har vel Grund til Klage, andre ikke, men ingen skulde rase mot Livet. De skulde ikke være strænge og retfærdige og haarde mot Livet, de skulde være barmhjærtige mot det og ta det i Forsvar: husk paa hvad for Spillere Livet har at trækkes med!

Geissler kommer igjen til sig selv og sier: Lat det være som det vil med det! Han er øiensynlig træt, han begynder at gjæspe. Skal du nedover? spør han. — Ja. — Det haster ikke. Du skylder mig en lang Tur i Fjældet, Sivertmand, husker du det? Jeg husker alt. Jeg husker fra jeg var halvandet Aar: jeg stod og svaiet paa Laavebroen paa Oppigard Garmo i Lom og kjendte en bestemt Lugt. Jeg kjender den Lugt endda. Lat det være som det vil med det ogsaa; men vi kunde ha gjort Turen i Fjældet nu hvis du ikke hadde den Sækken. Hvad har du i Sækken? — Varer. Det er han Andresen, han vil sælge dem. — Jeg er altsaa en Mand som vet det rette, men gjør det ikke, sier Geissler. Det skal forstaaes bokstavelig. Jeg er Taaken. Nu kjøper jeg kanske Fjældet tilbake en av Dagene, det er ikke umulig; men i det Tilfælde gaar jeg ikke og ser tilveirs og sier: Luftbane! Sydamerika! Det er for Spillerne. Folk her mener at jeg maa være selve Djævelen siden jeg visste at her blev Krak. Men det er intet mystisk ved mig, det hele er saa simpelt: de nye Kobberleierne i Montana. Yankee'erne er lurere

Spillere end vi, de konkurrerer os ihjæl i Sydamerika; vor Kis er for fattig. Min Søn er Lynet, han fik en Underretning, saa svømmet jeg hit. Saa simpelt er det. Jeg var nogen Timer forut for Herrerne i Sverige, det er alt.

Geissler gjæsper igjen, reiser sig og sier: Skal du nedover saa lat os gaa! —

De følges nedover, Geissler dingler bakefter og er slap. Karavanen er stanset ved Bryggen, den muntre Fredrik Strøm er i fuld Gang med at ærte Aronsen: Jeg er saa fri for Tobak, har Dokker Tobak? — Jeg skal gi dig Tobak! svarer Aronsen. — Fredrik ler og trøster ham: Nei Dokker skal ikke ta det saa tungt og indstændig, Aronsen! Vi skal nu bare sælge disse Varerne midt for Øinene Dokkers, saa farer vi hjem igjen. — Gaa og vask Munden din! roper Aronsen ophidset. — Hahaha, nei Dokker skal ikke hoppe saa stygt, Dokker skal være som et Landskap! —

Geissler er saa træt, saa træt, det hjælper ikke engang med graa Næseklemme, Øinene vil lukke sig i Vaarlyset: Farvel, Sivertmand! sier han pludselig. Nei jeg kan allikevel ikke komme til Sellanraa dennegang, si din Far det; jeg har saa meget at staa i. Men at jeg kommer senere si! —

Aronsen spytter efter ham og gjentar: Han skulde være skutt! ....

I tre Dager sælger Karavanen Sækkerne tomme og faar gode Priser. Det blev en brillant Forretning. Bygdens Folk hadde endda velsignet med Penger efter Kraket og var i den bedste Øvelse med at bruke dem, de trængte disse Fugler paa Staaltraad, de satte dem paa Kommo-

den i Stuen, og de kjøpte ogsaa pene Papirkniver til at skjære op Almanaken med. Aronsen raset: Net som ikke jeg skulde ha fuldkommen saa pene Ting i Kramboden min!

Handelsmand Aronsen var i stor Pine, han skulde jo følge med og vogte paa disse Sækhandlere, men de skilte Lag og gik hver sin Vei ind i Bygden og det sønderrev ham at rænde i Hælene paa alle tre. Saa opgav han først Fredrik Strøm som var den ubehageligste i Munden, derpaa Sivert fordi han aldrig svarte et Ord, men bare solgte; Aronsen valgte at følge sin gamle Fuldmægtig og motarbeide ham i Stuerne. Aa men Fuldmægtig Andresen han kjendte jo sin gamle Herre og hans Uvidenhet om Handel og forbudte Varer. — Naa, saa er ikke engelsk Snelletraad forbydd? spurte Aronsen og lot kyndig. — Jo, svarte Andresen. Men jeg gaar ikke og bærer paa Traadsneller her, det kan jeg sælge i Marken. Jeg har ikke en eneste Snelle Traad med, se selv! — Hvad det kan være. Men du ser jeg vet hvad som er forbydd, det lærer du mig ikke. —

Aronsen holdt ut en Dag, saa opgav han ogsaa Andresen og gik hjem. Sækhandlerne hadde intet Opsyn mere.

Og nu var det at det gik saa utmærket. Det var i de Dager da Kvindfolkene brukte Løsflette i Haaret, og Fuldmægtig Andresen var en Mester til at sælge Løsfletter, ja han kunde i en Knipe sælge lyse Fletter til mørke Piker og maatte bare beklage at det ikke var endda lysere Fletter, graa Fletter, for det var de kostbareste. Hver Kvæld møttes saa Gutterne paa avtalt Sted

og rapporterte og laante utsolgte Artikler av hverandre, saa satte Andresen sig gjærne til med en Fil og utslettet et tysk Fabrikmærke paa en Jagtfløite eller fjærnet Faber fra Pennalerne. Andresen var og blev en Knop.

Sivert blev derimot en Skuffelse. Ikke saa at han var lat og ikke avhændet Varer, ho, han avhændet mest; men han fik forlite Penger for dem. — Du snakker ikke nok, sa Andresen.

Nei Sivert snakket ikke i lange Remser, han var Markbo, han var ordviss og rolig. Hvad var det at snakke om? Desuten vilde Sivert gjøre sig færdig til Helgen og komme hjem igjen, det var Onn i Marken. — Det er ho Jensine som roper paa ham! mente Fredrik Strøm. — Samme Fredrik hadde forresten selv Vaaronn at gjøre og liten Tid at kaste bort, men maatte han ikke allikevel gaa indom Aronsen den siste Dag og kjækle en Stund! Jeg vil sælge han Tomsækkene, sa han.

Andresen og Sivert gik igjen ute og biet mens dette stod paa. De hørte det herligste Mundhuggeri fra Kramboden og nu og da Fredriks Latter; saa slog Aronsen op Kramboddøren og viste Gjæsten ut. Aa men Fredrik kom ikke, nei han gav sig god Tid og talte væk, det siste de hørte utenfor var at han prøvet at sælge Aronsen Gyngehestene.

Saa gik Karavanen hjemover — tre Karer fulde av Ungdom og Helse. De sang og gik, sov nogen Timer paa Fjældet og gik igjen. Da de kom frem til Sellanraa om Mandagen hadde Isak begyndt at saa. Det var Veir til

det: fugtig Luft, nu og da sprak Solen frem, en uhyre Regnbue spændte tværsover Himlen.

Karavanen opløses. Farvel, Farvel ....

Der gaar Isak og saar, intet andet end en Kværnkall av Skikkelse, en Kubbe. Han gaar i hjemmevirkede Klær, Ulden er av hans egne Sauer, Støvlerne av hans egne Kalver og Kjyr. Han gaar religiøst barhodet mens han saar, øverst opi Hodet er han snau, men ellers skammelig haarrik, det staar et Hjul av Haar og Skjæg om hans Hode. Det er Isak, Markgreven.

Han visste sjælden en nøiagtig Dato, hvad Bruk hadde han for den! Han hadde intet Papir at indfrie; Kryssene i Almanaken var naar hver Ku skulde bære. Men han visste Olsok om Høsten, at da hadde han alt tat Tørhøi ind, og han visste Korsmesse om Vaaren og at tre Uker efter Korsmesse gik Bjørnen av Hi: da skulde al Sæd være i Jorden. Han visste det som trængtes.

Han er Markbo i Sind og Skind og Jordbruker uten Naade. En Gjenopstanden fra Fortiden som peker Fremtiden ut, en Mand fra det første Jordbruk, Landnamsmand, ni Hundrede Aar gammel og igjen Dagens Mand.

Nei han hadde intet igjen av Pengene for Kobberfjældet, de var blaast bort. Og hvem hadde noget igjen av dem da Fjældet atter laa forlatt? Men Almenningen den ligger med ti Nybygg og vinker paa andre Hundrede.

Vokser her intet? Her vokser alt, Mennesker, Dyr og Grøde. Isak saar. Kvældsolen skinner paa Kornet, det stritter ut fra hans Haand i Bue og synker som en Guldryft i Jorden. Der kommer Sivert og skal harve, siden

skal han rulle, saa harver han igjen. Skogen og Fjældene staar og ser paa, alt er Høihet og Vælde, her er Sammenhæng og Maal.

Klingeling! sier Bjældene langt opi Lien, det kommer nærmere og nærmere, Dyrene søker hjem tilkvælds. Det er femten Kjyr og fem og firti Smaafæ, Dyrene er tre Snes fulde. Der gaar Kvindfolkene til Sommerfjøset med sine mange Mælkebøtter, de bærer dem i Børtræ paa Akslerne, det er Leopoldine, Jensine og lille Rebekka. De er alle tre barbente. Markgrevinden er ikke med, Inger selv, hun er inde, hun skal lage Maten. Hun skrider høi og statelig om i sit Hus, en Vestalinde som gjør op Ild i en Kokeovn. Lat gaa, Inger har seilet paa den store Sjø og været i Byen, nu er hun hjemme igjen; Verden er vid, den yrer av Prikker, Inger har yret med. Hun var næsten ingen blandt Menneskene, bare en.

Saa kommer Kvælden.

m

KNUT HAMSUN

MARKENS GRØDE

II

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 075860210